

รายงานผลการพิจารณาคึกษา

เรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนา ระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สำนักกรรมการ 3
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๙.๐๕/๒๖๒๙

(สำเนา)

คณะกรรมการการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

 กัญยาน ๒๕๖๘

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สภาผู้แทนราษฎร

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาระบบการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๖ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สภาผู้แทนราษฎร ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๒๒) โดยมีหน้าที่และอำนาจ
กระทำการพิจารณาขอโทษเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการและมาตรการการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ นั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑) นายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์	ประธานคณะกรรมการ
๒) นายธีรวัชชัย พันธุ์มาศ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นายนิพนธ์ คนขยัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔) นายสุทธิชัย จรุงเนตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕) นายชัยทิพย์ กมลพันธ์ทิพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖) นายปรีดี เจริญศิลป์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗) นางรำพูล ตันตวิณิชชานนท์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘) พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์	กรรมการและประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙) นายกิตติ สมทรัพย์	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐) นางสุขสมรวย วันพนียกุล	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑) นายนพดล ทิพยชล	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒) ว่าที่ร้อยโท ยุทธการ รัตนมาศ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓) นายสรวิทย์ ศุภปณิตา	กรรมการ
๑๔) นายเอกพร รักความสุข	กรรมการ
๑๕) นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล	เลขาธิการคณะกรรมการ

อนึ่ง ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายฉลาด ขามช่วง เป็นกรรมการการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร แทนรองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ศิรินิล ซึ่งได้ขอลาออก
จากการเป็นกรรมการ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๗ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๒๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๗ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง
นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล เป็นกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร

แทนนายเอกกัญญ...

แทนนายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ ซึ่งได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายเอกพร รักความสุข เป็นกรรมาธิการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร แทนนายฉลาด ขามช่วง ซึ่งได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๘ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายสรวิทย์ ศุภภินิตา เป็นกรรมาธิการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร แทนนางสาวพุดิตา ชัยอนันต์ ซึ่งได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนา ระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานและข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์

(นายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์)

ประธานคณะกรรมาธิการ

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

สำนักกรรมาธิการ ๓

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๗๓

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ anticorruption@parliament.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวปรีชยาภรณ์ อมรเวช)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ ๓

นวลประกาย เลิศกิริวงศ์/ร่าง

ผุสดี โกสุมาศ/พิมพ์

ณัฐพงศ์ ศรีพา/ตรวจ

ตรวจทาน

ครั้งที่ ๑ กอบบุญ แก้วเกิดเคน

ครั้งที่ ๒ สุนทรี มาคะคำ

สุชญาณันท์ สรรเสริญ

ครั้งที่ ๓ ณัฐพงศ์ ศรีพา

คำนำ

คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เพื่อพิจารณาศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบ รวมถึงพิจารณาศึกษาและหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของนานาชาติที่สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นใด ตามที่ประธานคณะกรรมการหรือคณะกรรมการมอบหมาย

โดยรายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยมุ่งศึกษาปัญหาอุปสรรคและการใช้เทคโนโลยีของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงศึกษาข้อมูลเปิด (Open Data) รัฐบาลเปิด (Open Government) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ อีกทั้งยังมีการศึกษาและเสนอแนวทางการแก้ไข กฎหมาย หรือระเบียบที่นำไปสู่มาตรการการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยโดยการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการวิเคราะห์และตรวจจับความเสี่ยงของการเกิดการทุจริต

สุดท้ายนี้ คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎรหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบหรือกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในประเทศไทยให้แก่คณะรัฐมนตรี หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสามารถเป็นข้อมูลทางวิชาการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและบุคคลทั่วไปที่สนใจไว้ใช้ศึกษาค้นคว้าได้ต่อไป

คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

สภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ช
รายนามคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร	ซ
รายนามคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ	ญ
รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางและมาตรการ ในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ	ฎ
บทสรุปผู้บริหาร	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา	3
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	8
1.3 วิธีการศึกษา	8
บทที่ 2 ผลการศึกษา	11
2.1 สถานการณ์ข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ของประเทศไทย	13
2.2 ความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเปิด (Open Data) และ รัฐบาลเปิด (Open Government)	15
2.3 การจัดทำศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ของประเทศไทย	16
2.4 สถานการณ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการตรวจจับ การทุจริตในประเทศไทย	20
2.5 การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยีวิเคราะห์ ข้อมูล ในการตรวจจับการทุจริตของภาครัฐ	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
2.6	การพัฒนา Platform กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และการให้บริการประชาชนแบบดิจิทัลที่อาจพัฒนาเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาตรวจจับการทุจริตด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ในอนาคตของไทย	29
2.7	มาตรฐานสากลด้านข้อมูลเปิด (Open Data) ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	33
2.8	ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ	39
2.9	กลไก กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของต่างประเทศ	88
2.10	การศึกษาดูงานในประเทศและต่างประเทศ	120
บทที่ 3 บทวิเคราะห์		145
3.1	แนวทางการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยใช้เทคโนโลยี	147
3.2	แนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณและกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง	161
3.3	การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อตรวจจับการทุจริตและประพฤติมิชอบ	166
3.4	แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) ในมิติด้านเทคนิคและกายภาพ	171

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) ในมิติด้านกฎหมาย	174
บทที่ 4 บทสรุปและข้อสังเกตของคณะกรรมการ	177
4.1 บทสรุป	179
4.2 ข้อสังเกตของคณะกรรมการ	181
บรรณานุกรม	185
ภาคผนวก	
เอกสารแนบ 1 ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.	
เอกสารแนบ 2 ร่างประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ เรื่อง การกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ	
เอกสารแนบ 3 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
เอกสารแนบ 4 ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
เอกสารแนบ 5 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	แสดงสถิติวงเงินงบประมาณของโครงการหรือจำนวนเงินที่มีการทุจริตของเรื่องที่ใช้มูลค่าความผิด ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566	3
ภาพที่ 2	แสดงสถิติเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือรั่วรายผิดปกติ ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566	4
ภาพที่ 3	แสดงคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยระหว่างปี 2563 -2567	5
ภาพที่ 4	แสดงคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของอาเซียน ปี 2567	6
ภาพที่ 5	แสดงหัวใจสำคัญของ Open Data	14
ภาพที่ 6	แสดงหน้าเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th)	16
ภาพที่ 7	แสดงประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล	17
ภาพที่ 8	แสดงประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล	18
ภาพที่ 9	แสดงหน้าเว็บไซต์ ACT AI	23
ภาพที่ 10	แสดง 12 ชุดข้อมูลของ ACT AI Open Data Center	24
ภาพที่ 11	แสดงรายงานความผิดปกติกรณีเสาไฟกินรีจากเพจต้องแฉ	25
ภาพที่ 12	แสดงสำนักข่าวอิศรารายงานความผิดปกติกรณีเสาไฟกินรี	25
ภาพที่ 13	แสดงหน้าเว็บไซต์กรมบัญชีกลางเพื่อค้นหาข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง	26
ภาพที่ 14	แสดงหน้าเว็บไซต์เพจภาษีไปไหนเพื่อค้นหาข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง	26
ภาพที่ 15	แสดงหน้าเว็บไซต์ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ	30
ภาพที่ 16	แสดงหน้าเว็บไซต์ศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ	31
ภาพที่ 17	แสดงหน้าเว็บไซต์ทางรัฐ.com	32
ภาพที่ 18	แสดงประเทศที่ลงนามตามหลักการ Open Data Charter ในปัจจุบัน	33
ภาพที่ 19	แสดงหลักการข้อมูลเปิดสากลของ Open Data Charter	34
ภาพที่ 20	มาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS)	38
ภาพที่ 21	แสดงระบบ CCMS Portal ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	45
ภาพที่ 22	แสดงความเป็นมาและอำนาจของหน่วยวิเคราะห์ข่าวกรอง ในการต่อต้านการทุจริต	114

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 23	แสดงแหล่งข้อมูลหลักในการตรวจจับวิเคราะห์ทุจริตของหน่วยงาน Special Investigation Service (STT)	115
ภาพที่ 24	แสดง Software วิเคราะห์ข้อมูลของหน่วยงาน Special Investigation Service (STT)	115
ภาพที่ 25	แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย	116
ภาพที่ 26	แสดงการวิเคราะห์การอนุญาตให้สร้างอาคารที่พักอาศัยในเขตพื้นที่อนุรักษ์	117
ภาพที่ 27	แสดงการตรวจสอบพบบริษัทขนาดเล็กบริจาการเงินให้กับโรงพยาบาล 10 แห่งของสาธารณรัฐลิทัวเนีย	118
ภาพที่ 28	แสดงรายละเอียดรายรับและรายจ่ายของสมาคมที่ตั้งโดยโรงพยาบาลเพื่อรับการบริจาค	118
ภาพที่ 29	แสดงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ตรวจจับการทุจริตของสาธารณรัฐลิทัวเนีย	119
ภาพที่ 30	แสดงกระบวนการงานของระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี	121
ภาพที่ 31	แสดงกระบวนการงานของระบบสารสนเทศด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน	122
ภาพที่ 32	แสดงระบบสารสนเทศด้านการป้องกันการทุจริตอื่น ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช.	122
ภาพที่ 33	แสดงเว็บไซต์ให้บริการกลางภาครัฐของเอสโตเนีย State Portal Website (eesti.ee)	129
ภาพที่ 34	แสดงระบบจดทะเบียนสมรสอิเล็กทรอนิกส์ของสาธารณรัฐเอสโตเนีย	129
ภาพที่ 35	แสดงปัจจัยแห่งความสำเร็จของสังคมดิจิทัลของสาธารณรัฐเอสโตเนีย	131
ภาพที่ 36	แสดงโครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติของสาธารณรัฐเอสโตเนีย (The X-Road Platform)	133
ภาพที่ 37	แสดงแผนผังการกำกับดูแลองค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐ	136
ภาพที่ 38	แสดงหน้าเว็บไซต์ของระบบ Single Network Analytics Platform (SNAP) และระบบ National Fraud Initiative (NFI)	141
ภาพที่ 39	แสดงการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของไทย	164
ภาพที่ 40	แสดงรูปแบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	167

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแบ่งตามหมวดหมู่	35
ตารางที่ 2	แสดงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่เผยแพร่โดยกรมบัญชีกลาง	61
ตารางที่ 3	แสดงข้อมูลงบประมาณและการเบิกจ่ายที่เผยแพร่โดยกรมบัญชีกลาง	63
ตารางที่ 4	แสดงการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และข้อมูลเปิดในหน่วยงานที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพจน์มิชอบเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐเอสโตเนีย และสหราชอาณาจักร	142
ตารางที่ 5	แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย	148
ตารางที่ 6	แสดงแนวทางการจัดทำชุดข้อมูลเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจำนวน 25 ชุดข้อมูล ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล สามารถเปิดเผยในรูปแบบอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable)	156
ตารางที่ 7	แสดงแนวทางการพัฒนาโครงการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามการและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case)	172

รายนามคณะกรรมการการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร

รองศาสตราจารย์ชุตักดี ศรีนิล
ประธานคณะกรรมการ
(ตั้งแต่วันที่ 5 ตุลาคม 2566 - 4 กันยายน 2567)

นายฉลาด ขามช่วง
ประธานคณะกรรมการ
(ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2567 - 24 กรกฎาคม 2568)

นายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์
ประธานคณะกรรมการ
(ตั้งแต่วันที่ 6 สิงหาคม 2568 - ปัจจุบัน)

นายธีรรัชชัย พันธุมาศ
รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง

นายนิพนธ์ คนขยัน
รองประธานกรรมการ คนที่สอง

นายสุกรีชัย จรุงนงตร
รองประธานกรรมการ คนที่สาม

นายชัยทิพย์ กมลพันธ์ทิพย์
รองประธานกรรมการ คนที่สี่

นายปรกติ เจริญศิลป์
รองประธานกรรมการ คนที่ห้า

นางร่ำพูล ตันติวณิชชานนท์
รองประธานกรรมการ คนที่หก

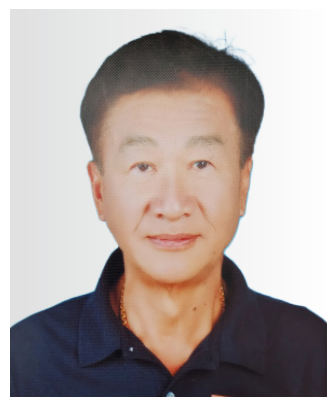
รายนามคณะกรรมการการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร (ต่อ)

พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์
กรรมการและประธานที่ปรึกษา
คณะกรรมการ

นายกิตติ สมภรณ์
กรรมการและประธานที่ปรึกษา
คณะกรรมการ

นายสรวิทย์ ศุภปณิตา
กรรมการ

นายเอกพร รัตความสุข
กรรมการ

นางสุขสมรอย วันทนียกุล
โฆษกคณะกรรมการ

นายนพดล ทิพยชล
โฆษกคณะกรรมการ

ว่าที่ร้อยโท ยุทธการ รัตนมาศ
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล
เลขาธิการคณะกรรมการ

รายนามคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทาง และมาตรการในการพัฒนาระบบการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตประพตติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร

นายธีรัชชัย พันธุมาศ
ประธานคณะอนุกรรมการ

นายนพดล ทิพยชล
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง

พันตำรวจเอก ปริญญา บุญผดุง
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง

นางรำพุล ตันติวณิชชานนท์
อนุกรรมการ

นายโกลทอง ไทยการ
อนุกรรมการ

นางสาวนัฐชัลยกร ศิริจำรุงวิทย์
อนุกรรมการ

นายมนตรี อรรณบลยุคล
อนุกรรมการ

รายนามคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทาง และมาตรการในการพัฒนาระบบการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตประพตติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร (ต่อ)

นายพนธ์ฐ มีรักษา
อนุกรรมการ

นายณัฐภัทร เนียวกุล
อนุกรรมการ

นายอรินทัต ศรีขจรลาภ
อนุกรรมการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณา ศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนา ระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤตินิชอบ สภาผู้แทนราษฎร

นายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายปรีดี เจริญศิลป์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ต่อภัสสร ยมนา
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีระ กุลสวัสดิ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พันตำรวจเอก ปัญญา ษะอมเทศ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายนิสิต อนันตรักษ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายทงศักดิ์ มหาฤศล
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายวิฑูรย์ วันวัชรพงษ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายกรณ์ มีดี
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณา ศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนา ระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤตินิชอบ สภาผู้แทนราษฎร (ต่อ)

นางสาวญาณิกา ท่ากุดเรือ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางสาวสุดารัตน์ ต้นโรสง
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

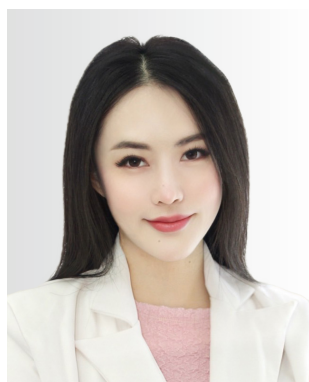
นางสาวศุภิสรา ศิริญาติ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายศิรัช ตรีวิศเวกย์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายธีรวัฒน์ มุ่งสวัสดิ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางสาวปิ่นลรณัญญ์ ธรรมสุขขรรกุล
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายพลวัฒน์ จันทนิยมานนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายฐิรวัฒน์ แทบทับ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายชวิน กลกิจพงศ์พันธ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณา ศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนา ระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤตินิยมชอบ สภาผู้แทนราษฎร (ต่อ)

นายปวิพล แซ่ฉัน
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

บทสรุปผู้บริหาร

คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติตั้ง คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปราม การทุจริตประพฤติมิชอบเพื่อพิจารณาศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของประเทศไทยและเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบ รวมถึงพิจารณาศึกษาและหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ของนานาชาติที่สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นใด ตามที่ประธานคณะกรรมการหรือคณะกรรมการมอบหมาย

โดยคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่มีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง จึงกำหนดให้มีการพิจารณาศึกษาและจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งรายงานฉบับนี้มุ่งศึกษาปัญหาอุปสรรคและการใช้เทคโนโลยีของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงศึกษาข้อมูลเปิด (Open Data) รัฐบาลเปิด (Open Government) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ อีกทั้งยังมีการศึกษาและเสนอแนวทางการแก้ไข กฎหมาย หรือระเบียบที่นำไปสู่มาตรการการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยโดยการเปิดเผยข้อมูล ตามมาตรฐานสากล เพื่อหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ โดยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการวิเคราะห์ และตรวจจับความเสี่ยงของการเกิดการทุจริต

จากการพิจารณาศึกษาข้อมูลและเอกสารทางวิชาการ การศึกษาข้อมูลจากบุคคลและผู้แทน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเดินทางไปศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ระเบียบและกฎหมาย คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร พบว่า การส่งเสริม และสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐมีการจัดทำและมีการใช้ข้อมูลเปิด (Open Data) ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล Open Data Charter รวมถึงการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ในกระบวนการ ดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐสามารถเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปราม การทุจริตประพฤติมิชอบได้

บทสรุปผู้บริหาร (ต่อ)

คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร มีข้อสังเกตจากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวด้านกฎหมายและด้านกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยเห็นควรให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ของประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมถึงมีแนวทางในการเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้สำหรับเป็นฐานข้อมูลให้หน่วยงานภาครัฐใช้เทคโนโลยี ในการตรวจจับการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2) ให้สำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการข้อมูล ข่าวสารของราชการ กำหนดชุดข้อมูลที่จะต้องทำการเปิดเผยต่อสาธารณะตามมาตรฐาน Open Data Charter 3) ให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนพัฒนากระบวนการงบประมาณของประเทศไทยให้มีความโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และ 4) ให้สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ บรรจุโครงการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) ไว้ในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2571 - 2575

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบปัญหาด้านการทุจริตคอร์รัปชันที่มีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง โดยปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก จากรายงานสถานการณ์การทุจริตประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ระบุว่าสถิติวงเงินงบประมาณของโครงการหรือจำนวนเงินที่มีการทุจริตของเรื่องที่มีมูลค่าความผิดระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – พ.ศ. 2566 มีมูลค่าทั้งสิ้น จำนวน 398,955.11 ล้านบาท หรือประมาณ 4 แสนล้านบาท โดยเรื่องที่มีมูลค่าความผิดเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างมีมูลค่าสูงสุดอยู่ที่ 350,306.24 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 87.81 และความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบมีมูลค่าสูงสุดรองลงมาเป็นอันดับที่สองอยู่ที่ 40,457.50 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.14

ลำดับ	ประเภทค่ากล่าวหา	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (ล้านบาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ล้านบาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ล้านบาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ล้านบาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (ล้านบาท)	ผลรวม (ล้านบาท)	ร้อยละ
1	จัดซื้อจัดจ้าง	8,432.81	869.68	6,961.41	3,011.92	331,030.43	350,306.24	87.81
2	ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ	1,492.82	31,585.50	269.87	5,111.22	1,998.08	40,457.50	10.14
3	ยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ	0.00	758.63	62.00	1,054.22	1,637.16	3,512.01	0.88
4	ทุจริตในการจัดทำงบประมาณ/โครงการ/เบิกจ่ายเงินในโครงการเป็นเท็จ	240.89	26.32	90.51	802.66	1,212.60	2,372.98	0.59
5	การบริหารงานบุคคล (การบรรจุ/แต่งตั้ง/เลื่อนตำแหน่ง/โยกย้าย/ลงโทษวินัย)	82.21	194.14	612.03	246.28	196.84	1,331.51	0.33
6	เรียกรับสินบน	205.94	32.97	6.50	6.26	86.94	338.61	0.08
7	การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม	0.32	8.79	306.18	1.50	4.73	321.51	0.08
8	ออกเอกสารสิทธิที่ดิน	0.00	0.00	108.62	46.00	84.57	239.18	0.06
9	ร่ำรวยผิดปกติ	52.06	11.30	3.50	7.84	0.00	74.71	0.02
10	ฝ่าฝืนจริยธรรม	0.00	0.00	0.00	0.00	0.86	0.86	0.00
ผลรวมทั้งหมด		10,507.05	33,487.34	8,420.62	10,287.90	336,252.19	398,955.11	100.00

ภาพที่ 1 แสดงสถิติวงเงินงบประมาณของโครงการหรือจำนวนเงินที่มีการทุจริตของเรื่องที่มีมูลค่าความผิดระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – พ.ศ. 2566

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2567ก)

นอกจากนี้ จากรายงานสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ยังระบุว่าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ได้ดำเนินการไต่สวนกรณีร่ำรวยผิดปกติอันเนื่องมาจากกรณีมีการกล่าวหาและกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติโดยดำเนินการตรวจสอบที่มาของทรัพย์สินและหนี้สินการเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมของบุคคลนั้น และดำเนินการอื่นใดภายใต้อำนาจที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – พ.ศ. 2566 มีมูลค่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน จำนวนทั้งสิ้น 4,177.5 ล้านบาท โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีมูลค่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน จำนวนทั้งสิ้น 1,689.495 ล้านบาท

ปีงบประมาณ พ.ศ.	ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือร่ำรวยผิดปกติ (เรื่อง)	มูลค่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตก เป็นของแผ่นดิน (บาท)
2562	1	216,062,819.54
2563	4	746,631,860.07
2564	7	471,094,091.75
2565	9	1,054,217,021.98
2566	16	1,689,495,207.42
รวมทั้งสิ้น	37	4,177,501,000.76

ภาพที่ 2 สถิติเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือร่ำรวยผิดปกติ
ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2566
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2567ก)

ผลการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับระดับความรุนแรงของสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยในระดับสากล พบว่า ผลการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 ที่จัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International หรือ TI) สรุปรูปร่างจากการคำนวณดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวม 180 ประเทศ และจากแหล่งข้อมูล 9 แห่ง ประกอบด้วย 1) การวัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย (Varieties of Democracy Institute: V-DEM) 2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจ แบบตลาดเสรี (Bertelsmann Stiftung Transformation Index: BFTI) 3) ความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญ (Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings: EIU) 4) ความเสี่ยงของการที่บุคคลหรือบริษัท จะต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการทุจริตในรูปแบบอื่น (Global Insight Country Risk Ratings: GI) 5) การทุจริตในระบบการเมือง (Political Risk Services International Country Risk Guide: ICRG) 6) ข้อมูลสถิติทุติยภูมิและผลการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูงไปประมวลผลจัดอันดับความสามารถ

ในการแข่งขัน (IMD World Competitiveness Yearbook: IMD) 7) สํารวจข้อมูลความเสี่ยงจากนักรูทกิจ ในท้องถิ่นและนักรูทกิจชาวต่างชาติที่เข้าไปทำธุรกิจในประเทศนั้น ๆ (The Political and Economic Risk Consultancy: PERC) 8) รายงานการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทั่วโลก (World Economic Forum (WEF) and The Global Competitiveness Report (GCR)) ซึ่งมีข้อคำถามเกี่ยวกับ “ประเด็นการทุจริต คอร์รัปชัน” และ 9) ดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law) (World Justice Project: WJP) โดยผลสรุป ประเทศไทยได้ 34 คะแนน และจัดอยู่ในอันดับที่ 107 ของโลก ซึ่งได้คะแนนน้อยลงกว่าปี พ.ศ. 2566 จำนวน 1 คะแนน (35 คะแนน) และจัดอยู่ในอันดับที่ 108 ของโลก

หากพิจารณาคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยย้อนหลัง 5 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา จะพบว่า ในระหว่าง พ.ศ. 2563 – พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ในระหว่าง 35 ถึง 36 คะแนน มาโดยตลอด โดยใน พ.ศ. 2567 ประเทศไทยได้คะแนนน้อยที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาที่โดยมี 34 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยในภาพรวมยังไม่มีการพัฒนาและมีแนวโน้มที่อาจมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 3 แสดงคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2563 -2567 ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2568)

ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบสถานการณ์ระดับความรุนแรงของการทุจริตในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน จะพบว่าประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 5 รองลงมาจากสาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสํงคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยประเทศไทยมีคะแนนใกล้เคียงกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ระดับคะแนน 33 ถึง 34 คะแนน

ภาพที่ 4 แสดงคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของอาเซียน ปี 2567
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2568)

ผลจากการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตของโลกในปี พ.ศ. 2567 องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) จึงได้มีข้อเสนอแนะให้กับทุกประเทศว่า “ทุกประเทศควรสร้างกระบวนการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตไม่ให้ถูกคุกคามหรือมีการแทรกแซงโดยใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายในระดับชาติและระดับนานาชาติ ต้องสร้างความโปร่งใสและสภาพแวดล้อมที่ดีในการกำหนดนโยบายและการจัดสรรเงินงบประมาณ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตร่วมกับการเปิดเผยข้อมูล (Open Data) เกี่ยวกับงบประมาณการดำเนินโครงการ รวมทั้งข้อมูลการเป็นคู่สัญญาภาครัฐ โดยการต่อต้านการทุจริตต้องส่งเสริมแนวคิดการดำเนินการด้วยความซื่อตรง (Integrity) และความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งจะช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมในการต่อต้านการทุจริตที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น” (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2568)

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าถึงชุดข้อมูลและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วปรากฏตามเว็บไซต์ เช่น 1) ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) หรือ <https://data.go.th> 2) ภาษีไปไหน <https://govspending.data.go.th> 3) ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-GP) เว็บไซต์กรมบัญชีกลาง http://www.gprocurement.go.th/new_index.html และ 4) เว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐของประเทศไทยยังมีปัญหาในการปฏิบัติอยู่มาก โดยเฉพาะหากพิจารณาถึงการนำเอาข้อมูลเปิดมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สถานการณ์ปัจจุบันของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐของประเทศไทยในภาพรวมยังคงมีประเด็นปัญหาหลักบางประการ เช่น 1) จำนวนชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผยต่อสาธารณะมีน้อยเกินไป ชุดข้อมูลที่มีความ

สำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือความสนใจของประชาชนยังมีอยู่น้อย 2) การเปิดเผยข้อมูลยังไม่สามารถเข้าถึงได้จากจุดเดียว ยังคงมีความกระจัดกระจายไปตามเว็บไซต์ต่าง ๆ 3) การเปิดเผยข้อมูลยังไม่ทันต่อสถานการณ์ หรือช่วงเวลาที่สามารถตรวจสอบได้ก่อนความเสียหายจะเกิดขึ้น 4) รูปแบบของข้อมูลที่เปิดเผยยังไม่อยู่ในรูปแบบที่อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) ที่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ต่อได้โดยเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ และ 5) โครงสร้างของชุดข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน มีความหลากหลายแตกต่างกัน ยากต่อการนำมาเชื่อมโยงหรือเปรียบเทียบข้อมูล

แม้ว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐของประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาอยู่มาก แต่ในปัจจุบันได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) หรือการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล Data Analytics ในการตรวจจับความเสี่ยงของการเกิดการทุจริต โดยตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีผลักดันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่สำคัญ คือ ACT AI ซึ่งจัดทำโดยองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ที่เป็นการรวบรวมเอาชุดข้อมูลที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจากแหล่งต่าง ๆ ในประเทศไทยมาเข้าไว้ด้วยกัน และใช้เทคโนโลยี AI ในการตรวจจับความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตโดยเฉพาะด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนสามารถเข้าไปร่วมตรวจสอบได้

ทั้งนี้ การให้บริการและการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้จะมีแนวโน้มการพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น และรวมถึงการให้บริการและการประกอบธุรกิจภาคเอกชนที่จะมีการพัฒนาในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้นด้วย ส่งผลให้เกิดชุดข้อมูลดิจิทัลจำนวนมาก ดังนั้น ในการกระทำทุจริตคอร์รัปชันใด ๆ จะมีแนวโน้มที่กระบวนการหนึ่งกระบวนการใดของการทุจริตจะมีโอกาสที่จะมีการบันทึกอยู่ในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณามาตรการในการนำเอาชุดข้อมูลดิจิทัลดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ผ่านการพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data) ที่เกิดประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบตามมาตรฐานสากล และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ และตรวจจับความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตจากชุดข้อมูลจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร จึงได้ตั้งคณะอนุกรรมการการพิจารณาศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยมุ่งศึกษาปัญหาอุปสรรคและการใช้เทคโนโลยีของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงศึกษาข้อมูลเปิด (Open Data) รัฐบาลเปิด (Open Government) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ อีกทั้ง ยังมีการศึกษาและเสนอแนวทางการแก้ไข กฎหมาย หรือระเบียบที่นำไปสู่มาตรการการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยโดยการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากลเพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการวิเคราะห์และตรวจจับความเสี่ยงของการเกิดการทุจริตโดยคณะกรรมการมุ่งหวังว่ารายงานผลการพิจารณาการศึกษาเรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบหรือกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงกลไก กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและการใช้เทคโนโลยี ฐานข้อมูล ในการบริหารและปฏิบัติงาน และการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะของหน่วยงานที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย รวมถึงหน่วยงานที่มีฐานข้อมูลที่ควรเปิดเผยต่อสาธารณะ

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัด “ข้อมูลเปิด” (Open Data) และ “รัฐบาลเปิด” (Open Government) ของประเทศไทย

1.2.4 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและสถานการณ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ในการตรวจจับการทุจริตในประเทศไทย

1.2.5 เพื่อศึกษามาตรฐานสากลเกี่ยวกับการจัดทำ “ข้อมูลเปิด” (Open Data) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

1.2.6 เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการแก้ไข กฎหมาย หรือระเบียบที่นำไปสู่มาตรการการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยโดยการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการวิเคราะห์และตรวจจับความเสี่ยงของการเกิดการทุจริต

1.3 วิธีการศึกษา

รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการศึกษาจากข้อมูลและเอกสารทางวิชาการ ระเบียบและกฎหมาย รายงานของหน่วยงานต่าง ๆ วารสารทางวิชาการ เว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการให้ข้อมูลจากบุคคลและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่คณะกรรมการได้เชิญมาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้มีการศึกษาข้อมูลที่ได้มาจากการเดินทางไปศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐเอสโตเนีย และสหราชอาณาจักร เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดได้นำมาซึ่งการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมถึงกลไก กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงของสถานการณ์ และปัญหาอุปสรรคในปัจจุบัน จนนำมาสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนามาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย โดยคณะกรรมการได้มีการเชิญมีบุคคลและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาศึกษา ดังต่อไปนี้

- (1) อัยการสูงสุด
- (2) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- (3) เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง
- (4) เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
- (5) เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
- (6) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- (7) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
- (8) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- (9) เลขาธิการคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (10) เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- (11) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- (12) อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- (13) อธิบดีกรมบัญชีกลาง
- (14) อธิบดีกรมบังคับคดี
- (15) อธิบดีกรมสรรพากร
- (16) ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
- (17) ผู้บังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- (18) ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
- (19) ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล
- (20) ผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง
- (21) ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง
- (22) ผู้อำนวยการสถาบันข้อมูลขนาดใหญ่
- (23) ผู้อำนวยการศูนย์ความรู้เพื่อความร่วมมือในการต่อต้านคอร์รัปชัน และส่งเสริมธรรมาภิบาลในระดับภูมิภาค คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (24) เลขาธิการองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)
- (25) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ.
- (26) นักวิชาการด้านการศึกษากาการใช้เทคโนโลยีพัฒนาประเทศเป็นสังคมดิจิทัล สาธารณรัฐเอสโตเนีย

ทั้งนี้ คณะกรรมการได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ดังนี้

- (1) เดินทางไปศึกษาดูงาน ณ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2567
- (2) เดินทางไปศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐฟินแลนด์และเอสโตเนีย ระหว่างวันจันทร์ที่ 10 ถึงวันอาทิตย์ที่ 16 มิถุนายน 2567
- (3) เดินทางไปศึกษาดูงาน ณ สหราชอาณาจักร ระหว่างวันจันทร์ที่ 4 ถึงวันพุธที่ 13 พฤศจิกายน 2567

บทที่ 2
ผลการศึกษา

2.1 สถานการณ์ข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ของประเทศไทย

ความหมายของแนวคิดข้อมูลเปิด (Open Data) อันรวมถึงข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ของประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 ข้อมูลเปิด (Open Data) และ ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data)

ข้อมูลเปิด (Open Data) หมายถึง “ข้อมูลเปิดที่ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้โดยอิสระ เช่น การนำไปใช้ การนำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำไปเผยแพร่ได้โดยใครก็ตาม” (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, ม.ป.ป.) โดยข้อมูลเปิดอาจเป็นข้อมูลจากเอกชนหรือของรัฐก็ได้ โดยข้อมูลเปิด (Open Data) มีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) Availability and Access คือ ข้อมูลที่เปิดเผยต้องสามารถใช้งานได้ทั้งหมดและกรณีที่มีค่าใช้จ่ายจะต้องไม่มากกว่าการทำสำเนา สำหรับการเผยแพร่จะต้องอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งานและสามารถแก้ไขได้ สามารถดาวน์โหลดผ่านอินเทอร์เน็ต

2) Re-use and Redistribution คือ ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องถูกจัดเตรียมภายใต้เงื่อนไขการอนุญาตให้นำมาใช้ใหม่และเผยแพร่ได้ รวมถึงการใช้ชุดข้อมูลร่วมกับชุดข้อมูลอื่น ๆ

3) Universal Participation คือ ทุกคนสามารถที่จะใช้ข้อมูลได้ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้ การใช้ซ้ำ การเผยแพร่ โดยไม่ติดเรื่องข้อจำกัดใด ๆ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเจ้าข้อมูลนั้น ๆ เช่น หากเป็นข้อมูลที่ไม่อนุญาตให้ใช้งานเชิงพาณิชย์ (Non-Commercial) จะไม่สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ หรือข้อมูลนั้นอาจมีข้อจำกัดในการใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น ใช้ในการศึกษาเท่านั้น ก็จะไม่สามารถนำไปใช้ได้ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, ม.ป.ป.)

หัวใจสำคัญ ของ Open Data

- 1 Availability & Access**
คือ ข้อมูลที่เปิดเผยต้องสามารถใช้งานได้ทั้งหมด การเผยแพร่จะต้องอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งาน และสามารถแก้ไขได้ สามารถดาวน์โหลดฟรีผ่านอินเทอร์เน็ต
- 2 Re-use & Redistribution**
คือ ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องถูกจัดเตรียมภายใต้เงื่อนไขการอนุญาตให้นำมาใช้ใหม่และเผยแพร่ได้ รวมถึงการใช้ชุดข้อมูลร่วมกับชุดข้อมูลอื่น ๆ
- 3 Universal Participation**
คือ ทุกคนสามารถใช้ข้อมูลได้ รวมถึง การใช้ซ้ำ การเผยแพร่ โดยไม่ติดเรื่องข้อจำกัดใดๆ

หมายเหตุ : การใช้ข้อมูลต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเจ้าของข้อมูล เช่น หากเป็นข้อมูลที่ไม่อนุญาตให้ใช้งานเชิงพาณิชย์ (Non-Commercial) จะไม่สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ หรือข้อมูลนี้อาจมีข้อกำหนดการใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น ใช้ในการศึกษาเท่านั้นที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้

 DGA

ภาพที่ 5 แสดงหัวใจสำคัญของ Open Data
ที่มา: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (2564ก)

ข้อมูลเปิดภาครัฐจะต้องผ่านกระบวนการจัดระดับชั้นความลับ เพื่อคัดแยกเฉพาะข้อมูลที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ ตามที่กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนด เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่เปิดเผยนั้นไม่ใช่ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวหรือกระทบต่อความมั่นคง การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐสู่สาธารณะนี้ถือเป็นการเพิ่มความโปร่งใสของภาครัฐ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และสนับสนุนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมจากการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภาพรวม

2.1.2 รัฐบาลเปิด (Open Government) อาจอธิบายความหมายได้ว่าเป็น “รัฐบาลที่ยึดมั่นในหลักการบริหารราชการแผ่นดินด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนโดยรวม ทั้งนี้ การเป็นรัฐบาลเปิดจะต้องประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ ดังนี้

- 1) ความโปร่งใส คือ มีการเผยแพร่ข้อมูลทั้งเชิงรุกและเชิงโต้ตอบอย่างเปิดเผย รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่อนโยบายสาธารณะอย่างโปร่งใส
- 2) ความซื่อสัตย์ คือ มีการจัดทำแนวทางการดำเนินงานและการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันบนหลักการและบรรทัดฐานที่ให้ความสำคัญกับการรักษาผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- 3) ความรับผิดชอบ คือ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ทั้งในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้มีอำนาจในการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของตน

ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) หมายถึง “ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและใช้ได้อย่างเสรี ไม่จำกัดแพลตฟอร์ม ไม่เสียค่าใช้จ่าย เผยแพร่ ทำซ้ำ หรือใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์หรือสรุปได้ว่า คือ ข้อมูลภาครัฐที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับชั้น ความลับของข้อมูลแล้วว่าเป็น “ข้อมูลสาธารณะ” ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้งาน วิเคราะห์ หรือตัดแปลงได้ตามความต้องการ” (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2564ข)

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและออกแบบการบริการสาธารณะ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลเบื้องต้น ตลอดจนการเสนอแนะต่อนโยบายด้านต่าง ๆ” (มาณิช อินทนิม และ คณาธิป ไกยชน, 2563)

2.2 ความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government)

“ข้อมูลเปิด” (Open Data) และ “รัฐบาลเปิด” (Open Government) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

“ข้อมูลเปิด” คือ ข้อมูลที่ทุกคนสามารถเข้าถึง นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้โดยตรง นำกลับมาใช้ใหม่ หรือเผยแพร่ต่อ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านลิขสิทธิ์ ตัวอย่างข้อมูลเปิด เช่น ข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม งบประมาณภาครัฐ เป็นต้น

“รัฐบาลแบบเปิด” เป็นแนวคิดการบริหารงานภาครัฐที่มุ่งเน้นความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบ Open Data ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของ Open Government เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ รวมถึงนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการสร้างนวัตกรรมและบริการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรัฐบาลเปิด ที่จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การทำวิจัยและการพัฒนา (R&D) การเพิ่มความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่ายและทั่วถึง ข้อมูลเปิดภาครัฐจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งมีธรรมาภิบาล การสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมจากการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของรัฐบาลเปิด และพยายามผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเพราะการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐถือเป็นกุญแจสำคัญในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย

ในประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่สนับสนุนส่งเสริมการสร้างข้อมูลเปิด (Open Data) และ รัฐบาลเปิด (Open Government) นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ ต้องจัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี ไม่เสียค่าใช้จ่าย และนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ เพื่อแสดงความโปร่งใส และให้ตรวจสอบได้จากทุกภาคส่วน ตามหลักการของกฎหมายดังกล่าวรัฐบาลไทยได้ผลักดันนโยบาย Open Government Data ผ่านการจัดตั้งศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th)

ภาพที่ 6 แสดงหน้าเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th)
ที่มา: เว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th)

2.3 การจัดทำศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ของประเทศไทย

2.3.1 สถานการณ์การจัดทำศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ของประเทศไทย

ปัจจุบันการจัดทำศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) มีการดำเนินการผ่านเว็บไซต์ data.go.th มีจำนวนข้อมูลทั้งสิ้น 11,892 ชุดข้อมูล (สิงหาคม 2567) จากทั้งหมด 1,427 องค์กร รับผิดชอบโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

ตามกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลได้เคยออกประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ ในปี พ.ศ. 2563 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลดังนี้

- 1) จัดทำบัญชีข้อมูลภายในหน่วยงาน ระบุชุดข้อมูล และจัดระดับความสำคัญของข้อมูลเปิดภาครัฐที่จะนำไปเปิดเผย อย่างน้อยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ตามหน้าที่ หรือภารกิจของหน่วยงานของรัฐ
- 2) จำแนกหมวดหมู่ กำหนดและจัดประเภทชั้นความลับของชุดข้อมูล ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยพิจารณาถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสำคัญ

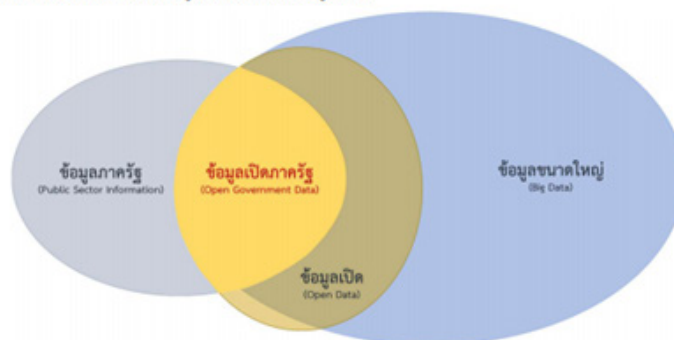
3) กำหนดรูปแบบของชุดข้อมูลของข้อมูลเปิดภาครัฐ อย่างน้อยให้อยู่ในรูปแบบคุณลักษณะแบบเปิด และจัดทำคำอธิบายชุดข้อมูลดิจิทัลเพื่อให้ทราบรายละเอียดของชุดข้อมูล

4) ให้จัดส่งหรือเชื่อมโยงชุดข้อมูลของข้อมูลเปิดภาครัฐตามประเภท รูปแบบและมาตรฐานของข้อมูลที่เปิดเผยแก่ประชาชน ให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนดก่อนการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ต้องได้รับอนุมัติจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ ตามประกาศดังกล่าวยังได้มีการนิยามความหมายของข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันอีกด้วย โดยข้อมูลเปิดภาครัฐหมายถึง “ข้อมูลภาครัฐที่มีคุณสมบัติสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้” ตามภาพที่ 7

๔. ประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล

เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามที่แสดงถึงความหมายของข้อมูลประเภทต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละประเภทให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถนำข้อมูลไปเปิดเผยอ้างอิง และใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง ดังแสดงในรูปที่ ๑

รูปที่ ๑ ประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล

จากรูปที่ ๑ แสดงให้เห็นว่า (๕)

- ข้อมูลเปิดเป็นข้อมูลที่เปิดเผยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี และเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลขนาดใหญ่
- ข้อมูลภาครัฐเป็นข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลขนาดใหญ่
- ข้อมูลเปิดภาครัฐเป็นข้อมูลเปิดที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ

ดังนั้นข้อมูลเปิดภาครัฐสามารถนิยามได้ว่าเป็นข้อมูลภาครัฐที่มีคุณสมบัติสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ และอาจมีคุณสมบัติเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ด้วย

ภาพที่ 7 แสดงข้อมูลภาครัฐที่มีคุณสมบัติสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้
ที่มา: ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์
การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ พ.ศ. 2563

ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ พ.ศ. 2563 ยังได้กำหนดระดับการเปิดเผยชุดข้อมูลเรียงตามระดับ 1 ดาว ถึง 5 ดาว โดยเป็นการกำหนดรูปแบบของชุดข้อมูล และระดับการจำกัดสิทธิ์ในการเข้าถึงชุดข้อมูล โดยเรียงจากระดับต่ำสุดที่ 1 ดาว ไปจนถึงระดับที่สูงสุดที่ 5 ดาว โดยได้กำหนดว่าหน่วยงานของรัฐควรมีการเปิดเผยชุดข้อมูลในระดับ 3 ดาวขึ้นไป ซึ่งในระดับ 3 ดาวเป็นการเปิดเผยแบบไม่จำกัดสิทธิ์และจะใช้รูปแบบชุดข้อมูลแบบ .csv สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) ประชาชนสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ต่อได้อย่างสะดวก รายละเอียดตามภาพที่ 8

ระดับการเปิดเผย (Openness Rating)	คุณลักษณะ (Characteristics)	รูปแบบของข้อมูลเปิด (Open Data Format)
★★★★★ (OL)	OL – Open License คือ การเปิดเผยข้อมูลบนเว็บไซต์ได้ทุกรูปแบบ และสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งรูปแบบนี้สามารถสร้างได้ง่าย แต่นำข้อมูลไปต่อยอดใช้ประโยชน์ได้ยาก (Not Reusable)	 (.pdf)
★★★★★ (OL, RE)	RE – Machine Readable คือการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่อ่านได้ด้วยเครื่อง โดยเป็นข้อมูลที่มีโครงสร้าง (Structured Data) และใช้กับซอฟต์แวร์จำกัดสิทธิ์ (Proprietary Software) เช่น Excel	 (.xls)
★★★★★ (OL, RE, OF)	OF - Open Format คือการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบมาตรฐานแบบเปิด และไม่จำกัดสิทธิ์โดยบุคคลใด (Non-proprietary)	 (.csv)
★★★★★ (OL, RE, OF, URI)	URI - Uniform Resource Identifier คือการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่ใช้ยูอาร์ไอ ในการระบุตัวตนของข้อมูล และชี้ไปยังตำแหน่งของข้อมูลนั้น	 (.rdf)
★★★★★ (OL, RE, OF, URI, LD)	LD – Linked Data คือการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่ข้อมูลสามารถเชื่อมโยงไปสู่แหล่งข้อมูลอื่น หรืออ้างอิงข้อมูลในชุดข้อมูลอื่นได้	 (.rdf)

ภาพที่ 8 แสดงประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล

ที่มา: ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ
ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ พ.ศ. 2563

2.3.2 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ของประเทศไทย

แม้ว่าจะมีการออกพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และมีการออกประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ เมื่อปี 2563 แล้วนั้น ในปัจจุบันข้อมูลเปิดของภาครัฐในประเทศไทย (Open Government Data) ยังมีปัญหาของการเปิดเผยในภาพรวม ดังนี้

- 1) จำนวนชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผยยังมีจำนวนน้อย และไม่ครอบคลุมชุดข้อมูลสำคัญ ที่ควรมีการเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และอาจนำมาสู่การตรวจจับการทุจริตประพฤติมิชอบได้
- 2) การเปิดเผย หรือการเข้าถึงชุดข้อมูลยังไม่มีจุดศูนย์รวมเดียวที่สามารถค้นหาชุดข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ง่ายต่อการค้นหา ปัจจุบันข้อมูลจำนวนมากยังคงกระจัดกระจายอยู่ตามเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยในเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) จะมีเพียงชุดข้อมูลจำนวนหนึ่ง
- 3) ช่วงเวลาและระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลยังไม่ทันต่อเหตุการณ์ เช่น การเปิดเผยข้อมูลกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลในทุกช่วงขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง แต่จะเปิดเผยเมื่อมีการจัดซื้อจัดจ้างไปแล้ว ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลเปิดมาตรวจสอบเพื่อตรวจจับความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบได้ทันทั่วทั้งที่ไม่สามารถป้องกันการเกิดความเสียหายต่อภาครัฐได้ และในบางกรณีมีการกำหนดระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลเพียงช่วงหนึ่ง เมื่อพ้นระยะเวลาก็จะมีการนำเอาข้อมูลออกจากการเผยแพร่
- 4) รูปแบบของการเปิดเผยชุดข้อมูลในปัจจุบัน ยังเป็นรูปแบบที่เครื่องไม่สามารถอ่านได้ โดยส่วนมากการเผยแพร่จะอยู่ในรูปแบบไฟล์ pdf ส่งผลให้เมื่อภาคประชาชนต้องการนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ทางอิเล็กทรอนิกส์ ประชาชนจะต้องทำการแปลงรูปแบบข้อมูลให้สามารถอ่านด้วยเครื่อง (machine readable) ได้ก่อน ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการใช้ข้อมูล เสี่ยงประมาทในการแปลงข้อมูล และทำให้ขั้นตอนในการตรวจสอบมีระยะเวลายาวนานมากขึ้น
- 5) โครงสร้างของชุดข้อมูลที่เผยแพร่ยังมีความหลากหลายแตกต่างกันตามข้อกำหนดของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การเชื่อมโยงชุดข้อมูลเป็นไปด้วยความยาก และยากต่อการนำมาเปรียบเทียบ เนื่องจากยังไม่มีกรอกแบบการบันทึกและเผยแพร่ข้อมูลให้มีมาตรฐานและรูปแบบเดียวกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
- 6) กฎหมายปัจจุบันยังไม่มีโทษอาญาบังคับต่อหน่วยงานของรัฐ โดยตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดว่า “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน รัฐสภา ศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์การอัยการ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และหน่วยงานอิสระของรัฐ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการกำหนดนิยามหน่วยงานของรัฐดังกล่าวให้อยู่ภายใต้การบังคับของพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 แต่หลายหน่วยงานมีกฎหมายการจัดตั้งองค์กรของตนเองที่อาจจะมีการตีความกฎหมายที่ส่งผลให้มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลมีความแตกต่างกันไป เช่นกรณีการเปิดเผยทรัพย์สินผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่มีการกำหนดระยะเวลาการเปิดเผยข้อมูลเพียง 180 วัน และไม่อนุญาตให้ทำการ download

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ยังไม่มีสภาพบังคับให้หน่วยงานราชการต้องปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติและมาตรฐาน การเปิดเผยข้อมูล ที่กำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เช่นการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำบัญชีข้อมูล ภายในหน่วยงาน ระบุชุดข้อมูล และจัดระดับความสำคัญของข้อมูลเปิดภาครัฐที่จะนำไปเปิดเผย หรือการกำหนด ให้หน่วยงานของรัฐควรเปิดเผยชุดข้อมูลในระดับ 3 ดาวขึ้นไป ที่จะส่งผลให้ชุดข้อมูลสามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) ประชาชนสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ต่อได้อย่างสะดวกนั้น ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐ ยังไม่ดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

7) ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะ ในปัจจุบันประเทศไทย ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีหลักการให้ประชาชนสามารถ รับข้อมูลข่าวสารของทางราชการได้ แต่ในทางปฏิบัติประชาชนจะต้องทำการร้องขอข้อมูลจากทางราชการ หากมีความประสงค์ และภาครัฐอาจปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูล จนต้องนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวยังคงมีหลักการในการปิดข้อมูลภาครัฐเป็นหลักและเปิดเผยข้อมูล เป็นข้อยกเว้น ซึ่งสร้างภาระในการเข้าถึงข้อมูลเอกสารของทางราชการมากเกินไป และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ยังมีทัศนคติที่จะเก็บรักษาข้อมูลของทางราชการไว้เป็นหลัก โดยไม่มีแนวคิดที่ข้อมูลทางราชการล้วนแล้วแต่เป็น ข้อมูลที่ประชาชนควรได้รับรู้เป็นหลัก และมีเพียงบางชุดข้อมูลที่ควรยกเว้นไม่เปิดเผยเท่านั้น

2.4 สถานการณ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการตรวจจัดการทุจริตในประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการนำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการตรวจจัดการทุจริตทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนเรียบร้อยแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการตรวจจัดการทุจริตของเอกชนโดยองค์กรต่อต้าน คอรัปชัน (ประเทศไทย) ACT AI

ภาคเอกชนได้ในเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 จนกระทั่งเมื่อ พ.ศ. 2567 องค์กร ต่อต้านคอรัปชัน (ประเทศไทย) ได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือนวัตกรรมในการตรวจสอบความโปร่งใสภาครัฐ ที่เรียกว่า ACT AI โดยนำเอาข้อมูลภาครัฐจากแหล่งต่าง ๆ มาปรับเปลี่ยนเป็นข้อมูลดิจิทัลตามมาตรฐานสากล และใช้เทคโนโลยีในการตรวจจับความผิดปกติหรือจุดเสี่ยงที่อาจเกิดการทุจริต โดยภายใต้โครงการ ACT AI มีโครงการย่อยรวมทั้งสิ้น 8 โครงการ ดังนี้

1) ACT Ai-จับโกงจัดซื้อจัดจ้าง

ACT Ai จับโกงจัดซื้อจัดจ้าง เป็นดิจิทัลแพลตฟอร์มที่ทำให้การเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นเรื่องง่ายสำหรับประชาชนทั่วไป ด้วยการรวบรวมและเชื่อมโยงฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ หน่วยงานรัฐ และข้อมูลธุรกิจเอกชนที่รับงานภาครัฐเข้าด้วยกัน ค้นหาข้อมูลได้ง่าย สะดวก เข้าใจง่าย ครอบคลุมในจุดเดียว มีระบบระบบคำนวณด้วยเทคโนโลยี Ai ที่ช่วยวิเคราะห์ความเสี่ยงจากพฤติกรรมการเสนอราคา เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการติดตามและวิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐผ่านการจัดซื้อจัดจ้างรูปแบบต่าง ๆ ปัจจุบันถูกใช้อย่างกว้างขวางในแวดวงเครือข่ายสังคมที่ติดตามตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ และสื่อมวลชน เช่น เพจปฏิบัติการหมาเฝ้าบ้าน เพจต้องแฉ (Must Share) เพจชมรม Strong ด้านทุจริตประเทศไทย สำนักข่าวอิศรา ประชาไท เป็นต้น สามารถเข้าใช้งานได้ทาง <https://actai.co>

2) จับโกงบ COVID

จับโกงบ COVID เป็นระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มสำหรับนำเสนอข้อมูลที่มา และข้อมูลโครงการภายใต้พระราชกำหนดเงินกู้ 1.5 ล้านล้านบาท ในรูปแบบ Data Visualization พร้อมทั้งระบบวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของโครงการภายใต้แผนการฟื้นฟูผลกระทบจากโควิด-19 เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย และมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณจากพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อแก้ปัญหา เยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 สามารถเข้าใช้งานได้ทาง <https://covid19.actai.co>

3) ACT Ai-Politics Data

ACT Ai-Politics Data เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล ประกอบด้วย ข้อมูลบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ของสำนักงาน ป.ป.ช. คำชี้มูลของ ป.ป.ช. คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายของ ก.ล.ต. ข้อมูลเงินบริจาคพรรคการเมือง รายชื่อผู้บริหาร/ข้าราชการระดับสูง รายชื่อข้าราชการการเมือง เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปสามารถสืบค้นข้อมูลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในหน่วยงานราชการ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ นำเสนอข้อมูลได้ 4 มุมมองประกอบด้วย มุมมองด้านข้อมูลประวัติและการดำรงตำแหน่ง มุมมองด้านไลฟ์สไตล์ ทรัพย์สินและหนี้สิน มุมมองด้านความเกี่ยวข้องกับธุรกิจและโครงการภาครัฐ มุมมองด้านความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองผ่านประวัติการบริจาคเงิน

4) จับโกงบ อบจ.

เว็บไซต์ จับโกงบอบจ. (ผ่างบเมือง) นำเสนอข้อมูลงบประมาณของ อบจ. ที่ผ่านการลงมติของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในแต่ละปีงบประมาณ ให้ประชาชนสามารถค้นหา เปรียบเทียบทำความเข้าใจข้อมูลและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในจังหวัดของตัวเองได้ ควบคู่ไปกับการใช้ ACT Ai ที่จะติดตามกระบวนการใช้จ่ายงบประมาณ ตั้งแต่ขั้นตอนการของงบประมาณ ไปจนถึงขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งหมดนี้เพื่อช่วยให้กระบวนการงบประมาณของ อบจ. เป็นไปอย่างโปร่งใสมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าใช้งานได้ทาง <https://localbudgeting.actai.co>

5) Build Better Lives by CoST

Build Better Lives by CoST เป็นแพลตฟอร์มเปิดเผยข้อมูลโครงการก่อสร้างภาครัฐ จากข้อมูล CoST Thailand เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและสร้างการมีส่วนร่วมในการช่วยติดตาม ตรวจสอบ และผลักดันให้ผู้รับผิดชอบแก้ปัญหาความโปร่งใสในโครงการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative: CoST) สามารถสำรวจโครงการก่อสร้างในระยะ 20 กม. รอบตัว ค้นหาโครงการก่อสร้าง ตามความสนใจ เช่น จังหวัด ประเภทโครงการ หน่วยงาน ปีงบประมาณ สถานะโครงการ สามารถศึกษาข้อมูล โครงการเบื้องต้น (บางส่วนจาก 40 ชุดข้อมูลที่เปิดเผย) และข้อมูลภาพรวมในเชิงสถิติและการเปรียบเทียบ ในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและช่วยติดตามตรวจสอบโครงการที่พบเห็นได้ สามารถเข้าใช้งานได้ทาง <http://costthailand.org/>

6) โรงเรียนโปร่งใส

โรงเรียนโปร่งใสเป็นเครื่องมือที่จะแสดงฐานข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนประกอบด้วยข้อมูล พื้นฐานโรงเรียน (เข็ครหัส ที่อยู่ เบอร์โทรโรงเรียน ฯลฯ) ข้อมูลนักเรียน (นับจำนวนเพื่อนพี่น้องร่วมสถาบัน) ข้อมูลบุคลากร (เข็คจำนวนครุมีสัดส่วนเท่าไรเมื่อเทียบกับนักเรียน) ข้อมูลอุปกรณ์ (ตรวจดูวัสดุ อุปกรณ์ การเรียนต่าง ๆ ใช้งานได้จริงครบถ้วนหรือไม่) ข้อมูลสิ่งปลูกสร้าง (เข็คสภาพสิ่งปลูกสร้าง จำนวนห้องเรียน ตรงกับความเป็นจริงแค่ไหน) ซึ่งรวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อช่วยให้ทุกคนสามารถตรวจสอบข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนได้ การแสดงฐานข้อมูลโรงเรียน ของแพลตฟอร์ม “โรงเรียนโปร่งใส” เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ Open Join Learn ซึ่งเป็นกลไกสำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาขับเคลื่อนโรงเรียนเกิดขึ้นได้จริง โดยนอกจากทุกคนจะต้องมีโอกาสรับรู้ข้อมูล ของโรงเรียนแล้ว ยังต้องมีพื้นที่สำหรับตรวจสอบ รายงาน ไปจนถึงสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ สามารถเข้าใช้งานได้ที่ <https://schoolgov.actai.co>

7) ACT Ai-Open Data Center

ACT Ai-Open Data Center เป็นเว็บไซต์ที่รวบรวม และเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ มีความสำคัญต่อการต่อต้านคอร์รัปชันเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส และอำนวยความสะดวกให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลนี้เพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน ได้โดยสะดวก รวดเร็ว ตามมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลสากลในรูปแบบดิจิทัลคอมพิวเตอร์สามารถอ่านได้ (Machine-readable)

8) ระบบรับเบาะแสทุจริต Corruption Watch

ระบบรับเบาะแสทุจริต Corruption Watch เป็นเครื่องมือสนับสนุนภาคประชาชน ในการร่วมกันจับตา ส่งเบาะแสเหตุสงสัยทุจริตคอร์รัปชันในแต่ละพื้นที่ ได้อย่าง “ปลอดภัย” และสนับสนุน ให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ในการร่วมกันรักษาผลประโยชน์สาธารณะ แก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในสังคม ร่วมส่งเบาะแสเหตุสงสัยการทุจริต คอร์รัปชันมาได้ที LINE Official Account จับตาไม่ให้ใครโกง (@corruptionwatch) และดูข้อมูลผ่านแดชบอร์ด ได้ที่ <https://cs.actai.co>

ภาพที่ 9 แสดงหน้าเว็บไซต์ ACT AI
ที่มา: เว็บไซต์ ACT AI (<https://actai.co>)

โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลเปิดภาครัฐจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ประกอบด้วย ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ข้อมูลนิติบุคคล ข้อมูลโครงการและงบประมาณโควิด-19 ข้อมูลบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ของสำนักงาน ป.ป.ช. ข้อมูลเงินบริจาคพรรคการเมือง ข้อมูลการลงทะเบียนของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อมูลคดีความ เช่น คำชี้ษ้ความผิดและข้อมูลคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น ข้อมูลงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้อมูลโครงการก่อสร้างภายใต้โครงการ CoST ข้อมูลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาจัดโครงสร้างและแปลงให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลเปิดตามมาตรฐานสากล โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และมุ่งเน้นการพัฒนาฐานข้อมูลเปิดภาครัฐตามมาตรฐานข้อมูลเปิดสากล เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส รวมถึงอำนวยความสะดวกให้แก่องค์กรหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีภารกิจในการติดตาม ตรวจสอบ ให้สามารถสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ป้องกัน และแจ้งเบาะแสนั้นเป็นประโยชน์เพื่อการต่อต้านทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

Open Data Center

✘ ACT AI Open Data Center มีข้อมูลอะไรบ้าง?

รวบรวม เชื่อมโยง และเปิดเผยชุดข้อมูลที่วิเคราะห์โดยระบบ ACT AI จากข้อมูลเปิดสาธารณะ 12 ชุดข้อมูล ประกอบด้วย

1. ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จาก ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และ ระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ “กาซีไปไหน?”
2. ข้อมูลนิติบุคคล จาก DBD DataWarehouse+
3. ข้อมูลบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จาก ระบบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน
4. ข้อมูลพรรคการเมืองที่ปรากฏรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 และ รายงานผู้บริจาคให้พรรคการเมือง จาก ข้อมูลพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
5. ข้อมูลดิจิทัลค่าชี้มูลความผิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จาก เรื่องกล่าวหาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิด
6. ข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จาก แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง/คำพิพากษาคดี
7. ข้อมูลรายชื่อผู้บริหารกระทรวงและข้าราชการระดับสูง จาก ราชกิจจานุเบกษา
8. ข้อมูลผู้ทำงาน จาก สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สวส.)
9. ข้อมูลบัญชีงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จาก เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง
10. ข้อมูลโครงการภายใต้พ.ร.บ. ภูเก็ต เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของไวรัสโควิด-19 จาก เว็บไซต์ ThaiME โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
11. ข้อมูลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จาก ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา (Education Management Information System : EMIS) และ ระบบจัดเก็บข้อมูลสิ่งก่อสร้าง (B-OBEC)
12. ข้อมูลเบาะแสทุจริตจากภาคประชาชน จาก Corruption Watch

ภาพที่ 10 แสดง 12 ชุดข้อมูลของ ACT AI Open Data Center
ที่มา: เว็บไซต์ ACT AI Open Data Center (<https://opendata.actai.co>)

2.4.2 ตัวอย่างการตรวจจับความเสี่ยงในการเกิดทุจริตของ ACT AI

ผลงานสำคัญของโครงการ “Open Data for Anti-Corruption” คือการที่ประชาชนพบความผิดปกติในการติดตั้งเสาไฟฟ้าโซลาร์เซลล์พิเศษประดับรูปปั้นกิ้งก่าบริเวณกองขยะที่ไม่มีผู้อยู่อาศัยจำนวนกว่า 6,000 ต้น ของหน่วยงานภาครัฐทำให้ชุมชนสงสัยและต้องการตรวจสอบ จึงใช้เครื่องมือ “ACT Ai” เครื่องมือสู้โกงภาคประชาชน โดยองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน ร่วมกับ HAND Social Enterprise ในการค้นหาข้อมูล

หลังจากที่ประชาชนใช้ ACT Ai ในการหาข้อมูลเพิ่มเติมต่าง ๆ จึงพบว่า มีการจัดซื้อเสาไฟฟ้า 6,773 ต้น มูลค่าต้นละ 100,000 บาท รวมเป็นมูลค่า 673 ล้านบาท ซึ่งถือว่าสูงกว่าราคาตลาดอยู่มาก จึงส่งต่อเรื่องนี้ไปยังเพจต้องแฉ เพื่อให้ช่วยเผยแพร่ข้อมูลต่อจนกลายเป็นกระแสไวรัลและทำให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาให้ความสนใจและเร่งดำเนินการตรวจสอบในทันที

ต้องแฉ · 5 มิถุนายน เวลา 10:53 น. · ...

บริษัทรายเดียว ฟาดไป 7 สัญญา งบกว่า 461 ล้านบาทกับเสาไฟกินรี ?!

มีแฟนเพจต้องแฉส่งมาบอกเราว่า ฟ่างคุณนี่หนอย คนต่างพากันสงสัยว่าในซอยเล็ก ๆ แถมข้างทางมีแต่โพงหญ้า และยังเป็นคนลุกรังอีกด้วย จำเป็นต้องมีเสาโคมไฟกินรีขนาดนี้เลยหรือ ต่อมาผู้ให้ข้อมูลว่า คือ โครงการเสาไฟประติมากรรมกินรี พร้อมโคมไฟโซลาเซลล์ ที่ อบต.ราชาเทวะ #จังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้รับผิดชอบ

เราจึงค้นหาคำว่า "เสาไฟประติมากรรมกินรีพร้อมโคมไฟ" ในเว็บไซต์ ACT AI พบว่ามีประมาณ 7 โครงการ (เฉพาะของปีงบประมาณ 2562- 2564) ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ อบต.ราชาเทวะ และที่น่าสนใจคือ บริษัท บางกอกไฟถนน จำกัด เป็นผู้รับจ้างรายเดียวทั้ง 7 โครงการ! (การจัดซื้อเป็นแบบ e-bidding ไม่ใช่เฉพาะเจาะจง) วงเงินแต่ละโครงการก็เกิน ร้อยล้าน สิบล้าน ลองคำนวณแล้ว 7 สัญญา ก็ฟาดเรียบไปกว่า 461 ล้านบาทเลยทีเดียว สงสัยบริษัทนี้จะมีผลงานดีเยี่ยมจึงได้รับการคัดเลือกจากอบต.ราชาเทวะตลอด

คลิกดู: <https://is.gd/1fsfTj>

และ **สำนักข่าวอิศรา** เคยได้รายงานข่าว คำชี้แจงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)ราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการถึงกรณีเสาไฟกินรีนี้ว่า "พื้นที่ อบต.ราชาเทวะนั้น เป็นที่ตั้งสนามบินสุวรรณภูมิ เราต้องทำอะไรที่มันจะเยอะหน่อย บางทีมีชาวต่างชาติเข้ามา เราก็ต้องการที่จะทำให้อินดูดี"

รวมถึงได้รายงานข่าวการใช้จ่ายงบประมาณ ขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)ราชาเทวะ ในการจัดทำโครงการจัดซื้อเสาไฟฟ้ารูปประติมากรรมกินรี ช่วงปี 2556 และ 2562 ที่ใช้งบประมาณกว่า 263 ล้านบาท ซึ่งปรากฏชื่อ บริษัท บางกอกไฟถนน จำกัด เป็นคู่สัญญาทุกโครงการ (อ่านต่อ: <https://is.gd/dWlqgV>)

อย่างไรก็ตามไปว่าแฟนเพจต้องแฉบอกว่า 7 โครงการที่เกี่ยวข้อง (เฉพาะปี 2562-2564) จึงไม่แน่ใจว่าในพื้นที่ของรูป คือโครงการไหนกันแน่ เพราะดูเหมือนว่าจะมีมากกว่าในรูปที่แฟนเพจต้องแฉได้ส่งมาให้เราดู #ฟ่างคนในพื้นที่ช่วยดูด้วย

เราจึงขอยกตัวอย่าง 1 ใน 7 โครงการมาให้ดูรายละเอียดเบื้องต้นและ TOR โคมไฟ ของ โครงการจัดซื้อครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทย์ เสาไฟประติมากรรมกินรี พร้อมโคมไฟระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) จำนวน 1,811 ต้น ด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) หน่วยงานรับผิดชอบคือ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ทำสัญญากับบริษัท บางกอกไฟถนน จำกัด มีชนะ

ภาพที่ 11 แสดงรายงานความผิดปกติกรณีเสาไฟกินรีจากเพจ

ต้องแฉ
ที่มา: ต้องแฉ (2564)

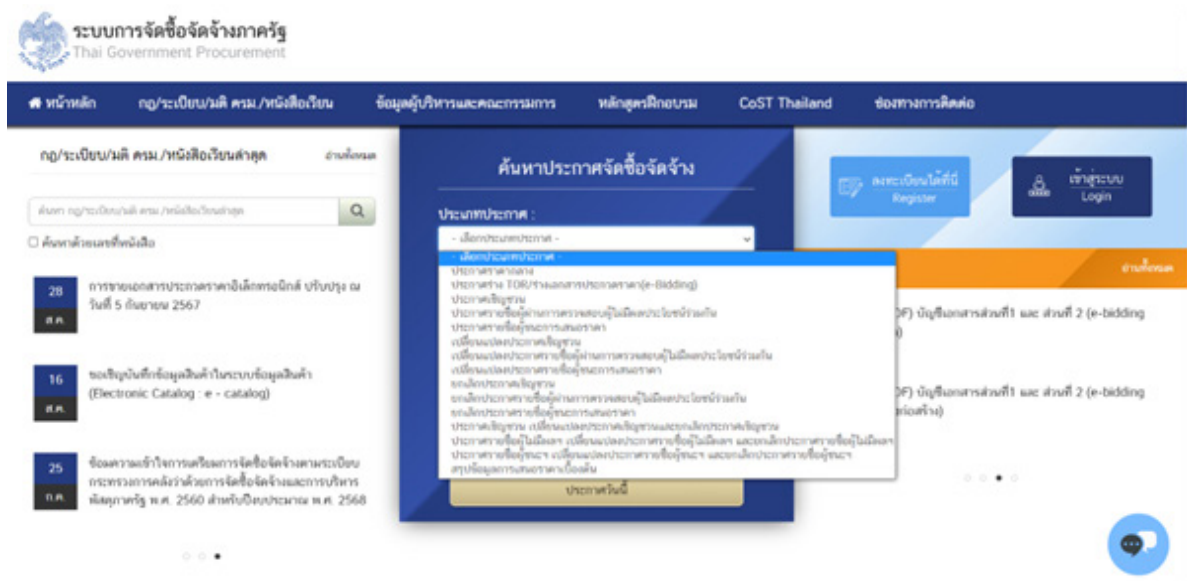
2.4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลของ ACT AI

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมอันเป็นปัญหาของการดำเนินการตามโครงการ ACT AI คือการเข้าถึงชุดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ชุดข้อมูลจำนวนมากไม่อยู่ในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) โดยในปัจจุบันการเข้าถึงชุดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างจะสามารถเข้าถึงได้โดยผ่าน 2 เว็บไซต์หลัก คือ 1) ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-GP) เว็บไซต์กรมบัญชีกลาง (http://www.gprocurement.go.th/new_index.html) และ 2) เว็บไซต์ภาษีไปไหน (<https://govspending.data.go.th>)

ขอยกอีกแถวแถวสองข้างทางมีโพงหญ้า ถนนลูกรังด้วย แบบนี้ต้องมีโคมไฟ "กินรี" ด้วยหรือ ช่วยตรวจสอบที่อยู่ไหน?ทางเข้าบ้านของใคร? กิ่งงบประมาณไปเท่าไร???

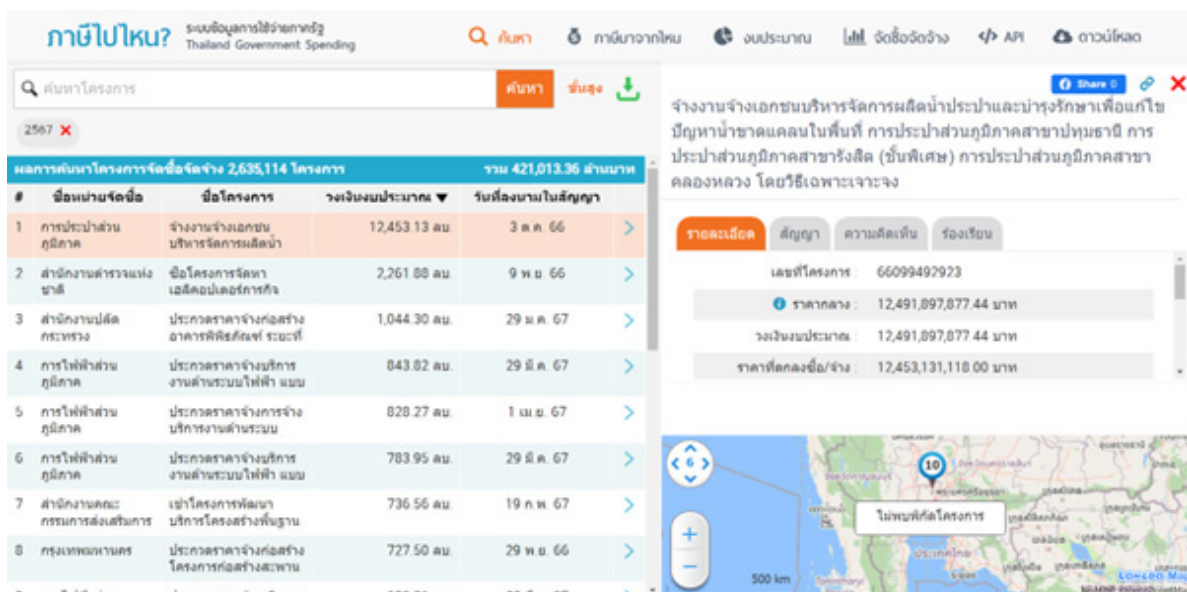

ภาพที่ 12 แสดงสำนักข่าวอิศรารายงานความผิดปกติกรณีเสาไฟกินรี
ที่มา: สำนักข่าวอิศรา (2564)

ภาพที่ 13 แสดงหน้าเว็บไซต์กรมบัญชีกลางเพื่อค้นหาข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง
ที่มา: เว็บไซต์ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ กรมบัญชีกลาง

ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-GP) หรือมีอีกชื่อที่เรียกว่า เว็บไซต์กรมบัญชีกลาง (http://www.gprocurement.go.th/new_index.html) ใช้งานยาก ต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่สนใจจำนวนมาก จึงจะค้นหาพบ ข้อมูลที่ได้แม้จะละเอียดแต่ไม่สามารถดาวน์โหลดเพื่อนำมาประมวลผลต่อได้

ภาพที่ 14 แสดงหน้าเว็บไซต์เพจภาษีไปไหนเพื่อค้นหาข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง
ที่มา: เว็บไซต์เพจภาษีไปไหน

เว็บไซต์ภาษีไปไหน (<https://govspending.data.go.th>) ค่อนข้างง่ายกว่าเว็บไซต์กรมบัญชีกลาง แต่ข้อมูลมีน้อย ในทางปฏิบัติจะต้องเข้าเว็บไซต์ภาษีไปไหนเพื่อค้นหาเลขที่โครงการแล้วนำไปค้นหาในเว็บไซต์กรมบัญชีกลาง และต้องคัดลอกข้อมูลด้วยบุคคลที่ละชุดข้อมูลเพื่อแปลงสภาพข้อมูลเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นเพื่อให้สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจจับความเสี่ยงในการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประเทศไทยจะต้องยกระดับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลมากขึ้น ทั้งในด้านจำนวนชุดข้อมูลที่เปิดเผย รูปแบบของชุดข้อมูลที่จัดเรียงอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รูปแบบของชุดข้อมูลที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง และระยะเวลาของการเปิดเผยข้อมูล ที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์

2.5 การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูลในการตรวจจับการทุจริตของภาครัฐ

2.5.1 กรมบัญชีกลาง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 กรมบัญชีกลางใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์หรือตรวจจับการทุจริตประพจน์มิชอบภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบทางข้อมูลการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล (Medical Benefit Database) กระบวนการตรวจจับความผิดปกติของฐานข้อมูลผลการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI)

2.5.2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากภารกิจของ DSI โดยในปัจจุบันยังคงจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์พฤติการณ์ซึ่งยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ทั้งนี้ DSI ได้มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนและข้อมูลจากการเชื่อมโยงข้อมูลในการวิเคราะห์ผ่านระบบสารสนเทศของ DSI เช่น i2 iBase (ระบบกำหนดสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวกรอง) และระบบสารสนเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2.5.3 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

สำนักงาน ปปง. มีการใช้เทคโนโลยีในการช่วยวิเคราะห์และตรวจจับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยจากระบบฐานข้อมูลของระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงิน (ERS) ที่ได้รับจากผู้มีหน้าที่รายงานตามกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวมถึงการตรวจสอบข้อมูลประวัติต่าง ๆ เพื่อขยายผลในการดำเนินการเชิงรุก

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สำนักงาน ปปง. อยู่ระหว่างการพัฒนาระบบ AI ด้านกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยใช้โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่จากคลังข้อมูลกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับรวมทั้งผลการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการก่อการร้าย เพื่อสร้าง AI Chatbot ที่เข้าใจบริบทของกฎหมายและสามารถโต้ตอบกับผู้ใช้งาน ได้อย่างถูกต้องในบทบาทของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอย่างแท้จริงซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างรวดเร็ว

2.5.4 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center: NECTEC หรือเนคเทค) และ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ในการพัฒนาต้นแบบ ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการตรวจสอบการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามการพัฒนาและการใช้งานระบบ ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานที่พัฒนาขึ้นยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านข้อมูล

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่องและสามารถขยายการพัฒนาไปสู่การตรวจสอบ ลักษณะอื่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรในการอบรม ให้ความรู้ผู้ตรวจสอบเกี่ยวกับ “การวิศวกรรมความรู้” ซึ่งเป็นองค์ความรู้พื้นฐานในการที่จะนำไปสู่การออกแบบ และพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ โดยได้กำหนดให้มีกิจกรรมและโครงการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ มาสนับสนุนการตรวจสอบไว้ในแผนปฏิบัติการ (พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570)

2.6 การพัฒนา Platform กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และการให้บริการประชาชนแบบดิจิทัลที่อาจพัฒนาเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาตรวจจับการทุจริตด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ในอนาคตของไทย

การสร้างระบบการให้บริการทางดิจิทัลภาครัฐ การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลในภาครัฐ และการสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาตรวจจับการทุจริตด้วยด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) จะต้องมีการพัฒนาระบบการดำเนินงานภาครัฐให้เป็นรูปแบบดิจิทัลที่มีมาตรฐาน และครอบคลุมภารกิจของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ในจำนวนมากเสียก่อน ซึ่งประเทศไทยได้มีความพยายามในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรมครั้งแรกนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2561) จนในปัจจุบันการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยเป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570 โดยมีคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นผู้เสนอ นโยบายและจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเสนอต่อคณะรัฐมนตรี กำหนดมาตรฐานหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับรัฐบาลดิจิทัล และกำกับดูแลและติดตามให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลได้มีการออกประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง แพลตฟอร์มกลางของงานบริการภาครัฐสำหรับภาคธุรกิจและประชาชน ในปี พ.ศ. 2566 กำหนดให้

1) ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange Center: GDX) <https://gdx.dga.or.th/>

ศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange Center: GDX) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเอกสารทะเบียนดิจิทัลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและภาคเอกชนเมื่อใช้บริการจากภาครัฐ ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล และเมื่อภาครัฐสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลได้ ก็จะไม่จำเป็นต้องใช้สำเนาเอกสารในรูปแบบกระดาษต่อไป

โดยในระยะแรกจะเริ่มนำร่องกับบริการภาครัฐที่มีการเรียกขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ภายใต้อำนาจ “โครงการยกเลิกสำเนาเอกสาร” และขยายผลไปสู่บริการยกเลิกเรียกขอเอกสาร ทะเบียนดิจิทัล/ใบอนุญาตอื่น ๆ ต่อไป (คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2561)

ในปัจจุบันได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลธุรกิจ (Business Data Exchange: BDEX) ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเข้ากับศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange Center: GDX) โดย BDEX เป็นชุดข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลนิติบุคคลตามหน้าหนังสือรับรอง บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น งบการเงิน ทะเบียนพาณิชย์ การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ทะเบียนสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ สมาคมการค้าและหอการค้า เป็นต้น ทั้งนี้การเชื่อมโยงของแต่ละชุดข้อมูลจะพิจารณาตามประเภทของหน่วยงาน

ภาพที่ 15 แสดงหน้าเว็บไซต์ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ
ที่มา: เว็บไซต์ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ

2) ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) <https://data.go.th>

ตามที่อธิบายมาในหัวข้อก่อนหน้านี้แล้ว ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) มีการดำเนินการผ่านเว็บไซต์ data.go.th ซึ่งเป็น Platform ออนไลน์สำหรับเผยแพร่ข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะในจุดเดียว มีจำนวนข้อมูลทั้งสิ้น 11,892 ชุดข้อมูล (สิงหาคม 2567) จากทั้งหมด 1,427 องค์กร รับผิดชอบโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

3) ศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ (Biz Portal) <https://bizportal.go.th>

ศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ (Biz Portal) เป็นช่องทางให้กับประชาชนผู้สนใจเริ่มธุรกิจของตัวเอง หรือผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล ในการขอเอกสารและขอรับบริการทางธุรกิจต่าง ๆ แบบเบ็ดเสร็จ ครบวงจร ณ จุดเดียว ที่ให้บริการฉับไว ปลอดภัย ภายในเว็บเดียวจบ ครบทุกเรื่อง โดยไม่จำเป็นต้องไปติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อยื่นเอกสารด้วยตัวเอง สามารถรับบริการได้ดังนี้

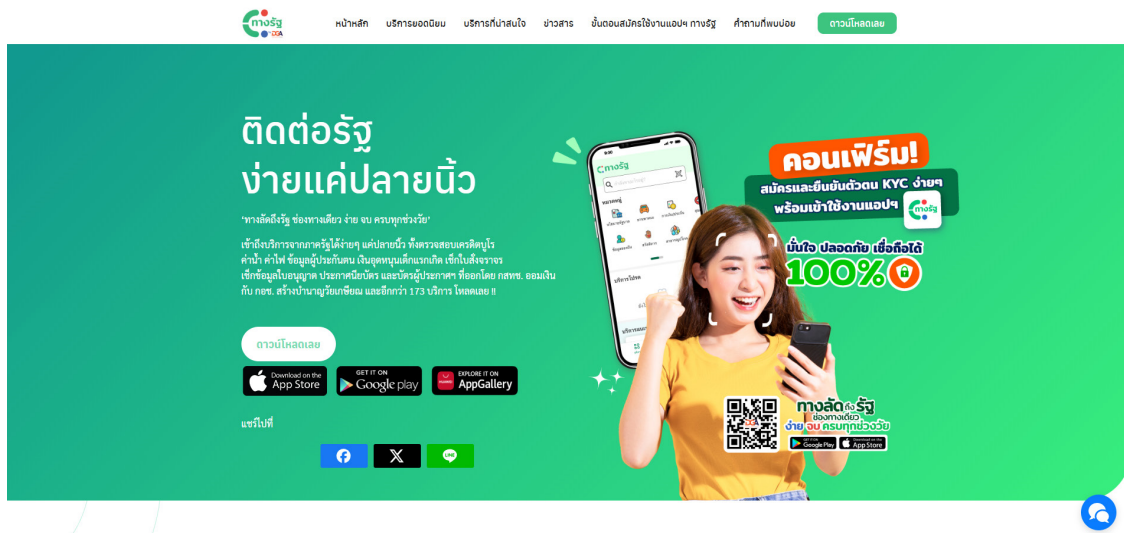
- (1) การขออนุญาตเริ่มต้นธุรกิจ
- (2) การขอหนังสือรับรอง ใบอนุญาต และเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจ
- (3) การทำธุรกรรมออนไลน์ เช่น ขอบริการ/งานบริการใหม่ ต่ออายุ ชำระค่าธรรมเนียมรายปีใบอนุญาต/งานบริการ แก้ไข-เปลี่ยนแปลงใบอนุญาต/งานบริการ ยกเลิกใบอนุญาต/งานบริการ
- (4) การขออนุญาตออนไลน์ เช่น จดทะเบียนพาณิชย์ ขอใช้สถานที่ทำการค้าต่าง ๆ กับหน่วยงานรัฐได้หลายแห่ง เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรุงเทพมหานคร สำนักงานประกันสังคม

ภาพที่ 16 แสดงหน้าเว็บไซต์ศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ
ที่มา: เว็บไซต์ศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ

4) ระบบพอร์ทัลกลางเพื่อประชาชน (Citizen Portal) แอปพลิเคชันทางรัฐ (<https://ทางรัฐ.com>)

ระบบพอร์ทัลกลางเพื่อประชาชน (Citizen Portal) เป็นแพลตฟอร์มกลางของงานบริการภาครัฐสำหรับภาคธุรกิจและประชาชน ตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

ภาพที่ 17 แสดงหน้าเว็บไซต์ทางรัฐ.com
ที่มา: เว็บไซต์ทางรัฐ.com

คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลยังได้มีการออกประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Thailand Government Information Exchange: TGIX) เมื่อ พ.ศ. 2565 ได้กำหนดมาตรฐาน TGIX (Thailand Government Information Exchange) พัฒนาขึ้นเพื่อการใช้งานของหน่วยงานรัฐ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนามาตรฐานด้านการเชื่อมโยงข้อมูล (Linkage Standard) และการพัฒนามาตรฐานด้านความหมายข้อมูล (Semantic Standard) ซึ่งทั้ง 2 ส่วนมีแนวทางการดำเนินงานต่างกัน และมีองค์ประกอบของมาตรฐานต่างกัน โดยการพัฒนามาตรฐานด้านการเชื่อมโยงข้อมูล มุ่งเน้น ดังนี้

- 1) สถาปัตยกรรมอ้างอิงของระบบแลกเปลี่ยนข้อมูล
- 2) ข้อกำหนดด้านเทคนิคในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ควบคู่ไปกับสถาปัตยกรรมอ้างอิงเบื้องต้นของระบบแลกเปลี่ยนข้อมูล

ส่วนการพัฒนามาตรฐานด้านความหมายข้อมูลนั้น มุ่งเน้นการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ในการกำหนด คำศัพท์ รูปแบบ โครงสร้าง และความหมายของข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนกัน ทั้งนี้ มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลว่าด้วยเรื่องกรอบแนวทางการพัฒนามาตรฐานการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ นี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 12 กันยายน 2565 (DGA, 2022)

2.7 มาตรฐานสากลด้านข้อมูลเปิด (Open Data) ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

2.7.1 มาตรฐานข้อมูลเปิด Open Data Charter

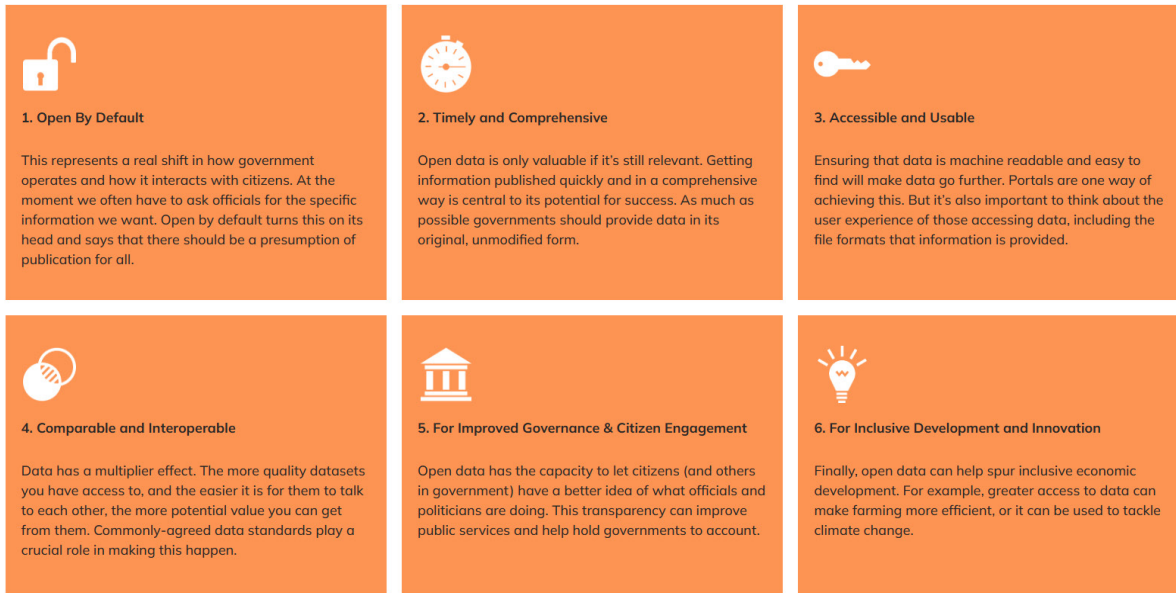
ในปัจจุบันได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศที่ชื่อว่า Open Data Charter ที่ได้ร่วมกันกำหนดมาตรฐานสากลในการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) โดยได้กำหนดหลักการข้อมูลเปิดสากล 6 หลักการ แนวทางการเปิดเผยข้อมูลที่ดี และชุดข้อมูลที่ควรนำมาเปิดเผยต่อสาธารณะโดยเฉพาะในด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้แล้ว ทั้งนี้ความร่วมมือระหว่างประเทศ Open Data Charter กำเนิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2015 ในการประชุม Open Government Partnership Global Summit ที่ประเทศเม็กซิโก ในครั้งแรกมีจำนวนประเทศ เมืองและเขตปกครองท้องถิ่นรวม 17 แห่ง ที่ได้ร่วมลงนามรับรองหลักการข้อมูลเปิดสากลดังกล่าวมาใช้ โดยในปัจจุบันมีจำนวน ประเทศ เมือง และเขตปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วโลกเพิ่มขึ้นรวมทั้งหมด 171 แห่ง ที่ได้ลงนามรับเอาหลักการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาข้อมูลเปิดและการจัดการภาครัฐเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 18 แสดงประเทศที่ลงนามตามหลักการ Open Data Charter ในปัจจุบัน
ที่มา: Open Data Charter (n.d.1)

ทั้งนี้ 6 หลักการ สำหรับการจัดทำข้อมูลเปิดสากลของ Open Data Charter มีดังต่อไปนี้

- 1) Open by Default หลักการเปิดเป็นหลัก ปิดเป็นข้อยกเว้น
- 2) Timely and Comprehensive หลักการเปิดเผยข้อมูลที่ครอบคลุม และทันต่อเวลา
- 3) Accessible and Usable หลักการเปิดเผยข้อมูลที่ง่ายต่อการค้นหา และการนำไปใช้ (อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นำไปประมวลผลต่อได้)
- 4) Comparable and Interoperable ชุดข้อมูลสามารถนำมาเชื่อมโยงเปรียบเทียบ และทำงานร่วมกันได้
- 5) For Improved Governance and Citizen Engagement ประชาชนสามารถรับรู้จากชุดข้อมูลว่าเจ้าหน้าที่รัฐหรือนักการเมืองดำเนินการอะไรไปบ้าง
- 6) For Inclusive Development and Innovation ชุดข้อมูลสามารถนำไปพัฒนา นโยบายสาธารณะและการสร้างนวัตกรรมอย่างมีส่วนร่วม

ภาพที่ 19 แสดงหลักการ ข้อมูลเปิดสากลของ Open Data Charter
ที่มา: Open Data Charter (n.d.2)

ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต องค์กร Open Data Charter ได้กำหนดชุดข้อมูลที่ควรมีการเปิดเผยจากภาครัฐออกเป็น 4 หมวดหมู่ จำนวนทั้งสิ้น 30 ชุดข้อมูล โดยในส่วนของประเทศไทย ได้มีการนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทยไว้เรียบร้อยแล้วโดยณัฐภัทร เนียวกุล (2566) สามารถแบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ ได้แก่ 1) บุคคลหรือองค์กร 2) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของสาธารณะ 3) กฎหมายและกฎระเบียบ และ 4) การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 ชุดข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 : ชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแบ่งตามหมวดหมู่

หมวดหมู่	ความเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน	ตัวอย่างชุดข้อมูล	ประโยชน์ในวงจรของการต่อต้านคอร์รัปชัน
1. บุคคลหรือองค์กร	บุคคลธรรมดาหรือองค์กร (ในฐานะนิติบุคคล) สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ควรแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดและลักษณะของแต่ละบุคคลหรือองค์กร และสามารถแสดงความเชื่อมโยงที่มีอยู่ระหว่างกันได้	1. ข้อมูลผู้วิ่งเต้น (Lobby Registers)	ป้องกันและตรวจจับ
		2. ข้อมูลนิติบุคคล (Company Registers)	ตรวจจับและสืบสวน
		3. ข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (Politically Exposed Persons: PEPs)	ป้องกันและตรวจจับ
		4. ข้อมูลผู้ได้รับประโยชน์ (Beneficial Ownership)	ตรวจจับและสืบสวน
		5. ข้อมูลคู่สัญญาของรัฐ (Government Contractors)	ป้องกัน ตรวจจับ และสืบสวน
		6. ข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐของหน่วยงานต่าง ๆ (Public Officials Directories)	ป้องกันและตรวจจับ
		7. ข้อมูลผู้บริหารและคณะกรรมการต่าง ๆ ของรัฐ (Council / Advisory Board Members)	ป้องกันและตรวจจับ
		8. ข้อมูลมูลนิธิ (Charity Registers) หรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจในประเด็นใดเป็นการเฉพาะที่จดทะเบียนตามกฎหมาย (Interests Registers)	ตรวจจับและสืบสวน

ตารางที่ 1 : ชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแบ่งตามหมวดหมู่
(ต่อ)

หมวดหมู่	ความเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน	ตัวอย่างชุดข้อมูล	ประโยชน์ในวงจรรองของการต่อต้านคอร์รัปชัน
2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของสาธารณะ	ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐหรือของสาธารณะที่อาจปรากฏอยู่ในกระบวนการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ควรแสดงให้เห็นถึงสถานะหรือรายละเอียดการทำธุรกรรมรายการ	9. ข้อมูลงบประมาณภาครัฐ (Government Budgeting)	ตรวจจับและสืบสวน
		10. ข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (Government Spending)	ตรวจจับและสืบสวน
		11. ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Public Procurement) ครอบคลุมรายละเอียดโครงการและสัญญา	ตรวจจับและสืบสวน
		12. ข้อมูลการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership)	ตรวจจับและสืบสวน
		13. ข้อมูลทางการเงินของพรรคการเมือง (Political Financing)	ป้องกัน ตรวจจับและสืบสวน
		14. ข้อมูลการออกใบอนุญาตต่าง ๆ (Licenses and Permits)	ตรวจจับและสืบสวน
		15. ข้อมูลทุนการศึกษา (Grants and Scholarships)	ตรวจจับและสืบสวน
		16. ข้อมูลของหน่วยงานตรวจสอบ (Auditing Datasets)	ตรวจจับ สืบสวนและบังคับใช้กฎหมาย
		17. ข้อมูลการบริจาคจากต่างประเทศ ในรูปแบบของเงิน เทคโนโลยี หรือการช่วยเหลือ (International Aid)	ตรวจจับและสืบสวน

ตารางที่ 1 : ชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแบ่งตามหมวดหมู่ (ต่อ)

หมวดหมู่	ความเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน	ตัวอย่างชุดข้อมูล	ประโยชน์ในวงจรของการต่อต้านคอร์รัปชัน
3. กฎหมายและกฎระเบียบ	ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับช่องทางที่อาจก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน หรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ควรแสดงถึงการปฏิบัติใด ๆ ที่มีการใช้อำนาจตามกฎหมายอันจะนำไปสู่การคอร์รัปชันได้	18. ข้อมูลการลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภา (Voting Records)	ตรวจจับ สืบสวนและบังคับใช้กฎหมาย
		19. ข้อมูลการประชุมของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ (Meeting Records)	ตรวจจับและสืบสวน
		20. ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย กฎระเบียบ (Records of Changes in Regulations)	ตรวจจับและสืบสวน
		21. ข้อมูลคำพิพากษาศาล (Court Records)	ตรวจจับ สืบสวนและบังคับใช้กฎหมาย
		22. ข้อมูลนโยบายหาเสียง (Campaign Promises)	ป้องกันและตรวจจับ
4. การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	ข้อมูลที่แสดงถึงการใช้ทรัพยากรสาธารณะซึ่งอาจได้มาจากกระบวนการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ต้องแสดงให้เห็นถึงข้อมูลทรัพย์สินรวมถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สินต่าง ๆ ของบุคคลหรือองค์กรที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระบวนการคอร์รัปชัน	23. ข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน (Assets Declarations)	ตรวจจับและสืบสวน
		24. ข้อมูลการครอบครองที่ดิน (Land Registers)	ตรวจจับและสืบสวน
		25. ข้อมูลการชำระภาษีและด้านศุลกากร (Tax Databases – Customs Data)	ตรวจจับและสืบสวน

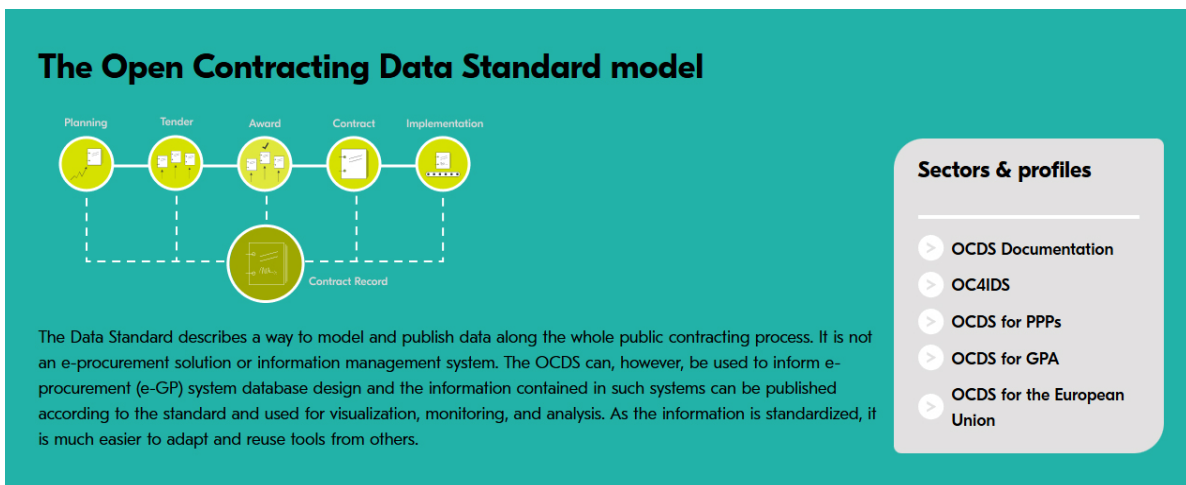
ที่มา: อนุรักษ์ร เนียวกุล (2566)

2.7.2 มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง Open Contracting Data Standard (OCDS)

มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง Open Contracting Data Standard (OCDS) มีการพัฒนาขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2014 เพื่อมอบให้หุ้นส่วนความร่วมมือ Open Contracting Partnership โดยมีการพัฒนาผ่านโครงการร่วมระหว่างธนาคารโลก (World Bank) และมูลนิธิ World Wide Web โดยการสนับสนุนของเครือข่าย Omidya (Open Contracting Partnership, 2024)

มาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS) มีหลักการสำคัญคือกำหนดข้อมูลจำเป็นที่จะต้องมีการเผยแพร่สู่สาธารณะในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง กำหนดเวลาที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลในทุกขั้นตอนของกระบวนการ กำหนดรูปแบบการเผยแพร่ให้มีลักษณะเดียวกันหรือสอดคล้องกันทั้งระบบ ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย สามารถเชื่อมต่อข้อมูลไปประมวลผลได้ (Machine readable) ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละกระบวนการมาก

ขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามมาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS) เริ่มตั้งแต่ 1) แผนการจัดซื้อจัดจ้าง (Planning) 2) การจัดซื้อจัดจ้าง (Tender) 3) ข้อมูลผู้ชนะ (Award) 4) ข้อมูลสัญญา (Contract) และ 5) การบริหารสัญญา (implementation)

ภาพที่ 20 แสดงมาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS)

ที่มา: Open Contracting Partnership (2024)

ในปัจจุบันมีการนำมาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS) ไปใช้ในการจัดการการเผยแพร่ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐแล้วกว่า 30 ประเทศทั่วโลก และได้รับการยอมรับจากทั้งการประชุมกลุ่ม G20 และกลุ่ม G7 รวมถึงองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) แล้วด้วย

การนำมาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS) มาใช้ จึงเป็นแนวทางที่สามารถยกระดับความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับสากลเป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ

2.8 ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ

2.8.1 ระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันของแต่ละหน่วยงาน

คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร ได้ทำการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของระบบฐานข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ การเชื่อมโยงฐานข้อมูล รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของภาครัฐ การสร้างความโปร่งใสหรือเกี่ยวข้องกึ่งกับงบประมาณและการเบิกจ่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบัน สามารถนำไปวิเคราะห์ถึงความพร้อมในการพัฒนาระดับการเปิดเผยข้อมูลให้ทัดเทียมตามมาตรฐานสากล และพัฒนาเกี่ยวแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างสำหรับมาตรการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลสรุปที่คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร ได้รับมาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่คณะกรรมการเชิญมาให้ข้อมูล และขอเอกสารเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

2.8.1.1 กรมบัญชีกลาง

1) ระบบจ่ายตรงเงินเดือนและค่าจ้างประจำ

มีหน้าที่บันทึกและจัดเก็บข้อมูลบุคลากรภาครัฐและการเบิกจ่ายเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าตอบแทน และเงินอื่นที่จ่ายในลักษณะเดียวกัน เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารให้แก่ผู้มีสิทธิโดยตรง

2) ระบบบำเหน็จบำนาญและสวัสดิการรักษายาบาล

มีหน้าที่รับค้ำยื่นแบบขอรับเงิน ตรวจสอบและอนุมัติส่งจ่ายเบิกจ่าย และโอนเงินเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารให้แก่ผู้มีสิทธิโดยตรง

3) ระบบฐานข้อมูลการเบิกจ่ายค่ารักษายาบาล

มีหน้าที่ประมวลผลสิทธิสวัสดิการฯ เบิกจ่ายค่ารักษายาบาล โดยให้สถานพยาบาลของทางราชการเบิกค่ารักษายาบาลโดยตรงกับกรมบัญชีกลางแทนผู้มีสิทธิ รวมถึงให้บริการตรวจสอบสิทธิ์แก่ผู้มีสิทธิ

4) ระบบฐานข้อมูลเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินการทำงาน

มีหน้าที่บันทึกข้อมูลการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

5) ระบบบริหารจัดการเงินนอกงบประมาณ

มีหน้าที่บันทึกข้อมูลงบทดลองของหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแล

6) ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐ

มีหน้าที่บันทึกข้อมูลบัญชีหน่วยงานที่เบิกจ่ายในงบประมาณ และการประเมินผลการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงานราชการ

7) ระบบข้อมูลผู้ทำบัญชีหน่วยงานของรัฐ

มีหน้าที่ลงทะเบียนข้อมูลผู้ทำบัญชีของหน่วยงานภาครัฐ

8) ระบบความรับผิดทางละเมิดและทางแพ่ง

มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลสถิติความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐแยกตามเหตุของความเสียหาย และรวบรวมข้อมูลคดีที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานภาครัฐ

9) ระบบบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม

มีหน้าที่จัดเก็บและประมวลผลข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงินสวัสดิการสังคม และผู้มีสิทธิโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี พ.ศ. 2565

10) ระบบการชำระเงินกลางของบริการภาครัฐ

มีหน้าที่ให้บริการรับชำระเงินรายได้หรือเงินอื่นให้กับหน่วยงานภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร ครอบคลุมการทำงานระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจและประชาชน ซึ่งผู้รับบริการ ได้แก่ ประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ สามารถทำรายการผ่านเว็บไซต์ของระบบเพื่อเลือกรายการชำระที่ต้องการชำระให้กับภาครัฐ และสามารถชำระเงินให้กับภาครัฐผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เช่น Mobile Banking แคนเตอร์เซอร์วิส บัตรเครดิต เดบิต ATM เป็นต้น และนำรายได้ไปบันทึกข้อมูลการรับเงินและนำส่งเงินส่งคลังหรือฝากคลังในระบบ New GFMS Thai โดยอัตโนมัติ

11) ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์

มีหน้าที่ให้หน่วยงานของภาครัฐดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ระบบสามารถทำให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารงานพัสดุโดยใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าต่อภารกิจของภาครัฐ และป้องกันปัญหาการทุจริต

12) ระบบโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ

มีหน้าที่เป็นช่องทางในการเปิดเผยข้อมูลโครงการก่อสร้างที่เข้าร่วมโครงการ CoST ตามข้อกำหนดของ CoST International ทั้งนี้หน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องเปิดเผยข้อมูลผ่านระบบ CoST ตลอดระยะเวลาของโครงการก่อสร้าง ตั้งแต่กระบวนการจัดทำและเสนอโครงการ การเตรียมความพร้อมของโครงการ การจัดซื้อจัดจ้าง ช่วงการดำเนินโครงการ และหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

13) ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่

มีหน้าที่บันทึกรายการหรือเรียกดูรายงานประกอบไปด้วยระบบย่อย 6 ระบบ ได้แก่

- (1) ระบบบริหารงบประมาณ
- (2) ระบบจัดซื้อจัดจ้าง
- (3) ระบบเบิกจ่ายเงิน
- (4) ระบบรับและนำส่งเงิน
- (5) ระบบสินทรัพย์ถาวร
- (6) ระบบบัญชีแยกประเภท

14) ระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ New GFMS Thai

มีหน้าที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย หรือวางแผนด้านการเงินการคลังภาครัฐ ของประเทศ

ข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของกรมบัญชีกลาง

กรมบัญชีกลางให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันการดำเนินงานของกรมบัญชีกลาง ดำเนินงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีระบบ 2 ระบบ ที่ยังไม่ได้ดำเนินการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบ New GFMS Thai และระบบ e-GP ซึ่งทั้ง 2 ระบบนี้ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

- 1) ระบบ New GFMS Thai
 - (1) ข้อมูลเกี่ยวกับการอ้างขอเปิดสิทธิ์การใช้งานชั่วคราว
 - (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการขอความเห็นชอบ/ขออนุมัติ ก่อนการบันทึกรายการ
 - (3) ข้อมูลเกี่ยวกับการขอแก้ไขระบบ หรือ Change Request
 - (4) ข้อมูลเกี่ยวกับการขอโอนเงินเข้าระบบปฏิบัติการจริง
- 2) ระบบ e-GP
 - (1) ข้อมูลเกี่ยวกับการอุทธรณ์
 - (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งงาน
 - (3) ข้อมูลเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน
 - (4) ข้อมูลเกี่ยวกับการขายทอดตลาด

2.8.1.2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

กรมสอบสวนคดีพิเศษใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยจัดเก็บข้อมูลในระบบฐานข้อมูลและมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างระบบสารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยระบบสารสนเทศที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษประกอบไปด้วย 20 ระบบ ดังนี้

- (1) ระบบรับเรื่องร้องทุกข์/ร้องขอเป็นคดีพิเศษ
- (2) ระบบบริหารจัดการคดีพิเศษ (Cast Intelligence System : CIS)
- (3) ระบบบันทึกคำให้การ (CIS Inquiry)
- (4) ระบบฐานข้อมูลคดีเชิงลึก (CIS Base)
- (5) ระบบติดตามสถานะคดี (CIS Stats)
- (6) ระบบรายงานสำหรับผู้บริหาร
- (7) ระบบค้นหาข้อมูลบุคคล (DSI Smart Search)
- (8) ระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลหมายจับ (AWIS)
- (9) ระบบบริหารการเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
- (10) ระบบเบิกเงินงบประมาณ
- (11) ระบบบันทึกเวลาปฏิบัติราชการ (Time Attendance)
- (12) ระบบรายงานผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Timesheet)
- (13) ระบบตรวจสอบข้อมูลการจ่ายเงินเดือน
- (14) ระบบสารสนเทศทรัพยากรบุคคล (AWIS)
- (15) ระบบบริหารจัดการเอกสาร (Document Management)
- (16) ระบบแจ้งซ่อมคอมพิวเตอร์
- (17) ระบบสารบัญอิเล็กทรอนิกส์
- (18) ระบบจองห้องประชุม
- (19) ระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email)
- (20) ระบบย่อลิงก์ (DSI URL Shortener)

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

กรมสอบสวนคดีพิเศษให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ดำเนินงานด้วยระบบดิจิทัลทั้งหมดแล้ว และไม่มีฐานข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลใด ๆ

2.8.1.3 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.)

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันมีระบบของหน่วยงาน ดังนี้

1) ระบบตู้เอกสาร

เป็นระบบที่ใช้เก็บข้อมูลในรูปแบบไฟล์ PDF JPG TIF .DOCX XLSX MP3 และ MP4 เพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (www.oic.go.th) ได้เผยแพร่ข้อมูลดังนี้

(1) เมนูเกี่ยวกับหน่วยงาน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา วิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ รายชื่อและอำนาจหน้าที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ รายชื่อและอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลการดำเนินการ รายงานประจำปี แผนงานโครงการงบประมาณหรือรายจ่ายประจำปี และผลการประชุมคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.)

(2) เมนูสำหรับประชาชน ประกอบด้วย สิทธิของประชาชน (สิทธิรับรู้และการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารของราชการ สิทธิร้องเรียน สิทธิอุทธรณ์ สิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร) ขั้นตอนการใช้สิทธิ (ข้อเสนอแนะการตรวจสอบข้อมูล ข้อเสนอแนะร้องเรียน และอุทธรณ์) และสิทธิเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (การคุ้มครอง การจัดเก็บ การเปิดเผย การตรวจสอบและการแก้ไข)

(3) เมนูสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย หน้าที่ของหน่วยงาน วิธีการ ในการปฏิบัติ การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(4) มุมกฎหมาย ประกอบด้วย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวจ.) การตอบข้อหารือ และคำพิพากษา ที่เกี่ยวข้อง

(5) องค์กรความรู้ ประกอบด้วย บทความ คู่มือต่าง ๆ งานวิจัย และสื่อประชาสัมพันธ์

(6) ข่าวสารและกิจกรรม ประกอบด้วย ข่าวสารและกิจกรรมทั่วไป ข่าวสาร เกี่ยวกับหน่วยงาน (ตำแหน่ง งาน การจัดซื้อจัดจ้าง) - ติดต่อหน่วยงาน ประกอบด้วย สถานที่ตั้ง ถามตอบ FAQ และเว็บบอร์ด

2) เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์ของทางราชการ (<https://infocenter.oic.go.th/>)

เป็นเว็บไซต์ที่ให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อ ประชาชน ประกอบด้วย ข้อมูลตาม มาตรา 7 มาตรา 9 ข้อมูลตามเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใส มีแบบสำรวจ ความพึงพอใจ สรุปผลความพึงพอใจ สถิติผู้เข้าใช้บริการ และกระดานถาม-ตอบ/ข้อคิดเห็น สามารถแนบไฟล์ PDF, JPG, Word, Excel และสามารถค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ได้ เว็บไซต์ดังกล่าวมีหน่วยงานของรัฐใช้ระบบ ดังกล่าว ประมาณ 9,000 กว่าหน่วยงาน

3) ระบบจัดการร้องเรียนและอุทธรณ์ด้วยระบบดิจิทัล

มีหน้าที่รองรับการยื่นเรื่องร้องเรียน หรืออุทธรณ์ของประชาชนสามารถติดตามสถานะเรื่องได้ด้วยตนเอง ลดขั้นตอน ลดระยะเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางเป็นระบบที่พัฒนาในรูปแบบ Web Application ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล หน่วยงานที่ถูก ร้องเรียน/อุทธรณ์ เอกสารประกอบการพิจารณา สถานะเรื่อง และผลการดำเนินการ

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ยังไม่มีข้อมูล

2.8.1.4 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

ภารกิจหลักของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการปราบปรามทุจริต ด้านตรวจสอบทรัพย์สิน และด้านการป้องกันการทุจริต ซึ่งในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีระบบที่ใช้งานแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS PORTAL) (ด้านปราบปรามการทุจริต)

เป็นระบบสารสนเทศหลักด้านปราบปรามการทุจริตโดยระบบ CCMS จะเป็นระบบสารสนเทศที่ช่วยในการบริหารจัดการงานเรื่องร้องเรียนตั้งแต่เริ่มกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบข้อเท็จจริง ไล่สวนตลอดจนถึงการดำเนินคดีในชั้นศาล ทำให้สำนักงาน ป.ป.ช. สามารถบริหารและติดตามสถานการณ์ดำเนินการได้โดยมีระบบย่อย ดังนี้

(1) ระบบรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ซึ่งผู้ร้องเรียน สามารถส่งเรื่องร้องเรียนผ่านระบบและสามารถติดตามสถานการณ์ดำเนินงานในเรื่องที่ได้ร้องเรียนผ่านระบบได้

(2) ระบบแจ้งเบาะแสออนไลน์ มีหน้าที่รับแจ้งเบาะแสการทุจริตทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ซึ่งผู้ร้องเรียน สามารถแจ้งเบาะแสผ่านระบบและสามารถติดตามสถานะการดำเนินงานในเรื่องที่แจ้งมาได้ผ่านระบบ

(3) ระบบตรวจรับคำกล่าวหา (PESCA) มีหน้าที่บันทึกข้อมูลเรื่องร้องเรียนเพื่อนำไปตรวจรับคำกล่าวหาโดยจะดำเนินการตรวจสอบเพื่อพิจารณาว่าจะรับไว้ดำเนินการหรือไม่

(4) ระบบบริการจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS) มีหน้าที่บันทึกขั้นตอนการดำเนินงานในขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงและไล่สวนตลอดจนการส่งฟ้องคดีไปที่สำนักอัยการ

(5) ระบบบริหารการประชุม (MMS) มีหน้าที่ส่งสำนวนที่ดำเนินการแล้วเสร็จต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช.

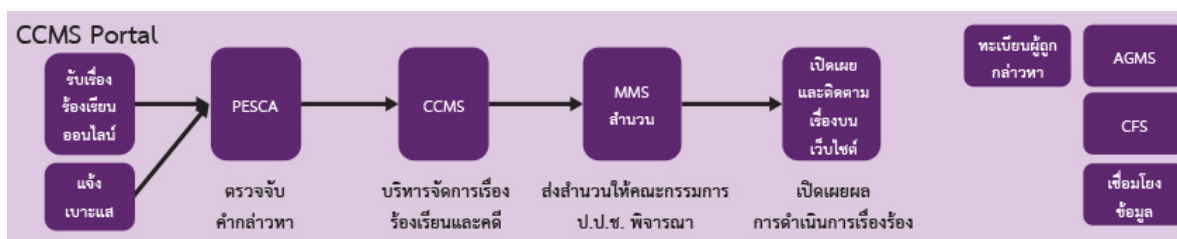
(6) ระบบเปิดเผยและติดตามเรื่องบนเว็บไซต์ มีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลความคืบหน้าหรือผลการดำเนินการเรื่องการกล่าวหาหรือร้องเรียน

(7) ระบบฐานข้อมูลคดีทุจริต (AGMS) มีหน้าที่แสดงข้อมูล สถิติการรับส่งเรื่องร้องเรียนระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

(8) ระบบทะเบียนประวัติผู้ถูกกล่าวหา มีหน้าที่บันทึกข้อมูลประวัติผู้ถูกกล่าวหาโดยเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(9) ระบบติดตามเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบ (CFS) มีหน้าที่แสดงข้อมูลสถานะการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนเพื่อให้ผู้บริหาร สามารถบริหารและติดตามผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนและคดีได้

(10) ระบบเชื่อมโยงข้อมูล มีหน้าที่เชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลกรมราชทัณฑ์ เป็นต้น

ภาพที่ 21 แสดงระบบ CCMS Portal ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2566)

2) ระบบสารสนเทศด้านตรวจสอบทรัพย์สิน (ACAS) ดำเนินการผ่านระบบย่อย ดังนี้

(1) ระบบแจ้งทะเบียนผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่จัดเก็บรายชื่อผู้มีหน้าที่ยื่นฯ

(2) ระบบยื่นและตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่ยื่นบัญชีผ่านระบบออนไลน์

(3) ระบบสารสนเทศเพื่อการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งรายได้ ทรัพย์สิน และหนี้สินเพื่อการวิเคราะห์ที่มาของรายได้และทรัพย์สินที่ต้องสงสัยซึ่งอาจได้มาโดยมิชอบ มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและเสนองานต่อผู้บังคับบัญชาผ่านระบบ

(4) ระบบงานสารสนเทศเพื่อการตรวจสอบและร้องขอข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงิน มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลทางการเงินผ่านการเชื่อมโยงเพื่อรับส่งข้อมูลธุรกรรมการเงินกับสถาบันการเงิน 26 แห่ง

(5) ระบบสารสนเทศเพื่อการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตแบบบูรณาการ มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูล ทรัพย์สินผ่านการเชื่อมโยงเพื่อรับส่งข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐจำนวน 5 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมการปกครอง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด กรมที่ดิน และสำนักงานประกันสังคม

(6) ระบบเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลบัญชีผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน

(7) ระบบแจ้งเบาะแสทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่ให้ประชาชนเข้ามาแจ้งเบาะแสทรัพย์สินเมื่อพบความผิดปกติผ่านระบบออนไลน์

3) ระบบสารสนเทศด้านการป้องกันการทุจริต ดำเนินการผ่านระบบย่อย ดังนี้

(1) ระบบธรรมาภิบาลออนไลน์ มีหน้าที่ให้บริการปรึกษา เรียนรู้ ทดสอบธรรมาภิบาลออนไลน์

(2) ระบบเครือข่ายเฝ้าระวัง สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นช่องทางที่ส่งเสริมให้ภาคประชาชนรวมตัวกัน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งข้อมูลเบาะแสหรือพยานหลักฐานสำหรับการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยได้รับความคุ้มครองจากภาครัฐ และสร้างเครือข่ายภาคเอกชนทำให้เกิดกระแสสังคมในการร่วมกันต่อต้านการทุจริต โดยใช้สื่อสังคมต่อต้านการทุจริตและชี้เบาะแสตลอดจนสามารถช่วยเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและปราบปรามทุจริต

- (3) ระบบประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลและประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานในหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ
- (4) ระบบแรงงานและติดตามผลงานการดำเนินงานตามแผนงานปฏิบัติการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
- (5) ระบบ E-Learning สำหรับนักเรียนนักศึกษาและประชาชนทุกภาคส่วน
- (6) ระบบรายงานการติดตามและประเมินผลมาตรการ หรือข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริต
- (7) พระพร้อม มีหน้าที่บันทึกกิจกรรมการป้องกันการทุจริตโดยใช้กลไกศาสนา
- (8) ระบบพิพิธภัณฑสถานเสมือน มีหน้าที่จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (9) ระบบป้กหมุดแผนที่ความเสี่ยง มีหน้าที่เฝ้าระวังและตรวจสอบการทุจริตที่ได้รับแจ้งเบาะแสจากประชาชนโดยแสดงผลตามพื้นที่
- (10) ระบบสารสนเทศงานด้านการป้องกันการทุจริต
- (11) ระบบเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังการทุจริต มีหน้าที่นำข้อมูลโครงการหน่วยงานรัฐจากระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ของสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาใช้ในการเฝ้าระวังการทุจริตของการดำเนินโครงการในหน่วยงานรัฐ

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีเอกสารที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัล 2 รายการ ได้แก่

- (1) เอกสารหลักฐานประกอบการทำสำนวน/คดี
- (2) เอกสารแนบที่เป็นรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

2.8.1.5 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

สำนักงาน ปปง. ได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนภารกิจหลักตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานในด้านต่าง ๆ โดยแต่ละระบบมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป 7 ระบบ ดังนี้

- 1) ระบบเชื่อมฐานข้อมูลประชาชนและบริการภาครัฐของสำนักงาน ปปง. (AMLink Center) มีหน้าที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลบุคคลระหว่างหน่วยงานภาครัฐผ่านการบูรณาการฐานข้อมูลด้วยวิธีพัฒนา Web Service ของสำนักงาน ปปง. ให้สอดคล้องกับการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบ Linkage Center ของกรมการปกครองเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูล การสืบสวนสอบสวน และการจัดทำรายงานข้อมูลอันเป็นการลดภาระการขอเอกสารของประชาชนที่ซ้ำซ้อน
- 2) ระบบคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย มีหน้าที่บริการประชาชนกรณียื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิในคดีที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน เพื่อขอรับการชดเชยเยียวยาจากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยระบบดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนลดเวลาในการให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่ได้

3) ระบบการตรวจสอบรายชื่อบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงด้านการฟอกเงินและรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนด (APS)

มีหน้าที่เก็บรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงด้านการฟอกเงินและรายชื่อบุคคลที่ถูกดำเนินรวมถึงบัญชีม้า

4) ระบบการส่งรายงานธุรกรรมทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (AERS)

มีหน้าที่รับรายงานธุรกรรมทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ใช้งานของระบบนี้ คือสถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร สหกรณ์ บริษัทเงินทุน เป็นต้น โดยจะรับรายงานธุรกรรมทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 4 ประเภท ได้แก่ รายงานธุรกรรมประเภทเงินสด รายงานธุรกรรมประเภททรัพย์สิน รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และรายงานธุรกรรมประเภทการโอนเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบันการเงิน ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ง. จะใช้ข้อมูลในส่วนนี้ในการตรวจสอบการกระทำความผิดมูลฐาน และความผิดอาญาฐานฟอกเงิน

5) ระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 (ERS)

มีหน้าที่รับรายงานธุรกรรมทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ประเภทโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์) โดยผู้ใช้งานของระบบนี้ คือ สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ผ่านทางผู้ให้บริการ Gateway

6) ระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินความเสี่ยงและการบริหารจัดการคดีของผู้มีหน้าที่รายงาน (AMRAC)

มีหน้าที่อำนวยความสะดวกสำหรับเจ้าหน้าที่ในการประเมินความเสี่ยงของผู้มีหน้าที่รายงาน โดยพิจารณาจากข้อมูลที่สำนักงาน ป.ป.ง. มีอยู่แล้วในทางข้อมูลประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการเข้าประเมิน ณ สถานที่ตั้งของผู้มีหน้าที่รายงาน

7) ระบบวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน (FTAS)

มีหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลการทำธุรกรรมเบื้องต้นในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียดการทำธุรกรรม ภาพรวมลักษณะการทำธุรกรรมในรูปแบบกราฟ รายละเอียดการทำธุรกรรม รูปแบบการทำธุรกรรม รูปแบบลักษณะการทำธุรกรรมต่อเนื่อง รวมถึงการส่งออกข้อมูลในรูปแบบของไฟล์ excel เพื่อใช้งานกับโปรแกรม i2

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) มีเอกสารที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัล 5 รายการ ได้แก่

- (1) ไฟล์เอกสารสำนวนคดี
- (2) รายงานการทำธุรกรรมของสำนักงานที่ดินก่อนวันที่ 1 มกราคม 2566
- (3) รายงานข้อมูลการเดินบัญชี
- (4) เอกสารภาพแบบแสดงรายการภาษีจากระบบบริหารจัดการคดีข้อมูลแบบแสดงรายการภาษีทางอินเทอร์เน็ตของกรมสรรพากร
- (5) คำพิพากษา

2.8.1.6 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)

ภารกิจหลักของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านป้องกันและปราบปรามการทุจริต ด้านขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐ ด้านสนับสนุนและบริหารจัดการองค์กร ซึ่งในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ มีระบบที่ใช้เพื่อตอบสนองต่อภารกิจหลักดังที่กล่าวมา ได้แก่

1) ระบบเพื่อภารกิจป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(1) ระบบรับเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบข้อเท็จจริง สำนักงาน ป.ป.ท. มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ของหน่วยงาน มอบหมายหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อเท็จจริง และรายงานผลการปฏิบัติงานรวมทั้งการกำกับติดตามของผู้บริหาร

(2) ระบบรับเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบข้อเท็จจริง คอตช. มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของ คอตช. และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี มอบหมายหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อเท็จจริง และรายงานผลการปฏิบัติงานรวมทั้งการกำกับติดตามของผู้บริหาร

(3) ระบบบริหารจัดการคดีทุจริตในภาครัฐ มีหน้าที่รองรับกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีทุจริตในภาครัฐซึ่งได้รับมอบหมายตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

(4) ระบบเครือข่ายประชาสัมพันธ์ต่อต้านทุจริต มีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้ความรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต รวมถึงรองรับผู้ที่สนใจในการสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายดิจิทัล

2) ระบบเพื่อภารกิจขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐ

(1) ระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีหน้าที่รับรายงานผลการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐต่อข้อร้องเรียนที่มายังหน่วยงานต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่สังกัดกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่สั่งการให้สำนักงาน ป.ป.ท. ขับเคลื่อนให้การดำเนินการต่อข้อร้องเรียนเกิดขึ้นรวดเร็ว

(2) ระบบรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการรับบริการหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่รับฟังความพึงพอใจ โดยปัจจุบันอยู่ในระยะนำร่องร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

3) ระบบเพื่อภารกิจสนับสนุนและบริหารจัดการองค์กร

(1) ระบบสืบค้นข้อมูลหน่วยงานภายนอก มีหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ท. สืบค้นข้อมูลและแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องร้องเรียน

(2) ระบบเชื่อมโยงข้อมูล มีหน้าที่รองรับการเชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งปัจจุบันทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

(4) ระบบบริหารจัดการผู้ใช้งาน มีหน้าที่รองรับการบริหารจัดการสิทธิ์ผู้ใช้งานและจัดเก็บข้อมูลผู้ใช้งานภายในสำนักงาน ป.ป.ท.

(5) ระบบการเงินและบัญชี มีหน้าที่รองรับการบริหารจัดการด้านการเงิน การเบิกจ่ายงบประมาณภายในสำนักงานป.ป.ท. และสรุปข้อมูลส่งต่อให้ระบบ GFMS ของกรมบัญชีกลาง

(6) ระบบบริหารงานบุคลากร มีหน้าที่รองรับการบริหารจัดการงานบุคลากรโดยใช้ระบบ DPIS ของสำนักงาน ก.พ.

(7) ระบบบริหารครุภัณฑ์ มีหน้าที่รองรับการบริหารจัดการงานครุภัณฑ์

(8) ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่รองรับการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรของสำนักงานเช่นระบบจองรถยนต์ ระบบจองห้องประชุม เป็นต้น

(9) ระบบเว็บไซต์สำนักงาน มีหน้าที่รองรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการให้บริการ และรวบรวมเอกสารข้อมูลสาธารณะอื่นๆ

(10) ระบบบัญชีข้อมูลภาครัฐ มีหน้าที่รวบรวม บริหารจัดการ และเป็นช่องทางการเผยแพร่บัญชีข้อมูลของสำนักงาน ป.ป.ท. โดยใช้ระบบ GDCatalog ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันการดำเนินงาน ป.ป.ท. ดำเนินงานด้วยระบบดิจิทัลเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลสามารถแบ่งได้ตามภารกิจหลักของหน่วยงาน ดังนี้

กลุ่มภารกิจหลักเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- (1) งานการข่าว
- (2) งานคุ้มครองพยาน
- (3) งานใหม่จับ
- (4) งานให้บริการรับเรื่องร้องเรียนผ่านแอปทางลัด

กลุ่มภารกิจขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐ

- (1) งานขับเคลื่อนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ
- (2) งานกำกับติดตามตรวจสอบความเสี่ยงเชิงนโยบาย ในการดำเนินโครงการ

ขนาดใหญ่

กลุ่มภารกิจสนับสนุนและบริหารจัดการองค์กร

งานเกี่ยวกับระบบเชื่อมโยงและสืบค้นข้อมูลหน่วยงานภายนอกซึ่งจะเพิ่มการบูรณาการและการเชื่อมโยงข้อมูลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

2.8.1.7 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบัน สำนักงาน ก.พ.ร. มีระบบหรือฐานข้อมูลของหน่วยงาน ดังนี้

1) ระบบศูนย์ข้อมูลพัฒนาระบบราชการ

มีหน้าที่ดำเนินการเป็นระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog) ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเปิด (Open Data) ของสำนักงาน ก.พ.ร. ได้ผ่านเว็บไซต์ dataportal.opdc.go.th และมีการจัดทำหน้าจอสรุบข้อมูล (Dashboard) โดยปัจจุบันมีชุดข้อมูลที่เผยแพร่แล้ว จำนวน 43 ชุดข้อมูล ได้แก่ 1) กรอบแนวทางการประเมินของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (SDU) 2) กรอบแนวทางการประเมินจังหวัด 3) กรอบแนวทางการประเมินส่วนราชการ 4) กรอบแนวทางการประเมินองค์การมหาชน 5) ข้อมูลการขยายผลต้นแบบนวัตกรรมงานบริการภาครัฐไปสู่การปฏิบัติ 6) ข้อมูลการศึกษาออกแบบระบบการคัดดิจิทัลแพลตฟอร์มแห่งชาติ (NDTP) 7) ข้อมูลคู่มือสำหรับประชาชน 8) ข้อมูลรายชื่อกฎหมายที่ต้องแก้ไขเพื่อให้บริการได้แบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์ 9) ข้อมูลรายชื่อกฎหมายและใบอนุญาตที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาชำระค่าธรรมเนียมแทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต 10) ข้อมูลรายชื่อบริการที่ได้มีการดำเนินการพัฒนาเชื่อมต่อกับ Citizen Portal ภายใต้ Application “ทางรัฐ” แล้วเสร็จ 11) ข้อมูลรายชื่อบริการบนระบบ Biz Portal 12) ข้อมูลรายชื่อหน่วยงานที่ไม่เรียกเอกสารที่ทางราชการออกให้ครบทุกกระบวนการ 13) ข้อมูลรายชื่อใบอนุญาต/เอกสารของทางราชการที่สามารถออกเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ 14) ข้อมูลรายละเอียดขั้นตอนในการให้บริการตามคู่มือสำหรับประชาชน 15) ข้อมูลสถานการณ์แก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ 16) ข้อมูลสถิติจำนวนผู้ใช้บริการบนระบบ Biz Portal 17) ข้อมูลเอกสารหลักฐานการขออนุญาตกับทางราชการ 18) ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานภาครัฐจากกิจกรรม Hackathon 19) ความก้าวหน้าการขับเคลื่อนการพัฒนางานบริการ Agenda ตามมติคณะรัฐมนตรี 20) ความก้าวหน้าการพัฒนานวัตกรรมในการปรับปรุงกระบวนการระดับงานบริการ e-Service 21) คะแนนการประเมินส่วนราชการ 22) คะแนนการประเมินองค์การมหาชน 23) จำนวนผู้ใช้บริการบนระบบ Citizen Portal 24) ที่อยู่และช่องทางติดต่อของส่วนราชการ 25) ผลการประเมินของจังหวัด 26) รายงานการประเมินหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (SDU) 27) รายชื่อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อ e-Service 28) รายชื่อจังหวัดและกลุ่มจังหวัด 29) รายชื่อตัวชี้วัดของจังหวัด 30) รายชื่อตัวชี้วัดของส่วนราชการ 31) รายชื่อตัวชี้วัดขององค์การมหาชน 32) รายชื่อต้นแบบนวัตกรรมงานบริการภาครัฐอย่างมีส่วนร่วม 33) รายชื่อผลงานที่ได้รับรางวัล UN 34) รายชื่อรางวัลที่ได้รับการขยายผลผลงาน 35) รายชื่อหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร 36) รายชื่อหน่วยงานที่สมัครรางวัล 37) รายชื่อหน่วยงานที่ได้รับรางวัล 38) รายชื่อหน่วยงานภาครัฐที่จัดทำหรือปรับปรุงแผนดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง BCP 39) รายชื่อหน่วยงานและผลงานที่ขอรับรางวัล UN 40) รายชื่อและช่องทางการเข้าถึงงานบริการ e-Service ของรัฐ 41) รายละเอียดกิจกรรมโครงการพัฒนานวัตกรรมภาครัฐ 42) วิสัยทัศน์ และพันธกิจของส่วนราชการ และ 43) หน้าที่และอำนาจของส่วนราชการ

2) ระบบการรายงานผลการประเมินส่วนราชการ (e-SAR)

เป็นระบบการรายงานผลและการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ของส่วนราชการ จังหวัด และองค์การมหาชนในแต่ละปีงบประมาณที่ให้หน่วยงานเข้ามารายงานผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด

โดยชุดข้อมูลหรือฐานข้อมูลที่ใช้อยู่ในระบบนี้ ได้แก่

- (1) รายชื่อหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการประเมิน (ส่วนราชการ จังหวัด องค์การมหาชน)
- (2) รายชื่อตัวชี้วัดของแต่ละหน่วยงาน
- (3) ผลการดำเนินงานของแต่ละตัวชี้วัด
- (4) ผลการประเมินของแต่ละตัวชี้วัด
- (5) ผลการประเมินในภาพรวมของแต่ละหน่วยงาน

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) มีเอกสารที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัล 3 รายการ ได้แก่

- (1) ข้อมูลการปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ
- (2) อนุญาตของทางราชการ ได้แก่ ใบอนุญาตประกอบกิจการ ใบอนุญาตก่อสร้าง
- (3) ฐานข้อมูลอำเภอที่เปิดให้บริการ e-Service

2.8.1.8 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

ในปัจจุบันสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) มีฐานข้อมูลและระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานตรวจสอบ (EIS)

มีหน้าที่นำเสนอข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการบริหารงาน

2) ระบบจองห้องประชุม

มีหน้าที่จองการใช้ห้องประชุมของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (เฉพาะส่วนกลาง)

3) ระบบสารสนเทศทรัพยากรบุคคล (DPIS)

มีหน้าที่รองรับเป็นฐานข้อมูลหลักในการเชื่อมโยงข้อมูลบุคลากรกับระบบกำหนดสิทธิ์การใช้งาน

ระบบสารสนเทศต่าง ๆ ทั้งหมดของ สตง.

4) ระบบบริหารงานตรวจสอบ (Thai Term)

มีหน้าที่บันทึก จัดเก็บ ประมวลผล และรายงานการปฏิบัติงานตรวจสอบ

5) ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (e-Office)

ระบบนี้เป็นการบูรณาการข้อมูลและสนับสนุนการบริหารจัดการภายในของสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประกอบด้วย 5 ระบบงานย่อย ดังนี้

- (1) ระบบเอกสาร/หนังสือเวียนอิเล็กทรอนิกส์
- (2) ระบบจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
- (3) ระบบลงนามอิเล็กทรอนิกส์
- (4) ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
- (5) ระบบ Personal Web Portal เพื่อเข้าใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์

ระยะที่ 2 ประกอบด้วย 5 ระบบงานย่อย ดังนี้

- (1) ระบบงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์
- (2) ระบบการเงินอิเล็กทรอนิกส์
- (3) ระบบบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ ระบบพัสดุอิเล็กทรอนิกส์
- (4) ระบบบริหารและประเมินผลโครงการ

6) ระบบจัดเก็บสำเนารายงานการตรวจสอบ

มีหน้าที่จัดเก็บสำเนารายงานการตรวจสอบของ สตง. ในรูปแบบไฟล์ PDF

7) ระบบจัดการการตรวจสอบรายงานการเงิน (FAS)

มีหน้าที่สนับสนุนการตรวจสอบรายงานการเงิน

8) ระบบข้อมูลสัญญา (e-Contract)

มีหน้าที่ค้นหาข้อมูลสัญญา หรือข้อตกลงเป็นหนังสือจากระบบ e-GP เพื่อสนับสนุน การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

9) ระบบเปิดเผยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Media)

มีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เรื่อง การเปิดเผยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐให้สื่อมวลชน เพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2562

10) ระบบการให้คำปรึกษา แนะนำ และตอบข้อสอบถามแก่หน่วยรับตรวจ

มีหน้าที่จัดการฐานข้อมูลและเป็นกรณีศึกษาให้กับบุคลากรของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ในการให้คำปรึกษา แนะนำ หรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน รวมทั้งการตอบข้อสอบถามของหน่วยรับตรวจให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ หรือเรื่องที่อยู่ในอำนาจการตรวจสอบของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) มีเอกสารที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัล ได้แก่ เอกสารหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและการจัดการคดี เป็นต้น

2.8.1.9 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA)

ในปัจจุบันสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) มีฐานข้อมูลและระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1) Human Resource Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการงานทรัพยากรบุคคลโดยครอบคลุมงานในด้านข้อมูลของเจ้าหน้าที่ เงินเดือน

และการอบรม

2) Welfare Management System

มีหน้าที่บริหารทรัพยากรบุคคลโดยครอบคลุมงานในด้านสวัสดิการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่

3) Procurement Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการงานจัดซื้อจัดจ้าง

4) Financial Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการงานการเงินและบัญชี

5) Asset Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการงานพัสดุ ครุภัณฑ์

6) Contact Center System

มีหน้าที่บริหารจัดการงานศูนย์บริการลูกค้า

7) Problem Tracking System

มีหน้าที่บริหารจัดการงานศูนย์บริการลูกค้า

8) Customer Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการงานฝ่ายบริการให้คำปรึกษา

9) EGA Back-end System

มีหน้าที่บริหารจัดการเว็บไซต์ของสำนักงาน

10) Saraban System

มีหน้าที่บริหารจัดการการรับส่งเอกสารและการสั่งการ

11) Risk Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการการประเมินความเสี่ยงด้วยตนเองและการควบคุมภายในองค์กร

12) Project Tracking System

มีหน้าที่ติดตามงานที่ใช้พัฒนาแอปพลิเคชัน

13) Minute of Meeting System

มีหน้าที่บริหารจัดการเก็บข้อมูลรายงานการประชุมต่าง ๆ เช่น รายงานการประชุมฝ่ายบริหาร

หรือคณะกรรมการบริหารสำนักงาน

14) Operation Center System

มีหน้าที่บริหารจัดการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กร

15) Intranet System

มีหน้าที่บริหารจัดการระบบงานภายในสำนักงาน

16) Knowledge Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการองค์ความรู้ภายในสำนักงาน

17) Appointment Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการปฏิทินการนัดหมายภายในสำนักงาน

18) ISO Document System

มีหน้าที่บริหารจัดการเอกสารตามมาตรฐาน ISO

19) Document Management System

มีหน้าที่บริหารจัดการเอกสารที่นำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารสำนักงาน

ทั้งนี้ จะพบว่าระบบ/แอปพลิเคชันที่ใช้ในปัจจุบันไม่ได้ครอบคลุมถึงกระบวนการปฏิบัติงานที่สำคัญ เช่น กระบวนการบริหารงานแผนนโยบายและงบประมาณ ขั้นตอนการโอนงบประมาณ เป็นต้น และการตอบสนองตามความต้องการสำหรับการใช้งานระบบ/แอปพลิเคชัน ในปัจจุบันบางแอปพลิเคชันไม่สามารถออกรายงานได้ตามความต้องการ และไม่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ เช่น ระบบจัดซื้อ/ระบบการเงินและบัญชี (Procurement Management/Financial Management System) ของงานจัดซื้อและพัสดุ และส่วนงานการเงินและบัญชี เป็นต้น

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) ขณะนี้ยังไม่พบข้อมูล

2.8.1.10 สำนักงานงบประมาณ

ในปัจจุบันสำนักงานงบประมาณมีฐานข้อมูลและระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

- 1) ระบบการจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) เพื่อรองรับการจัดทำคำขอและพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีและจัดทำรายงานเอกสารงบประมาณ โดยพัฒนาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน
- 2) ระบบฐานข้อมูลแผน/ปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ (BBEvMIS) เพื่อรองรับการจัดทำแผน/รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณประกอบการจัดทำคำขอและพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ โดยพัฒนาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน
- 3) ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (BBL) เพื่อรองรับการจัดทำคำขอและพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพัฒนาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน
- 4) ระบบแผนที่การจัดการงบประมาณ (e-BGIS) เพื่อรองรับการบันทึกตำแหน่งพิกัดรายการงบประมาณร่วมกับระบบ e-Budgeting ในการจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยพัฒนาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน
- 5) ระบบขอสิทธิ์ออนไลน์ เพื่อรองรับการบริหารจัดการสิทธิ์ใช้งานระบบสารสนเทศของสำนักงานงบประมาณ ประกอบด้วยระบบ e-Budgeting, BBL และ BB EvMIS ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับหน่วยรับงบประมาณและสำนักงานงบประมาณ

สำหรับข้อมูลที่ยังไม่ได้แปลงเป็นรูปแบบดิจิทัลของสำนักงานประมาณ สำนักงานประมาณได้นำเทคโนโลยี ORC (Optical Character Recognition) มาช่วยในการแปลงข้อมูลเอกสารและจัดเก็บเอกสารให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเปลี่ยนผ่านข้อมูลในรูปแบบเอกสารเข้าสู่ระบบดิจิทัล โดยมีแนวทางในการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบ Machine Learning ในการเรียนรู้ให้สามารถตรวจสอบข้อผิดพลาดในเอกสารที่สแกน หรือเอกสารอื่นที่ต้องการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เช่น การตรวจสอบคำผิด โดยนำกระบวนการทางสารสนเทศมาเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลให้ถูกต้อง

2.8.1.11 สถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ (BDI)

ในปัจจุบันสถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ (BDI) มีฐานข้อมูลและระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้พัฒนาร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ดังนี้

- 1) Health Link แพลตฟอร์มเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพ
- 2) Travel Link ขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวด้วยข้อมูลเปิดภาครัฐ
- 3) Envi Link แพลตฟอร์มบริหารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับพื้นที่เมือง
- 4) City Data Platform โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลเมือง
- 5) Manpower Development in Big Data โครงการพัฒนาบุคลากรและกำลังคนได้รับการยกระดับด้าน Big Data
- 6) Big Data E-Learning, Practice-Based Learning แพลตฟอร์มการเรียนรู้เพื่อพัฒนากำลังคนด้าน Big Data
- 7) Big Data Integration and Analysis for Government ให้บริการบูรณาการ พัฒนาวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่แก่หน่วยงานภาครัฐ
- 8) Big Data Ecosystem การสร้างประชาคมและเครือข่ายภาคอุตสาหกรรมด้าน Big Data
- 9) Big Data Industrial Promotion ส่งเสริมผู้ประกอบการในห่วงโซ่คุณค่าด้าน Big Data

2.8.1.12 กรมสรรพากร

ในปัจจุบันกรมสรรพากรมีระบบหรือฐานข้อมูลแบ่งออกเป็นระบบงานตามภารกิจหลัก 6 ระบบ และระบบงานสนับสนุน 13 ระบบ ดังนี้

ระบบงานตามภารกิจหลัก

- 1) ระบบงานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ITPP)

เป็นระบบที่ได้รับข้อมูลแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการยื่นแบบแสดงรายการ ผ่านทางอินเทอร์เน็ต และผ่านสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา เข้าระบบฐานข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลพร้อมภาพถ่ายแบบแสดงรายการ เพื่อส่งข้อมูลประมวลผลและวิเคราะห์แบบแสดงรายการ ซึ่งในการดำเนินการของระบบทำงานผ่านขั้นตอนการทำงานแบบ Work Flow Management System เพื่อประเมินภาษีอากรเพิ่มเติม กรณีชำระภาษีไว้ขาดหรือคืนเงินภาษีอากร กรณีชำระภาษีหัก ณ ที่จ่ายไว้เกิน โดยขั้นตอนการคืนภาษี

จะโอนเงินคืนภาษีผ่านระบบการโอนเงินด้วยพร้อมเพย์ผ่านการรับส่งข้อมูลกับธนาคารกรุงไทยด้วยเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ภ.ง.ด.90/91/93/94/95)
- (2) ข้อมูลประมวลผลแบบ
- (3) ข้อมูลการวิเคราะห์
- (4) ข้อมูลการคืนภาษี

2) ระบบงานภาษีเงินได้นิติบุคคล

ระบบงานภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระบบงานที่ได้บริการเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากรในการวิเคราะห์ประเมินภาษี รวมทั้งวิเคราะห์การขอคืนเงินภาษีที่ชำระไว้เกิน โดยรับข้อมูลแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล (ภ.ง.ด. 50/51/52/54/55) จากการยื่นแบบแสดงรายการผ่านทางอินเทอร์เน็ตและผ่านสรรพากรพื้นที่สาขา นำเข้าระบบฐานข้อมูลของภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของแบบแสดงรายการการชำระภาษี การชำระภาษีเพิ่มเติม การขอคืนภาษี การนำเข้าข้อมูลภาพแบบและประมวลผลข้อมูลแบบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถวิเคราะห์แบบประเมินภาษี และตรวจการคืนภาษีที่ชำระไว้เกินได้ โดยคืนเงินภาษีด้วยเช็คหรือคืนเงินภาษีด้วยพร้อมเพย์ ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล
- (2) ข้อมูลภาพแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล
- (3) ข้อมูลประมวลผลแบบ
- (4) ข้อมูลการวิเคราะห์และการคืนภาษี

3) ระบบงานภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และโปรแกรมระบบงานประยุกต์

เพื่อให้การบริการผู้เสียภาษีในการยื่นคำร้อง คำขอที่เกี่ยวข้องกับภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ คำขอคุณสมบัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม และให้บริการค้นหาข้อมูลผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการด้วยความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นในรูปแบบ e-SERVICE สามารถติดตามสถานะการปฏิบัติงานในแต่ละกระบวนการได้ และลดปริมาณการใช้กระดาษ ส่งเสริมการบริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บ ได้แก่ ข้อมูลผู้ประกอบการมูลค่าเพิ่มธุรกิจเฉพาะ ที่จดทะเบียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

4) ระบบบริการฐานข้อมูลเลขประจำตัวแห่งชาติ (NATIONAL IDENTIFICATION NUMBER: NID)

เพื่อรองรับ AEC การออกเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรแก่ผู้เสียภาษีอากรทั่วประเทศ รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อมูลผู้เสียภาษีอากรให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลบุคคลธรรมดา (ไทย/ต่างด้าว/กองมรดก)
- (2) ข้อมูลห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคล
- (3) ข้อมูลนิติบุคคล (ไทย/ต่างประเทศ/มูลนิธิ/สมาคม)
- (4) ข้อมูลผู้จ่ายเงินได้ (หน่วยงานภาครัฐและองค์กรอื่น)

5) ระบบงานทะเบียนคุมรายการและจัดทำบัญชีผู้เสียภาษี (TCL)

ระบบทะเบียนคุมรายการและจัดทำบัญชีผู้เสียภาษี (TCL) เป็นระบบงานในการบริการงานจัดเก็บภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาทั่วประเทศ และเป็นระบบงานหลักสำหรับระบบงานภาษีอากรหลักอื่น ๆ ได้แก่ ระบบภาษีเงินได้ ระบบงานภาษีมูลค่าเพิ่มและธุรกิจเฉพาะ ระบบบริการฐานข้อมูลเลขประจำตัวแห่งชาติ (NID) เป็นต้น โดยมีการเชื่อมต่อข้อมูลแบบ ONLINE REAL-TIME และให้บริการเชื่อมโยงข้อมูลออนไลน์ไปยังระบบงานภาษีหลักต่าง ๆ รวมทั้งนำข้อมูลรายละเอียดแบบแสดงรายการภาษี ข้อมูลหนี้ภาษีอากร และข้อมูลการคืนเงินภาษีอากร เป็นต้น ซึ่งนำมาประมวลผล เพื่อให้บริการผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรโดยวัตถุประสงค์ของระบบทะเบียนคุมรายการและจัดทำบัญชีผู้เสียภาษี (TCL)

เป็นระบบงานให้บริการงานจัดเก็บภาษีอากรทั่วประเทศ ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรใช้สำหรับให้บริการผู้เสียภาษีทุกประเภทและเป็นระบบงานหลักสำหรับระบบงานภาษีอากรของกรมสรรพากร รวมถึงงานด้านภาษีอากรอื่น ๆ ได้แก่ อากรแสตมป์ งานเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ค่าปรับภาษีอากร และรับชำระภาษีจากหน่วยงานภายนอก เช่น กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมศุลกากร เป็นต้น ตลอดจนเอกสารที่กรมสรรพากรจัดทำเพื่อส่งมอบให้ผู้เสียภาษี ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลแบบแสดงรายการทุกประเภทภาษี
- (2) ข้อมูลการชำระภาษีอากร
- (3) ข้อมูลการยื่นคำร้องคำขอหรือเอกสารแนบแบบอื่น ๆ ของผู้เสียภาษีอากร
- (4) ข้อมูลการหนี้ภาษีอากร
- (5) ข้อมูลการคืนเงินภาษีอากร

6) ระบบงานภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย โปรแกรมบันทึกข้อมูลเต็มรูปแบบ (WHT FULL DATA ENTRY: FDE)

สำหรับให้เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรบันทึกข้อมูลแบบยื่นภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ตามแบบ ภ.ง.ด. 1 / ภ.ง.ด. 1ก / ภ.ง.ด.2 / ภ.ง.ด.2ก / ภ.ง.ด. 3 / ภ.ง.ด.3ก / ภ.ง.ด.53 และแบบ 5117 ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย และข้อมูลผู้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย
 - (2) ข้อมูลการจ่ายเงินได้ และการหักภาษี ณ ที่จ่าย
- โดยระบบงานสนับสนุน มีดังนี้

1) ระบบให้บริการตรวจสอบข้อมูลทางภาษี (My Tax Account) การทำงานของระบบ มี

ดังนี้

- (1) ให้บริการตรวจสอบข้อมูลรายได้ และค่าลดหย่อนที่กรมสรรพากรได้รับในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
- (2) บริการจัดวางข้อมูลบนแบบแสดงรายการภาษีโดยอัตโนมัติ (Pre-Fill) ด้วยการเชื่อมต่อระบบ My Tax Account เข้ากับระบบยื่นแบบแสดงรายการออนไลน์ (ระบบ e-Filing)

(3) นำส่งเอกสารประกอบการขอคืนภาษี

(4) ตรวจสอบสถานการณ์ยื่นแบบ รวมถึงสถานการณ์ขอคืนภาษี

โดยข้อมูลที่จัดเก็บ มีดังนี้

(1) ข้อมูลรายได้ที่กรมสรรพากรได้รับในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

(2) ข้อมูลเงินได้ที่ได้รับยกเว้น/ค่าลดหย่อนที่กรมสรรพากรได้รับในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

2) ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation)

โดยการทำงานของระบบ มีดังนี้

(1) หน่วยรับบริจาคสามารถบันทึกข้อมูลการบริจาคผ่านระบบ e-Donation ของกรมสรรพากร

(2) รองรับการบริจาคด้วย QR-Code e-Donation ผ่านสถาบันการเงิน และผู้บริจาคให้ความยินยอมนำส่งข้อมูลให้กรมสรรพากร

(3) ให้บริการตรวจสอบข้อมูลรายการบริจาคของตนเองผ่านระบบ

(4) เชื่อมโยงข้อมูลการบริจาคไปยังระบบ My Tax Account เพื่อให้ผู้เสียภาษี สามารถตรวจสอบค่าลดหย่อนสำหรับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

(5) ข้อมูลรายได้ที่กรมสรรพากรได้รับในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

(6) ข้อมูลเงินได้ที่ได้รับยกเว้น/ค่าลดหย่อนที่กรมสรรพากรได้รับในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

(7) ข้อมูลหน่วยรับบริจาค

(8) ข้อมูลรายการบริจาคของผู้บริจาค

3) ระบบสอบถามการขอคืนภาษี

เพื่อให้บริการเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรสำหรับสอบถามสถานการณ์ขอคืนเงินได้บุคคลธรรมดา (ภ.ง.ด.90/91) ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของกรมสรรพากร ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

(1) ข้อมูลสถานการณ์ยื่นแบบ

(2) ข้อมูลสถานการณ์ขอคืนภาษี

(3) ข้อมูลการส่งคืนภาษี

4) ระบบ Chatbot เพื่อบริการข้อมูลด้านภาษีอากร

เพื่อเป็นช่องทางการให้บริการผู้เสียภาษี/ประชาชนในการสอบถามปัญหาด้านภาษีอากร ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บ คือ ข้อมูลความรู้ด้านภาษีอากรทุกประเภทภาษี

5) ระบบคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้นักท่องเที่ยว (Vat Refund Tourists)

เพื่อปฏิบัติงานและควบคุมการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ณ สำนักงานคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่นักท่องเที่ยว ประจำท่าอากาศยานนานาชาติ จำนวน 10 แห่ง ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลตัวแทนร้านค้า VRT ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
- (2) ข้อมูลการซื้อขายสินค้า VRT ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

6) ระบบติดตามผลการยื่นแบบแสดงรายการภาษี (Feedback)

เป็นระบบที่นำข้อมูลการประมวลผลตามเกณฑ์ Pre Warning ที่ได้จัดพิมพ์และส่งจดหมายอัตโนมัติ เพื่อแจ้งเตือนให้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้มาแสดงในระบบตามประเภทข้อมูล และตามหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อสนับสนุนการทำงานของทูตภาษี (Tax Account) ตามแผนเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีประจำปีงบประมาณ โดยสามารถค้นหารายชื่อผู้เสียภาษีที่อยู่ในความรับผิดชอบ และบันทึกข้อมูลการติดต่อจากผู้เสียภาษีได้ ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ชื่อ-สกุลของผู้เสียภาษี
- (2) ที่อยู่ของผู้เสียภาษี
- (3) ข้อมูลการติดต่อของผู้เสียภาษี

7) ระบบการเผยแพร่ข้อมูลประกาศประกวดราคา/สอบราคา

เป็นระบบที่ใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประกาศร่าง TOR ประกาศกรมสรรพากร ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินเสื่อมสภาพ ประกาศราคากลาง ประกาศผู้ชนะ ประกาศเผยแพร่สาระสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลง และประกาศเผยแพร่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลง โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้บนเว็บไซต์ของกรมสรรพากร ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ประกาศร่าง TOR ประกาศกรมสรรพากร
- (2) ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินเสื่อมสภาพ
- (3) ประกาศราคากลาง
- (4) ประกาศผลผู้ชนะ
- (5) ประกาศเผยแพร่สาระสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลง
- (6) ประกาศเผยแพร่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลง

8) ระบบสอบถามร้องเรียนการให้บริการ/การทุจริต/ข้อเสนอแนะ (Contact Us)

เป็นระบบที่ใช้สำหรับให้บริการประชาชนสามารถร้องเรียนการให้บริการและการทุจริตของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรได้ โดยเมื่อร้องเรียนแล้วระบบจะมีการตอบกลับผลการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนทราบ ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลชื่อ - นามสกุล
- (2) เลขบัตรประจำตัวประชาชน
- (3) อีเมล
- (4) ข้อมูลเนื้อหาการแจ้ง
- (5) หมายเลข IP Address

9) ระบบเผยแพร่ข้อมูลประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน

เป็นระบบที่แสดงข้อมูลประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ประชาชนที่สนใจสามารถตรวจสอบข้อมูลรายการทรัพย์สินที่ถูกขายทอดตลาด โดยมีการแสดงผลข้อมูล เช่น เลขที่โฉนด ขนาดพื้นที่ ที่อยู่ ราคาประเมิน และรูปภาพสถานที่ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บ คือ ข้อมูลประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน

10) ระบบงานบัญชีอำเภอออนไลน์ (ACCNEW ONLINE)

เป็นระบบที่มีลักษณะการทำงานของระบบเป็น Web Application ซึ่งใช้งานบนระบบ Intranet ของกรมสรรพากร มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบทะเบียนคุมรายการและจัดทำบัญชีผู้เสียภาษี (TCL) เพื่อนำข้อมูลและเรียกดูข้อมูลได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเอง ซึ่งการทำงานจะเป็นลักษณะ Online Real-Time โดยรวมการทำงานโปรแกรมบัญชีอำเภอและทะเบียนเช็ครวมทั้งบัตรภาษีเข้าเป็นโปรแกรมเดียวกัน ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลการจัดทำบัญชีอำเภอและนำเงินส่งคลัง
- (2) ข้อมูลผลการจัดเก็บและรับชำระภาษี

11) ระบบข้อมูลนำเงินส่งคลัง (F-Net)

เป็นระบบงานที่เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรรวบรวมผลการนำเงินส่งคลังของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาจากระบบบัญชีอำเภอออนไลน์ และจัดเตรียมข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรภาค เพื่อนำส่งเข้าระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บ คือ ข้อมูลการนำเงินส่งคลัง

12) ระบบรายงานประเมินผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภายในกรมสรรพากร (Electronic Performance Evaluation System : E-PES)

เป็นระบบงานในการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อลดระยะเวลา และลดปริมาณเอกสารในการบันทึกข้อมูลการจัดทำรายงานของทุกหน่วยงาน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงาน และประเมินผลตามแผนการปฏิบัติราชการทุกส่วนงานของกรมสรรพากร ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลแผนปฏิบัติราชการ
- (2) เป้าประมาณการ ผลการปฏิบัติราชการ และคะแนนรายตัวชี้วัดของหน่วยจัดเก็บและหน่วยงานสนับสนุนทั่วประเทศ (152 หน่วยงาน)

13) ระบบนัดหมาย (E-Appointment) เพื่อให้คำปรึกษาประเด็นภาษีระหว่างประเทศ

เป็นระบบใช้สำหรับจองการนัดหมายเพื่อหารือกับเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรในหัวข้อที่ต้องการ ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บมีดังนี้

- (1) ข้อมูลการนัดหมาย
- (2) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียภาษีที่ทำการจองการนัดหมาย
- (3) ประวัติการจองการนัดหมาย
- (4) ข้อมูลส่วนตัวของเจ้าหน้าที่

2.8.2 การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะของแต่ละหน่วยงาน

2.8.2.1 กรมบัญชีกลาง

กรมบัญชีกลางมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารตามภารกิจของกรมผ่านเว็บไซต์ www.cgd.go.th และช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, X, Instagram และ TikTok ของกรมบัญชีกลาง เป็นต้น รวมทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ ดังนี้

1) ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ได้มีการเผยแพร่บนเว็บไซต์ govspending.data.go.th ในรูปแบบ .CSV โดยส่งข้อมูลให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเดือนละ 1 ครั้ง ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่เผยแพร่โดยกรมบัญชีกลาง

ข้อมูลที่เผยแพร่	ช่องทางที่เผยแพร่	รูปแบบในการเผยแพร่	ความถี่และช่วงเวลาในการเผยแพร่
1. กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือเวียนต่าง ๆ	เว็บไซต์ www.gprocurement.go.th	PDF File	เผยแพร่ทันทีที่มีเนื้อหาใหม่
2. แผนการจัดซื้อจัดจ้าง		HTML	
3. ประกาศจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ		PDF File, HTML, RSS Feed	
4. หลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานวิชาชีพด้านการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ		PDF File, HTML	
5. สถิติการจัดซื้อจัดจ้าง		PDF File	
6. แบบฟอร์มต่าง ๆ		PDF File, MS Word File	
7. คำถามที่พบบ่อย		HTML	
8. รายชื่อผู้ทำงานหรือรายชื่อผู้ถูกเพิกถอนเป็นผู้ทำงาน		HTML	
9. รายชื่อผู้ผ่านการขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการงานก่อสร้าง		PDF File, HTML	
10. ราคาอ้างอิงพัสดุ		PDF File	

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่เผยแพร่โดยกรมบัญชีกลาง (ต่อ)

ข้อมูลที่เผยแพร่	ช่องทางที่เผยแพร่	รูปแบบในการเผยแพร่	ความถี่และช่วงเวลาในการเผยแพร่
11. ค้นหาประกาศจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้างโดยวิธีประกวดแบบ และประกาศแลกเปลี่ยน	เว็บไซต์ www.gprocurement.go.th	PDF File	เผยแพร่ทันทีที่มีเนื้อหาใหม่
12. ประกาศขายทอดตลาด		PDF File	
13. คู่มือ สื่อการเรียนรู้	เว็บไซต์ www.gprocurement.go.th และ YouTube จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	PDF File, Clip Video, ระบบ e - learning	เผยแพร่ทันทีที่มีเนื้อหาใหม่

ที่มา : กรมบัญชีกลาง

2) ข้อมูลโครงการการก่อสร้างที่เข้าร่วมโครงการ CoST เปิดเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ <https://process.gprocurement.go.th/egpcostweb/home> โดยหน่วยงานเจ้าของโครงการก่อสร้างจะต้องเปิดเผยข้อมูลบนระบบ CoST ตลอดระยะเวลาของโครงการก่อสร้าง ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ จำนวน 40 รายการในรูปแบบของตัวอักษรและสามารถพิมพ์ข้อมูลเป็นไฟล์ PDF ได้ โดยมีการปรับปรุงข้อมูลที่เชื่อมโยงจากระบบ e - GP เป็นประจำทุกวันในเวลา 24.00 นาฬิกา ส่วนข้อมูลที่หน่วยงานเจ้าของโครงการบันทึกเข้าสู่ระบบจะเปิดเผยทันที

3) ข้อมูลเกี่ยวกับรหัสงบประมาณ การขอเงินเบิกเหลือมปี และข้อมูลการเบิกจ่ายเงินตามระบบ New GFMS Thai ของกรมบัญชีกลาง

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลงบประมาณและการเบิกจ่ายที่เผยแพร่โดยกรมบัญชีกลาง

ข้อมูลที่เผยแพร่	ช่องทางที่เผยแพร่	รูปแบบในการเผยแพร่	ความถี่และช่วงเวลาในการเผยแพร่
1. ข้อมูลรหัสงบประมาณ	เว็บไซต์ www.newgfmisthai.gfmis.go.th	Excel File	เปิดเผยแพร่ปีงบประมาณ ละ 1 ครั้ง ในช่วง ต้นเดือนตุลาคม ของปีงบประมาณใหม่
2. รหัสกิจกรรมหลัก			
3. รหัสงบประมาณกลาง			
4. ข้อมูลผลการอนุมัติการขอ กันเงินงบประมาณไว้เบิกเหลือมปี ด้วยเอกสารสำรองเงิน			
5. ข้อมูลผลการอนุมัติการขอเงิน งบประมาณไว้เบิกเหลือมปี ด้วยใบสั่งซื้อสั่งจ้าง			
6. ข้อมูลผลการอนุมัติการขยาย เวลาเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ด้วยเอกสารสำรองเงินและ ใบสั่งซื้อสั่งจ้าง	เว็บไซต์ www.newgfmisthai.gfmis.go.th	Excel File	เปิดเผยแพร่ปีงบประมาณ ละ 1 ครั้ง ในช่วง ต้นเดือนเมษายน ของปีงบประมาณ ปัจจุบัน
7. ข้อมูลผลการอนุมัติการขยาย เวลาเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ด้วยใบสั่งซื้อสั่งจ้าง			
8. ข้อมูลผลการเบิกจ่ายเงินงบ ประมาณประจำปีจำแนก ตามกระทรวง	เว็บไซต์ www.newgfmisthai.gfmis.go.th	Excel File	เผยแพร่เป็นราย สัปดาห์ในวันทำการ แรกของสัปดาห์นั้น ๆ
9. ข้อมูลผลการเบิกจ่ายเงินงบ ประมาณประจำปีจำแนก ตามหน่วยงาน			

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลงบประมาณและการเบิกจ่ายที่เผยแพร่โดยกรมบัญชีกลาง (ต่อ)

ข้อมูลที่เผยแพร่	ช่องทางที่เผยแพร่	รูปแบบในการเผยแพร่	ความถี่และช่วงเวลาในการเผยแพร่
10. ข้อมูลผลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณประจำปีในส่วนของงบประมาณที่ส่วนกลางจัดสรรให้จังหวัด	เว็บไซต์ www.newgfmisthai.gfmis.go.th	Excel File	เผยแพร่เป็นรายสัปดาห์ในวันทำการแรกของสัปดาห์นั้น ๆ
11. ข้อมูลผลการเบิกจ่ายเงินกันไว้เบิกเหลือมปีและขยายเวลาเบิกจ่ายเงิน จำแนกตามหน่วยงาน			
12. ข้อมูลผลการเบิกจ่ายเงินกันไว้เบิกเหลือมปีและขยายเวลาเบิกจ่ายเงิน จำแนกตามพื้นที่			
13. ข้อมูลผลการเบิกจ่ายเงินกันไว้เบิกเหลือมปีและขยายเวลาเบิกจ่ายเงิน จำแนกตามพื้นที่			

ที่มา : กรมบัญชีกลาง

2.8.2.2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

ปัจจุบันกรมสอบสวนคดีพิเศษ DSI มีการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะผ่านเว็บไซต์ของ กรมสอบสวนคดีพิเศษ dsi.go.th และผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ได้แก่ Facebook, Instagram, TikTok, X และ YouTube โดยมีการเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์ ภารกิจ การจัดซื้อจัดจ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถิติต่าง ๆ และข้อมูลอื่น ๆ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมีการเผยแพร่เป็นประจำทุกวันตามภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ข้อมูลเปิด (Open Data) ผ่านเว็บไซต์ ckan.dsi.go.th และ gdcatalog.go.th โดยเปิดเผยข้อมูลจำนวน 7 ชุดข้อมูล ได้แก่

- 1) จำนวนบุคลากรกรม
- 2) มูลค่าการทวงคืนและรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน
- 3) จำนวนเรื่องร้องทุกข์
- 4) จำนวนคดีสืบสวน
- 5) จำนวนคดีพิเศษที่แล้วเสร็จ
- 6) จำนวนคดีพิเศษ
- 7) โครงสร้างองค์กรและหน่วยงาน

2.8.2.3 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.)

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้มีการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (oic.go.th) และเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์ (www.oic.go.th/infocenter) โดยมีความถี่ในการเผยแพร่อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และช่วงระยะเวลาในการเผยแพร่ไม่น้อยกว่า 1 ปี ตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

2.8.2.4 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน ป.ป.ช. (www.nacc.go.th) โดยเป็นการเผยแพร่ข้อมูลและผลการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2561 มาตรา 36 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตว่าด้วยการเปิดเผย และการเผยแพร่เอกสารและข้อมูล พ.ศ. 2561 โดยมีข้อมูลที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ เช่น

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงาน ป.ป.ช. ความคืบหน้า ผลการดำเนินงานเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน (เรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูล และเรื่องไต่สวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติวินิจฉัยว่ากล่าวหาหาไม่มีมูล)
- 2) ผลคำพิพากษาของศาลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูล (ป.ป.ช. พ้องเอง หรืออัยการสูงสุดฟ้อง)
- 3) คู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงาน การให้บริการ
- 4) ข้อมูลการเปิดเผยบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
- 5) สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

โดยดำเนินการเผยแพร่ในรูปแบบไฟล์ PDF และมีการปรับปรุงข้อมูลเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล รวมถึงมีการเผยแพร่ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานผ่านระบบประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (Integrity and Transparency Assessment System)

2.8.2.5 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีการเผยแพร่ข้อมูลคำสั่งคณะกรรมการธุรกรรมที่มีคำสั่งให้ยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด รายชื่อบุคคลผู้ถูกกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามมติของประกาศ ภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN List) หรือโดยคำสั่งศาลแพ่ง (Thailand List) ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน ปปง. (www.amlo.go.th) เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูลของผู้มีหน้าที่รายงานและประชาชนทั่วไป หากเป็นคำสั่งคณะกรรมการธุรกรรมที่สั่งยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การเผยแพร่ข้อมูลจะเป็นการแจ้งให้เจ้าของที่แท้จริงมายื่นคำร้องคัดค้านว่าทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน ก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินหรือนำไปคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย หากเป็นประกาศรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดการประกาศเผยแพร่ข้อมูลจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกกำหนดแจ้งการครอบครองทรัพย์สินมายังสำนักงาน ปปง. หรือระงับยับยั้งการจำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งมายังสำนักงาน ปปง.

2.8.2.6 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)

ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐได้มีการเผยแพร่ข้อมูลอย่างเป็นทางการตามแนวทางรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยผ่านเว็บไซต์ data.go.th ซึ่งอยู่ระหว่างการทบทวนตรวจสอบให้เป็นไปตามข้อกำหนดธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance Framework) ทั้งนี้ได้กำหนดตัวชี้วัดหน่วยงานและจะมีการเพิ่มข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางดังกล่าวต่อไป โดยปัจจุบันมีการเผยแพร่จำนวน 4 ชุดข้อมูล ประกอบด้วย

- 1) สถิติรายงานแผนความเสี่ยงหลายหน่วยงานระดับกระทรวง
- 2) ช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน กรณีวิธีปฏิบัติหรือการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ
- 3) ระเบียบ กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ กรณีร้องเรียนวิธีปฏิบัติหรือการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ
- 4) ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนในสังกัด และกำกับศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ที่รายงานผลดำเนินการ กรณีข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ
- 5) ข้อมูลประเภทความเสี่ยง
- 6) ข้อมูลแผนบริหารความเสี่ยงด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
- 7) ข้อมูลแผนบริหารความเสี่ยงด้านโครงการจัดซื้อจัดจ้าง
- 8) สถิติการรายงานแผนความเสี่ยงแยกตามประเภทหน่วยงาน
- 9) ระเบียบ กฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกรณีร้องเรียนโครงการของรัฐซึ่งกำหนดวงเงินสูงเกินจริง หรือไม่คุ้มค่า
- 10) ระเบียบ กฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกรณีข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

- 11) ข้อมูลแผนบริหารความเสี่ยงด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ
- 12) ข้อมูลหน่วยงานเป้าหมายประเมินความเสี่ยงการทุจริตภาครัฐ
- 13) คู่มือแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประเภทคู่มือ

2.8.2.7 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

การเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานราชการและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในระบบราชการไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานสู่สาธารณะ ดังนี้

1) ข้อมูลการพัฒนาระบบราชการ โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ dataportal.opdc.go.th ซึ่งมีรูปแบบการเผยแพร่เป็นลักษณะไฟล์ Excel และ API ซึ่งมีการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา

2) การพัฒนาระบบราชการและองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการ โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ opdc.go.th และสื่อสังคมออนไลน์ Facebook, YouTube และ TikTok ซึ่งมีรูปแบบการเผยแพร่เป็นลักษณะสื่อดิจิทัล เช่น อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ e-book เป็นต้น ซึ่งมีการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

2.8.2.8 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้มีการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) (โครงสร้างองค์กร อานาจหน้าที่ กฎระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง แผนงาน โครงการ และรายงานต่าง ๆ ฯลฯ) นอกจากนี้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินยังได้มีการเผยแพร่ผลการตรวจสอบที่สำคัญ (รูปแบบ pdf) และสถิติการตรวจสอบรายงานการเงินอีกด้วย

2.8.2.9 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA)

ปัจจุบันสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ DGA ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกลาง และมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐมีการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ หรือ dga.or.th โดยปัจจุบันมีจำนวนชุดข้อมูลที่เผยแพร่ทั้งในรูปแบบ PDF, Excel, CSV, JSON และ API เป็นจำนวนมากกว่า 10,000 ชุดข้อมูล แบ่งเป็น 15 หมวด ดังนี้

1) ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม	จำนวน 189 ชุดข้อมูล
2) กฎหมาย ศาล และอาชญากรรม	จำนวน 90 ชุดข้อมูล
3) การศึกษา	จำนวน 188 ชุดข้อมูล
4) เศรษฐกิจ การเงิน และอุตสาหกรรม	จำนวน 508 ชุดข้อมูล
5) สาธารณสุข	จำนวน 251 ชุดข้อมูล
6) เกษตรกรรม	จำนวน 297 ชุดข้อมูล
7) สถิติทางการ	จำนวน 119 ชุดข้อมูล
8) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรม	จำนวน 129 ชุดข้อมูล

9) เมืองและภูมิภาค	จำนวน 259 ชุดข้อมูล
10) สังคมและสวัสดิการ	จำนวน 210 ชุดข้อมูล
11) คมนาคมและโลจิสติกส์	จำนวน 294 ชุดข้อมูล
12) การท่องเที่ยวและกีฬา	จำนวน 66 ชุดข้อมูล
13) การเมืองและการปกครอง	จำนวน 43 ชุดข้อมูล
14) งบประมาณและการใช้จ่ายของภาครัฐ	จำนวน 261 ชุดข้อมูล
15) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จำนวน 317 ชุดข้อมูล

2.8.2.10 สำนักงบประมาณ

สำนักงบประมาณได้มีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงบประมาณ (www.bb.go.th) อีกทั้งยังมีการเผยแพร่เอกสารงบประมาณฉบับประชาชน รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นการจัดทำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ เอกสารงบประมาณโดยสังเขป ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ข้อมูลหน่วยงาน ปฏิทินงบประมาณรายจ่ายประจำปี บัญชีราคามาตรฐาน บัญชีนวัตกรรมไทย สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานประจำปี เป็นต้น โดยมีความถี่ในการเผยแพร่เอกสารงบประมาณฉบับประชาชนและรายงานประจำปีทุกปี และมีการปรับปรุงข้อมูลบนเว็บไซต์เป็นประจำตามความจำเป็น

2.8.2.11 กรมสรรพากร

1) ด้วยข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 ปัจจุบันกรมสรรพากรได้เผยแพร่ข้อมูลโครงสร้างองค์กร ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศกรมสรรพากร ประกาศอธิบดี แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปี ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมสรรพากร www.rd.go.th ซึ่งมีการปรับปรุงอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2) ข้อมูลเปิดภาครัฐตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง ธรรมนูญข้อมูลภาครัฐ กรมสรรพากรได้ดำเนินการจัดทำบัญชีข้อมูล (Data Catalog) และเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Data) ของกรมสรรพากรผ่านช่องทางเว็บไซต์ data.rd.go.th และช่องทางศูนย์กลางบัญชีดิจิทัลภาครัฐผ่านเว็บไซต์ gdcatalog.go.th โดยประกอบด้วยชุดข้อมูล จำนวน 5 ชุด ดังนี้

- (1) ผู้ประกอบการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว
- (2) รายชื่อผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- (3) ข้อมูลหน่วยรับบริจาคที่ใช้ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์
- (4) ผลการจัดเก็บภาษีอากรรายจังหวัด ประจำปีงบประมาณ
- (5) ผลจัดเก็บภาษีอากรทุกประเภทภาษี ประจำปีงบประมาณ

3) การให้บริหารให้ข้อมูลผ่าน Web Service เป็นการเปิดให้บริการผ่านเครือข่ายในรูปแบบ Web service เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ทั้งประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในการเข้าถึงข้อมูลโดยมีบริการ ดังนี้

- (1) Common Service ให้บริการข้อมูลพื้นฐานของร้านค้าที่ได้รับสิทธิคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้นักท่องเที่ยว
- (2) TIN Service ให้บริการตรวจสอบความถูกต้องของเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร และเลขบัตรประชาชน
- (3) VRT Service ให้บริการแก่ผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิเมื่อนักท่องเที่ยวต่างประเทศซื้อสินค้า
- (4) VAT Service ให้บริการข้อมูลการตรวจสอบสถานะ และรายละเอียดผู้ประกอบการ
- (5) GEM Service ให้บริการแก่ผู้ประกอบการที่มีร่นำเข้าหรือขายอัญมณี เพื่อขอสิทธิยกเว้นมูลค่าเพิ่ม
- (6) TCL Service ให้บริการข้อมูลผลการจัดเก็บภาษีอากรโดยรวมของกรมสรรพากร
- (7) CIT Service ให้บริการข้อมูลพื้นฐานซึ่งระบุตัวตนของผู้ประกอบการ
- (8) Joint Service ให้บริการข้อมูลผู้ประกอบการที่มีได้จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- (9) ETAX Service ให้บริการข้อมูลการตรวจสอบสถานะของผู้ประกอบการที่ต้องการตรวจสอบบริษัทคู่ค้าว่าเป็นผู้ที่สามารถออกใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่

4) ข้อมูลหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Domination) ได้แก่ สถานศึกษา ศาสนสถาน สถานพยาบาล องค์กรสาธารณกุศล และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีการเผยแพร่ผ่านระบบบัญชีภาครัฐของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในรูปแบบ CSV โดยมีความถี่ในการเผยแพร่ข้อมูลเดือนละ 1 ครั้ง ทุกต้นเดือน

2.8.3 การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

2.8.3.1 กรมบัญชีกลาง

กรมบัญชีกลางมีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ดังนี้

1) หน่วยงานที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลแล้ว

การเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ e-GP มีหน่วยงานดังนี้

- (1) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
- (2) กรมสรรพากร
- (3) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

การเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ New GFMS Thai มีหน่วยงานดังนี้

- (1) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- (2) สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง
- (3) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- (4) ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (5) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
- (6) สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง
- (7) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (8) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

มีการจัดทำ MOU เกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูล ดังนี้

- (1) กรมบัญชีกลางกับกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- (2) กรมบัญชีกลางกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
- (3) เชื่อมโยงบุคลากรภาครัฐของกรมบัญชีกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กรมการปกครอง และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- (4) ข้อมูลลูกหนี้จากศาลยุติธรรมกับความรับผิดทางละเมิดและแพ่ง
- (5) หนังสือค้ำประกันของกรมบัญชีกลางกับ บริษัท บีซีไอ (ประเทศไทย) จำกัด (บริษัทที่เกิดจากการรวมตัวกันของหลายธนาคารภายใต้ธนาคารแห่งประเทศไทย)
- (6) เชื่อมโยงระบบบริหารระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง กรมบัญชีกลาง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ไม่เกี่ยวกับการตรวจจับทุจริต)

2) ประเภทข้อมูลที่ประสงค์จะเชื่อมโยงข้อมูล

มีความต้องการที่จะเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเพิ่มเติม

2.8.3.2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

1) การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น (ตรวจสอบ)

กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) มีฐานข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

ดังนี้

- (1) มีระบบบริหารจัดการคดีพิเศษ (Case Intelligence System: CIS) สำหรับจัดเก็บประมวลผล และบริหารจัดการฐานข้อมูลคดีพิเศษ
- (2) มีระบบค้นหาข้อมูลส่วนบุคคล (DSI Smart Search) สำหรับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูล จำนวน 62 ชุดข้อมูล จาก 18 หน่วยงาน ซึ่งในปัจจุบันกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) อยู่ระหว่างการดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูล จำนวน 3 หน่วยงาน

2) หน่วยงานที่เชื่อมโยงข้อมูลแล้ว มีดังนี้

- (1) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- (2) กรมการขนส่งทางบก
- (3) สำนักงานประกันสังคม
- (4) สำนักงานศาลยุติธรรม
- (5) กรมการกงสุล
- (6) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- (7) การประปานครหลวง
- (8) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- (9) การประปาส่วนภูมิภาค
- (10) การไฟฟ้านครหลวง
- (11) สำนักงานกิจการความมั่นคงภายใน (สน.มณ.)
- (12) กรมราชทัณฑ์
- (13) กรมที่ดิน
- (14) สำนักงานงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)
- (15) สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง
- (16) กรมเจ้าท่า
- (17) ส่วนการรักษาความสงบเรียบร้อย 1
- (18) สำนักบริหารการทะเบียน

3) ประเภทข้อมูลที่ประสงค์จะเชื่อมต่อ

มีความประสงค์จะเชื่อมโยงข้อมูลรายการบุตรของสำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง

2.8.3.3 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.)

- ไม่มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ
- ไม่มีความประสงค์จะเชื่อมต่อกับข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ เนื่องจากไม่มี

ภารกิจที่เกี่ยวข้อง

2.8.3.4 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

1) การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

- (1) ข้อมูลงบประมาณ และข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ รวมถึงผลการจัดซื้อจัดจ้างและข้อมูลการบริหารสัญญา โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการทำ MOU กับกรมบัญชีกลาง เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลงบประมาณ และข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ รวมถึงผลการจัดซื้อจัดจ้างและข้อมูลการบริหารสัญญา
- (2) ข้อมูลกรรมธรรม์ประกันชีวิต และกรรมธรรม์ประกันภัยกับบริษัทประกัน
- (3) ฐานข้อมูลข้าราชการทุกประเภทกับสำนักงาน ก.พ.
- (4) ข้อมูลหนี้สินกับสถาบันการเงิน
- (5) ข้อมูลการถือครองหุ้นกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- (6) ข้อมูลธุรกรรมการเงินกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง)
- (7) ข้อมูลทะเบียนปิ่นกับกรมการปกครอง

2) หน่วยงานที่เชื่อมโยงข้อมูลแล้ว

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีการดำเนินการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น เช่น เชื่อมโยงผ่านระบบ Linkage Center ของกรมการปกครอง และหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมเพื่อทำการรับ-ส่ง ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

- (1) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้แก่ ข้อมูลคดีทุจริต
- (2) กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ข้อมูลสำนวนหลัก ข้อมูลสถานที่เกิดเหตุ ข้อมูลข้อหา ข้อมูลผู้ต้องหา และข้อมูลผู้เสียหาย/ผู้กล่าวหา
- (3) สำนักงาน ป.ป.ท. ได้แก่ ข้อมูลคดีทุจริต และเรื่องที่ส่งตามมาตรา 26
- (4) สำนักงานอัยการสูงสุด ได้แก่ ข้อมูลคดีทุจริต สถานะการดำเนินการของเรื่องที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่งให้กับสำนักงานอัยการสูงสุด
- (5) สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้แก่ ฐานข้อมูลผู้ถูกกล่าวหาคดีด้านการทุจริต
- (6) สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แก่ ข้อมูลคดีทุจริต ข้อมูลคำพิพากษาโดยย่อ และเอกสารคดีทุจริต
- (7) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ สถานะการดำเนินการของเรื่องที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินส่งให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. และข้อมูลคดีทุจริต
- (8) กรมราชทัณฑ์ ได้แก่ ข้อมูลผู้ถูกขัง ประวัติผู้ถูกคุมขัง และประวัติผู้เยี่ยม

- (9) สำนักงาน ป.ป.ง. ได้แก่ รายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนด ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 และรายชื่อบุคคลที่ถูกดำเนินการรับ ทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติฟอกเงิน
- (10) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ ข้อมูลคดีทุจริต และทะเบียนประวัติอาชญากร

2.8.3.5 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

1) การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

- (1) สำนักงาน ปปปง. ดำเนินการเชื่อมต่อศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC) อันประกอบด้วย 26 หน่วยงาน 60 ฐานข้อมูล ซึ่งเป็นการเชื่อมโยง กับหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ สำนักงานประกันสังคม เป็นต้น
- (2) การเชื่อมโยงผ่านระบบ Linkage Center
- (3) การเชื่อมโยงผ่านระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC)
- (4) การเชื่อมโยงกับหน่วยงานเจ้าของข้อมูลผ่าน Web Services
- (5) การใช้งานผ่านระบบของหน่วยงานเจ้าของข้อมูล
- (6) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)
- (7) การเชื่อมต่อฐานข้อมูลในกระบวนการปฏิบัติงานกับสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยเป็น ข้อมูลเรื่องร้องเรียนและข้อมูลคดีการทุจริต ซึ่งเป็นงานสนับสนุนข้อมูล เพื่อสืบค้นและแสวงหาข้อเท็จจริง ได้แก่
 - (1) ข้อมูลทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ผ่าน Linkage Center โดยเป็นฐานข้อมูล RDBMS (MySQL)
 - (2) ข้อมูลทะเบียนรถยนต์ กรมการปกครอง โดยเป็นฐานข้อมูล RDBMS
 - (3) ข้อมูลผู้ประกันตน สำนักงานประกันสังคม โดยเป็นฐานข้อมูล RDBMS (MySQL)

2) ประเภทข้อมูลที่ประสงค์จะเชื่อมโยงข้อมูล

กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติงาน เช่น การรับส่งเรื่องร้องเรียน สำนวนคดี และการตรวจสอบ ความซ้ำซ้อน โดยให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการ และศาล ซึ่งเป็นการ สนับสนุนข้อมูลเพื่อสืบค้นและแสวงหาข้อเท็จจริง เช่น

- (1) หน่วยงานที่รับผิดชอบอัตรากำลังบุคลากรแต่ละประเภท เช่น ข้าราชการ พลเรือน ข้าราชการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ
- (2) หน่วยงานที่รับผิดชอบการเงินและงบประมาณ

2.8.3.6 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)

1) การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

การเชื่อมโยงฐานข้อมูลในกระบวนการปฏิบัติงานกับ ป.ป.ช โดยเป็นข้อมูลเรื่องร้องเรียน และข้อมูลคดีการทุจริต ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อมูลเพื่อสืบค้นและแสวงหาข้อเท็จจริง ได้แก่

- (1) ข้อมูลทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ผ่าน Linkage Center โดยเป็นฐานข้อมูล RDBMS (MySQL)
- (2) ข้อมูลทะเบียนรถยนต์ กรมการปกครอง โดยเป็นฐานข้อมูล RDBMS
- (3) ข้อมูลผู้ประกันตน สำนักงานประกันสังคม โดยเป็นฐานข้อมูล RDBMS (MySQL)

2) ประเภทข้อมูลที่ประสงค์จะเชื่อมโยงข้อมูล

กระบวนการที่เกี่ยวกับปฏิบัติงาน เช่น การรับส่งเรื่องร้องเรียน สำนวนคดี และการตรวจสอบความซ้ำซ้อนโดยมีความประสงค์จะเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการ และศาล ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อมูลเพื่อสืบค้นแสวงหาข้อเท็จจริงซ้ำซ้อน โดยมีความประสงค์จะเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอัตรากำลังบุคลากรแต่ละประเภท เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการเงินและงบประมาณ

2.8.3.7 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

1) การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้มีการจัดทำระบบเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐหลายรูปแบบภายใต้หลักความโปร่งใสและหลักการรับผิดชอบตรวจสอบได้ โดยมีการขับเคลื่อนพัฒนาระบบข้อมูลภาครัฐให้เป็นดิจิทัลผ่านกลไกตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติราชการ เพื่อนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ เช่น

- (1) ระบบบัญชีข้อมูลภาครัฐ (Data Catalog) สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- (2) ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ไว้สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนและข้อมูลนิติบุคคลระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการยังมีการพยายามขับเคลื่อนการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเชื่อมโยงกับหลายส่วนราชการ เช่น

- (1) ระบบการยืนยันและพิสูจน์ตัวตนทางดิจิทัล (DOPA Digital ID) ของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง
- (2) ระบบหนึ่งรหัสหนึ่งผู้ประกอบการของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (One ID One SMEs) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และ
- (3) ระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นต้น

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ได้มีการบังคับใช้แล้ว จึงทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถส่งหนังสือผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงานได้สำเร็จและนำมาซึ่งการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบความคืบหน้าติดตามข้อมูลได้

2) หน่วยงานที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลแล้ว

- (1) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
- (2) กรมสรรพากร
- (3) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
- (4) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- (5) สำนักงานประมาณ
- (6) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- (7) ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (8) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
- (9) สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง
- (10) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (11) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2.8.3.8 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นส่วนราชการอิสระ มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) เป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่และอำนาจวางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน กำกับการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายและหลักเกณฑ์มาตรฐาน และกฎหมายวินัยการเงินการคลัง ให้คำปรึกษาแนะนำหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน และสั่งลงโทษทางปกครอง มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจเงินแผ่นดินตามนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน หลักเกณฑ์มาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน และกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลัง ตรวจสอบสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ (หน่วยรับตรวจ) ประมาณ 78,000 หน่วย มอบหมาย กำกับและรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ (เจ้าหน้าที่ประมาณ 3,300 คน) ตรวจสอบการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายวินัยการเงินการคลังและอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การเงินการคลังของรัฐอย่างร้ายแรง และเสนอต่อ คตง. เพื่อพิจารณาโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยธุรการ

1) หน่วยงานที่เชื่อมโยงข้อมูลแล้ว

- (1) กรมบัญชีกลาง ได้แก่ ชุดข้อมูลสัญญา (บางส่วน) จากระบบ (e-GP)
- (2) กรมการปกครอง ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลทะเบียนกลาง (Linkage Center)

2) ประเภทข้อมูลที่จะเชื่อมโยงข้อมูล

- (1) ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement: e-GP) ของกรมบัญชีกลาง ได้แก่ ชุดข้อมูลผู้ขาย ชุดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง และชุดข้อมูลสัญญา
- (2) ระบบบริหารการเงินคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์แบบใหม่ (New GFMS Thai) ของกรมบัญชีกลาง ได้แก่ ชุดข้อมูลผู้ขาย ชุดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง และชุดข้อมูลสัญญา
- (3) ระบบ e-LAAS ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- (4) ชุดข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศ เช่น กรมแผนที่ทหาร กรมที่ดิน กรมธนารักษ์ ป.ป.ช. GISTDA กระทรวงทรัพยากร
- (5) ระบบ New e-Budgeting ของสำนักงานงบประมาณ
- (6) ชุดข้อมูลการจัดเก็บภาษีหรือการจัดเก็บรายได้ของหน่วยงานหลักด้านภาษี และหน่วยงานท้องถิ่น
- (7) ชุดข้อมูลนิติบุคคลและงบการเงิน (DBD Datawarehouse) กรมพัฒนาธุรกิจ ได้แก่ ชุดข้อมูลนิติบุคคล กรรมการลงชื่อผูกพัน และประเภทธุรกิจจดทะเบียน
- (8) ระบบฐานข้อมูลทะเบียนกลางของกรมการปกครอง (Linkage Center)

2.8.3.9 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA)

1) การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้นำแนวคิดจากต่างประเทศมาใช้เป็นข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อประชาชน “ภาษีไปไหน” และ “ภาษีมาจากไหน” เป็นระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐที่เว็บไซต์ govspending.data.go.th และแอปพลิเคชัน “ภาษีไปไหน” เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นครั้งแรกในการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ พัฒนาต่อยอดในการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนการสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน และตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลบนระบบ “ภาษีไปไหน (GovSpending)” มีดังนี้

- (1) ภาครัฐ ใช้ในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้างโครงการต่าง ๆ การจัดเก็บภาษีและรายได้ของภาครัฐภาพรวมได้จากจุดเดียว
- (2) ภาคเอกชน ใช้ในการตรวจสอบคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเชิงเศรษฐกิจ และแนวโน้มการลงทุนของภาครัฐในด้านต่าง ๆ
- (3) ภาคประชาชน ได้รู้ว่าเงินภาษีของประชาชนนั้นภาครัฐนำไปทำอะไรบ้าง และสามารถมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐและเกิดสำนึกความเป็นเจ้าของ โดยนำไปสู่การปกป้องทรัพยากร และภาษีของชาติ
- (4) นานาประเทศ เข้าใจและรับทราบถึงความโปร่งใสในภาครัฐไทย ตลอดจนกระตุ้นให้ค่าดัชนี Corruption Perception Index (CPI), Global Open Data Index และ Open Data Barometer ของประเทศอยู่ในระดับที่ดีขึ้น

- (5) ระบบภาษีไปไหนใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ในอดีต มีข้อมูลจากกรมบัญชีกลางเป็นหลัก จากนั้นได้เพิ่มเติมข้อมูลอื่นเข้ามา เช่น ข้อมูลจากสำนักงานงบประมาณ กรมสรรพากร กรมสรรพาสาไมต์ กรมศุลกากร กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งบางหน่วยงานจัดส่งข้อมูลได้ปีละ 1 ครั้ง เช่น ข้อมูลรายได้รวมท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ปัจจุบันมีการนำข้อมูลจากระบบภาษีไปไหนไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มากกว่า 1 ล้านครั้ง เช่น เว็บไซต์ ACT Ai ฯลฯ

2) หน่วยงานที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลแล้ว

การเชื่อมโยงผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (GDX) ในรูปแบบ API มีหน่วยงาน เพื่อให้บริการ ดังนี้

- (1) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- (2) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- (3) กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
- (4) กระทรวงแรงงาน
- (5) กรมการปกครอง
- (6) กรมการพัฒนาชุมชน
- (7) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
- (8) สภาวิศวกร
- (9) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- (10) กรมบัญชีกลาง
- (11) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- (12) กรมที่ดิน
- (13) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

2.8.3.10 สำนักงานงบประมาณ

1) การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

สำนักงานงบประมาณมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานอื่นในระบบงานจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- (1) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักงานงบประมาณได้ส่งข้อมูลให้ระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ หรือ “ภาษีไปไหน?” ประกอบด้วยข้อมูลพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี/เพิ่มเติมและทะเบียนที่เกี่ยวข้องตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการพัฒนาระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ ระหว่าง 4 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) กรมบัญชีกลาง สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) โดย upload file ผ่านระบบ “ภาษีไปไหน?”

(2) กรมบัญชีกลาง มีการเชื่อมโยงกับระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (New GF MIS Thai) ซึ่งประกอบด้วยการรับ-ส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานผ่าน MOF Gateway ข้อมูลพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี/เพิ่มเติม ข้อมูลการเบิกจ่ายรายสัปดาห์/เดือน/ปี และข้อมูลผลการเบิกจ่ายเงินกันไว้เบิกเหลือในปี

2.8.3.11 สถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ (BDI)

1) การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

ผลงานที่สำคัญของสถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ ได้แก่

(1) แพลตฟอร์มเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพสำหรับแพทย์และประชาชน (Health Link) เป็นแพลตฟอร์มที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงสาธารณสุข ที่เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพระหว่างสถานพยาบาลทั่วประเทศ เพื่อให้แพทย์สามารถเข้าไปดูข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยจากโรงพยาบาลอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการประกอบการรักษาได้อย่างรวดเร็ว ทันการณ์ นอกจากนี้ Health Link ยังเป็นประโยชน์สำหรับผู้ป่วยที่เข้ารับบริการฉุกเฉินเป็นอย่างมากในการให้สิทธิแพทย์ในห้องฉุกเฉินสืบค้นข้อมูลของผู้ป่วยที่หมดสติ ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นอาจจะช่วยรักษาชีวิตของผู้ป่วยในห้องฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้คนไข้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้มีสถานพยาบาลที่เพิ่มแพทย์เข้าสู่ระบบ Health Link และสามารถเปิดดูข้อมูลได้แล้ว จำนวน 233 แห่ง และยังมีสถานพยาบาลที่แจ้งความจำนงเข้าร่วมและกำลังทยอยประสานและดำเนินการ จำนวน 182 แห่ง

(2) ระบบบริการข้อมูลอัจฉริยะด้านการท่องเที่ยวในฐานวิถีชีวิตใหม่ (Travel Link) เป็นระบบการเชื่อมโยงข้อมูลท่องเที่ยวภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงและพัฒนาบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว สนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์ข้อมูล เพื่อขยายขีดความสามารถการแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ กล่าวคือ เป็นการต่อยอดความร่วมมือการทำงานภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือสานพลังประชารัฐ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยโครงการ Digital Tourism Platform และบันทึกความร่วมมือ การสนับสนุนข้อมูลเพื่อจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของทางภาครัฐให้มีความเป็นเอกสารถูก และเข้าถึงได้ง่ายสำหรับทุกภาคส่วน ทั้งสำหรับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและประชาชน

(3) แพลตฟอร์มบริการข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับพื้นที่เมือง (Envi Link) เป็นแพลตฟอร์มที่สนับสนุนการวางแผนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม อากาศสะอาด และลด Carbon Footprint ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้แก่

- การจัดทำตัวต้นแบบการวิเคราะห์ข้อมูลอุตุนิยามวิทยา การเกษตร และการใช้ที่ดิน
- การจัดทำตัวต้นแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นในระดับเมือง (จังหวัดพิษณุโลก) และ
- อบรมการใช้งานเครื่องมือธุรกิจอัจฉริยะและการวิเคราะห์ข้อมูล

(4) โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลเมือง (City Data Platform) เป็นแพลตฟอร์มที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลดิจิทัลที่รองรับการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ พร้อมใช้ มีความปลอดภัย และปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับเมือง ประกอบด้วยการรวบรวมชุดข้อมูล หรือบัญชีข้อมูล (Data Catalog) ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูล (Data Exchange) และกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance)

(5) โครงการพัฒนาบุคลากรและกำลังคนให้ได้รับการยกระดับทักษะด้าน Big Data (Manpower Development in Big Data) เป็นโครงการที่ร่วมมือกับภาคการศึกษาในการพัฒนากำลังคน ทางด้านการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ข้อมูล และแนวทางในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) โดยมีการจัดอบรมให้กับหน่วยงาน ราชการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งหมด 87 โครงการ และมีผู้ได้รับการอบรมทั้งสิ้น จำนวน 6,085 คน เพื่อพัฒนากำลังคนด้าน Big Data ยกระดับทักษะด้านการประมวลผล การวิเคราะห์ และปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสร้างนักวิเคราะห์ข้อมูล และวิศวกรข้อมูลให้กับประเทศ

(6) แพลตฟอร์มการเรียนรู้เพื่อพัฒนากำลังคนด้าน Big Data และ AI (Big Data e-Learning and Practice-Based Learning) เป็นแพลตฟอร์มที่พัฒนาทักษะเดิมให้ทันกับยุคสมัย (Upskill) และเพิ่มทักษะใหม่ที่จำเป็นสำหรับ Digital Age (New skill)

(7) Big Data Integration and Analysis for Government สถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ให้บริการบูรณาการ พัฒนาและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่แก่หน่วยงานภาครัฐ ปัจจุบันได้ร่วมงานกับ หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 105 หน่วยงาน จาก 19 กระทรวง โดยได้ส่งมอบผลงานแล้วทั้งสิ้นจำนวน 158 โครงการ ทั้งในมิติการเชื่อมโยงและให้บริการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการออกแบบสถาปัตยกรรมในหลายกลุ่ม (Sector) จำแนกได้ดังนี้ 1) ด้านสาธารณสุข จำนวน 29 โครงการ 2) ด้านการท่องเที่ยว จำนวน 18 โครงการ 3) ด้านการเงิน จำนวน 43 โครงการ และ 4) ด้านการจัดสรรทุกวิสัย

นอกจากนี้ ยังมีการทำงานร่วมกับสาขาเกษตร สิ่งแวดล้อม สวัสดิการรัฐ และกระบวนการยุติธรรม โดยมีโครงการด้านข้อมูลขนาดใหญ่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หากนับรวมโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่และระหว่างเริ่มดำเนินการ จะมีจำนวนทั้งสิ้น 221 โครงการ ในตลอดระยะเวลา 4 ปี

(8) Big Data Ecosystem เป็นการสร้างประชาคมและเครือข่ายภาคอุตสาหกรรม ด้าน Big Data มีเป้าหมายสร้างเครือข่ายด้านข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศ เพื่อทำให้เกิดระบบนิเวศน์ด้านข้อมูล อย่างยั่งยืนในการขับเคลื่อนประเทศ โดยมีความรับผิดชอบ ดังนี้

- สร้างเครือข่ายด้านข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศร่วมกับภาคเอกชนและภาคการศึกษา เพื่อให้เกิดระบบนิเวศน์ด้านข้อมูล
- วางแผนและดูแลการสร้างเครือข่ายชุมชน (Community) ด้านข้อมูลทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์
- ประสาน ดูแล หาและสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตร (Partner) ในตลาดด้านข้อมูล และ
- สร้างความตระหนักรู้ด้านเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ให้กับบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก

(9) การส่งเสริมผู้ประกอบการในห่วงโซ่คุณค่าด้าน Big Data (Big Data Industrial Promotion) โดยจัดให้มีบริการที่จะช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของผู้ประกอบการด้าน ได้แก่

- Data Promotion เป็นการบริการให้คำปรึกษาในการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ ในการจัดเก็บ การใช้งาน และการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลไปใช้งานในธุรกิจ
- Data Technology Training เป็นการบริการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำงานด้านข้อมูล
- Ecosystem Database เป็นการบริการข้อมูลในระบบนิเวศน์ทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ Data Business ในประเทศไทย
- Partner Matching เป็นการบริการคั่นพาร์ทเนอร์ทางธุรกิจที่ตอบโจทย์ในการต่อยอดการทำงาน
- Data Business Meetup เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายในแวดวง Data Business
- Data Hackathon เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมการระดมสมองเพื่อค้นหาและสร้างสรรค์ไอเดียใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Data Business และ
- Data Skill Certification เป็นการรับรองคุณวุฒิและทักษะในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล เช่น นักวิเคราะห์ข้อมูล นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล และวิศวกรข้อมูล เป็นต้น

(10) Thai Large Language Model (Thai LLM) เป็นโครงสร้างพื้นฐานปัญญาประดิษฐ์สำหรับภาษาไทย โดยมีความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาโมเดลภาษาขนาดใหญ่ภาษาไทย (Thai LLM) ที่มีความสามารถในการสร้างข้อความที่มีความหมายและเป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับการใช้ภาษาของมนุษย์ พร้อมทำการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านปัญญาประดิษฐ์สำหรับภาษาไทยที่เป็นโมเดลกลาง (Foundation Model) ที่สามารถใช้งานได้อย่างกว้างขวางในหลากหลายงานประยุกต์ทั้งในภาครัฐและเอกชน

2.8.3.12 กรมสรรพากร

1) การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานอื่น

กรมสรรพากรมีการเชื่อมโยงข้อมูลของกรมสรรพากรกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

- (1) กรมบัญชีกลาง โดยมีการทำสัญญาร่วมกับหน่วยงานของรัฐอื่น เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น เงินเดือนของบุคคลของรัฐกับภาษีหัก ณ ที่จ่าย และข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในระบบ e-GP
- (2) กรมการปกครอง โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการเสียภาษีกับเลขประจำตัวประชาชนและที่อยู่ของประชาชน
- (3) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์ออนไลน์กับการส่งงบการเงิน
- (4) กรมที่ดิน โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในการซื้อขายที่ดิน รวมถึงข้อมูลการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ประเภทโอน ยกเว้นการเชื่อมโยงข้อมูลสิทธิการครอบครองที่ดินซึ่งยังไม่สามารถทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกรมสรรพากรได้ เนื่องจากยังมีกระบวนการหลายขั้นตอนที่ต้องพิจารณาจัดทำด้วยรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
- (5) กรมบังคับคดี โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบบุคคลล้มละลาย
- (6) กรมศุลกากร โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารการส่งสินค้านำเข้า และส่งออกเพื่อตรวจสอบการจัดเก็บและการขอคืนภาษีของกรมสรรพากร
- (7) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลของผู้ประกอบการเพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการยกเว้นภาษี
- (8) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลคนพิการเพื่อดำเนินการคำนวณสิทธิลดหย่อนภาษี
- (9) สถาบันการเงินต่าง ๆ โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการเงิน เช่น เงินกู้ เงินบริจาค เป็นต้น
- (10) กรมการขนส่งทางบก โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลเกี่ยวกับรถบรรทุกและทะเบียนรถบรรทุก เพื่อตรวจสอบความมั่งคั่งทางทรัพย์สินและที่มาของรายได้ที่ผิดปกติ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบภาษีกับความผิดปกติฐานตามกฎหมายฟอกเงิน

ทั้งนี้ กรมสรรพากรได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นต้น โดยหน่วยงานดังกล่าวได้รับการอนุมัติและอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลของกรมสรรพากรได้แต่ต้องมีการระบุตัวเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลดังกล่าว

2.8.3.13 กรมบังคับคดี

การเชื่อมโยงข้อมูลของกรมบังคับคดีกับหน่วยงานอื่น มี 2 ประเภท ได้แก่

- (1) การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่น ศาลยุติธรรม (ข้อมูลหมายบังคับคดีแพ่ง) กรมการปกครอง (ข้อมูลทะเบียนราษฎร) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ข้อมูลประกาศลงราชกิจจานุเบกษา) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (ข้อมูลทะเบียนการค้า)
- (2) การเชื่อมโยงเพื่อการให้บริการ เช่น การตรวจสอบบุคคลล้มละลาย ซึ่งมีหน่วยงานที่เชื่อมโยงข้อมูล จำนวน 125 หน่วยงาน และข้อมูลประกาศขายทอดตลาด ซึ่งมีหน่วยงานที่เชื่อมโยง จำนวน 6 หน่วยงาน

2.8.4 ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานต่าง ๆ สามารถสรุปภาพรวมของสภาพปัญหาและอุปสรรคได้ ดังนี้

2.8.4.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) และการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

1) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากยังมีโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัลอันรวมถึงฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และยังมีความแตกต่างหลากหลายระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

2) ปัญหาด้านบุคลากร

หน่วยงานภาครัฐยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการบริหารงานและปฏิบัติการกิจภายในหน่วยงาน รวมถึงการพัฒนาการบริการในรูปแบบดิจิทัลให้กับประชาชน

3) ปัญหาด้านงบประมาณ

หน่วยงานของรัฐยังได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอและไม่มีความต่อเนื่องในการพัฒนาการบริหารงานและการให้บริการแบบดิจิทัล รวมทั้งมีแนวโน้มในการจัดสรรงบประมาณด้านดิจิทัลเฉลี่ยต่อหน่วยงานลดลง ซึ่งการพัฒนาขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล

โดยกรณีตัวอย่างของกรมบัญชีกลางที่ได้มีการเสนอของบประมาณเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบให้มีความโปร่งใสโดยการเปิดเผยข้อมูลและพัฒนาระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจำนวน 3 โครงการ แต่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ มีดังนี้

- (1) โครงการพัฒนาระบบสัญญาและบริหารสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Contract)
- (2) โครงการพัฒนาระบบราคากลางงานก่อสร้างอิเล็กทรอนิกส์
- (3) โครงการปรับปรุงระบบเปิดเผยข้อมูลระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ ปริมาณข้อมูลที่หน่วยงานรัฐมีความจำเป็นต้องจัดเก็บในระบบดิจิทัลมีเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาระบบ

4) ปัญหาด้านการจัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล

- (1) ข้อมูลสำคัญของบางหน่วยงานยังไม่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลหรือมีคุณภาพไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดได้
- (2) รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกับการขาดแนวทางการบูรณาการที่เป็นมาตรฐานกลางที่มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

5) ปัญหาด้านการให้บริการแบบ e-Service

- (1) บริการภาครัฐจำนวนมากยังไม่อยู่ในรูปแบบ e-Service
- (2) บริการดิจิทัลส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเชื่อมต่อเว็บไซต์ที่เป็น One Stop Service

6) ปัญหาด้านการเปิดเผยข้อมูลและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

- (1) การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านแพลตฟอร์มกลางยังไม่มากเท่าที่ควร และข้อมูลที่เปิดเผยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถวิเคราะห์เชิงลึกได้
- (2) การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐยังคงจำกัด

7) ปัญหาด้านกฎหมาย

- (1) กฎหมายและกฎระเบียบหลายฉบับที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้จริง
- (2) มีความไม่สอดคล้องกันของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงานที่ต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลด้วยเหตุแต่ละหน่วยงานจะมีกฎหมายและระเบียบที่ป้องกัน และข้อควรระวังสำหรับการให้ข้อมูลต่อหน่วยงานอื่น ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลสำคัญหรือข้อมูลส่วนบุคคลกับหน่วยงานอื่นได้
- (3) การแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือการขอข้อมูลระหว่างหน่วยงานยังไม่สามารถรับส่งข้อมูลได้ในลักษณะทันทีทันใด (Real Time) การรับและส่งข้อมูลเอกสารประกอบการพิจารณาระหว่างหน่วยงานมีการดำเนินงานซับซ้อนซึ่งอาจส่งผลทำให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้า เช่น ในกรณีของ ป.ป.ช. ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากรผ่านระบบดิจิทัลสำหรับการตรวจสอบข้อมูลการเงินของเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิด เป็นต้น

- (4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการยังขาดสภาพบังคับ จึงทำให้หน่วยงานของรัฐไม่สามารถดำเนินการหรือปฏิบัติตามได้อย่างจริงจัง เช่น กรณีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ เอกสาร หรือพยานหลักฐาน แต่บุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการฯ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ในทางปฏิบัติไม่เคยมีการใช้บทบังคับโทษกับหน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด

2.8.4.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

1) ปัญหาด้านบุคลากร

จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อภารกิจหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

2) ปัญหาด้านงบประมาณ

งบประมาณส่วนมากที่ได้รับจัดสรรจะเข้าไปเกี่ยวกับค่าตอบแทนบุคลากร ทำให้เหลือไม่เพียงพอให้หน่วยงานทำงานเชิงรุก และพัฒนาองค์กร

3) ปัญหาด้านกฎหมายและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(1) กฎหมายและระเบียบของ ป.ป.ช. ในปัจจุบันส่งผลให้เกิดความล่าช้า การดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 รวมถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องของ ป.ป.ช. ที่กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และพนักงานสอบสวน ในกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับการทุจริตจะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาก่อนว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนเอง หรือมอบให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นผู้ไต่สวนหรือสอบสวน จึงจะสามารถดำเนินการไต่สวนหรือสอบสวนข้อเท็จจริงต่อไปได้ จึงทำให้เกิดความล่าช้าและเกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรม

(2) การก้าวล่วงเขตอำนาจของฝ่ายบริหารจาก ป.ป.ช. รัฐธรรมนูญมรเจตนารมณ์ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจในเรื่องการไต่สวนข้อเท็จจริงและดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดต่อหน้าที่ตามกฎหมายอาญา แต่ไม่ได้มีเจตนาให้กระทำความผิดอื่นที่ไม่ใช่การทุจริตต่อหน้าที่ แต่ปัจจุบันพบว่าเรื่องกล่าวหาหลายเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องการทุจริตต่อหน้าที่แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กลับก้าวล่วงเข้ามาในการควบคุมความประพฤติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฝ่ายบริหาร โดยมีมติให้ส่งต้นสังกัดดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพราะไม่ใช่เรื่องการกระทำทุจริตต่อหน้าที่ ดังนั้น การดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับวินัยที่มีใช้การทุจริตดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ก้าวล่วงมาในเขตอำนาจของฝ่ายบริหารโดยแท้เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของราชการ

(3) ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. เปิดช่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถใช้ดุลยพินิจเลือกเรื่องที่จะรับหรือไม่รับดำเนินการได้อย่างอิสระเกินไป การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับแนวทางในการพิจารณาเรื่องกล่าวหาที่มีลักษณะเป็นความผิดร้ายแรงตามคำสั่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ 1239/2561 สั่งตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2561 เป็นต้นไป โดยคำสั่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวมีข้อกำหนดบางประการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถพิจารณาเปลี่ยนแปลงเรื่องกล่าวหาหลักความผิดร้ายแรงเป็นเรื่องมิใช่ความผิดร้ายแรงตามคำสั่งนี้ได้ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนของ บก.ปปป. ได้รับเรื่องไว้พิจารณาสอบสวนตามหน้าที่และอำนาจ ซึ่งปัจจุบัน บก.ปปป. มีเรื่องพิจารณาที่ได้รับจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องกล่าวหาที่มีลักษณะมิใช่เป็นความผิดร้ายแรงตามข้อ 3.6.1 ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 437/2565 เรื่อง อำนาจการสอบสวนของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สั่งเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2565 ซึ่งหากภายหลังคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาว่าเรื่องที่ บก.ปปป. ได้รับเรื่องไว้พิจารณาสอบสวนไว้แล้ว เป็นเรื่องกล่าวหาที่มีลักษณะเป็นความผิดร้ายแรงตามคำสั่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ 1239/2561 บก.ปปป. จะต้องส่งเรื่องดังกล่าวให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

(4) สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นว่าประเทศไทยควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพียงหน่วยงานเดียวเช่นเดียวกับต่างประเทศ

2.8.4.3 ต่าง ๆ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ

จากการศึกษาข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานต่าง ๆ สามารถสรุปภาพรวมได้ ดังนี้

1) ควรมีการเปิดเผย 25 ชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อป้องกันการทุจริต สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้มีความร่วมมือในการขับเคลื่อนด้านข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันกับหน่วยงานอื่น โดยได้ผลักดันการเปิด 25 ชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ เช่น ข้อมูลการวิ่งเต้น (Lobby Registers) ข้อมูลนิติบุคคล ข้อมูลคู่สัญญาของรัฐ ข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน เป็นต้น เพื่อยกระดับการบริการจัดการข้อมูลภาครัฐให้มีคุณภาพตามกรอบธรรมาภิบาล นำไปสู่การเปิดเผย เชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้

2) ทำข้อมูลรูปแบบดิจิทัลภาครัฐให้มีมาตรฐานเดียวกัน ควรให้หน่วยงานของรัฐมีการจัดทำบัญชีข้อมูลซึ่งต้องประกอบด้วยรายการข้อมูลและคำอธิบายชุดข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐให้มีมาตรฐาน มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันตามรูปแบบมาตรฐานรัฐบาลดิจิทัลว่าด้วยข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการจัดทำบัญชีข้อมูลภาครัฐและแนวทางการลงทะเบียนบัญชีข้อมูลภาครัฐ (มรด.3-1 และ มรด.3-2)

3) แก้ไขกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการให้เกิดสภาพบังคับให้การเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น ควรผลักดันการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการให้ได้รับการแก้ไขปรับปรุง และมีสภาพบังคับให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม รวมถึงควรผลักดันให้ทุกหน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารอย่างเคร่งครัด โดยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะผ่านระบบสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ซึ่งหากหน่วยงานของรัฐสามารถลงข้อมูลผ่านระบบดังกล่าวได้ครบถ้วนจะส่งผลให้เกิดความโปร่งใสได้ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ได้อยู่ระหว่างการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีสภาพบังคับใช้ ซึ่งขณะนี้ได้ผ่านการรับหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แล้ว

4) พัฒนางานบริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐเร่งพัฒนางานบริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐยกระดับการให้บริการและเชื่อมโยงการบริการผ่านระบบแพลตฟอร์มกลางและให้หน่วยงานเจ้าของฐานข้อมูลแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำข้อมูลการพัฒนาในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความโปร่งใสเพื่อป้องกันการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ

5) ให้รัฐบาลสร้างระบบฐานข้อมูลกลางและกำหนดเงื่อนไขการอนุญาตให้แต่ละหน่วยงานสามารถเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างชัดเจน ควรให้รัฐบาลเป็นหน่วยงานที่มีระบบฐานข้อมูลกลางในการอนุญาตให้แต่ละหน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกประเภทและทุกบริบท แต่ควรกำหนดวิธีการในการเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่ได้รับอนุญาตนำข้อมูลไปใช้อย่างถูกต้อง

6) ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการบริหารจัดการของหน่วยงานต่าง ๆ กับหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในส่วนการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อป้องกันการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ท. มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนากระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเห็นควรให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบ Back Office หรือระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลทำได้ง่ายขึ้นและข้อมูลมีความสมบูรณ์ในการนำไปใช้โดยปราศจากความวิตกกังวลเรื่องความปลอดภัยของการนำไปใช้และแนวทางปฏิบัติหรือโครงสร้างทางกฎหมายที่กำกับภาพรวมการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลจะอยู่ภายใต้หน้าที่และอำนาจของหน่วยงานนั้น ๆ และให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการเชื่อมโยงข้อมูล ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการเชื่อมโยงข้อมูล เช่น

(1) พระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานด้านป้องกันปราบปรามการทุจริตจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล และดึงข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการประมวลผลและวิเคราะห์เป็นจำนวนมาก

(2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการเรียกเอกสารหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ และการเชื่อมโยงข้อมูลไว้โดยตรง จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจในการเรียกและใช้ข้อมูลหลักฐานเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และการเชื่อมโยง

(3) ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่สามารถเข้าถึงข้อมูลบางชุดข้อมูลเท่านั้น โดยเป็นการเข้าถึงข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและธนาคาร ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น

8) พัฒนาระบบปฏิบัติงานให้เกิดความโปร่งใส หน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอแนะโครงการที่สามารถเพิ่มความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) พัฒนาระบบงานตรวจเงินแผ่นดิน อิเล็กทรอนิกส์ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบ (Data Analytics) และระบบการตรวจสอบถามของหน่วยงานรับตรวจ โดยใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) และการตรวจสอบทางบัญชีนิติวิทยา (Forensic Accounting) มาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจัดการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระบบบริหารและพัฒนาบุคลากร ระบบบริหารงบประมาณและการเงิน ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ และระบบการจัดการฐานข้อมูล (Database Management System - DBMS) ที่ใช้ในการตรวจสอบให้สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางด้านการตรวจเงินแผ่นดิน และรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาประเทศภายในยุทธศาสตร์ชาติ

(2) กรมบัญชีกลาง มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ในการเปิดเผยข้อมูลให้ครบถ้วนตามมาตรฐานสากล (Open Contracting Data Standard: OCDS) และพัฒนาระบบวิเคราะห์หาความเสี่ยงและตรวจสอบการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Red Flags) เช่น การสมรู้ร่วมคิดในการจัดซื้อจัดจ้าง (Collusive Bidding) การผูกขาด (Monopoly) และการมีผลประโยชน์ทับซ้อน (Hidden Interest) รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนผ่านแนวทาง “1 โครงการ 1QR Code” โดยนำ QR Code ไปใส่ไว้ในป้ายโครงการงานก่อสร้าง และในเอกสารประกวดราคา ซึ่งประชาชนสามารถสแกน QR Code เพื่อตรวจสอบข้อมูลและรายละเอียดการดำเนินงานของโครงการจัดซื้อจัดจ้างได้

2.9 กลไก กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตของต่างประเทศ

2.9.1 สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความโปร่งใสและมีระดับการทุจริตต่ำที่สุดในโลก นับตั้งแต่การก่อตั้งประเทศเมื่อ พ.ศ. 2508 สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการควบคุมและลดปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง ซึ่งการประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ แต่ยังเป็นต้นแบบให้กับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

สำหรับสถานการณ์ในปัจจุบันนั้นสาธารณรัฐสิงคโปร์ถูกจัดอันดับโดย Transparency International ว่าเป็นประเทศที่มีการทุจริตน้อยที่สุดเป็นอันดับ 5 ของโลก (Transparency International, 2023) จากทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก และเป็นประเทศเดียวในทวีปเอเชียที่อยู่ในสิบอันดับแรก ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วจะถูกจัดอันดับให้อยู่ในลำดับที่ 108 (Transparency International, 2023) นอกจากนี้การจัดอันดับตาม World Justice Project Rule of Law Index ยังจัดให้สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการทุจริตน้อยที่สุดเป็นอันดับที่ 3 จาก 142 ประเทศทั่วโลก (World Justice Project, 2023) และ The Political and Economic Risk Consultancy (PERC) ได้จัดอันดับสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการทุจริตน้อยที่สุดในเอเชีย (Political & Economic Risk Consultancy Ltd., 2024) ซึ่งจากการจัดอันดับดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์ต่างได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายว่าเป็นประเทศที่สามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1) กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์

กฎหมายหลักของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่บัญญัติถึงการทุจริตคือ “The Prevention of Corruption Act (PCA)” 1960 (Prevention of Corruption Act, 1960) หรือถ้าแปลเป็นไทยคือ “พระราชบัญญัติป้องกันการทุจริต” ในกฎหมายจะกล่าวถึงนิยามคำว่า การทุจริตคืออะไร บทลงโทษ และอำนาจของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในคดีการทุจริตเป็นอย่างไร โดยนิยามของการทุจริตใน PCA ครอบคลุมถึงการรับสินบนและการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งเป็นการกระทำที่ต้องรับโทษตามกฎหมาย

สำหรับหน่วยงานหลักที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการสอบสวนการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ The Corrupt Practices Investigation Bureau (CPIB) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสำนักงาน ป.ป.ช. ของประเทศไทย CPIB มีหน้าที่ตรวจสอบและสอบสวนคดีเกี่ยวกับการทุจริตทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างเต็มที่เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ

สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังมีกฎหมาย the Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes Act (Confiscation of Benefits Act, 1992) หรือแปลเป็นไทยได้ว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการยึดและอายัดทรัพย์สินจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต การค้ายาเสพติด และอาชญากรรมร้ายแรงอื่น ๆ” ซึ่งเป็นกฎหมายที่กล่าวถึงการยึดและอายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต ซึ่งกฎหมายนี้ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการต่อสู้กับการทุจริตโดยการตัดโอกาสในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด รวมถึงยังมี The Penal Code Section 161 – 165 (Penal Code, 1871) หรือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 161 ถึงมาตรา 165 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐในประเทศ โดยบทบัญญัติเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการทุจริตในภาครัฐโดยกำหนดโทษที่เข้มงวดสำหรับการรับสินบนและการกระทำที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ

กฎหมายต่อต้านการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นหนึ่งในกฎหมายที่มีประสิทธิภาพที่สุดในโลก การที่กฎหมายดังกล่าวสามารถรักษาความเข้มแข็งและความทันสมัยได้อย่างต่อเนื่องนั้นเป็นผลจากการตรวจสอบและแก้ไขอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการกระทำความผิดในปัจจุบัน การแก้ไขดังกล่าวรวมถึงการเพิ่มอำนาจและเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่รัฐในการสืบสวนสอบสวน เพิ่มบทลงโทษการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต และอุดช่องว่างของกฎหมายเพื่อไม่ให้อาชญากรกระทำความผิดได้ง่าย

2) แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (Koh Teck Hin, 2011) โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การดำเนินคดีต่อบริษัทเอกชน

หนึ่งในจุดเด่นที่สำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์คือ ความสามารถในการดำเนินคดีต่อบริษัทเอกชนที่กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตในระบบเอกชนกันเองได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้หรือผู้รับ เช่น ลูกจ้างของบริษัทเอกชนเรียกรับสินบนจากคู่สัญญาบริษัทเอกชนซึ่งเป็นผู้ขายเพื่อกำหนดให้บริษัทดังกล่าวเข้าทำสัญญาด้วย เป็นต้น โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์มองว่าบริษัทเอกชนต้องรักษาความโปร่งใสและความสะอาดเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายไทยที่ไม่สามารถดำเนินคดีต่อบริษัทเอกชนที่ไม่มีรัฐถือหุ้นมากกว่าครึ่งได้

(2) ภาระการพิสูจน์

ในการพิสูจน์การกระทำความผิดในศาลของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหน้าที่รัฐที่รับเงินกระทำความผิด โดยเจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่อธิบายต่อศาลว่าเงินที่รับเป็นค่าอะไรหากอธิบายไม่ได้ก็ถือว่าเป็นเงินที่ได้จากการทุจริต ในขณะที่กฎหมายไทยภาระการพิสูจน์เป็นของโจทก์หรือศาลที่ต้องไต่สวนหาความจริงให้ได้เงินที่จำเลยได้รับเป็นเงินที่ได้จากการทุจริตจึงจะสามารถลงโทษจำเลยได้

(3) โทษค่าปรับเพื่อการลงโทษ

กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีบทบัญญัติให้ศาลสามารถสั่งให้ผู้กระทำความผิดจ่ายเงินเป็นบทลงโทษเท่ากับจำนวนเงินที่รับไป เช่น หากรับเงินไปหนึ่งล้านบาท ก็ต้องจ่ายเงินค่าปรับเป็นจำนวนเงินหนึ่งล้านบาท พร้อมกันนี้จำเลยยังต้องโทษค่าปรับและ/หรือจำคุกตามปกติด้วย ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายไทยที่ไม่มีบทบัญญัติให้ศาลลงโทษปรับจำเลยเท่ากับจำนวนเงินที่จำเลยได้รับไป

(4) การบังคับใช้กฎหมายที่ดี

การมีบทบัญญัติกฎหมายที่ดีไม่เพียงพอที่จะรับรองได้ว่าจะมีการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพตามมา การบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับการทุจริต แม้จะมีกฎหมายที่เข้มงวดเพียงใด แต่หากไม่มีการตรวจสอบ สอบสวน และดำเนินคดีอย่างเหมาะสม การทุจริตก็ยังคงแพร่หลายอยู่ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ รวมทั้งทำให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สีกกลัวและสามารถทำผิดได้อย่างอิสระ

หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตในสาธารณรัฐสิงคโปร์คือ The Corrupt Practices Investigation Bureau หรือ CPIB ซึ่งเป็นหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนด้านการทุจริตในสาธารณรัฐสิงคโปร์ หากหน่วยงานอื่นได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตก็ต้องส่งเรื่องให้ CPIB ดำเนินการต่อ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายไทยที่นอกจากสำนักงาน ป.ป.ช. จะสามารถสอบสวนได้แล้ว ยังมีหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ที่สามารถสอบสวนคดีเกี่ยวกับการทุจริตได้อีกด้วย ทั้งนี้ การที่ให้หน่วยงานเดียวหรือหลายหน่วยงานมีอำนาจสอบสวนต่างก็มีข้อดีและข้อเสียในตัวของระบบเอง แต่อยู่ที่ประเทศที่บังคับใช้กฎหมายจะนำจุดเด่นของระบบมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดหรือไม่

จุดเด่นที่สำคัญขององค์กร CPIB คือ ความเป็นอิสระสูงมาก CPIB สามารถสอบสวนคดีได้ทุกเรื่องและทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นคดีเล็กหรือคดีใหญ่ และไม่จำเป็นว่าการกระทำผิดในภาครัฐหรือภาคเอกชน โดย CPIB ขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียว (CPIB Roles & Function) เพื่อป้องกันการแทรกแซงหรือการครอบงำจากบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม หากมีข้อสงสัยในความเป็นกลางของนายกรัฐมนตรี CPIB สามารถหารือกับประธานาธิบดีเพื่อดำเนินการสอบสวนได้ (Koh, T.S. 2011) นอกจากนี้ CPIB ยังเน้นการทำงานที่ “รวดเร็วและแน่นอน” (Swift and Sure) จนใช้เป็นคำขวัญขององค์กร ซึ่งหมายถึง การดำเนินการทำงานอย่างรวดเร็วและมั่นใจว่าจะนำไปสู่ความยุติธรรม คำขวัญนี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของ CPIB ในการจัดการกับคดีเกี่ยวกับการทุจริตว่าจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา (CPIB Mission, Vision, Core Values)

(5) การพิพากษาคดีที่ดี

นอกจากการสอบสวนและการดำเนินคดีแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งคอยปรามมิให้คนกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตก็คือ การมีคำพิพากษาคดีที่ดี ซึ่งกว่าจะมีคำพิพากษานั้นต้องพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้การลงโทษเหมาะสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดกระทำมา ทั้งนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร์มีความพิเศษ คือ ศาลสามารถลงโทษปรับเท่ากับจำนวนเงินที่ผู้กระทำความผิดรับไปได้ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นและนอกจากนี้หากเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือทำสัญญาของรัฐ หากศาลพบว่ามีกรกระทำผิดจริงศาลสามารถพิพากษาให้ยกเลิกสัญญาของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องได้ทันที และสั่งห้ามมิให้ผู้จัดหาหรือผู้ประกอบการดังกล่าวทำสัญญากับภาครัฐเป็นเวลานานถึงห้าปีได้

(6) การมีนโยบายป้องกันและมาตรการทางปกครองที่ดี

สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังมีการออกนโยบายหรือมาตรการโดยภาครัฐ เพื่อป้องกันและควบคุม มิให้กระทำผิดเกี่ยวกับการทุจริต รักษาความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐต่าง ๆ ได้แก่

(7) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบการทุจริตของสาธารณรัฐสิงคโปร์

- ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐยืมเงินจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์จากเรื่องงานได้
- ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐมีหนี้ซึ่งไม่มีหลักประกันเกินกว่าสามเท่าของเงินเดือน
- ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้ข้อมูลที่ได้รับในจากการปฏิบัติหน้าที่หาประโยชน์ส่วนตัว
- เจ้าหน้าที่รัฐต้องรายงานทรัพย์สินตั้งแต่การเข้ารับตำแหน่งและทำเป็นประจำทุกปี
- ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐประกอบธุรกิจหรืองานเสริมได้โดยไม่ได้รับอนุญาต
- ห้ามเจ้าหน้าที่รัฐรับการดูแลในลักษณะบันเทิงหรือของขวัญไม่ว่ารูปแบบใดจากบุคคลอื่น
- ให้หน่วยงานรัฐช่วยกันตรวจหาและแก้ไขกฎระเบียบ วิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำงาน เพื่อให้ปิดโอกาสในการกระทำผิดเกี่ยวกับการทุจริต
- ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ยุงยากและไม่จำเป็นเพื่อให้มีการทำงานของรัฐมีประสิทธิภาพและโปร่งใสทำให้ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริตเพื่อให้สามารถดำเนินการได้
- การทบทวนเงินเดือนของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมและเทียบเท่ากับภาคเอกชน
- ระบุในสัญญาภาครัฐตอนลงนามในสัญญาว่าการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐเป็นเหตุให้สามารถถูกยกเลิกสัญญาได้เสมอ

การแจ้งเบาะแสทุจริตทางออนไลน์ (CPIB e-Complaint for Corrupt Conduct)

หากบุคคลใดประสงค์จะแจ้งเบาะแสการทุจริตสามารถดำเนินการผ่านทางออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของ CPIB โดยเว็บไซต์นี้ใช้งานง่าย มีตัวอักษรขนาดใหญ่ เพียงกดปุ่มเข้าไปก็จะพบตัวอย่างขององค์ประกอบที่จำเป็นต้องแจ้ง เช่น สถานที่ เวลา วิธีการเกิดเหตุ ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดของสินบน และสิ่งที่คาดหวังว่าจะได้รับตอบแทน ซึ่งกระบวนการนี้ใช้เวลาเพียง 5-10 นาที และหน่วยงานจะดำเนินการภายใน 10 วัน โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ และผู้แจ้งเบาะแสดสามารถเลือกที่จะเปิดเผยตัวตนหรือไม่ก็ได้ ตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ระบบจัดการคำร้องทุกข์คดีเกี่ยวกับการทุจริต (Jessie Lim, 2022)

เนื่องจากมีการแจ้งเบาะแสหรือข้อร้องเรียนจำนวนมาก สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินการ โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้ระบบ Command Short ในการจัดการเบาะแสหรือข้อร้องเรียนเหล่านี้ ซึ่งเน้นการใช้ประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) และ Machine Learning ระบบจะทำการจัดลำดับคะแนนเพื่อระบุว่าเบาะแสหรือข้อร้องเรียนใดมีคะแนนเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตสูง ซึ่งเจ้าหน้าที่จะได้ให้ความสำคัญกับข้อร้องเรียนเหล่านั้นเป็นอันดับแรก ๆ

เกมส์ Corruzione เพื่อด้านการทุจริต (CPIB, Corruzione Web Game)

ในเว็บไซต์ของ CPIB บุคคลทั่วไปสามารถทดลองเล่นเกม Corruzione เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน และมีปริศนาข้อท้าทายให้เราแก้ปัญหาผ่านการตัดสินใจ ซึ่งทดสอบให้เห็นถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ โดยมีลักษณะที่จำลองสถานการณ์การทุจริตทางการเมือง ผู้เล่นสวมบทบาทในการแสวงหาอำนาจผ่านการตัดสินใจและการชักใย ต้องใช้กลยุทธ์และจัดการทรัพยากรเพื่อบรรลุเป้าหมาย ซึ่งแต่ละการตัดสินใจอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่าง และสะท้อนความซับซ้อนของการทุจริตในเมือง

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลและข้อมูลเปิด (UNODC, 2018)

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาหลายประเทศในอาเซียนรวมถึงสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ก้าวไปสู่การใช้ระบบการปกครองอิเล็กทรอนิกส์ (e-governance) แพลตฟอร์มออนไลน์ (Online Platform) และเทคโนโลยีมือถือ (Mobile Technology) มาตรฐานข้อมูลเปิด (Open Data Standards) และเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain Technology) เพื่อความโปร่งใสในการตรวจสอบของประชาชน เป็นต้น

2.9.2 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) เป็นหนึ่งในประเทศที่มีเศรษฐกิจเปิดกว้างมากที่สุดในโลก และยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่สำคัญ นอกจากนี้ผลประโยชน์มหาศาลที่หมุนเวียนอยู่ในสหราชอาณาจักรจะดึงดูดนักลงทุนแล้วยังอาจนำมาซึ่งการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ รวมถึงการเอื้อประโยชน์ให้แก่ภาคธุรกิจ

ปัจจุบันสหราชอาณาจักรได้รับการจัดอันดับโดย Transparency International ให้เป็นประเทศที่มีความโปร่งใสสูงเป็นอันดับที่ 20 จาก 180 ประเทศ สหราชอาณาจักรมิได้ปลอดจากการทุจริตโดยสิ้นเชิง และยังคงพบปัญหาการทุจริตบางอย่างในปัจจุบันมีลักษณะคล้ายกับในอดีต เช่น การแต่งตั้งผู้ใกล้ชิดให้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง หรือการเอื้อประโยชน์ระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจ

นอกจากนี้ สหราชอาณาจักรยังเผชิญกับความท้าทายรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การทุจริตข้ามชาติและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม มาตรการของสหราชอาณาจักรในการรับมือกับการทุจริตถือเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ ซึ่งประเทศไทยอาจนำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในบริบทของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1) ด้านกฎหมายของสหราชอาณาจักร

กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สหราชอาณาจักรใช้เพื่อต่อสู้กับการทุจริต โดยสหราชอาณาจักรมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรหลายฉบับที่ลงโทษการกระทำที่ถือว่าการทุจริต ซึ่งครอบคลุมทั้งการทุจริตในภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การติดสินบน การฉ้อโกงและยกยอก การทุจริตในระบบการเมืองและการเลือกตั้ง การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การร่ำรวยผิดปกติ และการฟอกเงิน (Maxwell & Cowdock, 2016) นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายที่คุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต โดยกฎหมายหลักของสหราชอาณาจักรที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการติดสินบน ค.ศ. 2010 (Bribery Act 2010)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการติดสินบน ค.ศ. 2010 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสหราชอาณาจักร กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้การกระทำ 3 ประเภทเป็นความผิด ได้แก่ การให้สินบนแก่บุคคลอื่นเพื่อกระทำการใด ๆ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การรับสินบนเพื่อตอบแทน

การกระทำใด ๆ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจในประเทศดังกล่าว ทั้งนี้ หากผู้กระทำเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสัญชาติอังกฤษ หรืออาศัยหรือประกอบธุรกิจอยู่ในสหราชอาณาจักร ไม่ว่าจะได้กระทำความผิดในดินแดนของสหราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศ และไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับเอกชนหรือระหว่างเอกชนด้วยกันเอง ผู้กระทำต้องรับโทษตามกฎหมายฉบับนี้

นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังกำหนดให้องค์กรธุรกิจจัดให้มีมาตรการควบคุมและตรวจสอบภายในเพื่อป้องกันการทุจริต โดยในกรณีที่องค์กรธุรกิจซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้สามารถแสดงให้เห็นว่ามีมาตรการภายในที่เพียงพอในการควบคุมการทุจริตก็อาจยกเป็นข้อยกเว้นความรับผิด

(2) พระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กรธุรกิจ ค.ศ. 2023 (Economic Crime and Corporate Transparency Act 2023)

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 250 คนขึ้นไป มีมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์มากกว่า 36,000,000 ล้านบาท หรือมีงบดุลเกินกว่า 18,000,000 ล้านบาท มีหน้าที่ต้องดำเนินมาตรการป้องกันการทุจริตภายในองค์กรตั้งแต่ในระดับผู้บริหารจนถึงระดับลูกจ้าง โดยหากปรากฏว่าบริษัทละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการป้องกันการทุจริตและได้รับผลกำไรจากการกระทำทุจริตของบุคคลในองค์กร บริษัทจะต้องรับผิดตามกฎหมายฉบับนี้โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เจตนา อย่างไรก็ตาม บริษัทสามารถยกเว้นความรับผิดได้ หากพิสูจน์ได้ว่าองค์กรได้จัดให้มีมาตรการป้องกันการทุจริตภายในอย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังให้อำนาจหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายในการตรวจสอบและยึดสินทรัพย์ของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งรวมถึงสินทรัพย์ในรูปของเงินสกุลคริปโตที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (Government of the United Kingdom, 2024)

(3) พระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อโกง ค.ศ. 2006 (Fraud Act 2006)

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้การฉ้อโกงเป็นความผิด โดยการฉ้อโกงอาจเกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ การปกปิดข้อมูลที่ควรแจ้งให้ทราบ การใช้อำนาจในทางที่มีชอบ ซึ่งการกระทำดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางทรัพย์สิน โดยผู้กระทำผิดจะมีโทษจำคุกสูงสุด 10 ปี แม้ว่าสหราชอาณาจักรจะไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การยกยอกเป็นความผิดโดยตรง แต่สามารถนำพระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อโกงมาปรับใช้ร่วมกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการลักทรัพย์ (Theft Act) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในกรณีที่มีลักษณะเป็นการยกยอกได้เช่นกัน (Maxwell, N., & Cowdock, B., 2016)

(4) พระราชบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญาและศาล ค.ศ. 2015 (Criminal Justice and Courts Act 2015)

พระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งเน้นการเอาผิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำการทุจริต โดยเฉพาะ ซึ่งครอบคลุมถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการใช้อำนาจในทางที่มีชอบ โดยเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางอำนาจหน้าที่ กฎหมายฉบับนี้กำหนดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดดังกล่าว แต่จะมอบอำนาจให้สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (National Crime Agency) และสำนักงานอัยการ (Crown Prosecution Service) เป็นผู้ดำเนินการสืบสวนและดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำความผิดแทน

(5) พระราชบัญญัติว่าด้วยการแจ้งเบาะแสเพื่อประโยชน์สาธารณะ ค.ศ. 1998 (Public Interest Disclosure Act 1998)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรจิตอาสาที่แจ้งเบาะแสดังกล่าว รวมถึงการทุจริตภายในองค์กรจากการถูกตอบโต้ เช่น การเลิกจ้างหรือการถูกกีดกันแก่งในที่ทำงาน ผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวสามารถส่งข้อมูลไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการกำหนด เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง (Serious Fraud Office: SFO) และบุคคลที่ได้รับมอบหมายภายในหน่วยงานของตน ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะทำการสอบสวนข้อเท็จจริงและส่งเรื่องต่อไปยังผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางกฎหมาย นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวจากการถูกเลิกจ้างหรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรมในรูปแบบอื่น ๆ และในกรณีที่เกิดความเสียหาย เช่น การตกงานหรือความเสียหายทางจิตใจ ผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าชดเชยโดยไม่จำกัดจำนวนเงิน โดยที่ผ่านมามีกรณีที่ผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวได้รับค่าชดเชยสูงถึง 400,000 ปอนด์ (Protect, 2022)

2) แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยเฉพาะ แต่มีตำรวจ (Police Forces) เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่รับแจ้งเหตุและสืบสวนสอบสวนการทุจริต โดยเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการสอบสวนและสรุปสำนวนส่งให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาและฟ้องคดีต่อศาลต่อไปหรือไม่ ทั้งนี้ ในกรณีที่การทุจริตมีความซับซ้อนหรือมีลักษณะข้ามชาติ หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะจะเป็นผู้ทำหน้าที่สอบสวนและดำเนินคดีการทุจริตเอง ประกอบด้วย

สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (National Crime Agency: NCA) ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556) เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระ ซึ่งทำหน้าที่ต่อต้านอาชญากรรมร้ายแรงและองค์กรอาชญากรรม รวมถึงกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายเพื่อต่อต้านการทุจริตในภาพรวม ทั้งนี้ NCA มีหน่วยการทุจริตระหว่างประเทศ (International Corruption Unit: ICU) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อแทนที่หน่วยการต่อต้านการทุจริตในต่างประเทศ (Overseas Anti-corruption Unit: OACU) ของสำนักงานตำรวจนครบาลลอนดอน (City of London Police Force) เพื่อรับผิดชอบการสอบสวนและดำเนินคดีทุจริตข้ามชาติที่กระทำโดยบุคคลธรรมดาและการฟอกเงิน รวมถึงการติดตามทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอื่น (Maxwell, N., & Cowdock, B., 2016)

สำนักงานป้องกันกรรโชกร้ายแรง (Serious Fraud Office: SFO) ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 (Criminal Justice Act 1987) ขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุดสหราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการสอบสวนและดำเนินคดีการทุจริตข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรธุรกิจ และคดีทุจริตร้ายแรงที่มีความซับซ้อน โดย SFO ดำเนินการสอบสวนร่วมกับเจ้าหน้าที่สืบสวนนักกฎหมาย ผู้ตรวจสอบบัญชี และที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหานั้น ๆ เพื่อให้สามารถรับมือกับคดีที่มีความซับซ้อนได้ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ ซึ่งเรียกว่า Roskill Model รวมทั้งมีอำนาจสืบสวนคดีล่วงหน้าและมีอำนาจเรียกเอกสารก่อนรับคดีไว้สอบสวนได้ ตามมาตรา 2A ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 นอกจากนี้ SFO มีเขตอำนาจเฉพาะในอังกฤษและเวลส์ สำหรับการปราบปรามการทุจริตข้ามชาติในภาคธุรกิจ ส่วนในสกอตแลนด์จะดำเนินการโดย Scottish Serious and Organised Crime Division (Maxwell, N., & Cowdock, B., 2016)

สำนักงานทะเบียนบริษัท (Companies House) มีอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสขององค์กรธุรกิจ ค.ศ. 2023 (Economic Crime and Corporate Transparency Act 2023) ในการเรียกตรวจสอบเอกสารการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัททั้งที่ยื่นใหม่ และที่ไต่ยื่นไปแล้ว เพื่อให้ข้อมูลการจดทะเบียนบริษัทในสหราชอาณาจักรมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน อีกทั้งยังมีอำนาจในการแบ่งปันข้อมูลบริษัทที่น่าสงสัยให้กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความผิดปกติก่อนที่จะเกิดการทุจริต (Government of the United Kingdom, 2024)

3) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบการทุจริตของสหราชอาณาจักร

(1) เว็บไซต์กลางของรัฐบาลสหราชอาณาจักร (Gov.uk) และเว็บไซต์ฐานข้อมูลเปิดภาครัฐสหราชอาณาจักร (Data.gov.uk)

เว็บไซต์กลางของรัฐบาลสหราชอาณาจักร (Gov.uk) เป็นศูนย์กลางข้อมูลและการให้บริการภาครัฐ ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย โดยหน่วยงานต่าง ๆ ในสหราชอาณาจักรได้ย้ายระบบของตนมาอยู่ภายใต้ระบบกลางนี้ตั้งแต่ ค.ศ. 2014 ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานของรัฐได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้ประชาชนสามารถทราบถึงสิทธิของตนเองและเพิ่มความโปร่งใสให้แก่ระบบการให้บริการภาครัฐ (Mark Hazelby, 2014)

นอกจากนี้ รัฐบาลสหราชอาณาจักรยังเผยแพร่ฐานข้อมูลเปิด (Open Data) ผ่านเว็บไซต์ Data.gov.uk ซึ่งเปิดให้เข้าใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 2010 เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลของหน่วยงานของรัฐและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐจากชุดข้อมูล (Dataset) หลายหมื่นรายการ โดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรมองว่าการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการออกนโยบายและพัฒนาการให้บริการภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐ สร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ และลดการสิ้นเปลืองงบประมาณจากการดำเนินโครงการที่ไม่จำเป็นในการเข้าถึงฐานข้อมูลเปิดประชาชนสามารถรอกำค้ำค้นหาในเว็บไซต์ Data.gov.uk แล้วระบบจะเชื่อมโยงไปยังข้อมูลที่เผยแพร่อยู่ในหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงานผ่านระบบ Gov.uk และสามารถดาวน์โหลดข้อมูลที่เผยแพร่ได้อีกด้วย

(2) ฐานข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาภาครัฐ (www.gov.uk/contracts-finder)

รัฐบาลสหราชอาณาจักรเปิดให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงการเข้าทำสัญญาภาครัฐ ซึ่งมีมูลค่าตั้งแต่ 12,000 ปอนด์ ผ่านระบบ Contract Finder โดยสามารถรอกำค้ำค้นหา (Keyword) เช่น สินค้าหรือบริการ ภูมิภาค ประเภทของการจัดซื้อจัดจ้างหรือสัญญา หรือชื่อของผู้ชนะประมูล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาประกาศการจัดซื้อจัดจ้างหรือสัญญาที่ได้ดำเนินการไปแล้วหรือกำลังจะเปิดให้เข้าร่วมในอนาคต อันเป็นการช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ว่าหน่วยงานของรัฐได้ใช้งบประมาณไปกับกิจกรรมใดบ้าง และกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความคุ้มค่าหรือไม่ รวมถึงทำให้การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารสัญญาภาครัฐมีความโปร่งใส เพราะผู้ที่ต้องการเข้าร่วมในอนาคตย่อมสามารถอ้างอิงถึงรายละเอียดและเกณฑ์ราคาของผู้ที่ชนะการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการลักษณะเดียวกันกับตนได้ ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาภาครัฐที่มีมูลค่ามากกว่า 139,688 ปอนด์ สามารถค้นหาได้จากระบบ Find a Tender

(3) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)

Robo-Lawyer และ Opentext Axcelerate เป็นเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ SFO นำมาใช้เพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลในคดีทุจริตที่มีจำนวนมากแบบอัตโนมัติ เพื่อลดระยะเวลาในการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ โดย SFO (2018) ระบุว่า ได้เริ่มนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในการประมวลผลเอกสารประมาณ 30,000,000 รายการ ในสำนวนคดีติดสินบนของผู้บริหารบริษัทโรลส์-รอยซ์ (Rolls-Royce) ซึ่งสามารถประมวลผลได้เร็วกว่าเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นมนุษย์ถึง 2,000 เท่า อีกทั้งยังสามารถใช้ในการคัดกรองข้อมูลที่มีความซับซ้อน ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ โดยเทคโนโลยีนี้สามารถระบุรูปแบบ (Pattern) ของข้อมูลที่อาจบ่งชี้ถึงการทุจริต จัดกลุ่มและเรียงลำดับข้อมูล รวมถึงแยกข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนได้

Single Network Analytics Platform (SNAP) เป็นระบบที่ก่อตั้งโดยความร่วมมือระหว่างศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตภาครัฐ (Public Sector Fraud Authority) กับบริษัท Quantexa ซึ่งใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจสอบและตรวจจับคำร้องขอรับเงินจากภาครัฐผ่านการทำสัญญากู้ยืมเงินกับรัฐ หรือการขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินสนับสนุนจากกองทุนสาธารณะที่ต้องสงสัยว่าเป็นเท็จหรือยื่นโดยบริษัทที่ไม่ได้ประกอบการอยู่จริง เพื่อป้องกันการสูญเสียงบประมาณภาครัฐและการฉ้อโกงเงินภาษีประชาชน (Horton, 2023)

2.9.3 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจที่ได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยสหรัฐอเมริกา ได้ดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐและภาคธุรกิจ รวมถึงการบังคับใช้มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการควบคุมการทุจริตที่มีลักษณะข้ามพรมแดน ซึ่งส่งผลให้สหรัฐอเมริกาได้รับการจัดอันดับความโปร่งใสในระดับต้น ๆ ของโลก มาตรการทางกฎหมายและนโยบายของสหรัฐอเมริกา ดังกล่าว จึงเป็นต้นแบบที่หลายประเทศสามารถนำไปปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของตนได้

ปัจจุบันสหรัฐอเมริกาคือประเทศที่มีความโปร่งใสอันดับที่ 24 จาก 180 ประเทศ ตามการจัดอันดับโดยองค์กรโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ค.ศ. 2023 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใสที่อยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศ แต่ยังมีช่องว่างให้พัฒนาต่อไป และเป็นที่น่าสังเกตว่า หลังจากที่สหรัฐอเมริกาได้คะแนนความโปร่งใสลดลงในช่วงรัฐบาลของประธานาธิบดี Donald Trump รัฐบาลของประธานาธิบดี Joe Biden ได้ออกยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาทุจริต (United States Strategy on Countering Corruption) ซึ่งเน้นการกลับมาให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในประเทศมากขึ้น โดยถือว่าการทุจริตเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

1) ด้านกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในระดับรัฐบาลกลางและระดับมลรัฐ โดยกฎหมายที่บังคับใช้ในแต่ละมลรัฐมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การศึกษาและทำความเข้าใจเป็นไปอย่างชัดเจน รายงานนี้จะมุ่งเน้นการกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้ในระดับรัฐบาลกลาง ซึ่งสะท้อนภาพรวมของนโยบายและกลไกที่สหรัฐอเมริกา ใช้ในการควบคุมและปราบปรามการทุจริตในมิติที่กว้างขวางและเป็นระบบ ตลอดจนแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้ในบริบทของประเทศอื่นได้

(1) มาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับการทุจริตภายในประเทศ

สหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่ใช้บังคับกับการทุจริตภายในประเทศหลายฉบับ โดยหนึ่งในกฎหมายหลัก คือ ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 201 (18 U.S.C. § 201) ซึ่งเป็นเป็นบทบัญญัติหลักที่กำหนดความผิดต่อบุคคลที่ ให้ ให้ หรือรับสินบน (Bribe) เพื่อจูงใจให้เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการใด ๆ ในหน้าที่ หรือของกำนัล (Gratuity) เพื่อตอบแทนการที่เจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำหรือจะได้กระทำการใด ๆ ในหน้าที่ของตน โดยกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้กับทั้งผู้ให้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา และผู้รับซึ่งดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่ง เจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 1951 (18 U.S.C. § 1951) หรือที่รู้จักกันในชื่อ รัฐบัญญัติฮอบส์ (Hobbs Act) นั้น เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐในลักษณะคล้ายกับ บทบัญญัติข้างต้น แต่เน้นการปรับใช้ในบริบทที่เจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับสินบนจากเอกชนโดยการขู่กรงใจ

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 1341, มาตรา 1343 และมาตรา 1346 (18 U.S.C. § 1341, มาตรา 1343, มาตรา 1346) หรือรัฐบัญญัติว่าด้วยการฉ้อโกงผ่านไปรษณีย์หรือสายสื่อสาร (Mail and Wire Fraud Act) ยังใช้บังคับกับกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ไปรษณีย์หรือสายสื่อสารระหว่างรัฐ เช่น โทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ต เพื่อหลอกลวงหรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากผู้เสียหาย อันเป็นการทำลายความไว้วางใจที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐว่าจะใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (Right to Honest Services) อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวยังใช้บังคับกับกรณีที่เอกชนที่เรียกรับผลประโยชน์จากบุคคลภายนอกในการดำเนินธุรกิจด้วย เนื่องจากถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการทำลายหน้าที่ความไว้วางใจ (Fiduciary Duty) ที่นายจ้างหรือผู้ถือหุ้นมีต่อตน

(2) มาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับการทุจริตข้ามชาติ

รัฐบัญญัติต่อต้านการติดสินบนข้ามชาติ (Foreign Corrupt Practices Act (FCPA)) ค.ศ. 1977 มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดทั้งมาตรการปราบปรามและป้องกันการทุจริตข้ามชาติ โดยการกำหนดห้ามไม่ให้บริษัทสัญชาติอเมริกันและบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในสหรัฐอเมริการวมถึงบริษัทลูกหรือสำนักงานย่อยที่มีสาขาอยู่ในประเทศอื่น กระทำการทุจริตต่อเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ เพื่อแลกกับผลประโยชน์ในทางธุรกิจ เช่น การได้รับสัญญาจากรัฐต่างประเทศหรือการได้มาซึ่งความได้เปรียบในการทำธุรกิจในต่างประเทศ

ในขณะเดียวกันรัฐบัญญัตินี้ยังได้กำหนดหน้าที่ให้บริษัทที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนอยู่ในสหรัฐอเมริกาต้องจัดทำและรักษาบัญชี ตลอดจนบันทึกข้อมูลทางการเงินให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง รวมถึงดำเนินการให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุมภายในที่เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตด้วย โดยนอกจากการบังคับโทษปรับที่สูงเพื่อให้สอดคล้องกับการกระทำความผิดแล้ว สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สหรัฐฯ (SEC) ยังมีอำนาจบังคับโทษปรับทางแพ่งกับบริษัทที่ไม่ดำเนินการจัดทำระบบการตรวจสอบและควบคุมภายในตามมาตรฐานที่กำหนดด้วย

ล่าสุดสหรัฐอเมริกาได้ตรารัฐบัญญัติป้องกันการกรรโชกโดยเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ (Foreign Extortion Prevention Act : FEPA) ค.ศ. 2024 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศที่เรียกรับหรือยอมจะรับสินบนจากบุคคลหรือบริษัทสัญชาติอเมริกัน โดยกฎหมายฉบับนี้ถือเป็นการต่อต้านการกระทำทุจริตในลักษณะตรงข้ามกับรัฐบัญญัติการต่อต้านการติดสินบนข้ามชาติ (FCPA) ซึ่งมุ่งเน้นการเอาผิดกับเอกชนที่เป็นผู้ให้หรือยอมให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ นอกจากนี้กฎหมาย FEPA นี้ยังให้อำนาจแก่รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาในการดำเนินคดีและบังคับใช้มาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการกรรโชกจากเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศที่มีการกระทำผิดดังกล่าว

ในการบังคับใช้กฎหมายกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศที่เรียกรับหรือยอมรับสินบนจากบริษัทสัญชาติอเมริกันขณะที่อยู่ในดินแดนของสหรัฐอเมริกานั้น รัฐบัญญัติ FEPA ให้อำนาจรัฐบาลกลางในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวข้ามพรมแดน (Foreign Extraterritorial Jurisdiction) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศเรียกรับสินบนจากบริษัทสัญชาติอเมริกันในต่างประเทศ โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด 1 มาตรา 8 วรรคสาม หรือ Foreign Commerce Clause ซึ่งให้อำนาจรัฐบาลกลางในการกำกับดูแลพาณิชย์กรรมระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น รวมทั้งพาณิชย์กรรมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อพาณิชย์กรรมระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศนั้น เช่น การที่เจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศเรียกรับสินบนจากบริษัทสัญชาติอเมริกันที่ไปทำธุรกิจในประเทศของตน ย่อมทำให้บริษัทดังกล่าว

เสียเปรียบในการแข่งขันกับบริษัทสัญชาติอื่นซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าการลงทุนของสหรัฐอเมริกาในประเทศนั้นๆ ในภาพรวม (Greytak, S., 2023) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลบัญญัติ FEPA ได้ตราขึ้นเพื่อให้สหรัฐอเมริกาสามารถต่อสู้กับการทุจริตข้ามชาติได้อย่างครอบคลุมมากที่สุด

(3) มาตรการทางกฎหมายที่คุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต

สหรัฐอเมริกามีกฎหมายหลายฉบับที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต โดยมีรัฐบัญญัติคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต (Whistleblower Protection Act of 1989) ที่คุ้มครองเจ้าหน้าที่รัฐที่เปิดเผยมการทุจริตภายในหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการฝ่าฝืนกฎระเบียบ การใช้จ่ายเงินงบประมาณไม่เหมาะสม อย่างร้ายแรง หรือการใช้อำนาจโดยไม่ชอบอย่างร้ายแรง ต่อ Office of Special Counsel ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระทำหน้าที่สืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ U.S. Merit Systems Protection Board (MSPB) พิจารณาและมีคำสั่งต่อไป (Wathne, O., 2024)

นอกจากนี้ ในกรณีการทุจริตในภาคธุรกิจ รัฐบัญญัติซาร์เบนส์-ออกซ์ลีย์ (Sarbanes-Oxley Act) ยังให้ความคุ้มครองบุคคลที่แจ้งการทุจริตของบริษัทเอกชนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐบัญญัติดอดด์-แฟรงค์ (Dodd-Frank Act) ก็ให้ความคุ้มครองบุคคลที่แจ้งการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งรวมถึงการไม่ปฏิบัติตามรัฐบัญญัติ FCPA ด้วย เช่น ในกรณีที่ผู้แจ้งเบาะแสดูถูกบริษัทตอบโต้ (Retaliation) บุคคลดังกล่าวก็อาจเรียกร้องค่าเสียหายจากการถูกฟ้องปิดปาก ค่าทนายความ ค่าจ้างย้อนหลังอันสืบเนื่องมาจากการถูกเลิกจ้างเพราะการแจ้งเบาะแสการทุจริต (Oberheiden, N., 2024) นอกจากนี้ ภายใต้รัฐบัญญัติ Dodd-Frank Act หากการแจ้งเบาะแสนำไปสู่การดำเนินคดีที่อาจบังคับโทษปรับได้สูงกว่า \$1,000,000 ผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวอาจได้ส่วนแบ่งเงินรางวัลด้วย โดยเคยมีผู้ได้รับรางวัลตอบแทนสูงถึง \$50,000,000 (U.S. Securities and Exchange Commission, 2020)

2) แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาไม่มีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริต แต่มีกระทรวงยุติธรรม (Department of Justice) เป็นหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายหลักที่มีอำนาจดำเนินคดีทุจริต โดยมีแผนก Public Integrity ทำหน้าที่ดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตและการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการโกงการเลือกตั้งและเงินสนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้ง (U.S. Department of Justice, 2023) และแผนก Fraud ทำหน้าที่ดำเนินคดีทุจริตในภาคธุรกิจ ตลอดจนการทุจริตข้ามชาติ โดยเฉพาะการฝ่าฝืนรัฐบัญญัติ FCPA โดยอาจทำการสอบสวนร่วมกับสำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation: FBI) และหน่วยสืบสวนเพื่อความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (Homeland Security Investigations: HSI) แล้วจึงจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไป ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกาไม่ได้ปฏิบัติต่อคดีทุจริตแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป แต่จะอาศัยหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการสืบสวนสอบสวนประกอบกับการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานโดยเฉพาะในคดีทุจริตที่มีความซับซ้อนหรือมีขนาดใหญ่

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SEC) ก็เป็นอีกหน่วยงานที่มีอำนาจในการตรวจสอบการละเมิดกฎหมายของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และดำเนินคดีในทางแพ่ง โดยเฉพาะในกรณีที่บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาไม่ได้ดำเนินการให้มีมาตรการป้องกันการทุจริตภายในตามที่รัฐบัญญัติ FCPA กำหนดดังที่ได้กล่าวข้างต้น

3) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบการทุจริตของสหรัฐอเมริกา

(1) เว็บไซต์รัฐบาลกลางให้ข้อมูลบริการภาครัฐแบบรวมศูนย์ (<https://www.usa.gov/>)

เว็บไซต์หลักของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่พลเมืองในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการภาครัฐ ช่องทางการติดต่อหน่วยงานรัฐ ตลอดจนข้อมูลสถิติพื้นฐานของประเทศ เช่น สำมะโนประชากร สถิติการจ้างงาน และการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยอิงตามแนวคิดการเข้าถึงบริการรัฐบาลง่าย หรือ “Make government services easier to find” โดยแม้การให้บริการของแต่ละหน่วยงานจะไม่ได้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด และแต่ละหน่วยงานมีระบบจัดการภายในที่เป็นของตัวเอง แต่ประชาชนก็สามารถค้นหาบริการภาครัฐที่ต้องการผ่านเว็บไซต์นี้ ซึ่งรวบรวมเว็บไซต์อย่างเป็นทางการของหน่วยงานต่าง ๆ ไว้ในที่เดียวกัน อันเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทราบถึงสิทธิของตนเองและทำให้ระบบการให้บริการภาครัฐมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

(2) ระบบเปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ (<https://www.usaspending.gov/>)

สหรัฐอเมริกาเปิดเผยรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ การบริหารงบประมาณรายจ่าย ข้อมูลการประกวดราคาและรายชื่อผู้เข้าประกวดราคา ผ่านเว็บไซต์ [usaspending.gov](https://www.usaspending.gov/) ซึ่งหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยข้อมูล (Data Act) ในการส่งข้อมูลดังกล่าวมายังฐานข้อมูลกลาง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่เชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณภาครัฐของหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบที่มาและการใช้จ่ายภาษีที่ตนจ่ายให้แก่รัฐบาลด้วย

(3) ช่องทางแจ้งเบาะแสการทุจริตออนไลน์ (<https://www.fbi.gov/contact-us/field-offices/albuquerque/report-public-corruption>)

การแจ้งเบาะแสการทุจริตสามารถดำเนินการได้โดยการกรอกแบบฟอร์มรับแจ้งการทุจริตออนไลน์ของสำนักงานสอบสวนกลาง (FBI) ซึ่งมีบทบาทในการสืบสวนการทุจริตในประเทศและระหว่างประเทศ โดย FBI ระบุว่า ในการประมวลผลเบาะแสที่ได้รับแจ้ง (tip) นอกจากจะใช้ระบบเทคโนโลยีในการส่งต่อข้อมูลแล้ว ยังมีการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่อย่างน้อยสองคน ก่อนที่ข้อมูลจะถูกบันทึกเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการสำนวนคดีแล้วส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ภาคสนามดำเนินการสืบสวนต่อไป

นอกจากนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐต้องการแจ้งเบาะแสการทุจริตภายในองค์กรก็สามารถดำเนินการได้ผ่านเว็บไซต์ [Oversight.gov](https://www.oversight.gov/) ของ Council of the Inspectors General on Integrity and Efficiency (CIGIE) ซึ่งเว็บไซต์ดังกล่าวได้รวบรวมช่องทางการร้องเรียนและแจ้งเบาะแสการทุจริตภายในองค์กรต่อหน่วยงานผู้ตรวจการของรัฐบาลกลาง (Federal Inspectors General: IG) ซึ่งรับผิดชอบตรวจสอบองค์กรนั้น ๆ โดยรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐอย่างไม่สมเหตุสมผล หรือก่อให้เกิดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น (Waste) การทุจริตเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบ (Fraud) การใช้อำนาจในทางมิชอบ (Abuse) และการตอบโต้ผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต (Retaliation) โดยผู้แจ้งเบาะแสอาจเลือกที่จะไม่เปิดเผยตัวตนในขณะที่ร้องเรียนก็ได้เช่นกัน สำหรับระยะเวลาในการดำเนินการนั้นขึ้นอยู่กับ

ลักษณะของเรื่องที่มีการร้องเรียน แต่บางหน่วยงาน เช่น ผู้ตรวจการกระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (Department of Homeland Security) ระบุว่าโดยทั่วไปการดำเนินการจนกว่าจะมีรายงานผลการสอบสวนเสร็จสิ้นจะใช้เวลาประมาณหนึ่งปี

(4) การใช้ระบบการวิเคราะห์ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจสอบและดำเนินคดีทุจริต

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในการตรวจสอบการทุจริตเป็นเรื่องใหม่ในสหรัฐอเมริกา โดยไม่ได้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้เฉพาะเจาะจง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าโครงการ Procurement Collusion Strike Force (PCSF) เป็นหนึ่งในโครงการที่น่าสนใจ ซึ่งนำการวิเคราะห์ข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการตรวจสอบทุจริตในภาครัฐ โครงการ PCSF เป็นความร่วมมือระหว่างแผนกแข่งขันทางการค้า กระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of Justice Antitrust Division) พนักงานอัยการ และหน่วยงานของรัฐบาลกลาง มลรัฐ และท้องถิ่น เพื่อป้องกันและดำเนินคดีกับการสมยอมกันในการเสนอราคาหรือการฮั้วประมูล (Bid Rigging/Collusion) โดยเมื่อ ค.ศ. 2020 ได้มีการนำระบบการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการตรวจสอบข้อมูลของผู้เสนอราคาในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและรูปแบบการยื่นเสนอราคาว่าส่อไปในทางฮั้วประมูลกันหรือไม่

นอกจากนี้ PCSF ยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่หน่วยงานของรัฐในการพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับตรวจจับความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของตนเอง โครงการนี้จึงนับว่าเป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการใช้เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Pachnou, 2022)

2.9.4 สาธารณรัฐเกาหลี

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้นำสาธารณรัฐเกาหลีหลายคนถูกกล่าวหาว่าเกิดการทุจริตจนต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ นักวิชาการด้านการทุจริตศึกษาเปรียบเทียบสาธารณรัฐเกาหลีว่าเป็น “สาธารณรัฐของวัฒนธรรมการทุจริต” ซึ่งเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้า นักธุรกิจ และนักการเมืองในยุครัฐบาลทหาร โดยการให้สินน้ำใจหรือสินบนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ขับเคลื่อนธุรกิจและขยายอำนาจเศรษฐกิจ การปฏิรูปการทุจริตในสาธารณรัฐเกาหลีเริ่มต้นหลังวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อ ค.ศ. 1999 ที่ประเทศได้รับคะแนน 3.80 จากดัชนี CPI ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการทุจริตที่ยาวนานและการขาดธรรมาภิบาล

สถานการณ์การทุจริตในสาธารณรัฐเกาหลียังคงเป็นปัญหาที่ต้องเฝ้าระวัง แม้จะมีการปฏิรูปอย่างจริงจังในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่ยังคงพบการทุจริตในวงราชการเมืองและธุรกิจขนาดใหญ่ ล่าสุดเมื่อ ค.ศ. 2023 สาธารณรัฐเกาหลีได้รับคะแนน 59 คะแนนในดัชนี CPI จาก Transparency International ซึ่งยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ทั้งการปรับปรุงกฎหมายและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เข้มแข็งในทุกภาคส่วนของสังคม สำหรับประเทศไทย การศึกษาและเรียนรู้จากประสบการณ์ของสาธารณรัฐเกาหลีในการปฏิรูปการทุจริตจะช่วยเสริมสร้างแนวทางและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในไทย โดยเฉพาะการปรับปรุงกฎหมายและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในภาครัฐ

1) ด้านกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลี

(1) **รัฐบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต (Act on The Prevention of Corruption and The Establishment and Management of The Anti-Corruption and Civil Rights Commission)** มีหลักการสำคัญคือการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐโดยการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันการทุจริตและสิทธิมนุษยชนเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและคุ้มครองสิทธิประชาชน (The Anti-Corruption and Civil Rights Commission) และมีการบัญญัติหลักการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนในการตรวจสอบการทุจริต เช่น การปกป้องบุคคลผู้แจ้งเบาะแส การตรวจสอบสถาบันรัฐโดยประชาชน เป็นต้น

(2) **รัฐบัญญัติการป้องกันการขัดแย้งทางผลประโยชน์เกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐของสาธารณรัฐเกาหลี (Act on the Prevention of Conflict of Interest Related to Duties of Public Serants)** เป็นกฎหมายที่มุ่งป้องกันการขัดแย้งทางผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพวกเขา กฎหมายนี้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทางการเงินและความสัมพันธ์ที่อาจเกิดความขัดแย้ง รวมถึงข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมภายนอกที่อาจทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและหน้าที่ในรัฐบาล เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐ

(3) **จรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Code of Conduct for Public Officials)** ในสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2003 เป็นชุดแนวทางจริยธรรมที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันการทุจริตและส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตในหมู่เจ้าหน้าที่รัฐบาล โดยห้ามการกระทำ เช่น การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การขอของขวัญอย่างไม่เหมาะสม และการเกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ขณะปฏิบัติหน้าที่ โดยจรรยาบรรณนี้ได้รับการตรวจสอบและสืบสวนสอบสวนการละเมิดโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและสิทธิมนุษยชน (ACRC) ของสาธารณรัฐเกาหลี

(4) **รัฐบัญญัติการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสมิผลประโยชน์สาธารณะ (Act on The Protection of Public Interest Whistleblowers)** โดยมีหลักการสำคัญในการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสดการทุจริตหรือการละเมิดที่เกิดขึ้นในภาครัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและรับประกันความปลอดภัยของผู้แจ้งเบาะแสด เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะโดยไม่ต้องเกรงกลัวต่อการถูกกลั่นแกล้งหรือเสียหาย เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนร่วมมือ

(5) **รัฐบัญญัติการชักชวนและการรับสินบนที่ไม่เหมาะสม (The Improper Solicitation and Graft Act 2015)** เป็นกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีที่มีเป้าหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการชักชวนและการรับสินบนที่ไม่เหมาะสมในภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการห้ามเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจจากการขอหรือรับผลประโยชน์ที่ไม่เหมาะสมในลักษณะที่ขัดกับจริยธรรมและความโปร่งใสของการปฏิบัติงานในภาครัฐกฎหมายนี้มีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับการละเมิด และยังส่งเสริมให้มีมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตหรือการให้สินบนในระบบราชการ

(6) **รัฐบัญญัติการอุทธรณ์การบริหาร (Administrative Appeals Act)** ของสาธารณรัฐเกาหลี เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่บุคคลในการยื่นอุทธรณ์หรือทักท้วงการตัดสินใจทางการบริหารที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิหรือผลประโยชน์ของพวกเขา โดยกฎหมายนี้มุ่งหวังให้เกิดการตรวจสอบและโปร่งใสในกระบวนการทางการปกครอง อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความเหมาะสมของการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐทั้งในด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล

(7) **รัฐบัญญัติการคืนเงินสาธารณะ (Public Fund Recovery Act)** ของสาธารณรัฐเกาหลี เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการฟื้นฟูและกู้คืนเงินที่ถูกใช้ไปโดยมิชอบจากกองทุนสาธารณะ เช่น การทุจริตหรือการใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสมในภาครัฐ โดยกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการทางกฎหมายเพื่อเรียกร้องเงินคืนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมีมาตรการในการฟื้นฟูเงินภาครัฐที่เสียหายจากการทุจริตและการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งยังเพิ่มความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อในการจัดการกองทุนสาธารณะ

2) แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลีมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามทุจริต ดังนี้

(1) **คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐเกาหลี (ACRC)** เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 โดยการรวมสามหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของเกาหลี (Ombudsman of Korea) คณะกรรมการอิสระด้านการต่อต้านการทุจริตของสาธารณรัฐเกาหลี (Korea Independent Commission Against Corruption: KICAC) และคณะกรรมการอุทธรณ์การบริหาร (Administrative Appeals Commission) การรวมตัวขององค์กรทั้งสามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในการยื่นคำร้องและอุทธรณ์การบริหารได้อย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้นรวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการต่อสู้กับการทุจริตในสังคมสาธารณรัฐเกาหลี (Anti-Corruption and Civil Rights Commission)

ACRC มีหน้าที่หลายด้าน เช่น การเสริมสร้างการป้องกันการทุจริตผ่านการตรวจสอบและการศึกษา การสนับสนุนการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตและการละเมิดสิทธิ โดยเปิดรับการร้องเรียนจากประชาชนและการติดตามผลการแก้ไขปัญหามาจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการป้องกันการทุจริตในระดับโลก ACRC ยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการรับรู้ทางสังคมเกี่ยวกับความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต และเป็นหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในการปฏิรูปนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตและการส่งเสริมความโปร่งใสในประเทศ (Anti-Corruption and Civil Rights Commission)

(2) **สำนักงานอัยการสาธารณรัฐเกาหลี (The Supreme Prosecutor's Office of the Republic of Korea)** พนักงานอัยการมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาสำคัญซึ่งรวมถึงคดีเกี่ยวกับการทุจริตทั่วไป อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คดีเจ้าพนักงานกระทำความผิด คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คดีเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำความผิด ดังนี้แล้วพนักงานอัยการสามารถสั่งการให้มีการสอบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตที่เกิดขึ้นในภาครัฐและเอกชนได้ ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบข้อกล่าวหาทุจริตจากองค์กรต่าง ๆ เช่น ACRC และการร้องเรียนจากประชาชน (Legal500, 2021)

(3) **สำนักงานสอบสวนคดีทุจริตของเจ้าหน้าที่ระดับสูง (The Corruption Investigation Office for High-ranking Officials หรือ CIO)** คือ หน่วยงานอิสระของรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีที่มีหน้าที่ในการฟ้องร้องคดีและสอบสวนข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับ “เจ้าหน้าที่ระดับสูง” และ/หรือสมาชิกครอบครัวโดยตรงของเจ้าหน้าที่ระดับสูง โดย CIO จะรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ระดับสูงเกือบ 6,500 คน ซึ่งรวมทั้งเจ้าหน้าที่ปัจจุบันและอดีตเจ้าหน้าที่ และคู่สมรสและบุตรของพวกเขา โดยกฎหมายกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ระดับสูงไว้ที่อยู่ในอำนาจของ CIO เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อัยการ ผู้พิพากษา และแม่ทัพประธาธิบดี

อย่างไรก็ตาม อำนาจในการสอบสวนของ CIO ถูกจำกัดเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมบางประเภทที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น การละทิ้งหน้าที่ การใช้อำนาจในทางที่ผิด การรับสินบน เป็นต้น โดยคดีอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น คดีการล่อลวงละเมิดทางเพศ จะถูกส่งไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อสอบสวนและฟ้องร้อง (Corruption Investigation Office)

3) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบการทุจริตของสาธารณรัฐเกาหลี

(1) ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาล (Government e-Procurement System หรือ GePS) สาธารณรัฐเกาหลีได้นำระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาล (GePS) มาใช้ใน ค.ศ. 2002 ซึ่งให้ข้อมูลการประมูลแบบบูรณาการเป็นบริการครบวงจรสำหรับลูกค้าและทำให้สามารถดำเนินการกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมดทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ระบบการประมูลและข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างสามารถเข้าถึงได้ผ่านโทรศัพท์มือถือ ตามข้อมูลขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ของสาธารณรัฐเกาหลีได้ลดความเสี่ยงของการทุจริตได้อย่างมาก ผ่านความโปร่งใสที่เพิ่มขึ้นจากการดิจิทัลข้อมูล และยังช่วยเพิ่มการแข่งขัน (U4 Expert Answer, 2013)

(2) ระบบ Clean Portal ในสาธารณรัฐเกาหลีคือ ระบบออนไลน์ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดย Korea Anti-Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐบาลและการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ ระบบนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของภาครัฐ กฎหมายเกี่ยวกับการทุจริต สอบถามและรายงานข้อสงสัยเกี่ยวกับการทุจริต หรือการละเมิดกฎหมายได้อย่างง่ายดายผ่านทางออนไลน์ และยังสามารถแจ้งขอรับการคุ้มครองหรือรางวัลเกี่ยวกับการแจ้งเบาะแสทุจริตได้อีกด้วย นอกจากนี้ Clean Portal ยังมีฟังก์ชันที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถติดตามและตรวจสอบสถานะของเรื่องดังกล่าวได้ด้วย การใช้ระบบนี้ช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐบาล และช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในประเทศได้มากขึ้น และระบบ Clean Portal ยังมีการนำ Artificial Intelligence มาใช้ในการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (UNDP Seoul Policy Centre, 2024)

(3) รายงาน Corruption ผ่าน application ในโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2013 คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิมนุษยชน (ACRC) ของสาธารณรัฐเกาหลีได้เปิดตัวแอปพลิเคชันสมาร์ตโฟนชื่อ “Report Corruption & Public Interest Violation” ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถรายงานการทุจริตและการละเมิดผลประโยชน์สาธารณะ เช่น การผลิตหรือการจำหน่ายอาหารปลอมปน หรือการมลพิษทางสิ่งแวดล้อม แอปนี้ช่วยให้ผู้ใช้ถ่ายภาพหรือบันทึกวิดีโอของการกระทำผิดและส่งไปยัง ACRC โดยตรง และมีฟังก์ชันการระบุตำแหน่งเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการสืบสวน นอกจากนี้ผู้ใช้ยังสามารถปรึกษากับนักสืบจาก ACRC ก่อนที่จะยื่นรายงานได้ แอปนี้สามารถดาวน์โหลดได้ฟรีทั้งในระบบ Android และ iPhone และ ACRC ยังมอบรางวัลทางการเงินให้กับผู้ที่รายงานการทุจริต โดยผู้ที่ให้ข้อมูลนำไปสู่การฟื้นฟูหรือเพิ่มรายได้ หรือช่วยลดค่าใช้จ่ายขององค์กรรัฐสามารถได้รับรางวัลสูงสุดถึง 3 พันล้านวอน (ประมาณ 2.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับการรายงานการละเมิดผลประโยชน์สาธารณะ รางวัลสูงสุดคือ 2 พันล้านวอน (ประมาณ 1.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) (UNODC, 2016)

(4) ระบบ e-People คือระบบออนไลน์ของรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีที่เชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด รวมถึงรัฐบาลกลางและท้องถิ่น สำนักงานการศึกษา ภารกิจทางการทูตต่างประเทศ องค์การตุลาการ และสถาบันสาธารณะสำคัญ เพื่อให้ประชาชนสามารถยื่นคำร้องหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลได้อย่างสะดวก และรวดเร็วผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์นี้ ระบบ e-People ช่วยให้ประชาชนสามารถยื่นคำร้องหรือข้อร้องเรียนเกี่ยวกับบริการของรัฐบาล หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐได้ง่ายขึ้น และสามารถติดตามสถานะของคำร้องได้ผ่านระบบออนไลน์นี้ ทำให้เกิดความรับของชอบของรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี และก่อให้เกิดการตอบสนองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส (e-People)

(5) ระบบ Artificial Intelligence ในการตรวจจับเจ้าหน้าที่รัฐและธุรกรรมของรัฐบาลที่น่าสงสัยและมีข้อบ่งชี้ว่าเกี่ยวข้องกับการทุจริต (Justice Okamgba, 2024)

2.9.5 สาธารณรัฐประชาชนจีน

การรณรงค์ต่อต้านการทุจริตครั้งใหญ่ครั้งแรกในจีนสามารถย้อนกลับไปถึงราชวงศ์ฮั่น เมื่อจักรพรรดิอู่แห่งฮั่นทรงสถาปนาสำนักงานผู้ตรวจการภูมิภาคเพื่อควบคุมและกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ใน 13 จังหวัด หน่วยงานนี้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการต่อต้านการทุจริตต่อมาจนถึงรัฐบาลสาธารณรัฐจีน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรหรือหน้าที่อยู่บ้าง แต่หน่วยงานนี้เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างรัฐบาลจีนมานานกว่าสองพันปี ผู้ตรวจการเป็นทั้งมือไม้ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ควบคุมรัฐบาล (Xu, H., Guo, S., Sokol, M., & Pickel, S., 2024)

ในช่วงสั้น ๆ ของสาธารณรัฐจีน หน่วยงานผู้ตรวจการถูกแทนที่ด้วย Control Yuan หรือในภาษาจีน **监察院** ซึ่งเป็นหนึ่งในห้าอำนาจอริปไตย อันประกอบไปด้วยฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ การสอบและการสรรหาเจ้าหน้าที่ และการควบคุม โดยอำนาจฝ่ายควบคุมมีหน้าที่รับผิดชอบในการสืบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ประพฤติมิชอบหรือใช้อำนาจในทางที่ผิด

การควบคุมการทุจริตในปัจจุบันในสาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินการโดย (1) คณะกรรมการกลางเพื่อการตรวจสอบวินัย (ภาษาจีน : **中央纪律检查委员会**) และ (2) คณะกรรมาธิการกำกับดูแลแห่งชาติ (ภาษาจีน : **国家监察委员会**)

สาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนายุทธศาสตร์การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ อย่างก้าวกระโดด ในระยะเวลาไม่กี่ปีมานี้ ทั้งนี้ โดยผสมผสานนโยบาย เทคโนโลยี และกฎหมายเข้าเป็นยุทธศาสตร์ รัฐบาลจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ (และประธานาธิบดีสีจิ้นผิง) ต่อด้านการทุจริตอย่างกว้างขวาง (Kwok, T., 2024) โดยไม่เพียงแต่กำจัด “เสือ” หรือข้าราชการระดับสูง เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง “แมลงวัน” ซึ่งหมายถึงข้าราชการระดับล่างด้วย เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีพฤติกรรมทุจริตใด ๆ ที่ถูกมองข้าม (Reddy, R. K., 2022)

1) นโยบายและกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ดำเนินการตามนโยบายและกลไกต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ เช่น กฎหมายอาญาและกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มุ่งเสริมสร้างการต่อสู้กับการทุจริต รวมถึงการกำหนดให้การทุจริตมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมและบุคคลที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การแนะนำให้บุคคลยอมรับหรือให้สินบน และการให้และรับของกำนัลระหว่างคนใช้ บุคลากรทางการแพทย์ และบริษัทที่เกี่ยวข้องทางการแพทย์ อาจเป็นความผิดอาญาได้ตามกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติให้ความผิดฐานให้และรับสินบนมีระวางโทษหนักขึ้น (Fang, J., Li, C., & Jiang, J., 2024)

นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแล้ว สาธารณรัฐประชาชนจีนยังบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยในคดีหนึ่ง ศาลแห่งเมืองกวางโจวได้พิพากษาลงโทษอดีตเจ้าหน้าที่อาวุโสสองคนของ China Railway Tunnel Group ในข้อหาให้สินบนข้าราชการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการบังคับใช้และพิพากษาลงโทษบุคคลที่มีความผิดนับตั้งแต่กฎหมายได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ 12 ปีก่อนว่าการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐบาลต่างประเทศเป็นความผิดอาญา (Yin, C., 2024)

สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตของจีน โดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้ประกาศใช้นโยบายที่มีชื่อเสียง Sky Net ซึ่งมีเป้าหมายที่เจ้าหน้าที่ทุจริตที่หนีไปต่างประเทศ โดยการขอความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศอย่างเข้มงวด ทำให้ยึดทรัพย์สินที่ถูกทุจริตไปได้เป็นจำนวนมาก รวมถึงจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ แต่การทุจริตอย่างเป็นระบบยังคงมีอยู่ (Ng, A., 2024)

2) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปราบปรามการทุจริต

สาธารณรัฐประชาชนจีนมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเปิดช่องทางการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐบาล โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐบาลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ซึ่งช่วยให้เกิดการตรวจสอบโดยภาคประชาชน นโยบายนี้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงข้อมูล การทำให้กระบวนการต่าง ๆ กลายเป็นระบบอัตโนมัติ และลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก ลดบทบาทของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในสถานที่จริง แต่ให้ปฏิบัติงานผ่านระบบดิจิทัล ทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ จำกัดดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ และลดโอกาสในการประพฤติมิชอบ

นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น

(1) ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) โดยการนำเทคโนโลยีฐานข้อมูลขนาดใหญ่

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการต่อต้านการทุจริต โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงจากวิธีการแบบดั้งเดิมที่ใช้นมนุษย์เป็นหลักไปสู่แนวทางที่ใช้เครื่องจักรขั้นสูง และใช้กลยุทธ์การทำนายมากกว่า ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากมหาศาล ระบุรูปแบบ และตรวจจับความผิดปกติที่อาจบ่งชี้ถึงกิจกรรมทุจริต ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสืบสวน แม้จะยังมีข้อจำกัดและข้อกังวลบางประการ เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น แต่โดยรวมแล้ว ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ยังเป็นประโยชน์ในการต่อต้านการทุจริต และยกระดับขีดความสามารถของจีนในการต่อสู้กับการทุจริตในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Wang, R., 2024)

(2) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการต่อต้านการทุจริต ได้โดย AI สามารถตรวจสอบข้อมูลจำนวนมากเพื่อประเมินการทำงานและชีวิตส่วนตัวของข้าราชการสามารถระบุพฤติกรรมที่น่าสงสัย เช่น การโอนทรัพย์สิน และธุรกรรมทางการเงินที่ผิดปกติ การสร้างแผนผังเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างละเอียดเพื่อค้นหาการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้น โดยรัฐบาลจีนได้พัฒนาโปรแกรม “Zero Trust” ขึ้นเพื่อใช้ตรวจสอบและประเมินกิจกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐบาล AI นี้วิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่จากฐานข้อมูลรัฐบาลกว่า 150 แห่ง ตั้งแต่เริ่มใช้งานเมื่อ ค.ศ. 2012 ระบบ Zero Trust ได้ระบุการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ 8,721 คน แม้ว่าจะประสบความสำเร็จ แต่ระบบนี้ก็เผชิญกับการต่อต้านจากรัฐบาลท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่บางส่วนเนื่องจากความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว และข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่ละเอียดอ่อน (Chen, S., 2019)

(3) การปกปิดตัวตนผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต ประชาชนสามารถรายงานเบาะแสการทุจริตได้โดยไม่ต้องเปิดเผยตัว ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่รัฐจัดเตรียมไว้

(4) การกำกับควบคุมสื่อสังคมออนไลน์ มีการติดตามและควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างเข้มงวด ซึ่งรัฐบาลจีนสามารถทำได้ง่ายเนื่องจากการปิดกั้นแพลตฟอร์มออนไลน์ของต่างประเทศ ทำให้แพลตฟอร์มที่เข้าถึงในเขตแดนของประเทศได้เป็นแพลตฟอร์มสัญชาติจีนเท่านั้น

(5) เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) และฟินเทค (FinTech) เทคโนโลยีการเงิน (FinTech) สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านการทุจริตด้านเครดิตได้ โดยใช้ข้อมูลระดับจุลภาคจากบริษัท FinTech ซึ่ง FinTech ช่วยลดการทุจริตด้านเครดิตได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในภูมิภาคที่มีระบบ FinTech ที่ได้รับการจัดการอย่างดี โดยข้อมูล FinTech มีข้อได้เปรียบอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลทางการเงินแบบเดิม FinTech จึงเป็นข้อมูลเชิงลึกที่มีค่าสำหรับการต่อต้านการทุจริตด้วยเทคโนโลยีในภาคการเงิน (Gupta, B. B., & Chui, K. T., 2023) สำหรับการใช้นโยบายบล็อกเชนของจีนในการต่อต้านการทุจริต เกิดขึ้นเพื่อตอบโต้กรณีที่มีการออกใบแจ้งหนี้ในระบบที่เรียกว่า “ฟาเพียว” ซึ่งประสบปัญหาการทุจริตขายใบแจ้งหนี้ปลอมอย่างเปิดเผย เพื่อใช้ในการหลีกเลี่ยงภาษี สำนักงานสรรพากรแห่งชาติประจำเซินเจิ้นจึงร่วมมือกับ Tencent เพื่อรวมบล็อกเชนเข้ากับกระบวนการออกใบแจ้งหนี้ ด้วยเหตุที่บล็อกเชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ มีการกระจายศูนย์ และการเข้ารหัส ทำให้มีการบันทึกธุรกรรมที่โปร่งใส ลดโอกาสในการฉ้อโกงและรายงานเกินความจริง ซึ่งต่อมา บริษัท China Aerospace Science and Technology Corporation ที่เป็นรัฐวิสาหกิจได้นำบล็อกเชนมาใช้เพื่อปรับปรุงการกำกับดูแลใบแจ้งหนี้ทั่วประเทศ (O’Neal, S., 2018)

(6) เทคโนโลยีอื่น ๆ นอกจากเทคโนโลยีต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว จีนยังนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างระบบและเครื่องมือต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิยมชอบต่าง ๆ เช่น ระบบเครดิตทางสังคม และระบบจดจำใบหน้าที่ใช้สำหรับป้องกันการอาชญากรรมและการเฝ้าระวัง นอกจากนี้ จีนยังพัฒนาโรงพักตำรวจอัตโนมัติอีกด้วย (Griffin, M., 2019)

2.9.6 สาธารณรัฐฟินแลนด์

สาธารณรัฐฟินแลนด์เป็นหนึ่งในประเทศที่มีระดับการทุจริตต่ำที่สุดในโลก ซึ่งเป็นผลมาจากยุทธศาสตร์ต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมในหลายด้าน โดยเน้นการป้องกัน ปลูกฝังความซื่อสัตย์ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อปกป้องความโปร่งใสในทุกภาคส่วน

หนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของสาธารณรัฐฟินแลนด์คือการเสริมสร้างวัฒนธรรมของความซื่อสัตย์สุจริตในทุกระดับของสังคม ฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับการศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมและความโปร่งใสตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงการปฏิบัติงานในภาครัฐและเอกชนมีการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตในหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ รวมถึงการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบของการทุจริต

ระบบการตรวจสอบและควบคุมภายในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในฟินแลนด์ถูกออกแบบมาเพื่อป้องกันและตรวจสอบพฤติกรรมทุจริต รัฐบาลฟินแลนด์ได้จัดตั้งหน่วยงานที่มีบทบาทในการตรวจสอบและควบคุมการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการการตรวจสอบและการป้องกันการทุจริต (Finnish National Audit Office) ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานรัฐและการปฏิบัติงานต่าง ๆ

1) นโยบายและกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐฟินแลนด์

ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การทำงานของหน่วยงานนี้ช่วยให้มีการตรวจสอบที่เข้มงวดและป้องกันการทุจริตในกระบวนการบริหารจัดการ การบังคับใช้กฎหมายเป็นหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์นี้ สาธารณรัฐฟินแลนด์มีกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต ซึ่งรวมถึงกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาคส่วนต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และการให้บริการสาธารณะ การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ช่วยให้มีการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการบริหาร

นอกจากการบังคับใช้กฎหมายแล้ว ระบบศาลที่มีความเป็นอิสระและโปร่งใสของสาธารณรัฐฟินแลนด์ช่วยให้การพิจารณาคดีทุจริตเป็นไปอย่างยุติธรรม มีการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดโดยไม่คำนึงถึงตำแหน่งหรืออำนาจของบุคคล อีกทั้ง รัฐบาลสาธารณรัฐฟินแลนด์ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของรัฐผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตในทุกระดับ แม้ว่าสาธารณรัฐฟินแลนด์จะมีระดับการทุจริตต่ำ แต่ก็ยังมีลักษณะการทุจริตและประพฤตินิชอบบางประการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือในระบบสาธารณะและการบริหารจัดการของประเทศ หนึ่งในลักษณะการทุจริตที่พบได้ในสาธารณรัฐฟินแลนด์คือการทุจริตในภาคการก่อสร้างและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ แม้ว่าฟินแลนด์จะมีระบบการควบคุมที่เข้มงวด แต่บางครั้งการดำเนินงานในโครงการขนาดใหญ่สามารถนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การให้สัมปทานหรือการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่โปร่งใส ซึ่งอาจเกิดจากการทุจริตในกระบวนการประมูลหรือการให้ผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้มีอิทธิพล

นอกจากนี้ การทุจริตในภาคการเงินและการธนาคารก็เป็นเรื่องที่สาธารณรัฐฟินแลนด์ต้องเผชิญ เช่น การทำธุรกรรมที่ไม่เปิดเผยหรือการจัดการที่ไม่เหมาะสมในด้านการเงิน ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการตรวจสอบที่เข้มงวดในบางกรณี หรือปัญหาที่พบเจอบ่อยในหลายประเทศอันได้แก่ การประพฤตินิชอบที่เกิดขึ้นในภาคการเมือง มักพบในรูปแบบของการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชอบหรือการให้ผลประโยชน์แก่กลุ่มทางการเมือง

ในช่วงการเลือกตั้ง การกระทำเหล่านี้ อาจทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้ง และการตัดสินใจทางการเมือง

2) ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐของสาธารณรัฐฟินแลนด์

การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐและการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกันนั้น มีการกำกับโดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลและการให้บริการสาธารณะ โดยกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

(1) Act on Information Management in Public Administration (906/2019)

มาตรา 3 (Section 3) การจัดการข้อมูลร่วมกัน (Information Management in Cooperation) มาตรานี้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องร่วมมือกันในการจัดการข้อมูลและสร้างระบบข้อมูลที่สามารถใช้ร่วมกันได้ รวมถึงการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และให้บริการแก่ประชาชน

มาตรา 6 (Section 6) การสร้างสภาพแวดล้อมข้อมูล (Data Environment) กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ต้องสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมข้อมูลที่สามารถใช้ร่วมกันได้ เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันและการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับรัฐ

(2) Act on the Secondary Use of Health and Social Data (552/2019)

มาตรา 13 (Section 13) การใช้งานข้อมูลเพื่อการวิจัยและการพัฒนา (Use of Data for Research and Development) กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลสุขภาพและสังคมสามารถใช้และแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันเพื่อการวิจัย การพัฒนา และการวางแผนเชิงนโยบาย ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวของผู้ป่วย

มาตรา 5 (Section 5) การแบ่งปันข้อมูล (Data Sharing) มาตรานี้กำหนดกรอบในการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการประสานงานเพื่อใช้ข้อมูลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

3) ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะของสาธารณรัฐฟินแลนด์

กฎหมายว่าด้วยสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ (Public Access to Information Act) ของประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์ เรียกว่า “Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta” หรือ Act on the Openness of Government Activities เป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่เก็บรวบรวมและจัดการโดยหน่วยงานของรัฐ การบังคับใช้กฎหมายนี้ช่วยส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานราชการและให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของรัฐบาลได้อย่างง่ายดาย โดยมีมาตราและข้อกำหนดที่สำคัญดังนี้

มาตรา 3 (Section 3) การเปิดเผยข้อมูล (Openness Principle) มาตรานี้กำหนดหลักการทั่วไปว่าข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐถือเป็นข้อมูลสาธารณะ และต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน ยกเว้นข้อมูลบางประเภทที่มีข้อยกเว้นตามกฎหมาย เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความลับ

มาตรา 9 (Section 9) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (Right of Access to Official Documents) มาตรานี้ระบุสิทธิของประชาชนในการขอและรับข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ รวมถึงเอกสาร รายงาน ข้อมูลทางการเงิน และข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ โดยหน่วยงานรัฐมีหน้าที่ที่ต้องตอบสนองต่อคำขอภายในระยะเวลาที่กำหนด และต้องให้เหตุผลหากปฏิเสธคำขอ

4) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการต่อต้านการทุจริต

สาธารณรัฐฟินแลนด์ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) อย่างกว้างขวางในการต่อต้านการทุจริต โดยมุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัย ป้องกันการทุจริต และเสริมสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการต่อต้านการทุจริตของสาธารณรัฐฟินแลนด์มีลักษณะดังนี้

(1) ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการเปิดเผยข้อมูล (Open Data)

สาธารณรัฐฟินแลนด์ได้นำเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence, AI) มาใช้ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลการเงินและการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ เช่น การตรวจสอบการใช้จ่ายของรัฐบาล การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง และการป้องกันการทุจริตในโครงการสาธารณะ จากการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข้อมูลการเงิน งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ช่วยให้สามารถค้นหาแนวโน้มและรูปแบบที่อาจบ่งชี้ถึงความผิดปกติหรือพฤติกรรมที่ไม่ปกติได้ การวิเคราะห์เชิงสถิติและการทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) ช่วยในการระบุและติดตามความผิดปกติ เช่น การใช้จ่ายที่ไม่สอดคล้องกับงบประมาณหรือการประมูลที่มีความเสี่ยงสูง

การเปิดเผยข้อมูลในสาธารณรัฐฟินแลนด์ จะดำเนินการผ่านระบบการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ ได้แก่ Suomi.fi และ Kansalaiskeskustelu ซึ่งเป็นตัวอย่างของระบบที่มีการจัดการข้อมูลที่ทันสมัยและโปร่งใส ระบบการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ให้ข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับงบประมาณของรัฐ การจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ และข้อมูลโครงการต่าง ๆ ข้อมูลที่เปิดเผยรวมถึงรายงานการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานรัฐ การจัดซื้อจัดจ้าง และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสำคัญในการติดตามการใช้จ่ายและการดำเนินงานของรัฐบาล

สำหรับทางด้านกฎหมายนั้น สาธารณรัฐฟินแลนด์ได้ส่งเสริมนโยบายเปิดเผยข้อมูลสาธารณะและการจัดทำกฎหมายที่สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูล เช่น กฎหมายว่าด้วยสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ (Public Access to Information Act) ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถร้องขอและเข้าถึงข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

(2) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) สาธารณรัฐฟินแลนด์ใช้

ปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลการเงิน โดยเฉพาะการใช้การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และอัลกอริทึมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) โดยมักใช้กับการตรวจจับการฟอกเงิน การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารจัดการงบประมาณที่ผิดปกติ ซึ่งสามารถตรวจจับความผิดปกติของข้อมูลการเงินที่ซับซ้อนมากกว่าในอดีต และไม่สามารถตรวจพบได้ด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม การรวมกันของการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และปัญญาประดิษฐ์ช่วยให้สาธารณรัฐฟินแลนด์สามารถสร้างระบบการตรวจสอบที่มีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการประมวลผลข้อมูลช่วยให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ไม่ปกติได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และลดความเสี่ยงจากการทุจริต

(3) การพัฒนาแอปพลิเคชันและระบบการรายงานเบาะแสการทุจริต

ระบบการรายงานเบาะแสของสาธารณรัฐฟินแลนด์ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ออกแบบมาเพื่อให้ประชาชนสามารถรายงานการทุจริตและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้อย่างง่ายดาย หนึ่งในแอปพลิเคชันหลักที่ถูกใช้อย่างแพร่หลายคือแอปพลิเคชัน Whistleblower.fi ซึ่งมีระบบออนไลน์ที่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถส่งข้อมูลโดยไม่เปิดเผยชื่อ (anonymous) เพื่อปกป้องความปลอดภัยของผู้รายงาน แอปพลิเคชัน Whistleblower.fi เป็นเครื่องมือที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการรายงานการทุจริตและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ใช้สามารถรายงานปัญหาได้อย่างปลอดภัยและเป็นส่วนตัว

(4) กฎหมายเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)

สาธารณรัฐฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยมีกฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาและการใช้งาน AI ในหลายภาคส่วน เช่น 1) ยุทธศาสตร์ปัญญาประดิษฐ์ของฟินแลนด์ เป็นกรอบนโยบายที่กำหนดเป้าหมายให้ฟินแลนด์เป็นผู้นำด้านการใช้ AI ในยุโรป โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้าน AI การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างสภาพแวดล้อมทางกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนา AI และ 2) กฎหมายบริการดิจิทัล เป็นกฎหมายที่กำกับดูแลบริการดิจิทัลต่าง ๆ รวมถึงการใช้ AI โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ปลอดภัย โปร่งใส และยุติธรรม เป็นต้น

2.9.7 เขตปกครองพิเศษฮ่องกง

ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2513 เขตปกครองพิเศษฮ่องกงเต็มไปด้วยการทุจริต การให้สินบนเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน การทุจริตเกิดขึ้นในระบบราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชน เช่น ตำรวจ ซึ่งมักเรียกรับสินบนในการจับกุมหรือไม่ดำเนินคดี สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่เรียกรับเงินในการออกเอกสารต่าง ๆ ที่ดินที่เกิดการทุจริตในการออกโฉนดที่ดิน หน่วยงานก่อสร้างและสาธารณูปโภคที่เกิดการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการต่าง ๆ

เมื่อในอดีตการปราบปรามและดำเนินคดีทุจริตเป็นหน้าที่ของกรมตำรวจ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากอัยการสูงสุดก่อนที่จะสามารถดำเนินคดีได้ ทำให้กระบวนการดังกล่าวมีความล่าช้าและเปิดช่องให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในหมู่เจ้าหน้าที่ตำรวจเอง และเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาลึกซึ้ง พ.ศ. 2511 จึงมีการจัดตั้งสำนักงานปราบปรามการทุจริต (Anti-Corruption Office: ACO) ขึ้นสังกัดกรมตำรวจ แต่เนื่องจากมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนจำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือและไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างเต็มที่

ต่อมา พ.ศ. 2517 จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption: ICAC) ขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ICAC มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน ดำเนินคดี และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอย่างครอบคลุม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสังคมที่โปร่งใส ยุติธรรม และมีเสถียรภาพ ICAC เป็นหน่วยงานอิสระที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานใด ๆ และมีอำนาจในการดำเนินการอย่างอิสระ

ภายหลังจากที่เขตปกครองพิเศษฮ่องกงกลับมาอยู่ภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ พ.ศ. 2540 สภาประชาชนแห่งชาติจีนได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการ ICAC โดยรับฟังคำแนะนำจากผู้ว่าการเกาะฮ่องกง เพื่อให้มั่นใจว่า ICAC จะยังคงดำเนินงานอย่างเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพต่อไป

1) นโยบายและกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง

ICAC ใช้กลยุทธ์ Three-Pronged Attack ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ

(1) ฝ่ายปฏิบัติการ (The Operations Department): มีหน้าที่รับพิจารณาและสอบสวนเรื่องร้องเรียน

(2) ฝ่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริต (The Corruption Prevention Department) มีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานและกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐและเอกชน กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและลดการทุจริต และแนะนำแนวทางป้องกันการทุจริต

(3) ฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ (The Community Relations Department) มีหน้าที่ให้ความรู้ สร้างเครือข่าย และสนับสนุนประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักและทัศนคติต่อต้านการทุจริต

2) ด้านกฎหมายที่ให้อำนาจ ICAC มี 3 ฉบับ คือ

(1) The Independent Commission Against Corruption Ordinance (The ICAC Ordinance)

เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง อำนาจหน้าที่ และการควบคุมดูแลองค์กร ICAC การสืบสวนสอบสวนการทุจริต รวมถึงความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต มีอิสระในการดำเนินงาน สำคัญสำคัญ ได้แก่ ให้อำนาจจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ คุมขังผู้ถูกจับได้ 48 ชั่วโมง ตรวจค้นและยึดทรัพย์สินได้โดยไม่มีหมายศาล กำหนดกระบวนการจัดการกับผู้ต้องสงสัยและหลังการจับกุม การประกันตัว การหาพยานหลักฐาน การพิมพ์ลายนิ้วมือและถ่ายภาพ การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ การค้นและยึด รวมทั้งการจำหน่ายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด มีกรอบระยะเวลาดำเนินคดี 1 ปี นับแต่วันรับเรื่อง และความผิดในการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่

(2) The Prevention of Bribery Ordinance 1997 (POBO)

เป็นกฎหมายป้องกันการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานมหาชน ลูกจ้างหรือภาคเอกชน สำคัญสำคัญ ได้แก่ การเรียกรับผลประโยชน์ การเสนอผลประโยชน์โดยบุคคลในฮ่องกงและที่อื่นใด การเสนอจะให้ เรียก หรือรับผลประโยชน์ เพื่อให้ถอนคำเสนอ หรือถอนตัวจากการประมูลจัดซื้อจัดจ้าง หรือการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ การที่เจ้าหน้าที่รัฐดำรงชีวิตไม่สอดคล้องกับรายได้ หรือมีทรัพย์สินมากกว่ารายได้ปกติ โดยไม่สามารถอธิบายได้ ให้อำนาจพิเศษในการสืบสวนสอบสวน ตรวจค้นบัญชีธนาคาร เอกสารทางการเงิน สมุดบัญชีอื่น เอกสารธุรกิจและส่วนตัว ให้ผู้ต้องสงสัยแสดงบัญชีทรัพย์สิน รายได้ และค่าใช้จ่ายส่วนตัว ยับยั้งหรือยกเลิกบัญชีธุรกรรมการเงิน ควบคุมเอกสารการเดินทาง ระงับการจำหน่ายทรัพย์สินหากจะหนีออกนอกประเทศหรือเลี่ยงการริบทรัพย์ การรายงานเท็จต่อ ICAC และการเปิดเผยความลับในการสืบสวนสอบสวนเป็นความผิด รวมทั้งมีการคุ้มครองผู้ให้เบาะแส

(3) The Elections Corrupt and Illegal Conduct Ordinance

เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตและกระทำมิชอบในการเลือกตั้งและหาเสียงทุกระดับเพื่อให้เป็นธรรม โปร่งใส เปิดเผย ชื่อสัตย์ ไร้อุจฉัย ไม่งุนงง ไม่ซื้อเสียง ไม่ใช่จ่ายเงินและรับเงินบริจาคผิดกฎหมาย สำคัญสำคัญ ได้แก่ การติดสินบนผู้สมัครและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การใช้กำลังหรือข่มขู่ผู้สมัคร การมีส่วนร่วม

ทุจริตกับผู้สมัคร การขัดขวางมิให้คนอื่นสมัครหรือให้ถอนตัว การทุจริตเพื่อให้สนับสนุนหรือไม่สนับสนุนผู้สมัคร หรือให้ถอนตัว ปลอมแปลงทำลายบัตรเลือกตั้ง ลงคะแนนเท็จ ผู้สมัครหรือเจ้าหน้าที่เลือกตั้งใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งไม่ชอบ ทุจริตเงินบริจาคเลือกตั้ง เผยแพร่ข้อมูลเท็จ และโฆษณาหาเสียงโดยไม่ชอบ คดีทุจริตการเลือกตั้ง ผู้สมัครและผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำผิด จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนไม่ได้กระทำผิด พยานบุคคลไม่ถือเป็นผู้สมคบ ในการกระทำผิด เป็นการคุ้มครองพยานที่ร่วมมือในการให้ข้อมูล

2.9.8 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีประวัติอันยาวนานในการดำเนินงานด้านการปราบปรามการทุจริต อีกทั้งยังได้มีการปฏิรูปการต่อต้านการทุจริตหลายครั้ง พ.ศ. 2540 ประเทศอินโดนีเซียเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ประเด็นเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ประชาชนอินโดนีเซียเรียกร้องให้มีการแก้ไขเป็นอย่างมากในช่วงความยุ่งยากทางการเมืองครั้งนั้น แต่องค์กรต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่ในขณะนั้นมีจุดอ่อนหลายประการ เช่น ภายใต้อำนาจของฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) และคดีเกี่ยวกับการทุจริตดำเนินการโดยสำนักงานอัยการที่มีปัญหาว่าไม่มีความโปร่งใส

ต่อมามีแรงผลักดันจากกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย และการเติบโตของภาคประชาสังคม ภายหลังการสิ้นสุดของระบอบเผด็จการทหารของประธานาธิบดี “ซูฮาร์โต” ซึ่งปกครองอินโดนีเซียมายาวนานกว่า 31 ปี และถือเป็นหนึ่งในระบอบที่มีการทุจริตมากที่สุดในทวีปเอเชีย โดยประธานาธิบดี “ซูฮาร์โต” คือศูนย์รวมอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองเข้าหาตัวเองและใช้อำนาจนี้แจกจ่ายผลประโยชน์ให้กับครอบครัวพวกพ้อง นายพลในกองทัพ เพื่อนฝูงนักธุรกิจ และข้าราชการระดับสูงในเครือข่าย ทำให้ภายใต้อำนาจของประธานาธิบดี “ซูฮาร์โต” กลายเป็นสังคมปิดที่ขาดความโปร่งใส เต็มไปด้วยการใช้เส้นสาย และระบบอุปถัมภ์ การละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐ และปิดกั้นสื่อ เมื่อระบอบนี้สิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. 2541 จึงเกิดแรงผลักดันทั้งจากภายในและภายนอกที่อยากจะสร้างสังคมที่โปร่งใส ปราศจากการผูกขาดอำนาจ และถูกผลักดันควบคู่กันไป คือ “การสร้างประชาธิปไตย” และ “การขจัดการทุจริต” โดยนโยบายและกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีดังนี้

1) กฎหมายฉบับที่ 31/1999

เมื่อ พ.ศ. 2542 มีการตรากฎหมายต่อต้านการทุจริต คือกฎหมายฉบับที่ 31/1999 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจและอัยการในการปราบปรามคดีทุจริตซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 43

2) กฎหมายฉบับที่ 30/2002

เมื่อ พ.ศ. 2545 ได้มีการตรากฎหมายฉบับที่ 30/2002 ซึ่งเป็นการตรากฎหมายคณะรัฐมนตรีต่อต้านการทุจริต และมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อปราบปรามการทุจริตถึง 6 หน่วยงาน ก่อนจะมีคณะกรรมการต่อต้านการทุจริต ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2546 มีการจัดตั้ง คณะกรรมการต่อต้านการทุจริต (The Corruption Eradication Commission) หรือ Komisi Pemberantasan Korupsi หรือ KPK ขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยมีประเทศนอร์เวย์ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลอินโดนีเซียแค่ 10 ปี KPK เป็นหน่วยงานอิสระของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการต่อต้านการทุจริต โดยไม่ถูกแทรกแซงจากอำนาจอื่นใด ภารกิจช่วงแรกของคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตนั้น มีแรงเสียดทานสูง เพราะต้องเผชิญกับมรดกตกทอดจากระบบอุปถัมภ์ แบบเผด็จการของประธานาธิบดี “ซูฮาร์โต” ที่ฝังรากลึกในระบบโครงสร้างและวัฒนธรรม กับการเป็นองค์กรเกิดใหม่

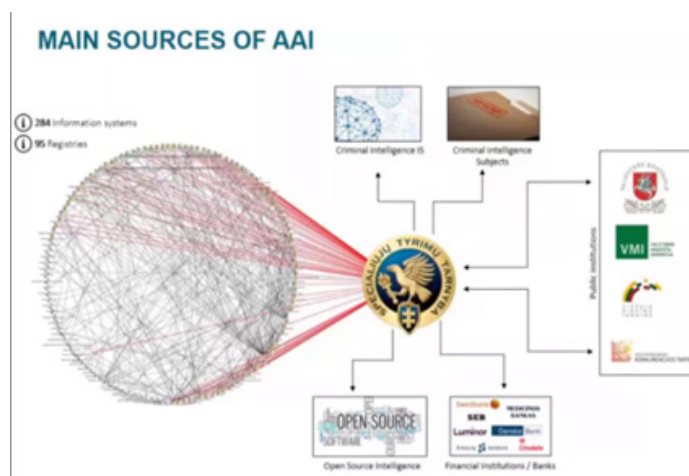
2.9.9 สาธารณรัฐลิทัวเนีย

สาธารณรัฐลิทัวเนียเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้มีการริเริ่มนำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการตรวจจับและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการทุจริตในมิติต่าง ๆ โดยสหภาพยุโรปได้ยกย่องว่าแนวทางการใช้เทคโนโลยีของสาธารณรัฐลิทัวเนียถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับใช้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากระบบของสาธารณรัฐลิทัวเนียเป็นการใช้ Software การวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าทั่วไป สามารถหาซื้อได้จากท้องตลาดทั่วไป Software ลักษณะดังกล่าว มีการพัฒนาให้ทันสมัย (update) อยู่เสมอ และหากเกิดปัญหาก็สามารถให้บริษัทเจ้าของดำเนินการแก้ไขได้ โดยไม่จำเป็นต้องพัฒนาระบบสำหรับใช้ในหน่วยงานของรัฐเอง จึงง่ายสำหรับการนำไปปรับใช้ความยากง่ายของการปรับใช้จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของชุดข้อมูลและระเบียบกฎหมายในการได้ข้อมูลว่าจะสามารถรวบรวมข้อมูลได้มากและมีคุณภาพเพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์หรือไม่

หน่วยงานหลักของสาธารณรัฐลิทัวเนียที่มีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการตรวจจับและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการทุจริตคือหน่วย Special Investigation Service (STT) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐลิทัวเนีย โดยในการประชุม Anticorruption for Development Global Forum ที่จัดขึ้นโดยธนาคารโลก (World Bank) ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 โดยเป็นการประชุมออนไลน์ ได้มีผู้แทนของหน่วย Special Investigation Service (STT) สาธารณรัฐลิทัวเนียได้บรรยายการใช้เทคโนโลยีในการตรวจจับวิเคราะห์การทุจริตโดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

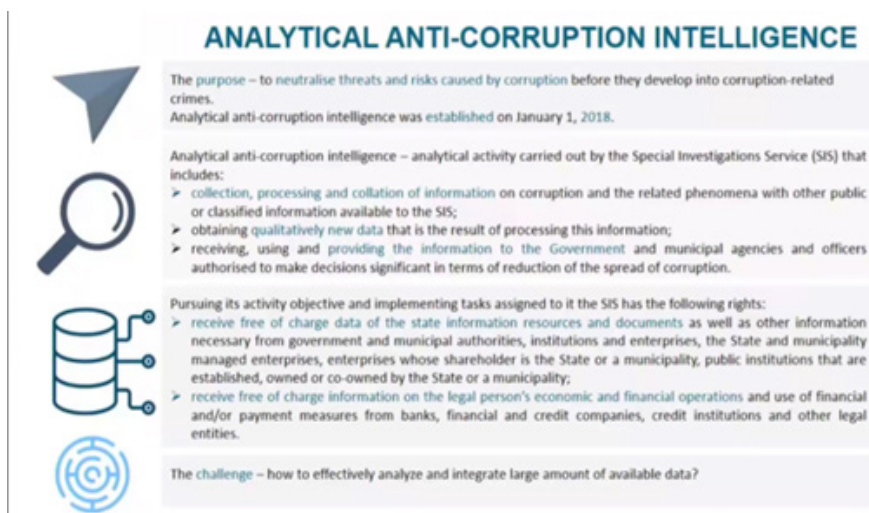
หน่วยงาน Special Investigation Service (STT) มีการจัดตั้งหน่วยวิเคราะห์ข่าวกรองในการต่อต้านการทุจริตขึ้นใน ค.ศ. 2018 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ ตรวจสอบการกระทำที่อาจนำมาสู่การทุจริตเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาก่อนที่จะเกิดเป็นการทุจริตขึ้น

ทั้งนี้ หน่วยงาน Special Investigation Service (STT) มีอำนาจในการขอชุดข้อมูล หรือเอกสารจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ทั้งส่วนกลาง และท้องถิ่น รวมถึงบริษัทเอกชนที่รัฐถือครองหุ้นส่วน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมีอำนาจในการเรียกข้อมูลด้านการเงินจากนิติบุคคลในทุกรูปแบบ

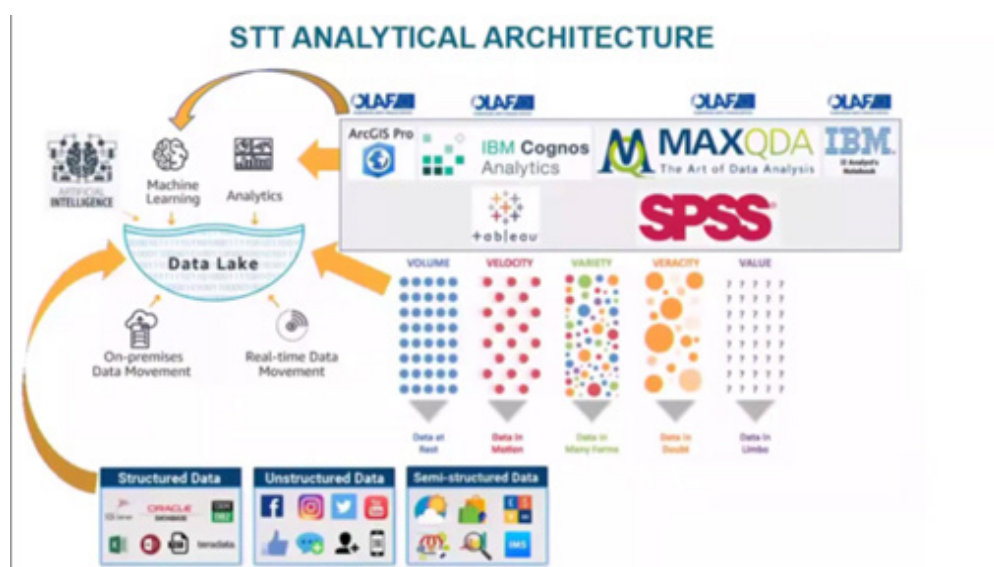
ภาพที่ 22 แสดงความเป็นมาและอำนาจของหน่วยวิเคราะห์ข่าวกรองในการต่อต้านการทุจริต
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

แหล่งข้อมูลหลักที่หน่วย Special Investigation Service (STT) ใช้ในการวิเคราะห์ตรวจจับการทุจริตมาจาก 1) ฐานข้อมูลข่าวกรองอาชญากรรม 2) ฐานข้อมูลข่าวกรองอาชญากร 3) ข่าวกรองจากแหล่งข้อมูลเปิด 4) ฐานข้อมูลจากสถาบันการเงิน/ธนาคาร และ 5) ฐานข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ

ภาพที่ 23 แสดงแหล่งข้อมูลหลักในการตรวจจับวิเคราะห์ทุจริตของหน่วยงาน Special Investigation Service (STT)
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

จากที่กล่าวมาข้างต้น หน่วย Special Investigation Service (STT) เลือกใช้ Software การวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าทั่วไปมีขายตามท้องตลาด รัฐบาลลิทัวเนียจึงไม่ต้องลงทุนจัดซื้อจัดจ้างพัฒนาระบบขึ้นมาใหม่ที่มีราคาแพง อย่างไรก็ตามก็มีการเลือกใช้ Software ที่มีตามท้องตลาดส่งผลให้ หน่วย Special Investigation Service (STT) ต้องใช้ Software จากหลากหลายบริษัทที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันเช่น ArcGIS Pro, IBM Cognos Analytics, IBM Analyst's Notebook, Tableau, MAXQDA และ SPSS ฯลฯ ตามภาพด้านล่าง

ภาพที่ 24 แสดง Software วิเคราะห์ข้อมูลของหน่วย Special Investigation Service (STT)
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

ในการประชุมดังกล่าว หน่วย Special Investigation Service (STT) ได้นำเสนอตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ตรวจจับการทุจริตไว้หลายกรณี ดังนี้

1) การรับเครือข่ายติเข้าทำงานในรัฐวิสาหกิจ หน่วยงาน Special Investigation Service (STT) ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพนักงานรัฐวิสาหกิจด้านการรถไฟของสาธารณรัฐลิทัวเนีย โดยเอาฐานข้อมูลพนักงานมาวิเคราะห์กับฐานข้อมูลประชากรที่มีข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่าย พบว่าพนักงานของรัฐวิสาหกิจดังกล่าวจำนวนร้อยละ 35 หรือจำนวน 3,055 คน มีความสัมพันธ์แบบเครือข่าย จึงเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตเกี่ยวกับการรับคนเข้ามาเป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจดังกล่าว โดยหน่วยงาน Special Investigation Service (STT) ได้ส่งข้อมูลหลักฐานดังกล่าวให้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมดำเนินการแก้ไขต่อไป

ภาพที่ 25 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลพนักงานการรถไฟแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

2) การอนุญาตให้สร้างอาคารที่พักอาศัยในเขตพื้นที่อนุรักษ์ หน่วยงาน Special Investigation Service (STT) ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการอนุญาตให้สร้างอาคารที่พักอาศัยในเขตพื้นที่อนุรักษ์ โดยการนำเอาฐานข้อมูลการอนุญาตให้สร้างอาคารจากกระทรวงทรัพยากร มาตรวจสอบเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลเขตพื้นที่อนุรักษ์ของกรมที่ดิน และเมื่อพบการอนุญาตให้สร้างอาคารแบบผิดปกติที่มีการทับซ้อนเขตพื้นที่อนุรักษ์ ก็จะดำเนินการวิเคราะห์เส้นทางการเงินของผู้ให้อนุญาตและดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

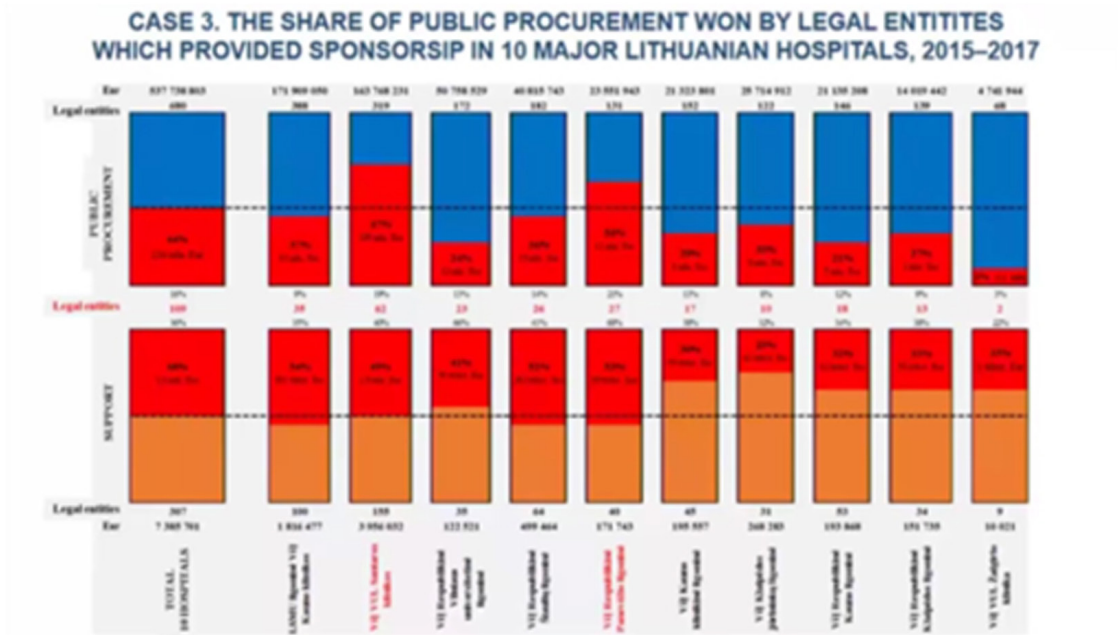
ArcGIS Pro **CASE 2. CORRUPTION RISK IN TERRITORIAL PLANNING AND CONSTRUCTION**

ภาพที่ 26 แสดงการวิเคราะห์การอนุญาตให้สร้างอาคารที่พักอาศัยในเขตพื้นที่อนุรักษ์
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

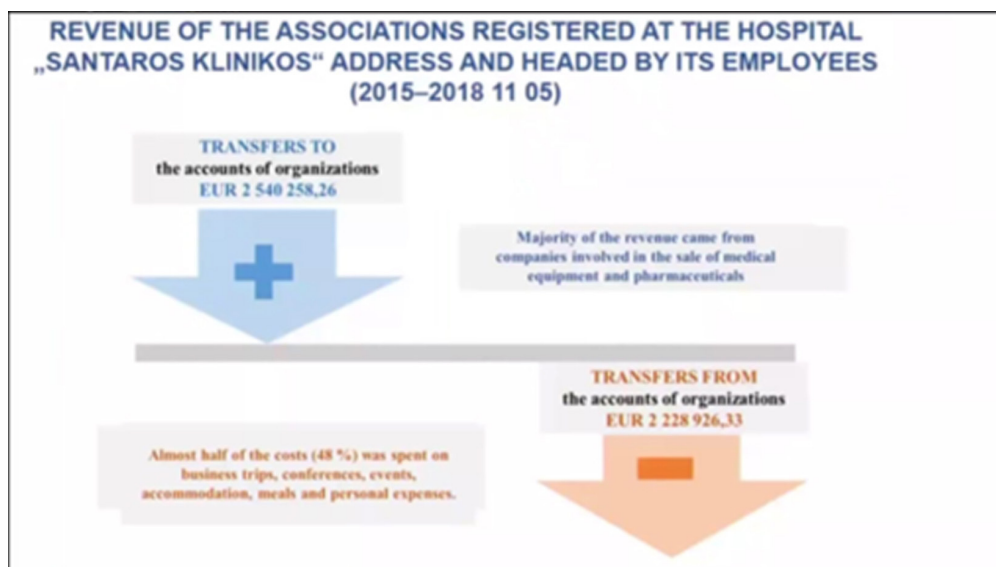
3) การได้รับงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจากโรงพยาบาล หน่วย Special Investigation Service (STT) ได้รับทราบข้อมูลมาว่าการที่บริษัทเอกชนจะสามารถได้รับงานจากโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง บริษัทเอกชนดังกล่าวจะต้องบริจาคหรือจ่ายค่าสปอนเซอร์ให้โรงพยาบาลดังกล่าวก่อนที่จะสามารถรับงานได้ โดยที่งานดังกล่าวเป็นการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

เมื่อได้รับข้อมูลดังกล่าว หน่วยงาน Special Investigation Service (STT) จึงได้นำเอาข้อมูลการจ้างงานของโรงพยาบาลทั่วประเทศย้อนหลัง มาตรวจสอบเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลการบริจาคเงินหรือสปอนเซอร์ พบว่ามีบริษัทเล็ก ๆ แห่งหนึ่งได้มีการบริจาคให้กับโรงพยาบาลสำคัญของสาธารณสุขรัฐลิทัวเนีย จำนวน 10 โรงพยาบาล ในระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2017 เป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 27 แสดงการตรวจสอบพบบริษัทขนาดเล็กบริจาคเงินให้กับโรงพยาบาล 10 แห่ง
ของสาธารณรัฐลิทัวเนีย
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

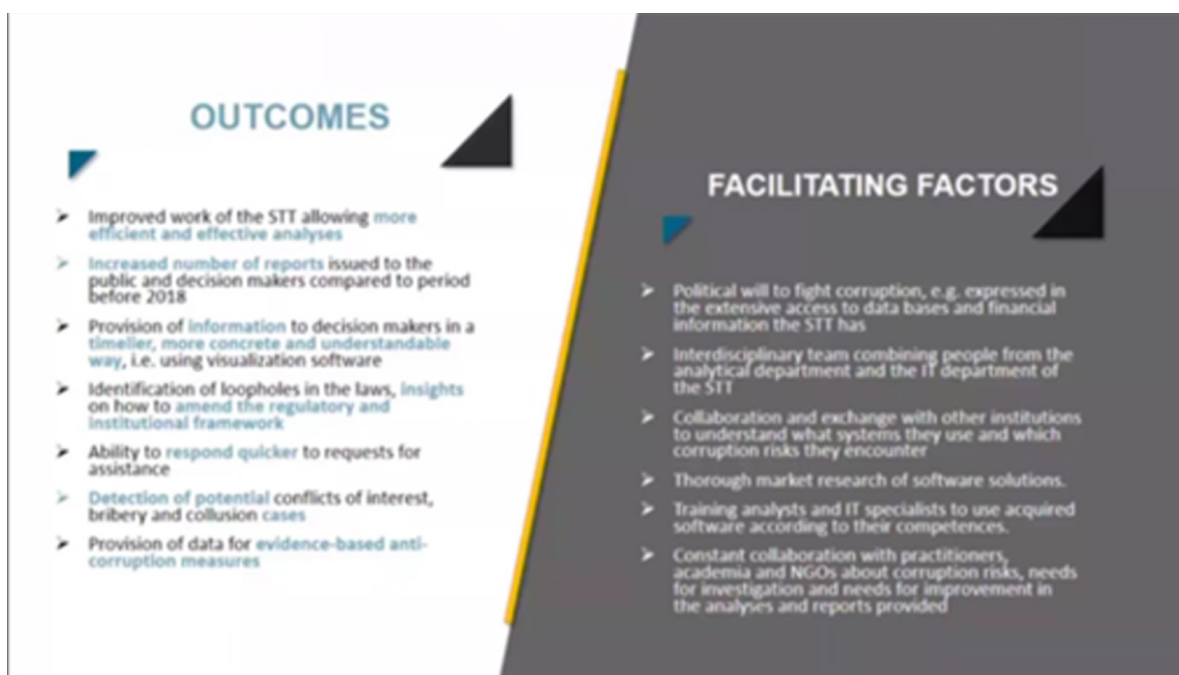
หน่วยงาน Special Investigation Service (STT) ยังได้มีการตรวจสอบเส้นทางการ
บริจาคเงินพบว่ามียู่ด้วยกัน 2 แนวทางคือ 1) บริจาคไปยังโรงพยาบาลโดยตรง และ 2) บริจาคไปยังสมาคมโดย
สมาคมดังกล่าวจะมีพนักงานของโรงพยาบาลเป็นประธาน โดยเมื่อตรวจสอบลึกลงไปจะพบว่า รายได้ของสมาคม
โดยมากมาจากการบริจาคของบริษัทขายยา และขายอุปกรณ์ทางการแพทย์ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเกือบครึ่งจะถูกใช้
สำหรับค่าเดินทางไปประชุม ค่าที่พัก ค่าอาหาร และอื่น ๆ

ภาพที่ 28 รายละเอียดรายรับและรายจ่ายของสมาคมที่ตั้งโดยโรงพยาบาลเพื่อรับการบริจาค
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

โดยสรุปหน่วยงาน Special Investigation Service (STT) ของลิทัวเนียให้ความเห็นว่า นับตั้งแต่มีการจัดตั้งหน่วยวิเคราะห์ข่าวกรองในการต่อต้านการทุจริตขึ้นในปี ค.ศ. 2018 โดยการใช้เทคโนโลยีมาวิเคราะห์ตรวจจับการทุจริต ส่งผลให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

- (1) พัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วย Special Investigation Service (STT) ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- (2) เพิ่มปริมาณรายงานเกี่ยวกับการทุจริตให้สาธารณะ และผู้บริหารได้รับทราบมากขึ้น
- (3) สามารถให้ข้อมูลต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว ง่ายต่อความเข้าใจ ด้วยการใช้ข้อมูล และแผนผังรูปภาพ
- (4) สามารถตรวจพบช่องว่างของระเบียบกฎหมายได้
- (5) สามารถดำเนินการช่วยเหลือ หรือตอบสนองต่อข้อร้องเรียนได้อย่างรวดเร็ว
- (6) สามารถตรวจจับการขัดกันของผลประโยชน์ การให้หรือรับสินบน และการร่วมมือกันกระทำความผิดได้มากขึ้น
- (7) สามารถมีข้อมูลที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์

ภาพที่ 29 แสดงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ตรวจจับการทุจริตของสาธารณรัฐลิทัวเนีย
ที่มา: การประชุม Anticorruption for Development Global Forum (World Bank, 2023)

2.10 การศึกษาในงานในประเทศและต่างประเทศ

2.10.1 การศึกษาในงาน ณ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

1) หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. ถือเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระและเริ่มมีโครงสร้างการจัดตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติงานเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยมีหน้าที่และอำนาจหลักในการไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง รวมถึงการไต่สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

นอกจากนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีหน้าที่และอำนาจตามภารกิจ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่

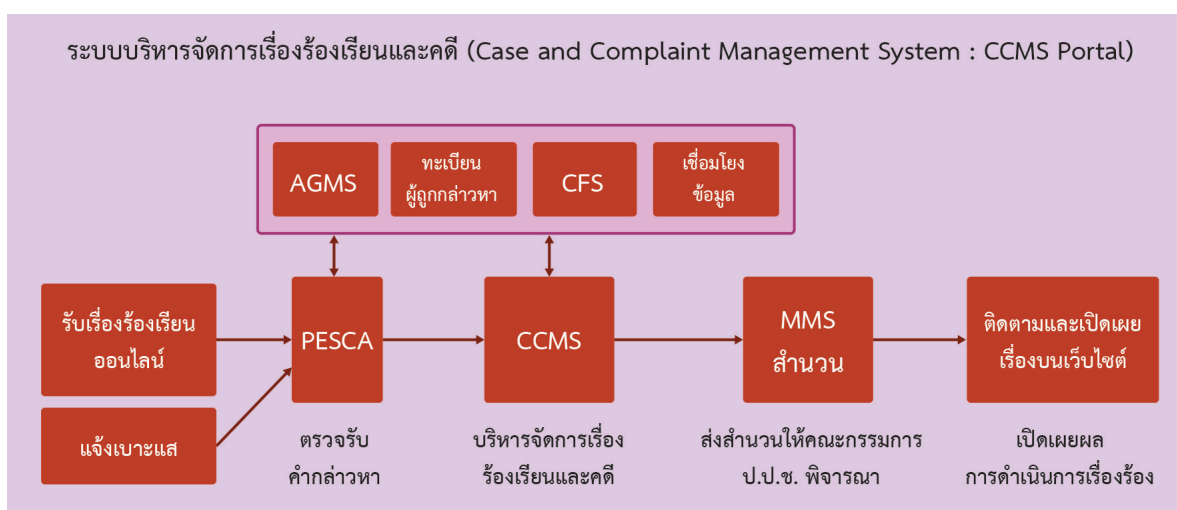
ด้านที่ 1 ด้านปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วย 1) หน้าที่และอำนาจในการไต่สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในทุกระดับตำแหน่ง 2) อำนาจมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐอื่นดำเนินการแทน 3) มีกระบวนการไต่สวนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ ไม่ว่าจะเป็กรณีที่มีการกล่าวหาหรือไม่ 4) การไต่สวนเบื้องต้นในรูปแบบการดำเนินการเป็นคณะ 5) การแจ้งข้อกล่าวหา 6) อำนาจการไต่สวนตามมาตรา 34 มาตรา 38 มาตรา 40 และมาตรา 69 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 7) การดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อกฎหมาย 8) การดำเนินคดีกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง 9) การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 10) การดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ด้านที่ 2 ด้านการป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย 1) เสนอมาตรการ ความเห็นข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ 2) กำหนดมาตรการและกลไกเพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 3) มาตรการเฝ้าระวังในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการส่อทุจริตหรืออาจมีการทุจริต 4) สร้างความโปร่งใสด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน และ 5) ส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของสำนักงาน ป.ป.ช.

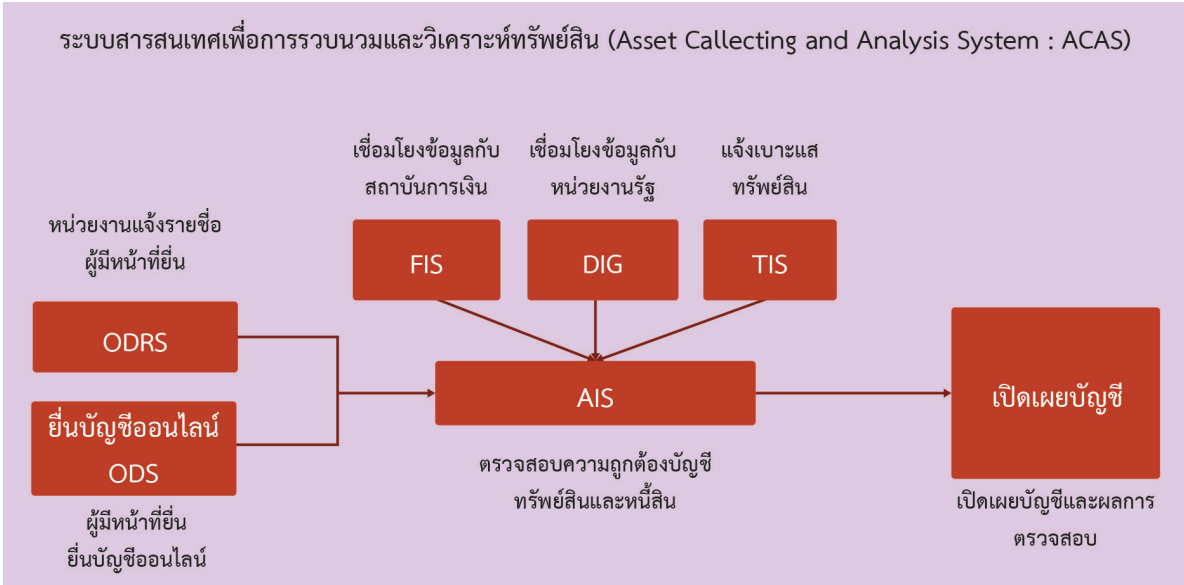
จากการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. ทำให้สามารถสรุประบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดังนี้

(1) ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (Case and Complaint Management System: CCMS Portal) สามารถแบ่งการทำงานได้เป็น 4 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) กระบวนการรับเรื่องหรือแจ้งเบาะแส 2) กระบวนการตรวจรับคำกล่าวหา 3) กระบวนการดำเนินการเรื่องกล่าวหา (ตรวจสอบหรือไต่สวน) และ 4) กระบวนการติดตามเรื่องกล่าวหา โดยเริ่มตั้งแต่การรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์หรือการแจ้งเบาะแส จากนั้นมีระบบตรวจรับคำกล่าวหาและการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี รวมถึงส่งสำนวนให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา และเปิดเผยผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน ตามภาพที่ 30

ภาพที่ 30 แสดงกระบวนการของระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2567)

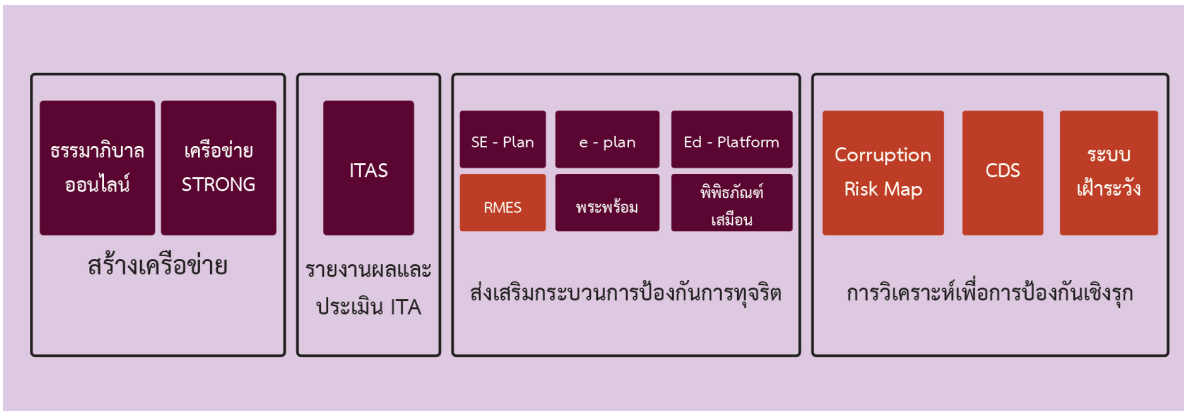
(2) ระบบสารสนเทศด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน เป็นระบบสารสนเทศเพื่อการรวบรวมและวิเคราะห์ทรัพย์สิน (Asset Collecting and Analysis System: ACAS) โดยมีกระบวนการตั้งแต่มีหน่วยงานแจ้งรายชื่อผู้ที่มีหน้าที่ยื่นทรัพย์สินหรือมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินออนไลน์ จากนั้นจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลกับสถาบันการเงินและหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการแจ้งเบาะแสทรัพย์สินจนถึงขั้นตอนการเปิดเผยบัญชีและผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามภาพที่ 31

ภาพที่ 31 แสดงกระบวนการของระบบสารสนเทศด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2567)

(3) ระบบสารสนเทศด้านด้านภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. เช่น ระบบแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (NACC Maps) ระบบการอ่านแปล ดีความ วิเคราะห์ข้อมูลภูมิสารสนเทศ และ ระบบแผนที่เพื่อแสดงผลการประเมิน ITA ของหน่วยงานภาครัฐ ระบบการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับ Digital Forensic เป็นต้น

(4) ระบบสารสนเทศด้านการป้องกันการทุจริตอื่น ๆ เช่น ระบบที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย STRONG ระบบธรรมาภิบาลออนไลน์ ระบบรายงานและประเมินผล ITA ระบบวิเคราะห์เพื่อการป้องกันเชิงรุก และระบบส่งเสริมการป้องกันการทุจริตอื่น ๆ ตามภาพที่ 32

ภาพที่ 32 แสดงระบบสารสนเทศด้านการป้องกันการทุจริตอื่น ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช.
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2566)

นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ยังมีแนวทางจัดตั้งศูนย์ป้องปรามการทุจริตแห่งชาติ (Corruption Deterrence Center: CDC) เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุก โดยแนวทางการดำเนินการของศูนย์ป้องปราม

การทุจริตแห่งชาติ มีกรอบการดำเนินงาน 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะแรก (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) เป็นการจัดทำระบบแจ้งเตือนใ้เฝ้าระวังเพื่อตรวจสอบและรายงานกลับอย่างรวดเร็ว โดยใช้ Application Line และ Google Forms เพื่อเป็นช่องทางในการแจ้งเบาะแส การส่งข้อมูลเบาะแสไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด การรายงานผลการดำเนินการ การจัดเก็บข้อมูล เป็นต้น 2) ระยะสอง (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566) เป็นการจัดทำระบบ Corruption Barometer Detection and Rapid Appraisal (Version 1) เพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำระบบให้สามารถรับการแจ้งเบาะแสข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. จากนั้น ระบบจะประมวลผลข้อมูลและส่งเบาะแสข้อมูลไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดหรือหน่วยงานที่หน้าที่และอำนาจเพื่อดำเนินการ และสามารถสรุปผลข้อมูลในมิติต่าง ๆ ได้ และ 3) ระยะสาม (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568) มีการกำหนดแผนในการจัดทำโครงการเฝ้าระวังสถานการณ์ทุจริตโดยการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีเฝ้าระวังและประเมินสถานะการณ์ทุจริตของศูนย์ป้องปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อรองรับภัยภัย และลดการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบและรายงานกลับอย่างรวดเร็ว โดยระยะที่สาม ของศูนย์ดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาเต็มรูปแบบทั้งด้านการจัดทำซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ตลอดจนการสร้างห้อง CDC War Room

ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ยังมีเป้าหมายในการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานในระยะยาว ได้แก่ การผลักดันให้เกิดการใช้งาน Digital Signature การพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนภารกิจของหน่วยงาน และการปรับปรุง ระบบดิจิทัลในการรองรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การตรวจสอบทรัพย์สิน และระบบงานสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้ตั้งแต่ต้นน้ำจนปลายน้ำ

นอกจากสำนักงาน ป.ป.ช. จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบป้องกันและปราบปราม การทุจริตประพตติมิชอบของประเทศไทยแล้ว ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบหรือปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยงาน โดยถือว่าการใช้เทคโนโลยี เหล่านี้มาเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพตติมิชอบในประเทศไทยได้เช่นกัน ยกตัวอย่าง 1) การใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อประชาชนผ่านระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ ที่เว็บไซต์ govspending.data.go.th และแอปพลิเคชัน ที่มีชื่อเรียกว่า ภาษีไปไหน ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ซึ่งถือเป็น จุดเริ่มต้นและเป็นครั้งแรกในการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ 2) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และสนับสนุนการตรวจสอบ (e-Audit) ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน 3) ระบบบัญชีข้อมูลภาครัฐ (Data Catalog) ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange) ของสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ 4) ระบบบริหารจัดการคดีพิเศษ (Case Intelligence System: CIS) ระบบค้นหาข้อมูลส่วนบุคคล (DSI Smart Search) และระบบสารสนเทศสำหรับการปฏิบัติงาน ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ 5) ระบบ Linkage Center การเชื่อมโยงผ่านระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูล กระบวนการยุติธรรม (DXC) ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 6) ระบบงานจัดการ งบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) ของสำนักงานงบประมาณ 7) ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ในการเปิดเผยข้อมูลให้ครบถ้วนตามมาตรฐานสากล (Open Contracting Data Standard: OCDS) และระบบวิเคราะห์หาความเสี่ยงและตรวจสอบการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Red Flags) ของกรมบัญชีกลาง และ 8) เว็บไซต์ ACT-Ai (ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ) ขององค์กรต่อต้าน คอร์รัปชัน (ประเทศไทย) เป็นต้น

2.10.2 การศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐฟินแลนด์และสาธารณรัฐเอสโตเนีย

2.10.2.1 สาธารณรัฐฟินแลนด์

1) ข้อมูลทั่วไปของสาธารณรัฐฟินแลนด์

สาธารณรัฐฟินแลนด์เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคนอร์ดิกของยุโรปเหนือ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 338,000 ตารางกิโลเมตร และเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับแปดของทวีปยุโรป โดยเป็นประเทศที่มีระบบการเมืองการปกครองและระบบกฎหมายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่หล่อหลอมขึ้นมาผ่านกระบวนการวิวัฒนาการทางการเมือง สาธารณรัฐฟินแลนด์ได้สร้างระบบที่ผสมผสานระหว่างความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ความเท่าเทียมในการเข้าถึงความยุติธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมถึงเป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมากจนทำให้มีการนำมาเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงทำให้สาธารณรัฐฟินแลนด์มีดัชนีการรับรู้การทุจริต หรือ Corruption Perceptions Index (CPI) ถูกจัดให้อยู่ลำดับที่ 2 ของโลก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ด้านการทุจริตที่ต่ำของประเทศรองมาจากราชอาณาจักรเดนมาร์ค หรือประเทศเดนมาร์ค

2) สถานการณ์การทุจริตของสาธารณรัฐฟินแลนด์

สาธารณรัฐฟินแลนด์มีปัญหาการทุจริตเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ โดยการทุจริตที่เกิดขึ้นในอดีตเริ่มมาจากการให้รางวัลหรือการให้สินบน ต่อมาได้มีการปฏิวัติทางอุดมการณ์ประชาธิปไตยในยุโรป ทำให้มีการกระจายอำนาจสู่ประชาชนโดยตรงควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบการศึกษา ระบบสวัสดิการสังคม จึงทำให้มีค่านิยมที่ต่อต้านการทุจริตเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าสาธารณรัฐฟินแลนด์เป็นหนึ่งในประเทศที่มีระดับการทุจริตต่ำที่สุดในโลก ซึ่งเป็นผลมาจากยุทธศาสตร์ต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมในหลายด้าน ซึ่งเน้นการป้องกัน ปกป้องความซื่อสัตย์ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อปกป้องความโปร่งใสในทุกภาคส่วน แต่ก็ยังมีลักษณะการทุจริตและประพฤตินิยมขบบางประการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือในระบบสาธารณะและการบริหารจัดการของประเทศ เช่น 1) การทุจริตในภาคการก่อสร้างและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ แม้ว่าสาธารณรัฐฟินแลนด์มีระบบการควบคุมที่เข้มงวด แต่บางครั้งการดำเนินงานในโครงการขนาดใหญ่สามารถนำไปสู่การใช้ตำแหน่งและอำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การให้สัมปทานหรือการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่โปร่งใส เป็นต้น 2) การทุจริตในภาคการเงินและการธนาคาร เช่น การทำธุรกรรมที่ไม่เปิดเผยหรือการจัดการที่ไม่เหมาะสมในด้านการเงิน ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการตรวจสอบที่เข้มงวดในบางกรณี หรือปัญหาที่พบเจอบ่อยในหลายประเทศ และ 3) การทุจริตในภาคการเมือง เช่น การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชอบหรือการให้ผลประโยชน์แก่กลุ่มทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้ง การกระทำเหล่านี้ อาจทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้งและการตัดสินใจทางการเมือง เป็นต้น

3) หน่วยงานที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมขบ

จากการศึกษาข้อมูลและการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมขบ สภาผู้แทนราษฎร พบว่าหน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสาธารณรัฐฟินแลนด์มีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งรัฐบาลของสาธารณรัฐฟินแลนด์ได้จัดตั้งหน่วยงานดังกล่าวไว้ตรวจสอบและควบคุมการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

(1) **สำนักงานตำรวจ** มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงมีหน้าที่สืบสวนการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งสำนักงานตำรวจของสาธารณรัฐฟินแลนด์ถือเป็นหน่วยงานที่ประชาชนให้ความเชื่อถือว่ามีความสุจริตสูง

(2) **สำนักงานคณะกรรมการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต** มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐและการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเป็นหน่วยงานที่มีการตรวจสอบที่เข้มงวดและป้องกันการทุจริตในกระบวนการบริหารจัดการ

(3) **สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน** มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้งบประมาณของรัฐ รวมถึงตรวจสอบกองทุนต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากระบบงบประมาณและการใช้เงินของรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ

(4) **องค์กรสืบสวนสอบสวนพิเศษแห่งชาติ** มีหน้าที่ปราบปรามต่อสู้กับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมและคดีประเภทอาชญากรรมต่าง ๆ

(5) **สำนักงานอัยการ** มีหน้าที่พิจารณาสำนวนและสั่งฟ้องศาล โดยพนักงานอัยการของสาธารณรัฐฟินแลนด์สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ โดยมีหลักประกันความอิสระตามกฎหมาย แม้กระทั่งผู้บังคับบัญชาที่ไม่สามารถแทรกแซงในการดำเนินคดีแต่ละคดีได้

(6) **องค์กรการตรวจสอบข้อเท็จจริง Factbar (FaktaBaari)** เป็นองค์กรเอกชนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและความรู้ด้านข้อมูลดิจิทัลของสาธารณรัฐฟินแลนด์ โดยองค์กรดังกล่าวก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 2014 ทำหน้าที่ตรวจสอบการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ว่าเป็นความจริงหรือไม่ โดยมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตรวจสอบข้อเท็จจริงเข้ามามีส่วนช่วยในการตรวจสอบ โดยเฉพาะการหาเสียงและการอภิปรายก่อนการเลือกตั้งรัฐสภาแห่งชาติและยุโรปทั้งหมด นอกจากนี้ องค์กรตรวจสอบข้อเท็จจริง Factbar ยังเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรและได้รับเงินสนับสนุนส่วนมากมาจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความโปร่งใส มูลนิธิและการสอนขององค์กรตนเอง โดยองค์กรการตรวจสอบข้อเท็จจริง Factbar มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการอภิปรายระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับประเทศและการเลือกตั้งสมาชิกสภายุโรป รวมถึงเพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับการใช้และการรู้เท่าทันข้อมูลดิจิทัล (Digital Information Literacy) นอกจากนี้ ยังมีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จและการบิดเบือนข้อมูล (Misinformation and Disinformation) ดังนี้

- การตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยการทำการตรวจสอบข้อมูลที่เผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ว่ามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือหรือไม่ โดยอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีมาตรฐานทางวิชาการ
- การให้ความรู้แก่ประชาชน โดยจัดทำเนื้อหาที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงวิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีทักษะในการตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเอง
- การเผยแพร่ผลการตรวจสอบ โดยการนำเสนอผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นบทความ วิดีโอ หรืออินโฟกราฟิก เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที
- ความร่วมมือกับสื่อต่าง ๆ โดยการทำงานร่วมกับองค์กรสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อสร้างมาตรฐานในการรายงานข่าวที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ
- การตอบโต้ข้อมูลเท็จ โดยเมื่อพบข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือน จะทำการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องแทนและแจ้งเตือนประชาชนเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นเท็จ

4) การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพตติมิชอบของสาธารณรัฐฟินแลนด์

สาธารณรัฐฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างกว้างขวางในการต่อต้านการทุจริตโดยมุ่งเน้นด้านการสร้างความโปร่งใส การป้องกันการทุจริต และการเสริมสร้างควมมีประสิทธิภพในกระบวนการตรวจสอบและการบังคับการใช้กฎหมาย ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพตติมิชอบของสาธารณรัฐฟินแลนด์ มีดังนี้

(1) การใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการเปิดเผยข้อมูล (Open Data)

สาธารณรัฐฟินแลนด์ได้นำเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลการเงินและการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ เช่น การตรวจสอบการใช้จ่ายของรัฐบาล การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง และการป้องกันการทุจริตในโครงการสาธารณะจากการรวบรวมข้อมูล เช่น ข้อมูลการเงินหรืองบประมาณ เป็นต้น สำหรับการเปิดเผยข้อมูลของสาธารณรัฐฟินแลนด์จะดำเนินการผ่านระบบการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ ได้แก่ Suomi.fi และ Kansalaiskeskustelu ซึ่งเป็นระบบที่มีการจัดการข้อมูลที่ทันสมัยและโปร่งใส โดยระบบการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ให้ข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับงบประมาณของรัฐ การจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ และข้อมูลโครงการต่าง ๆ ข้อมูลที่เปิดเผยรวมถึงรายงานการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานรัฐ การจัดซื้อจัดจ้าง และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสำคัญในการติดตามการใช้จ่ายและการดำเนินงานของรัฐบาล ทั้งนี้ การที่สาธารณรัฐฟินแลนด์สามารถใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่และการเปิดเผยข้อมูลได้นั้น เป็นผลมาจากสาธารณรัฐฟินแลนด์ได้รับการส่งเสริมนโยบายเปิดเผยข้อมูลสาธารณะและการจัดทำกฎหมายที่สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูล เช่น กฎหมายว่าด้วยสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ (Public Access to Information Act) ซึ่งให้ประชาชนสามารถร้องขอและเข้าถึงข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

(2) การใช้ปัญญาประดิษฐ์หรือ Artificial Intelligence (AI)

สาธารณรัฐฟินแลนด์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลการเงิน โดยเฉพาะการใช้การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และอัลกอริทึมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) โดยมักใช้กับการตรวจจับการฟอกเงิน การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารจัดการงบประมาณที่ผิดปกติ ซึ่งสามารถตรวจจับความผิดปกติของข้อมูลการเงินที่ซับซ้อนมากกว่าในอดีตและไม่สามารถตรวจพบได้ด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม โดยการรวมกันของการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และปัญญาประดิษฐ์ช่วยให้สาธารณรัฐฟินแลนด์สามารถสร้างระบบการตรวจสอบที่มีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการประมวลผลข้อมูลช่วยให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ไม่ปกติได้อย่างทันท่วงที และลดความเสี่ยงจากการทุจริต

(3) การใช้แอปพลิเคชันและระบบการรายงานเบาะแสการทุจริต

ระบบการรายงานเบาะแสการทุจริตของสาธารณรัฐฟินแลนด์รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ออกแบบมาเพื่อให้ประชาชนสามารถรายงานการทุจริตและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้อย่างสะดวก

ซึ่งหนึ่งในแอปพลิเคชันที่นิยมใช้มากที่สุด คือ Whistleblower.fi มีระบบออนไลน์ที่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถส่งข้อมูลโดยไม่เปิดเผยชื่อ (anonymous) เพื่อปกป้องความปลอดภัยของผู้รายงาน ซึ่งแอปพลิเคชันดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการรายงานการทุจริตและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ใช้สามารถรายงานปัญหาได้อย่างปลอดภัยและเป็นส่วนตัว

2.10.2.2 สาธารณรัฐเอสโตเนีย

1) ข้อมูลทั่วไปของสาธารณรัฐเอสโตเนีย

เมื่อ ค.ศ. 1991 สาธารณรัฐเอสโตเนียได้ประกาศอิสรภาพออกจากสหภาพโซเวียต โดยหลังจากการแยกประเทศออกมาเป็นอิสระในช่วงเริ่มแรก พบว่าประเทศมีพื้นที่ 45,339 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรอยู่ประมาณ 1.5 ล้านคน แต่ในปัจจุบันสาธารณรัฐเอสโตเนีย มีจำนวนประชากรประมาณ 1.3 ล้านคน โดยสาธารณรัฐเอสโตเนียมีนโยบายการปฏิวัติอิเล็กทรอนิกส์ (e-Revolution Policy) ซึ่งการดำเนินการพัฒนาประเทศสู่สังคมดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรมครั้งแรกผ่านโครงการ Tiger Leap เมื่อ ค.ศ. 1996 โดยการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศเอสโตเนีย ประกอบกับการปฏิรูปการเรียนการสอนโดยกำหนดให้โรงเรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนให้มากที่สุดเพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยการใช้เทคโนโลยี และในปีเดียวกันเมื่อรัฐบาลสาธารณรัฐเอสโตเนียได้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีทั่วประเทศแล้ว ภาคเอกชนได้มีการตอบรับนโยบายด้วยการนำเอาระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (e-banking) มาใช้ครั้งแรก ซึ่งระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ จนได้รับความนิยม และความเชื่อถือจากประชาชนเอสโตเนียอย่างสูง จึงทำให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสาธารณรัฐเอสโตเนียอย่างแพร่หลาย จนภาคเอกชนเริ่มมีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในหน่วยงาน ต่อมาสาธารณรัฐเอสโตเนียได้เกิดจุดเปลี่ยนสำคัญของสาธารณรัฐเอสโตเนียเริ่มจากนางเคร์สตี คัลยูไลด์ (Kersti Kaljulaid) อดีตประธานาธิบดีสาธารณรัฐเอสโตเนีย มีการปฏิวัติอิเล็กทรอนิกส์ (e-Revolution) โดยเริ่มใช้โครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติ (Digital X Road) ตั้งแต่ ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นโครงข่ายเชื่อมโยงและถ่ายโอนข้อมูล ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการให้บริการสาธารณะในรูปแบบ e-Services ของแต่ละหน่วยงาน โดยผู้มีอำนาจมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูล และอนุมัติข้อมูลได้เท่านั้น ซึ่งข้อมูลหลักที่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานในโครงข่าย Digital X Road ประกอบด้วย 7 ข้อมูลหลัก ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลการลงทะเบียนประชากร ข้อมูลบริษัทโทรคมนาคม ข้อมูลธนาคาร ข้อมูลภาษีอากร ข้อมูลระบบศูนย์กลางบริการแห่งรัฐ และข้อมูล ERP เป็นต้น นอกจากนี้ ตั้งแต่ ค.ศ. 2012 จนถึง ค.ศ. 2023 สาธารณรัฐเอสโตเนียมีดัชนีการรับรู้การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index: CPI) เพิ่มขึ้น 12 คะแนน โดยจาก ค.ศ. 2012 มีค่าคะแนน CPI อยู่ที่ 76 (ลำดับที่ 32) และปี ค.ศ. 2023 มีค่าคะแนน CPI อยู่ที่ 64 (ลำดับที่ 12)

2) หน่วยงานที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุติมิชอบ

จากการศึกษาข้อมูลและการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร พบว่า การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุติมิชอบของสาธารณรัฐเอสโตเนียเผชิญความท้าทายหลายประการ เช่น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ การรับมือกับปัญหาการทุจริต และการสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง

เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน โดยสาธารณรัฐเอสโตเนียมีหน่วยงานและองค์กรหลายแห่งที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตองค์กรหลักได้แก่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (National Audit Office) และ สำนักงานป้องกันการทุจริต (Estonian Internal Security Service หรือ KAPO) ที่มีหน้าที่สืบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำการทุจริต โดยสาธารณรัฐเอสโตเนียมีกฎหมายที่เข้มงวดในการป้องกันการทุจริต เช่น กฎหมายการปราบปรามการฟอกเงิน (Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act) และกฎหมายการเปิดเผยทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ (Anti-Corruption Act) ซึ่งบังคับให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของตน เพื่อป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อน

นอกจากนี้ หลังจากที่สาธารณรัฐเอสโตเนียมีการปฏิวัติอิเล็กทรอนิกส์ (e-Revolution) โดยเริ่มใช้โครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติ (Digital X Road) ซึ่งเป็นโครงข่ายเชื่อมโยงและถ่ายโอนข้อมูลทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการให้บริการสาธารณะในรูปแบบ e-Services ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งโครงการดังกล่าวถือเป็นโครงการสำคัญที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศด้วยการใช้เทคโนโลยี โดยมีหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานในโครงการให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนี้

(1) กระทรวงการเศรษฐกิจและการสื่อสาร (Ministry of Economic Affairs and Communication) มีหน้าที่พัฒนาการจัดการข้อมูลภาครัฐและเศรษฐกิจและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) สำนักงานระบบข้อมูลข่าวสารแห่งรัฐ (Department of State Information Systems: RISO) อยู่ภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่กำนกรองและให้ความเห็นชอบต่อนโยบายเสนอคณะรัฐมนตรี

(3) สำนักงานพัฒนาบริการข้อมูลสารสนเทศสังคม (Department of Information Society Services Development) อยู่ภายใต้กระทรวงการเศรษฐกิจและการสื่อสาร มีหน้าที่จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาบริการสาธารณะ

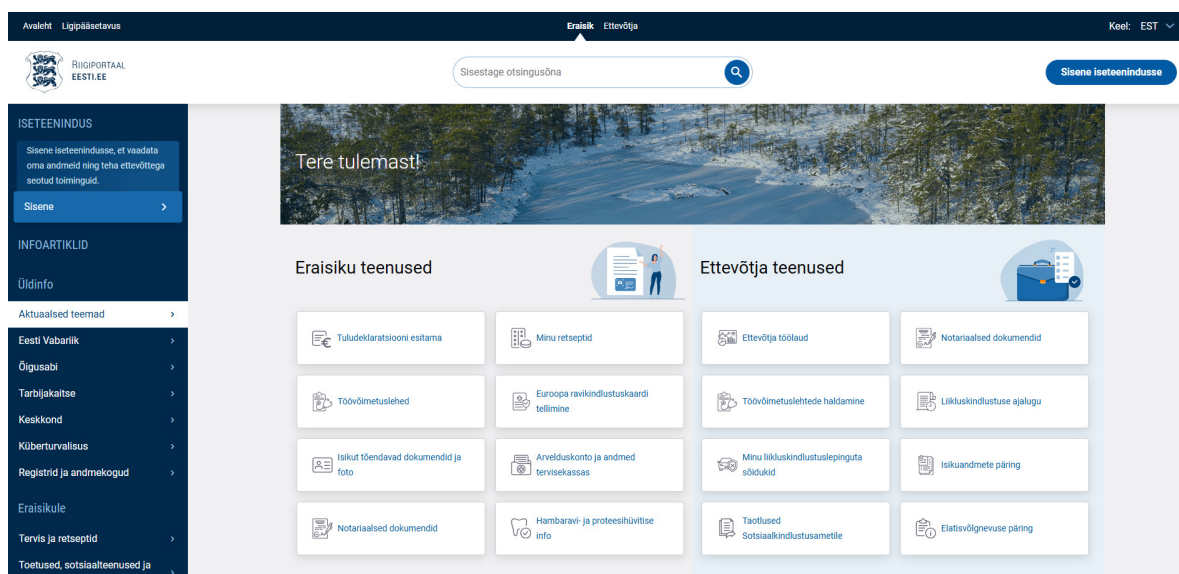
(4) สำนักงานระบบบริหารข้อมูลแห่งเอสโตเนีย (Estonian Information System Authority: RIA) อยู่ภายใต้กระทรวงการเศรษฐกิจและการสื่อสารมีหน้าที่ประสานความร่วมมือหน่วยงานรัฐต่าง ๆ และป้องกันปัญหาทางเทคนิคและความเสี่ยงเชิงระบบ

(5) ศูนย์บริการลงทะเบียนและระบบสารสนเทศ (Centre for Registers and Information Systems: RIK) อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่พัฒนาและดูแลระบบลงทะเบียน ต่าง ๆ ให้ภาครัฐและเอกชน เช่น ระบบลงทะเบียนธุรกิจ ระบบลงทะเบียนที่ดิน ระบบทะเบียนนิกโทซ และฐานข้อมูลอาชญากรรม เป็นต้น

3) การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุมิติขอบ

สาธารณรัฐเอสโตเนียได้มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการบริการประชาชนและบริหารงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการทำงานของหน่วยงานภาครัฐทุกด้าน และยังเชื่อมโยงกับการให้บริการของภาคเอกชนอีกด้วย ระบบเทคโนโลยีของสาธารณรัฐเอสโตเนียส่งผลให้การปฏิบัติงานภาครัฐมีความโปร่งใสอย่างสูง เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุมิติขอบ ซึ่งเทคโนโลยีที่มีการนำไปใช้ในประเทศสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

(1) State Portal Website (eesti.ee) ปัจจุบันสาธารณรัฐเอสโตเนีย มี State Portal Website (eesti.ee) เป็น One-stop Shop สำหรับบริการภาครัฐและ เป็นแหล่งรวมข้อมูลสำหรับบุคคลและธุรกิจที่ออกแบบให้เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย นอกจากการดูข้อมูลและ ใช้บริการ e-Service ต่าง ๆ ของภาครัฐแล้ว ยังมีฟีเจอร์ที่โดดเด่น และ สร้างความโปร่งใส เพิ่มความเชื่อมั่นให้กับประชาชน คือ Data Tracker ทำให้ประชาชนเจ้าของข้อมูลสามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลของตนถูกหน่วยงานใดเรียกดูข้อมูลส่วนบุคคล หากพบสิ่งผิดปกติสามารถแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบได้

ภาพที่ 33 แสดงเว็บไซต์ให้บริการกลางภาครัฐของสาธารณรัฐเอสโตเนีย State Portal Website (eesti.ee)
ที่มา: <https://www.eesti.ee/eraisik/et/avaleht>

ปัจจุบันประชาชนเอสโตเนียสามารถใช้บริการภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ถึงร้อยละ 99 มีเพียงอย่างเดียวที่ยังไม่สามารถใช้บริการทางออนไลน์ได้คือการหย่าร้าง ที่ยังจะต้องไปดำเนินการที่หน่วยงานของรัฐด้วยตนเอง ล่าสุดใน ค.ศ. 2022 ประเทศเอสโตเนียได้พัฒนาระบบการแต่งงานทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้บริการเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 34 แสดงระบบจดทะเบียนสมรสอิเล็กทรอนิกส์ของสาธารณรัฐเอสโตเนีย
ที่มา: <https://e-estonia.com>

(2) **ระบบการประชุมคณะรัฐมนตรีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Cabinet)** สาธารณรัฐเอสโตเนีย ได้พัฒนาระบบการประชุมคณะรัฐมนตรีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Cabinet) ในช่วง ค.ศ. 2000 เป็นการสร้างระบบการประชุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด โดยเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการประชุมจะสามารถทำการเข้าสู่ระบบ e-Cabinet ผ่านการยืนยันบุคคลด้วย e-ID ของแต่ละบุคคล โดยสามารถเข้าสู่ระบบก่อนการประชุมจริง และเข้าไปพิจารณาวาระการประชุมต่าง ๆ โดยระบบจะมีตัวเลือกว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือต้องการจะออกความเห็นอะไรหรือไม่ หากวาระการประชุมใดไม่มีผู้เห็นค้าน ระบบจะทำการระบุเป็นมติของที่ประชุมโดยอัตโนมัติ เมื่อเสร็จสิ้นการประชุม ข้อมูลจะถูกเก็บรักษาไว้แบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถค้นหาได้ง่าย การเข้าสู่ระบบสามารถทำได้จากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดรวมถึงมือถือ ทำให้สะดวกต่อการใช้งาน หลังจากนำระบบนี้มาใช้ การประชุมของรัฐบาลใช้ระยะเวลาลดลงจาก 4-5 ชั่วโมง เป็น 30 นาที

(3) **ระบบยื่นภาษีออนไลน์ (e-Tax board)** ใน ค.ศ. 2000 สาธารณรัฐเอสโตเนีย ได้พัฒนาระบบยื่นภาษีออนไลน์ (e-Tax board) เพื่อให้ประชาชนสามารถทำการยื่นภาษีได้โดยสะดวก ใช้เวลาในการยื่นภาษีเพียง 3 นาที

(4) **ระบบลงคะแนนดิจิทัล (i-Voting)** ใน ค.ศ. 2005 สาธารณรัฐเอสโตเนีย ได้พัฒนาระบบลงคะแนนดิจิทัล (i-Voting) โดยมีพื้นฐานมาจากระบบอัตลักษณ์บุคคลอิเล็กทรอนิกส์ e-ID ที่มีความปลอดภัยและมีความน่าเชื่อถือสูง สามารถยืนยันตัวตนบุคคลผ่านโทรศัพท์มือถือได้ ในปัจจุบันในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาครั้งล่าสุดในปีปัจจุบัน มีประชาชนใช้ระบบ i-voting ถึงร้อยละ 51

(5) **ระบบการให้บริการด้านสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ (e-Health)** ใน ค.ศ. 2008 สาธารณรัฐเอสโตเนียได้พัฒนาระบบการให้บริการด้านสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ (e-Health) ซึ่งเป็นการบูรณาการข้อมูลการรักษาพยาบาลของบุคคลจากทุกสถานพยาบาลเข้าด้วยกัน ทำให้ประชาชนสามารถเลือกรับบริการตามสถานพยาบาลที่สะดวกตามโอกาสโดยสามารถดึงข้อมูลส่วนบุคคลมาจากระบบส่วนกลางได้

(6) **ระบบการจ่ายยาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Prescription)** ใน ค.ศ. 2010 สาธารณรัฐเอสโตเนียได้พัฒนาระบบการจ่ายยาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Prescription) ขึ้น โดยแพทย์เมื่อวินิจฉัยอาการของผู้ป่วยก็จะระบุรายละเอียดข้อมูลยาลงในระบบออนไลน์ เมื่อผู้ป่วยไปที่สถานที่จ่ายยาหรือร้านขายยาผู้ป่วยยื่นแค่บัตรประชาชน เภสัชกรจะเข้าสู่ระบบและจ่ายยาตามที่แพทย์วินิจฉัยโดยไม่ต้องใช้กระดาษ

(7) **เครื่องมือส่งเสริมประชาธิปไตยทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Democracy Tools)** สาธารณรัฐเอสโตเนียได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Democracy Tools) มีทั้งหมด 4 เครื่องมือ ได้แก่ 1) ระบบ EIS – เป็นแพลตฟอร์มรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการร่างกฎหมายทุกฉบับ 2) ระบบ VOLIS – เป็นแพลตฟอร์มที่แสดงต่อสาธารณะว่าองค์กรส่วนท้องถิ่นอยู่ในระหว่างพิจารณาดำเนินการเรื่องใด (เช่นการใช้งบประมาณ) และมีช่องทางให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับกระบวนการตัดสินใจ 3) เว็บไซต์ Rahvaalgatus.ee – เว็บไซต์ที่มีขึ้นเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนได้เสนอโครงการ หรือแนวคิดริเริ่มแบบร่วมกันหลายคน ไปยังรัฐสภา และ 4) ระบบ e-Election System by Helmes หรือระบบลงคะแนนเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์

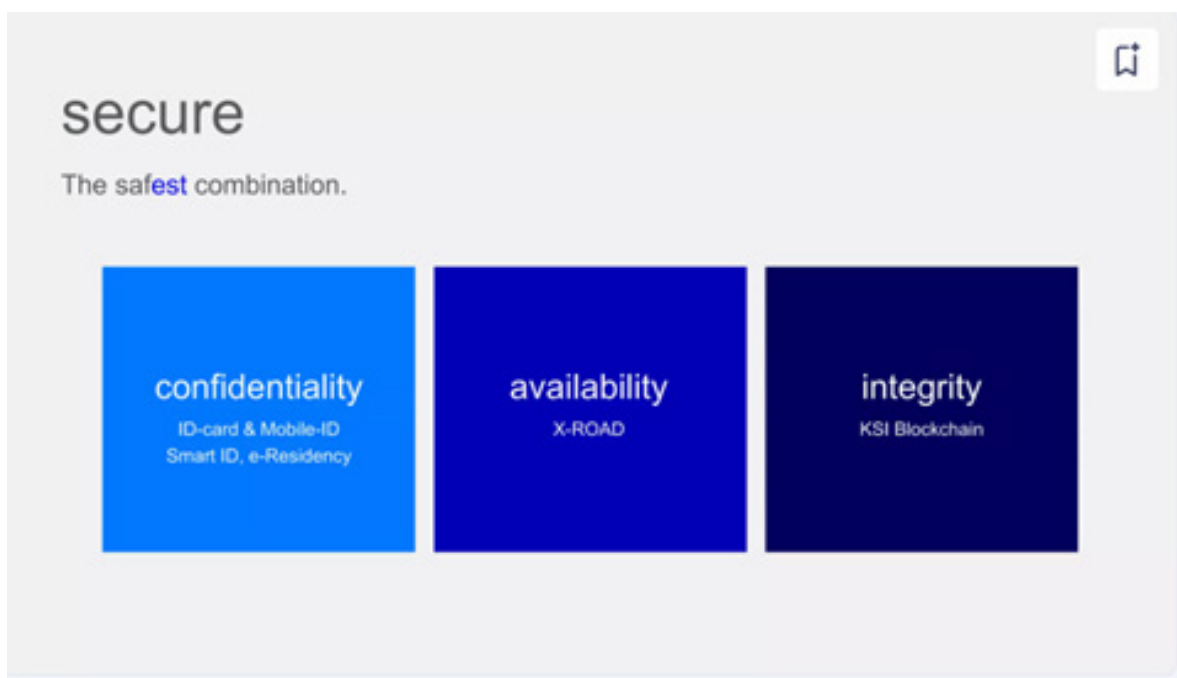
4) การใช้เทคโนโลยี AI ตรวจสอบการทุจริตของสาธารณรัฐเอสโตเนีย

ปัจจุบันสาธารณรัฐเอสโตเนียได้นำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI มาใช้วิเคราะห์และตรวจสอบการทุจริตด้านการเงิน เช่น การทุจริตเกี่ยวกับภาษี และการฟอกเงิน โดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI ของสาธารณรัฐเอสโตเนียพัฒนาโดยบริษัท MindTitan มีความสามารถในการวิเคราะห์และตรวจจับธุรกรรมที่เข้าข่ายการฟอกเงิน โดยจะทำการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเงินที่นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ในการแสดงธุรกรรมทางการเงินที่กำหนดไว้ในระเบียบ หรือกฎหมาย โดยธนาคารเอกชนในสาธารณรัฐเอสโตเนียในปัจจุบันได้นำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้อย่างแพร่หลาย และจะประสานข้อมูลไปยังหน่วยข้อมูลข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence Unit) ที่อยู่ภายใต้กระทรวงการคลัง

5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสังคมดิจิทัลของสาธารณรัฐเอสโตเนีย

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสังคมดิจิทัลของสาธารณรัฐเอสโตเนียที่ประสบความสำเร็จสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศและระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยปัจจัยที่มาจาก 3 เสาหลัก ประกอบด้วย

- (1) Confidentiality การยืนยันตัวตนบุคคลทำได้อย่างมั่นใจ เก็บความลับ
- (2) Availability สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา
- (3) Integrity ข้อมูลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ไม่สามารถแก้ไขได้

ภาพที่ 35 แสดงปัจจัยแห่งความสำเร็จของสังคมดิจิทัลของสาธารณรัฐเอสโตเนีย

ที่มา: <https://e-estonia.com>

เสาที่ 1 Confidentiality คือ ความสามารถที่ประชาชนสามารถยืนยันตัวตนผ่านระบบ e-identification โดยมั่นใจว่าข้อมูลการยืนยันตัวตนเข้าระบบต่าง ๆ จะถูกเก็บเป็นความลับและมีความปลอดภัย

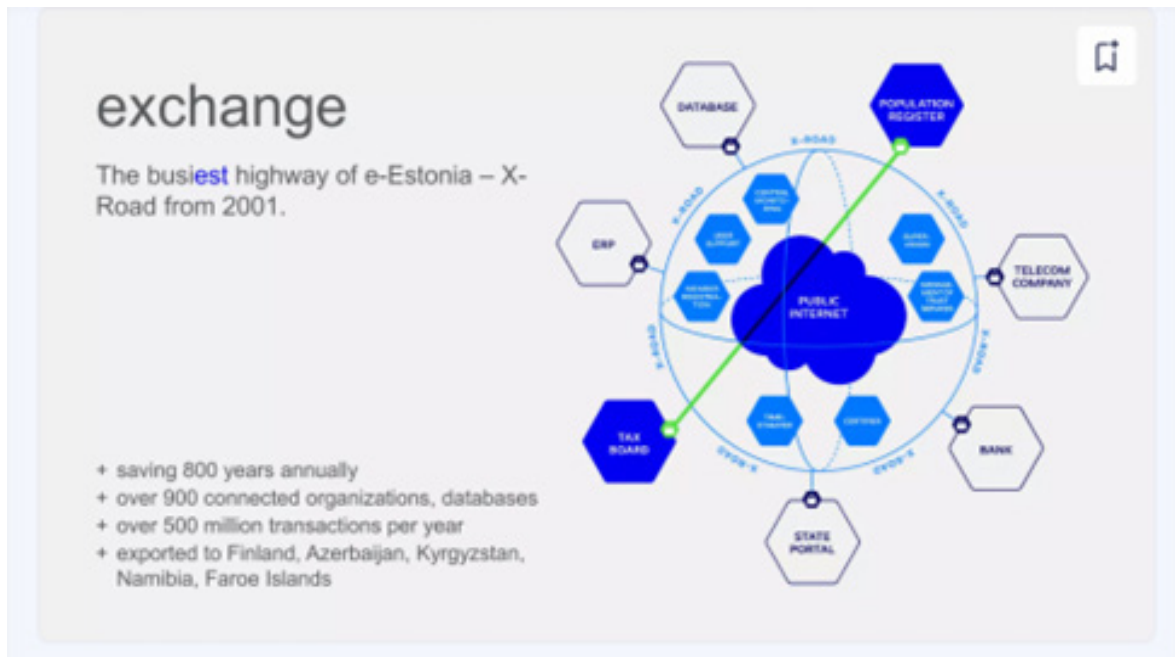
โดยปัจจุบันการยืนยันตัวตนสามารถทำได้ 3 รูปแบบ คือ 1) บัตรประชาชนแบบ Smart Card 2) การยืนยันตัวตนผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile ID) โดยการใช้ซิมการ์ดยืนยันตัวตน และ 3) การยืนยันตัวตนผ่านแอปพลิเคชัน โดยการยืนยันตัวทั้ง 3 รูปแบบนี้จะต้องใช้ร่วมกับรหัส PIN 1 และ PIN 2 ในส่วนของ PIN 1 ใช้สำหรับการยืนยันตัวตนเพื่อการเข้าสู่ระบบต่าง ๆ และรหัส PIN 2 จะใช้ในการลงลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) ที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย โดยปัจจัยที่ทำให้ e-Identity ในสาธารณรัฐเอสโตเนียประสบความสำเร็จ คือ การที่รัฐบาลบังคับให้ทุกคนมี Digital Identity โดยให้มาพร้อมกับบัตรประชาชน นอกจากนี้ รัฐยังเปิดให้ภาคเอกชนต่าง ๆ นำ e-Identity ไปใช้ในการยืนยันตัวตนทำให้มีการใช้งานอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารที่นำไปใช้ยืนยันตัวตนลูกค้าเพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งทำให้ประชาชนคุ้นเคยกับการใช้ e-Identity สำหรับอีกเทคโนโลยีหนึ่งที่น่าสนใจในการยืนยันตัวตนออนไลน์ คือ เทคโนโลยี Splitkey ของ Cybernetica โดยทำให้คนสามารถใช้มือถือ และแท็บเล็ตในการลงลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature)

เสาที่ 2 คือ Availability หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา โดยแพลตฟอร์มที่เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงข้อมูลคือระบบ X-Road ที่พัฒนาโดยบริษัท Cybernetica ระบบ X-road เป็นโครงข่ายสำหรับการเชื่อมโยงฐานข้อมูลอย่างปลอดภัย (Secure Data Exchange Infrastructure) ส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกันได้อย่างปลอดภัยด้วยการเข้ารหัสข้อมูลที่ส่ง

นอกจากนี้ โครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลของสาธารณรัฐเอสโตเนียเป็นแบบกระจาย (Decentralized) หมายถึง แต่ละหน่วยงานจะจัดเก็บข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของตนเอง และ เมื่อหน่วยงานอื่นต้องการใช้ข้อมูลดังกล่าวก็สามารถดึงข้อมูลไปใช้ได้ ทำให้ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเดียวกันซ้ำในสองที่ (Once-only Principle) โดยมั่นใจได้ว่าข้อมูลถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

The X-Road Platform เป็นโครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติ ที่รัฐบาลเอสโตเนียริเริ่มขึ้นใน ค.ศ. 2001 โดยเป็นพื้นฐานสำคัญของการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการบริหารงานภาครัฐและการให้บริการสาธารณะทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Services) ของแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกัน และรวมถึงการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภาคเอกชนด้วย รวมแล้วกว่า 900 ฐานข้อมูล การบูรณาการฐานข้อมูลดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลเอสโตเนียใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงข้อมูลในการออกแบบการทำงานภาครัฐในการดึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องในหน้าที่ตนเองแบบอัตโนมัติ สามารถประหยัดระยะเวลาการทำงานภาครัฐได้มากกว่าปีละ 800 ปี โดยการเชื่อมโยงข้อมูลใน X-Road ยังใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของบริษัท และสามารถให้คำแนะนำแนวทางในการขยายธุรกิจได้ด้วย (Added value) ซึ่งเป็นการบริการของภาครัฐที่ให้กับเอกชนที่ยินยอมแลกเปลี่ยนข้อมูลลงในระบบ X-Road นอกจากนี้ยังสามารถใช้ฐานข้อมูลในตรวจจับการทุจริตเกี่ยวกับการเสียภาษีโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ในการวิเคราะห์อีกด้วย

โครงข่ายระบบ X-Road มีความมั่นคงปลอดภัยสูงมาก เนื่องจากเป็นระบบตัวกลางในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน ไม่มีการเก็บข้อมูลไว้เองในส่วนกลางจึงปลอดภัยจากการโจรกรรมข้อมูล หน่วยงานที่จะเข้าสู่การเชื่อมโยงข้อมูลก็ต้องผ่านการตรวจสอบว่ามีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เชื่อถือได้และต้องมีการติดตั้ง Server ที่มีความมั่นคงปลอดภัยสูงเพื่อเก็บรักษาข้อมูล นอกจากนี้ผู้ที่เข้าสู่ระบบเพื่อใช้งานจะต้องได้รับการยืนยันตัวตนผ่านระบบ e-Identification ก่อนทุกครั้ง

ภาพที่ 36 แสดงโครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติของสาธารณรัฐเอสโตเนีย (The X-Road Platform)

ที่มา: <https://e-estonia.com>

เสาที่ 3 คือ Integrity หมายถึง ความถูกต้องของข้อมูล และไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้ โดยเอสโตเนียได้นำเทคโนโลยี KSI Blockchain พัฒนาโดยบริษัท Guardtime มาใช้ในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่สำคัญและมีความอ่อนไหว นอกจากนี้เอสโตเนียยังได้มีการพัฒนาระบบ Data Embassy สำหรับการสำรองข้อมูลไว้ในต่างประเทศ โดยการระบบการทำงานของ Data Embassy นอกจากการเก็บข้อมูลใน cloud ของรัฐบาลเอสโตเนียแล้ว ยังมีการเก็บข้อมูลนอกประเทศในประเทศลิกซ์เซมเบิร์กเพื่อป้องกันความเสี่ยงหากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ข้อมูลสูญหายเช่นเกิดการโจมตีทางไซเบอร์ (Cyberattack) อีกด้วย

2.10.3 การศึกษาดูงาน ณ สหราชอาณาจักร

1) ข้อมูลทั่วไปของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรเป็นเกาะที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปยุโรป ประกอบด้วย อังกฤษ เวลส์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ มีพื้นที่ 242,514 ตารางกิโลเมตร เป็นประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำและเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่สำคัญ โดยมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 6 ของโลก ด้วยเหตุผลที่กล่าวไปข้างต้นนั้นจึงทำให้สหราชอาณาจักรมีผลประโยชน์จำนวนมากมหาศาลที่ไหลเวียนอยู่ในประเทศ และอาจดึงดูดนักลงทุนที่อาจนำมาซึ่งการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ดังกล่าวโดยมิชอบ ตลอดจนการเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ภาคธุรกิจ ดังนั้น ในการต่อสู้กับการทุจริตนั้น สหราชอาณาจักรจึงได้ให้ความสำคัญกับการปราบปรามการทุจริตทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจ ตลอดจนการทุจริตข้ามพรมแดนและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยดัชนีการรับรู้การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index: CPI) ของสหราชอาณาจักรที่อยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยยืนยันความสำเร็จของสหราชอาณาจักรในการแก้ไขปัญหาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เกิดขึ้นในประเทศได้เป็นอย่างดี

2) สถานการณ์การทุจริตในสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรในอดีตมีแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัวยังไม่เป็นที่แพร่หลายในสหราชอาณาจักร ผู้คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้ที่มิได้ดำรงตำแหน่งขุนนางซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมืองจึงไม่ได้มองว่าการดำรงตำแหน่งในหน่วยงานของรัฐเป็นการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองเสียทีเดียว แต่กลับมองว่าตำแหน่งดังกล่าวเป็นโอกาสที่ตนจะได้ขยับฐานะทางสังคมและสั่งสมอิทธิพลและความมั่งคั่งของตนเอง ดังนั้น การเข้าสู่ตำแหน่งขุนนางมักเกิดขึ้นจากการแต่งตั้งบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือการซื้อขายตำแหน่งอันก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดเครือข่ายระหว่างขุนนางยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเอื้อประโยชน์ระหว่างขุนนางด้วยกันในการเข้าทำสัญญาต่าง ๆ กับรัฐบาล และทำให้ขุนนางที่เป็นคู่สัญญากับรัฐบาลสามารถสะสมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วและใช้โอกาสนี้ในการซื้อขายตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่อำนาจและขยายเครือข่ายและอิทธิพลของตนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลมาถึงในช่วงศตวรรษที่ 17 ทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญในดินแดนที่อยู่ภายใต้จักรวรรดิอังกฤษมีอำนาจกว้างขวางในลักษณะเดียวกับผู้ปกครองรัฐอันนำมาซึ่งการใช้ตำแหน่งดังกล่าวในทางมิชอบและการแสวงหาประโยชน์จากอาณานิคมอย่างกว้างขวางเช่นกัน เมื่อระยะเวลาผ่านไปส่งผลให้การที่อำนาจในการปกครองประเทศยังคงกระจุกตัวอยู่ในมือของผู้มีอำนาจเพียงไม่กี่ราย โดยแม้ว่าจะได้มีการใช้ระบบเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ระบบดังกล่าวก็ถูกครอบงำโดยอิทธิพลและผลประโยชน์ส่วนบุคคล ตลอดจนการซื้อเสียงผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังทำให้ผลของการเลือกตั้งอยู่ในความควบคุมของกลุ่มผู้มีอิทธิพลและทำให้ระบบการเมืองสามารถแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐได้โดยง่าย จนกระทั่งในช่วงศตวรรษที่ 18-19 ได้มีการเรียกร้องให้ตรวจสอบและเอาผิดกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือนักการเมืองที่ทุจริตได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่เจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมืองมักเลือกใช้เพื่อกำจัดคู่แข่งหรือผู้ที่ขัดผลประโยชน์ของตน แต่ในขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งพัฒนาการในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ โดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐในสังคมอังกฤษ ซึ่งช่วยสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลในการปฏิรูปวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐรวมถึงการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินให้มีความโปร่งใสมากขึ้น

อีกทั้งยังการรื้อฟื้นคณะกรรมการการว่าด้วยความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ (Commission on Public Accounts) ของรัฐสภาอังกฤษในศตวรรษที่ 19 เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณและเผยแพร่รายงานการตรวจสอบให้สาธารณะได้ทราบ ยิ่งไปกว่านั้น ศาลได้มีการวางแนวคำพิพากษารับรองเสรีภาพของสื่อมวลชนในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐยังช่วยสนับสนุนภารกิจของสื่อมวลชนในการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนเพื่อร่วมสอดส่องความผิดปกติก่เกิดขึ้นด้วย แม้ว่าพัฒนาการในการต่อสู้กับการทุจริตภาครัฐของอังกฤษจะใช้เวลานานและมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป แต่ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นก็เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของอังกฤษ

โดยในปัจจุบันสหราชอาณาจักรได้รับการจัดอันดับโดย Transparency International ว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใสสูงเป็นอันดับที่ 20 จาก 180 ประเทศ โดยแม้ว่าสหราชอาณาจักรจะมีได้ปลอดจากการทุจริตเสียทีเดียวและยังปรากฏว่าปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีรูปแบบคล้ายกับในอดีตอยู่บ้าง เช่น การแต่งตั้งผู้ใกล้ชิดให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในทางการเมืองและการเอื้อประโยชน์ระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจ อีกทั้งยังประสบกับความท้าทายรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นอย่างการทุจริตข้ามชาติและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ แต่มาตรการในการรับมือกับการทุจริตของสหราชอาณาจักรก็เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจที่ประเทศไทยอาจนำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตได้

3) หน่วยงานที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุมิติขอบ

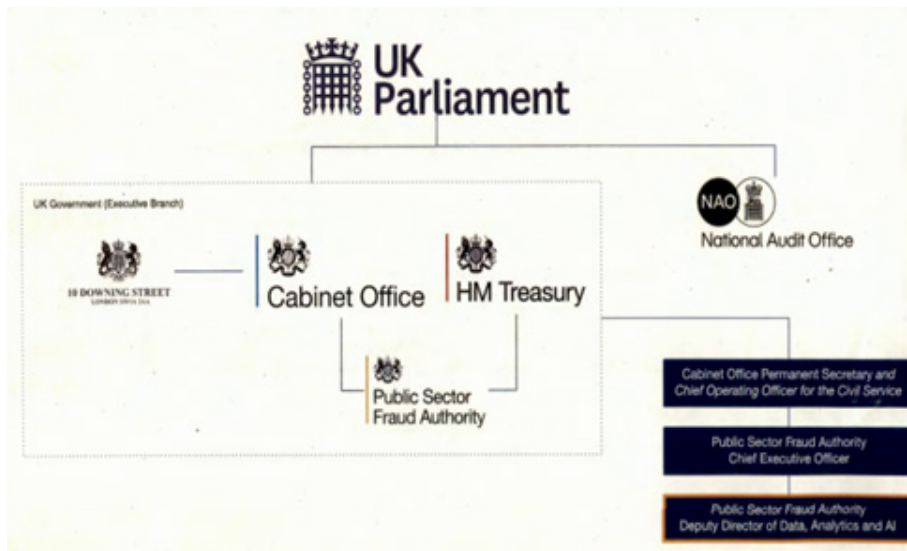
จากการศึกษาข้อมูลและการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุมิติขอบ สภาผู้แทนราษฎร พบว่า สหราชอาณาจักรไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยเฉพาะ แต่มีตำรวจ (Police Forces) เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่รับแจ้งเหตุและสืบสวนสอบสวนการทุจริต โดยเมื่อตำรวจได้ทำการสอบสวนและสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาและฟ้องคดีต่อศาลต่อไปหรือไม่ ภายหลังได้มีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ไปยังหน่วยต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศ (International Corruption Unit: ICU) ของสำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (National Crime Agency) นอกจากนี้ ยังพบว่า มีหน่วยงานอื่น ๆ ในสหราชอาณาจักรที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) องค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐ (Public Sector Fraud Authority)

องค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐ หรือ Public Sector Fraud Authority (PSFA) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใน ค.ศ. 2022 เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะรัฐมนตรี (Cabinet Office) กับกระทรวงการคลัง (HM Treasury) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อสู้การฉ้อโกงต่อภาครัฐภายใต้ภารกิจของหน่วยงานที่กล่าวว่า “การฉ้อโกงเป็นอาชญากรรมที่ถูกซ่อนอยู่ ต้องต่อสู้และมีความจำเป็นที่ต้องทำให้เจอ” โดยหน่วยงานพบว่า สหราชอาณาจักรมีการฉ้อโกง คิดเป็นร้อยละ 40 ของอาชญากรรมทั้งหมด โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 14,700 คน ที่ทำงานเพื่อรับมือกับการฉ้อโกง และมีการสูญเสียเงินงบประมาณจากการเสียหายของประชาชนไปกับการต่อต้านการฉ้อโกงขึ้นต่ำประมาณจำนวน 39.8 พันล้านปอนด์ต่อปี ดังนั้น องค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐจึงมีเป้าหมายต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและลดผลกระทบของการฉ้อโกง ดังนี้ 1) ร่วมมือกันปรับปรุง

การโต้ตอบการฉ้อโกงและข้อผิดพลาดให้ทันสมัย โดยขยายการเข้าถึงและการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เพื่อป้องกันการเสียหายของผู้เสียหาย 2) ร่วมมือกันสร้างการบริการภาครัฐโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยสร้างความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละหน่วยงานภาครัฐเพื่อต่อสู้กับการฉ้อโกงและข้อผิดพลาดผ่านหลักความเสี่ยง ข้อมูล และการบังคับใช้กฎหมาย 3) ร่วมมือกันพัฒนาความสามารถของบุคลากรและหน่วยงานภาครัฐเพื่อค้นหา ป้องกัน และตอบสนองต่อการฉ้อโกงและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น 4) ร่วมมือกันสร้างการปฏิบัติงานด้วยการพูดคุย หรือสื่อสารเกี่ยวกับการต่อต้านการฉ้อโกงระหว่างหน่วยงาน โดยการมุ่งเน้นการมอบหมายอำนาจหน้าที่และผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้น เพราะการสื่อสารระหว่างกันถือเป็นหัวใจสำคัญของการต่อต้านการฉ้อโกง 5) ร่วมมือกันตระหนักถึง สัญญาณของการฉ้อโกงและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การต่อสู้การฉ้อโกงภาครัฐหรือการต่อต้านการฉ้อโกง ภาครัฐที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ องค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐได้มีการบริการและการทำงานหลายประการ ได้แก่ 1) การให้บริการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเป็นการให้บริการด้านการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ และการเข้าถึงการแก้ปัญหาทางเทคโนโลยี เพื่อค้นหาและป้องกันการฉ้อโกงและการเพิ่มการใช้หน่วยข่าวกรอง เพื่อหาการฉ้อโกง 2) การบริการด้านการบังคับใช้กฎหมาย 3) การบริการด้านความเสี่ยง ภัยคุกคาม และการป้องกัน โดยการสนับสนุนเพื่อสร้างความเข้าใจด้านความเสี่ยง ภัยคุกคาม และการบรรเทาความเสี่ยงผ่านมาตรการ ตอบโต้และกิจกรรมการป้องปรามการฉ้อโกง 4) การทำงานโดยการสร้างมาตรฐาน และการสร้างความสามารถ ด้วยการนำผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ มาร่วมกันค้นหาและพัฒนาความสามารถข้ามหน่วยงานภาครัฐผ่านหน่วยงาน ต่อต้านการฉ้อโกงมืออาชีพ 5) การทำงานด้านการปฏิบัติงาน โดยการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ภาครัฐในการสร้างความเข้าใจและลดการฉ้อโกง 6) การทำงานด้านนโยบาย ซึ่งนำไปสู่ความคิดริเริ่ม ในการทบทวนกฎหมาย การหาวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด และการทำยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐ

ภาพที่ 37 แสดงแผนผังการกำกับดูแลองค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐ (Public Sector Fraud Authority)
ที่มา: Public Sector Fraud Authority (2024)

โดยองค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการฉ้อโกงและการทุจริต 5 ประการ ประกอบด้วย

(1) การทุจริตเกิดขึ้นได้เสมอ โดยบุคลากรและหน่วยงานมีโอกาสที่จะทุจริตได้ หน่วยงานจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เข้มแข็งเพื่อสร้างการป้องกันและการตรวจสอบที่จะต่อสู้การฉ้อโกงและการทุจริต

(2) การค้นหาการฉ้อโกงถือเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากถ้าไม่รู้จักวิธีการฉ้อโกงก็จะไม่สามารถต่อสู้กับการฉ้อโกงนั้นได้

(3) การแก้ปัญหาการฉ้อโกงไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีเดียว เนื่องจากการจัดการปัญหาการฉ้อโกงมีความจำเป็นต้องใช้การตอบสนองแบบองค์รวมร่วมกับการค้นหา การป้องกัน และการแก้ไข ด้วยการสร้างความเข้าใจด้านความเสี่ยงและการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(4) การฉ้อโกงและการทุจริตสามารถเกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลาและไม่เคยหยุดนิ่ง

(5) การป้องกันการทุจริต คือ วิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการแก้ปัญหาคาการฉ้อโกงและการทุจริต

(2) สำนักงานตำรวจนครบาล (Metropolitan Police)

สำนักงานตำรวจนครบาล หรือ Metropolitan Police ก่อตั้งมาตั้งแต่ ค.ศ. 1829 มีหน้าที่และอำนาจดูแลรับผิดชอบคดีป้องกันและปราบปรามการทุจริตในนครลอนดอน สหราชอาณาจักร ซึ่งสำนักงานตำรวจนครบาลของสหราชอาณาจักรมีลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างจากสำนักงานตำรวจนครบาลของประเทศไทย เนื่องจากสำนักงานตำรวจนครบาลของสหราชอาณาจักรมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างประเทศและหน่วยงานที่หลากหลาย ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงเรื่องอื่น ๆ โดยสามารถสรุปรายละเอียดการทำงานของ การตรวจสอบ และมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุมิติของสำนักงานตำรวจนครบาล ได้ดังนี้

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานตำรวจนครบาล สหราชอาณาจักร

สำนักงานตำรวจนครบาลมีเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมดประมาณ 15,000 คน และทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎและระเบียบของหน่วยงานอย่างเคร่งครัด เนื่องจากในอดีตเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความข้องเกี่ยวกับคดีทุจริตเป็นจำนวนมาก เช่น การฉ้อโกง ยาเสพติด และการลักขโมย เป็นต้น แต่ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความข้องเกี่ยวกับคดีเรื่องเพศเป็นหลัก เช่น การข่มขืน เป็นต้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นที่น่าตกใจมากสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน จึงทำให้เกิดการของบประมาณจากรัฐบาลสหราชอาณาจักรเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 40 เพื่อนำงบประมาณดังกล่าวมาพัฒนาการฝึกอบรมและสร้างกิจกรรมให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพิ่มขึ้น โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์เบื้องต้น คือ ต้องการสร้างความมั่นใจให้กับรัฐบาลและประชาชนเห็นว่าสำนักงานตำรวจนครบาลตระหนักว่าเรื่องดังกล่าวถือเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนจะได้รับคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ที่สามารถตรวจสอบและเข้าถึงข้อมูลการใช้งานผ่านระบบปฏิบัติการเพื่อทำให้การทุจริตลดลง รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนและทุกระดับชั้นจะได้รับการฝึกอบรมตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดที่เหมือนกัน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนต้องผ่านการประเมินความประพฤติอย่างเข้มงวด รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจทุก

คนจะต้องยินยอมการสูญเสียความเป็นส่วนตัว หากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถทำให้เกิดความเชื่อใจในการทำงานได้ จะได้รับโทษโดยการถูกไล่ออก ซึ่งสำนักงานตำรวจนครบาลได้ไล่ออกเจ้าหน้าที่จำนวนปีละ 600 คน หากพิจารณาจากจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีการถูกไล่ออกอาจดูเหมือนเป็นจำนวนที่น้อย แต่สำนักงานตำรวจนครบาลยังคงมีการคุมประพฤติเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างเข้มงวดจนถึงปัจจุบัน

การใช้เทคโนโลยีของสำนักงานตำรวจนครบาลในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

สำนักงานตำรวจนครบาลได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสหราชอาณาจักรหลายระบบ ยกตัวอย่าง

(1) ระบบปฏิบัติการ Onyx (Operation Onyx) ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการที่จัดเก็บข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมดที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเรื่องเพศ จำนวน 1,600 คน เช่น ประวัติการช่มชื่น สถานที่เกิดเหตุ และเหตุการณ์ที่มีการกระทำความผิด เป็นต้น

(2) ระบบการแจ้งเบาะแส ซึ่งสำนักงานตำรวจนครบาลได้มีการต่อสายตรงเกี่ยวกับการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตได้โดยตรง โดยการแจ้งเบาะแสเป็นการไม่เปิดเผยตัวบุคคลและทุกอย่างล้วนเป็นความลับ รวมถึงสำนักงานตำรวจนครบาลจะมีการจัดกลุ่มบุคคลไว้ปกป้อง ป้องกัน และคุ้มครองตัวผู้แจ้งเบาะแสเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรด้วย

(3) ระบบ SARs เป็นระบบแจ้งเตือนในมือถือให้กับบุคคลที่อยู่ใกล้ หากพบว่าบุคคลนั้นเสี่ยงที่จะมีการกระทำที่ไม่ดี เช่น การกระทำความผิดเรื่องเพศ การขโมยเงิน และการลักขโมย เป็นต้น

(4) ระบบปฏิบัติการปัญญาประดิษฐ์นำร่อง ซึ่งเป็นระบบตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น

ระบบการตรวจสอบสำนักงานตำรวจนครบาลของสหราชอาณาจักร

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจสอบได้ด้วยทั้งจากระบบภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน โดยในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกพบว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศและการฉ้อโกงเป็นจำนวนมาก จึงทำให้สำนักงานตำรวจนครบาลมีการคิดค้นและวิธีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหลากหลายรูปแบบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานให้กับรัฐบาลและประชาชน โดยการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยระบบภายในหน่วยงานกระทำโดยกำหนดให้มีตำแหน่งนักสืบอยู่ภายในสำนักงานตำรวจนครบาล ซึ่งปัจจุบันนี้มีตำแหน่งดังกล่าว จำนวนประมาณ 80 คน และการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยระบบภายนอกหน่วยงาน ประกอบด้วย

- 1) การร้องเรียนโดยประชาชน ซึ่งผู้แจ้งเบาะแสหรือผู้โดนกระทำสามารถได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ได้จากองค์กร National Stalking Helpline ซึ่งเป็นองค์กรที่เข้ามาร่วมทำงานกับสำนักงานตำรวจนครบาลในด้านการช่วยเหลือผู้แจ้งเบาะแส
- 2) รัฐสภาสหราชอาณาจักร ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของสำนักงานตำรวจนครบาลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงโดยพิจารณาตามกฎหมายเป็นหลัก และให้อำนาจแก่นายกเทศมนตรีในแต่ละท้องที่ในการทำหน้าที่ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่น และ
- 3) หน่วยงาน His Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire & Rescue Services (HMICFRS) เป็นหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบบุคคลหลายระดับชั้น โดยมีการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นประจำทุกสัปดาห์

(3) สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (National Crime Agency)

สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระซึ่งทำหน้าที่ต่อต้านอาชญากรรมร้ายแรงและองค์กรอาชญากรรม รวมถึงกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายเพื่อต่อต้านการทุจริตในภาพรวม ทั้งนี้ สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติมีหน่วยต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศ (International Corruption Unit: ICU) ซึ่งตั้งขึ้นมาแทนที่หน่วยการต่อต้านการทุจริตในต่างประเทศ (Overseas Anti-corruption Unit: OACU) ของสำนักงานตำรวจนครบาลลอนดอน (City of London Police Force) รับผิดชอบการสอบสวนและดำเนินคดีทุจริตข้ามชาติที่กระทำโดยบุคคลธรรมดาและการฟอกเงิน รวมถึงการติดตามทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดคืนเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (National Crime Agency) ซึ่งมีอำนาจตามเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่ศุลกากร ซึ่งจุดเด่นของสำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ คือ เป็นองค์กรกลางที่มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมทั้งประเทศที่ได้รับมอบหมายให้เป็นองค์กรนำในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีความรุนแรง และองค์กรอาชญากรรมในสหราชอาณาจักร รวมถึงสำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติยังมีขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูลและข่าวกรองที่ทันสมัยเพื่อตรวจจับอาชญากร นอกจากนี้ ยังเป็นองค์กรกลางในการประสานงานกับตำรวจสากล (Interpol) และตำรวจสหภาพยุโรป (Europol) จึงมีขีดความสามารถในการติดตามและสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดในลักษณะข้ามชาติได้

(4) สำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง (Serious Fraud Office)

สำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 (Criminal Justice Act 1987) ซึ่งขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุดสหราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการสอบสวนและดำเนินคดีการทุจริตข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรธุรกิจและคดีทุจริตร้ายแรงที่มีความซับซ้อน โดยสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง (Serious Fraud Office: SFO) ดำเนินการสอบสวนร่วมกับเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน นักกฎหมาย ผู้ตรวจสอบบัญชี และที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหานั้น ๆ เพื่อให้สามารถรับมือกับคดีที่มีความซับซ้อนได้ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ และสามารถเห็นสิ่งฟ้องคดีได้ด้วยตนเอง ซึ่งเรียกว่า Roskill Model รวมทั้งมีอำนาจสืบสวนคดีก่อนเกิดเหตุ และมีอำนาจเรียกเอกสารก่อนรับคดีไว้สอบสวนได้ตามมาตรา 2A ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 และตามมาตรา 211 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและความโปร่งใสของบริษัท ค.ศ. 2023 (Economic Crime and Corporate Transparency Act 2023) โดยหน่วยงานมีเขตอำนาจเฉพาะในอังกฤษและเวลส์ สำหรับการปราบปรามการทุจริตข้ามชาติในภาคธุรกิจ ในสกอตแลนด์จะดำเนินการโดย Scottish Serious and Organized Crime Division

(5) สำนักงานตำรวจเมืองลอนดอน (City of London Police)

สำนักงานตำรวจเมืองลอนดอนเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่รับแจ้งเหตุและสืบสวนสอบสวนการทุจริต โดยเมื่อตำรวจได้ทำการสอบสวนและสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาและฟ้องคดีต่อศาลต่อไปหรือไม่ แต่เดิมสำนักงานตำรวจเมืองลอนดอน (City of London Police) เคยรับผิดชอบการสืบสวนสอบสวนการทุจริตระหว่างประเทศโดยมีหน่วยการต่อต้านการทุจริตในต่างประเทศ (Overseas Anti-corruption Unit: OACU) ในสังกัดรับผิดชอบ แต่ใน ค.ศ. 2015 ได้มีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ไปยังหน่วยต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศ (International Corruption Unit: ICU) ของสำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (National Crime Agency)

4) การใช้เทคโนโลยีในป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุติมิชอบของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรได้มีการนำเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการบริหารจัดการและบริการต่าง ๆ รวมถึงเป็นหนึ่งในกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพหุติมิชอบของประเทศ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลและการเดินทางไปศึกษาดูงาน ณ สหราชอาณาจักร ทำให้สามารถสรุปรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ได้ดังนี้

(1) เว็บไซต์กลางของรัฐบาลสหราชอาณาจักร (Gov.uk) และเว็บไซต์ฐานข้อมูลเปิดภาครัฐสหราชอาณาจักร (Data.gov.uk)

เว็บไซต์กลางของรัฐบาลสหราชอาณาจักร (Gov.uk) เป็นศูนย์กลางข้อมูลและการให้บริการภาครัฐ ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย โดยหน่วยงานต่าง ๆ ในสหราชอาณาจักรได้ย้ายระบบของตนมาอยู่ภายใต้ระบบกลางนี้ตั้งแต่ ค.ศ. 2014 ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานของรัฐได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้ประชาชนสามารถทราบถึงสิทธิของตนเองและเพิ่มความโปร่งใสให้แก่ระบบการให้บริการภาครัฐ นอกจากนี้ รัฐบาลสหราชอาณาจักรยังเผยแพร่ฐานข้อมูลเปิด (Open Data) ผ่านเว็บไซต์ Data.gov.uk ซึ่งเปิดให้เข้าใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 2010 เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลของหน่วยงานของรัฐและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐจากชุดข้อมูล (Dataset) หลายหมื่นรายการ โดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรมองว่าการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการออกนโยบายและพัฒนาการให้บริการภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐ สร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ และลดการสิ้นเปลืองงบประมาณจากการดำเนินโครงการที่ไม่จำเป็นในการเข้าถึงฐานข้อมูลเปิด

(2) ฐานข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาภาครัฐ (www.gov.uk/contracts-finder)

รัฐบาลสหราชอาณาจักรเปิดให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงการเข้าทำสัญญาภาครัฐ ซึ่งมีมูลค่าตั้งแต่ 12,000 ปอนด์ ผ่านระบบ Contract Finder โดยสามารถกรอกคำค้นหา (Keyword) เช่น สินค้าหรือบริการ ภูมิภาค ประเภทของการจัดซื้อจัดจ้างหรือสัญญา หรือชื่อของผู้ชนะประมูล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาประกาศการจัดซื้อจัดจ้างหรือสัญญาที่ได้ดำเนินการไปแล้วหรือกำลังจะเปิดให้เข้าร่วมในอนาคต อันเป็นการช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ว่าหน่วยงานของรัฐได้ใช้งบประมาณไปกับกิจกรรมใดบ้าง และกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความคุ้มค่าหรือไม่ รวมถึงทำให้การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารสัญญาภาครัฐมีความโปร่งใส เพราะผู้ที่ต้องการเข้าร่วมในอนาคตย่อมสามารถอ้างอิงถึงรายละเอียดและเกณฑ์ราคาของผู้ที่ชนะการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการลักษณะเดียวกันกับตนได้ ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาภาครัฐที่มีมูลค่ามากกว่า 139,688 ปอนด์ สามารถค้นหาได้จากระบบ Find a Tender

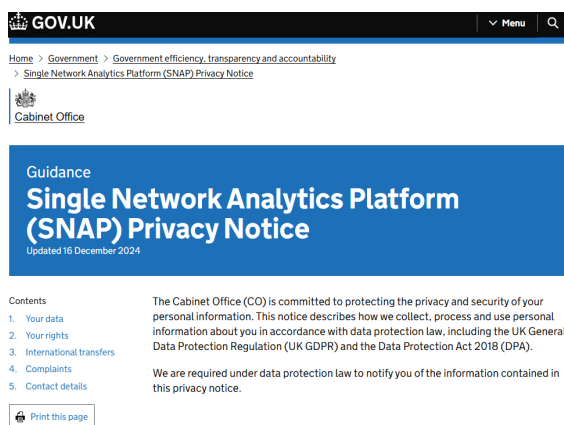
(3) ระบบเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ประกอบด้วย

ระบบที่ 1 คือ ระบบ Robo-Lawyer และ Opentext Axcelerate เป็นเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่สำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง (Serious Fraud Office) นำมามาใช้เพื่อตรวจสอบวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลในคดีทุจริตที่มีจำนวนมากแบบอัตโนมัติ เพื่อลดระยะเวลาของเจ้าหน้าที่ในการสอบสวน โดยสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง ได้เริ่มนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในการประมวลผลเอกสาร

ประมาณ 30,000,000 รายการ ในสำนวนคดีตัดสินบนของผู้บริหารบริษัทโรลส์-รอยซ์ (Rolls-Royce) ซึ่งสามารถประมวลผลได้เร็วกว่าเจ้าหน้าที่ที่เป็นมนุษย์ถึง 2,000 เท่า อีกทั้งยังสามารถใช้เพื่อคัดกรองข้อมูลที่มีความซับซ้อนซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ โดยเทคโนโลยีดังกล่าวสามารถระบุรูปแบบ (Pattern) ของข้อมูลที่อาจสื่อถึงการทุจริตจัดกลุ่มและเรียงลำดับข้อมูล รวมถึงแยกข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนได้

ระบบที่ 2 คือ ระบบ Single Network Analytics Platform (SNAP) ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างองค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐ (Public Sector Fraud Authority) กับบริษัท Quantexa โดยระบบดังกล่าวมีการนำข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐมารวมอยู่ด้วยกันไว้ในระบบเดียว ซึ่งหน่วยงานภาครัฐสามารถดูข้อมูลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานได้โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมที่อาจเกิดการฉ้อโกงและกิจกรรมผิดกฎหมายเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ รวมถึงระบบ Single Network Analytics Platform (SNAP) เป็นระบบวิเคราะห์ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจสอบและตรวจจับคำร้องขอรับเงินจากภาครัฐผ่านการทำสัญญากู้ยืมเงินกับรัฐ หรือการขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินสนับสนุนจากกองทุนสาธารณะที่ต้องสงสัยว่าเป็นเท็จหรือยื่นโดยบริษัทที่ไม่ได้มีการประกอบการอยู่จริง เพื่อป้องกันการสูญเสียบประมาณภาครัฐและการฉ้อโกงเงินภาษีประชาชน

ระบบที่ 3 คือ ระบบ National Fraud Initiative (NFI) ขององค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐ (Public Sector Fraud Authority) เป็นระบบการจับคู่ข้อมูลโดยใช้การเรียงข้อมูลและเทคโนโลยีการจับคู่ข้อมูลเพื่อช่วยตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ซึ่งระบบ NFI จะให้บริการข้อมูลทุกชนิดแก่หน่วยงานทุกหน่วยงาน เช่น การตรวจสอบข้อมูลสำหรับธนาคารและสถาบันทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการฉ้อโกงทางการเงิน

ภาพที่ 38 แสดงหน้าเว็บไซต์ของระบบ Single Network Analytics Platform (SNAP) และระบบ National Fraud Initiative (NFI)

ที่มา: Public Sector Fraud Authority (2024)

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศจากการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร พบว่ามีหลายหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐเอสโตเนีย และสหราชอาณาจักร ซึ่งทุกประเทศมีการใช้เทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน แต่มีบางหน่วยงานที่มีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการใช้ข้อมูลเปิด (Open Data) ในการปฏิบัติงานซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของประเทศ โดยสามารถสรุปรายละเอียดดังกล่าวได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และข้อมูลเปิดในหน่วยงานที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐเอสโตเนีย และสหราชอาณาจักร

ประเทศ	ประเด็น	การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)	การใช้ข้อมูลเปิด (Open Data)
ไทย		<ul style="list-style-type: none"> ระบบสารสนเทศด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน (Asset Collecting and Analysis System: ACAS) (รวบรวมและวิเคราะห์ทรัพย์สิน) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ระบบ Corruption Barometer Detection and Rapid Appraisal (ระบบการแจ้งเบาะแส) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ 	<ul style="list-style-type: none"> เว็บไซต์ govspending.data.go.th และแอปพลิเคชันภาษีไปไหน ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ACT-Ai (ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ) ขององค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)
สาธารณรัฐฟินแลนด์		<ul style="list-style-type: none"> ระบบการรายงานเบาะแส การทุจริต (Whistleblower.fi) 	<ul style="list-style-type: none"> ระบบ Suomi.fi และ Kansalaiskeskustelu (เปิดเผยข้อมูลด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ)

ตารางที่ 4 แสดงการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และข้อมูลเปิดในหน่วยงานที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร (ต่อ)

ประเทศ	ประเด็น	การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)	การใช้ข้อมูลเปิด (Open Data)
สหราชอาณาจักร	เอสโตเนีย	<ul style="list-style-type: none"> ระบบลงคะแนนดิจิทัล (i-Voting) ระบบการตรวจสอบภาษี และการฟอกเงิน 	<ul style="list-style-type: none"> เว็บไซต์ State Portal Website (eesti.ee) (ตรวจสอบข้อมูลตนเองและหน่วยงาน) ของรัฐบาลสหราชอาณาจักรเอสโตเนีย
สหราชอาณาจักร		<ul style="list-style-type: none"> ระบบ Robo-Lawyer และ Open-text Axcelerate (ตรวจสอบข้อมูลคดีทุจริต) ของสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง ระบบ Single Network Analytics Platform (SNAP) (ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ) และระบบ National Fraud Initiative (NFI) (ตรวจสอบข้อมูลด้านการเงิน) ขององค์กรต่อต้านการฉ้อโกงภาครัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> เว็บไซต์กลางของรัฐบาลสหราชอาณาจักร (Gov.uk) และเว็บไซต์ฐานข้อมูลเปิดภาครัฐ (รัฐบาล) ฐานข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาภาครัฐ (www.gov.uk/contracts-finder)

หน้าว่าง

บทที่ 3

บทวิเคราะห์

3.1 แนวทางการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยใช้เทคโนโลยี

จากการศึกษาสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในประเทศไทย ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศไทย การศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การใช้เทคโนโลยีในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เป็นมาตรฐานสากลและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและตรวจจับการทุจริตและประพฤติมิชอบมีอยู่ 2 แนวทางที่สำคัญ ดังนี้

3.1.1 การสร้างรัฐบาลเปิด (Open Government) และข้อมูลเปิด (Open Data) ตามมาตรฐานสากล

การจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) ที่มีมาตรฐานสากลถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างรัฐบาลเปิด (Open Government) ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สภาพแวดล้อมในการบริหารรัฐกิจมีความโปร่งใสียากต่อการทุจริต เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเปิดและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตของภาครัฐได้ง่าย

3.1.1.1 แนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากล

การทุจริตตามมาตรฐานสากล หากพิจารณาแนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เฉพาะประเด็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น องค์กร Open Data Charter ได้กำหนดชุดข้อมูลที่ควรมีการเปิดเผยจากภาครัฐ จำนวนทั้งสิ้น 30 ชุดข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ ได้แก่ 1) บุคคลหรือองค์กร 2) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของสาธารณะ 3) กฎหมายและกฎระเบียบ และ 4) การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยในส่วนของประเทศไทยได้เคยมีการนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทยไว้แล้วโดยณัฐภัทร เนียวกุล (2566) มีจำนวนชุดข้อมูลทั้งสิ้น 25 ชุดข้อมูล

คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ได้พิจารณาชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐาน Open Data Charter ขึ้นมาใหม่โดยได้นำชุดข้อมูลดั้งเดิมจำนวน 30 ชุดข้อมูลที่กำหนดโดย Open Data Charter มาพิจารณาร่วมกับชุดข้อมูลจำนวน 25 ชุดข้อมูล ที่เสนอโดย ณัฐภัทร เนียวกุล (2566) ประกอบกับข้อมูลที่ศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ และเอกสารราชการจากแหล่งเปิดเผยสามารถสรุปชุดข้อมูลที่ประเทศไทยควรเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ทั้งหมดจำนวน 25 ชุดข้อมูล ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย

ลำดับ	ชุดข้อมูล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1	<p>ข้อมูลนิติบุคคล (Company Registers)</p> <p>ข้อมูลเกี่ยวกับนิติบุคคลที่ลงทะเบียนโดยถูกต้องเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยต้องมีข้อมูล ชื่อทางกฎหมาย ประเภทของบริษัท วันที่จดทะเบียน กรรมการบริษัท หุ้นส่วน งบการเงิน และข้อมูลเจ้าของผู้ได้รับประโยชน์ที่แท้จริง (Beneficial Ownership) โดยจะต้องมีนิติบุคคลอย่างน้อยดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) นิติบุคคลที่เป็นคู่สัญญากับรัฐ 2) นิติบุคคลที่เข้ามาร่วมแข่งขันประกวดราคา 3) นิติบุคคลที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์ 2) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)
2	<p>ข้อมูลบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง (Politically Exposed Persons: PEPs)</p> <p>ข้อมูลของบุคคลที่เป็นบุคคลทางการเมืองตามมาตรฐานของ Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) ในประเทศไทย ตามที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนด</p>	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
3	ข้อมูลคู่สัญญาของรัฐ (Government Contractors)	กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

ตารางที่ 5 แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับ	ชุดข้อมูล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4	ข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐ (Public Officials Directories) ชื่อ นามสกุล, ตำแหน่ง, วันที่เริ่มต้นรับตำแหน่ง, ข้อมูลติดต่อ, ชื่อผู้บังคับบัญชา 1) เจ้าหน้าที่รัฐในระดับที่มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับ การใช้งบประมาณ 2) เจ้าหน้าที่รัฐที่ดำรงตำแหน่งเสี่ยงต่อการเกิด ทุจริต 3) ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
5	ข้อมูลผู้บริหารและคณะกรรมการต่าง ๆ ของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์การอิสระ (Council / Advisory Board Members)	1) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี 2) องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ 3) สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
6	ข้อมูล มูลนิธิ (Charity Registers) สมาคม หรือ องค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจในประเด็นใดเป็นการเฉพาะ ที่จดทะเบียนทางกฎหมาย ข้อมูลเกี่ยวกับวันจดทะเบียน วัตถุประสงค์การจัดตั้ง ชื่อผู้ก่อตั้งหรือสมาชิก เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลที่ได้รับ งบประมาณเงิน ฯลฯ	1) สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร 2) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
7	ข้อมูลงบประมาณภาครัฐ (Government Budgeting) 1) ค่าของงบประมาณจากหน่วยงานขอรับงบ ประมาณ 2) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำ ปีงบประมาณ พ.ศ. 3) แหล่งที่มาและรายได้นอกงบประมาณ	1) สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี 2) หน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ ที่มีรายได้นอกงบประมาณ ทุกหน่วยงาน เช่น กองทัพ ท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย การไฟฟ้า การประปา ฯลฯ

ตารางที่ 5 แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับ	ชุดข้อมูล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
8	ข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (Government Spending) 1) การเบิกจ่ายงบประมาณ 2) การเบิกจ่ายรายได้นอกงบประมาณ	1) กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง 2) หน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจที่มีรายได้นอกงบประมาณทุกหน่วยงาน เช่น กองทัพอากาศ ยานแห่งประเทศไทย การไฟฟ้า การประปา ฯลฯ
9	ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Public Procurement) 1) แผนการจัดซื้อจัดจ้าง 2) ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง 3) ข้อมูลผู้ชนะ (รวมข้อมูลผู้ที่เข้าแข่งขัน) 4) ข้อมูลสัญญา 5) ข้อมูลการบริหารสัญญา ตาม Open Contracting Data Standard	กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
10	ข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ผลการพิจารณาการร้องเรียนและหาหรือมายังกรมบัญชีกลางเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง	กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
11	ข้อมูลบัญชีคู่สัญญาของรัฐที่ถูกกระงับบัญชีรายชื่อผู้ทำงาน	กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
12	ข้อมูลการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnerships) ข้อมูลรายละเอียดของโครงการ เช่น กระทรวงเจ้าสังกัด หน่วยงานเจ้าของโครงการ เอกชนคู่สัญญา มูลค่าโครงการ รายละเอียดสัญญา	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง

ตารางที่ 5 แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับ	ชุดข้อมูล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
13	ข้อมูลทางการเงินของพรรคการเมือง (Political Financing)	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
14	ข้อมูลการออกใบอนุญาตต่าง ๆ (Licenses and Permits) 1) ข้อมูลใบอนุญาตที่ออกโดยภาครัฐ เช่น - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงพาณิชย์ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ 2) ข้อมูลใบอนุญาตที่มีความเสี่ยงในการเกิดทุจริต ตามข้อมูลของการประเมินความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติและอนุญาต ของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ป.ป.ท.	1) สำนักนายกรัฐมนตรี 2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ 3) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) 4) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
15	ข้อมูลการสนับสนุนทางการเงินของภาครัฐให้กับองค์กรหรือบุคคล (Government Grants) 1) การสนับสนุนทางการเงินของภาครัฐ (Grants) 2) ทุนการศึกษา (Scholarships)	1) สำนักงบประมาณ 2) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
16	ข้อมูลของหน่วยงานตรวจสอบ (Auditing Datasets) 1) ผลการตรวจสอบ 2) ประเด็น / คดีสำคัญที่ตรวจพบ 3) มติในการชี้มูลความผิด	1) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน 3) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 4) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

ตารางที่ 5 แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับ	ชุดข้อมูล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
17	ข้อมูลของหน่วยงานตรวจสอบ (Auditing Datasets) 1) วัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือ 2) หน่วยงาน / บุคคลที่ได้รับความช่วยเหลือ 3) งบประมาณที่ได้รับความช่วยเหลือ 4) การใช้จ่ายเงินที่ได้รับในการให้ความช่วยเหลือ	1) กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ 2) กรมสรรพากร (ขอรับเงินบริจาคจากต่างประเทศ) 3) กรมศุลกากร (การขออนำเข้าของที่ได้รับการบริจาค)
18	ข้อมูลการลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภา (Voting Records)	1) สภาผู้แทนราษฎร 2) วุฒิสภา
19	ข้อมูลการประชุมของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ (Meeting Records) 1) ข้อมูลบันทึกการประชุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและคณะกรรมการต่าง ๆ ของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์กรอิสระ 2) ข้อมูลบันทึกการประชุมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมือง 3) ข้อมูลบันทึกการประชุมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.	1) สำนักงานเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี 2) สภาผู้แทนราษฎร 3) วุฒิสภา 4) องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ 5) รัฐวิสาหกิจ
20	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย กฎระเบียบ (Records of Changes in Regulations)	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักนายกรัฐมนตรี
21	คำพิพากษาศาลเกี่ยวกับการทุจริต (ถึงที่สุด) แบบย่อ (Court Records)	1) ศาลชั้นต้น 2) ศาลอุทธรณ์ 3) ศาลฎีกา 4) สำนักงานศาลยุติธรรม
22	ข้อมูลนโยบายหาเสียง (Campaign Promises)	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตารางที่ 5 แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับ	ชุดข้อมูล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
23	<p>ข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน (Asset Declarations) และ ข้อมูลการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Interest Declarations)</p> <p>1) ข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน ข้อมูลบัญชีทรัพย์สินตามกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)</p> <p>(ปัจจุบัน สำนักงาน ป.ป.ช. มีการเผยแพร่ข้อมูลบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน บนเว็บไซต์เพียง 180 วัน และไม่อนุญาตให้บันทึก (Download) ข้อมูล ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามกฎหมายที่ต้องการเปิดเผยข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน)</p> <p>2) ข้อมูลการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ข้อมูลผลประโยชน์ที่เคยได้รับในอดีตที่อาจจะเป็นเหตุแห่งการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) การแสดงตำแหน่งการทำงานหรือการเป็นที่ปรึกษาตำแหน่งต่าง ๆ (2) การได้รับการสนับสนุนทั้งทางการเงินและรูปแบบอื่น จากองค์กรต่าง ๆ (3) การลงทุนหรือการร่วมลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ (4) การที่เคยให้ถ้อยคำ หรือความเห็นในเรื่องต่าง ๆ ในกระบวนการตามระเบียบกฎหมาย หรือกระบวนการยุติธรรม (5) ข้อมูลเกี่ยวกับคู่สมรส ญาติ หรือคู่ชีวิต ฯลฯ 	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตารางที่ 5 แสดงชุดข้อมูลที่รัฐควรเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine readable) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับ	ชุดข้อมูล	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
24	<p>ข้อมูลการครอบครองที่ดิน (Land Registers)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ข้อมูลทะเบียนที่ดินของภาคเอกชนและภาครัฐ 2) ข้อมูลการครอบครองที่ดินภาครัฐของหน่วยงานต่าง ๆ (หน่วยงานใดครอบครองที่ดินใด มีวัตถุประสงค์การใช้งานใด) 3) ข้อมูลพื้นที่การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) 4) ข้อมูลที่รัฐอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าหรืออุทยานแห่งชาติ (ข้อมูลทั้งหมดต้องมีรายละเอียดพิภพแบบดิจิทัล) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) กรมที่ดิน 2) กรมธนารักษ์ 3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4) กรมป่าไม้ 5) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
25	<p>ข้อมูลการชำระภาษีและด้านศุลกากร (Tax Databases – Customs Data)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) นิติบุคคลที่เป็นคู่สัญญากับรัฐ 2) นิติบุคคลที่เข้ามาร่วมแข่งขันประกวดราคา 3) นิติบุคคลที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 4) มูลนิธิ 5) สมาคม 6) เจ้าหน้าที่รัฐในระดับที่มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ 7) เจ้าหน้าที่รัฐที่ดำรงตำแหน่งเสี่ยงต่อการเกิดทุจริต 8) ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. 9) บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง 	<ol style="list-style-type: none"> 1) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2) กรมศุลกากร 3) กรมสรรพากร 4) กรมสรรพสามิต

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) อาจสรุปได้ว่ามีปัญหาอุปสรรคหลักอยู่ 2 มิติ ดังนี้

1) มิติด้านเทคนิคและกายภาพ คือ การที่หน่วยงานภาครัฐขาดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และระบบในการจัดเก็บ จัดการ และเปิดเผยข้อมูลแบบดิจิทัล รวมถึงการขาดความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ

2) มิติด้านกฎหมายที่แต่ละหน่วยงานมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล จึงมีความกฎหมายแตกต่างกันไป และข้อจำกัดในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความลับทางราชการ

3.1.1.2 แนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย จำนวน 25 ชุดข้อมูล ในมิติด้านเทคนิคและกายภาพ

การจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) มีวัตถุประสงค์ให้สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อได้ง่ายด้วยอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะชุดข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย จำนวน 25 ชุดข้อมูล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล และทำการเปิดเผยในรูปแบบไฟล์ที่อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) โดยในสถานการณ์ปัจจุบันอาจแบ่งสถานภาพของชุดข้อมูลได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1) ชุดข้อมูลที่ปัจจุบันมีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลแล้ว เช่น ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น
- 2) ชุดข้อมูลที่ปัจจุบันมีการจัดเก็บในรูปแบบเอกสารแต่ยังไม่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล เช่น ข้อมูลผู้ทำงาน ข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ข้อมูลใบอนุญาตต่าง ๆ เป็นต้น
- 3) ชุดข้อมูลที่ปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำหรือจัดเก็บ เช่น ข้อมูลการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Interest Declarations) เป็นต้น

โดยปัจจุบันสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) มีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการจัดทำข้อมูลเปิดภาครัฐอยู่แล้ว รัฐบาลจึงควรมีนโยบายเร่งด่วนให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นเจ้าภาพหลักในการสำรวจชุดข้อมูลทั้ง 25 ชุดข้อมูล ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ และอื่น ๆ ว่ามีสถานภาพอย่างไรในปัจจุบัน และเสนอโครงการพร้อมงบประมาณมายังรัฐบาลในการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) ให้ปรากฏบนเว็บไซต์ data.go.th ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีงบประมาณ โดยอาจมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำรวจชุดข้อมูลที่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลเรียบร้อยแล้ว และสำรวจความจำเป็นในการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเปิดเผยในรูปแบบที่อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) โดยเสนอโครงการพร้อมงบประมาณมายังรัฐบาลภายใน 1 ปี งบประมาณ
- 2) สำรวจชุดข้อมูลที่มีการจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร และสำรวจความจำเป็นในการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลตามมาตรฐานเดียวกัน พร้อมสำหรับการเปิดเผยในรูปแบบที่อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) โดยเสนอโครงการพร้อมงบประมาณมายังรัฐบาลภายใน 1 ปี งบประมาณ

3) สํารวจชุดข้อมูลทีปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำหรือจัดเก็บ โดยให้มีการสำรวจชุดข้อมูลทีหน่วยงานมีหน้าที่จัดเก็บแต่ยังมิได้มีการจัดเก็บ และเสนอโครงการพร้อมงบประมาณมายังรัฐบาลภายใน 1 ปี งบประมาณ

4) หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการตามโครงการทีได้รับจัดสรรให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณที 2

5) หน่วยงานทีจัดเก็บข้อมูลใหม่ พร้อมทำการเปิดเผยข้อมูลในปีงบประมาณที 3

ตารางที 6 แสดงแนวทางการจัดทำชุดข้อมูลเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จำนวน 25 ชุดข้อมูล ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลสามารถเปิดเผยในรูปแบบอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable)

ลำดับ	กิจกรรม	ปีงบประมาณ ที 1	ปีงบประมาณ ที 2	ปีงบประมาณ ที 3
1	สำรวจชุดข้อมูลทีมีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล เรียบร้อยแล้ว และสำรวจความจำเป็นในการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเปิดเผยในรูปแบบทีอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) โดยเสนอโครงการพร้อมงบประมาณมายังรัฐบาล			
2	สำรวจชุดข้อมูลทีมีการจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร และสำรวจความจำเป็นในการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลตามมาตรฐานเดียวกัน พร้อมสำหรับการเปิดเผยในรูปแบบทีอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) โดยเสนอโครงการพร้อมงบประมาณมายังรัฐบาล			
3	สำรวจชุดข้อมูลชุดข้อมูลทีปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำหรือจัดเก็บ สํารวจชุดข้อมูลทีหน่วยงานมีหน้าที่จัดเก็บแต่ยังมิได้จัดเก็บ โดยเสนอโครงการพร้อมงบประมาณมายังรัฐบาลภายใน			
4	หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการตามโครงการทีได้รับจัดสรรให้แล้วเสร็จ			
5	หน่วยงานทีจัดเก็บข้อมูลใหม่ พร้อมทำการเปิดเผยข้อมูล			

3.1.1.3 แนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย จำนวน 25 ชุดข้อมูล ในมิติด้านกฎหมาย

แนวทางการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบที่นำไปสู่มาตรการการป้องกันการทุจริตของประเทศไทย โดยการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ รวมถึงสามารถใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์และตรวจจับความเสี่ยงของการเกิดการทุจริต จึงต้องมีกฎหมายที่มุ่งส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในกระบวนการดำเนินงานของภาครัฐ โดยกำหนดสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และสร้างความไว้วางใจระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของรัฐให้เกิดความโปร่งใสเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ในขณะที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ และกำหนดให้ประชาชนสามารถยื่นคำร้องขอข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐได้ โดยมีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) กำกับดูแล ซึ่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามความหมายแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว คือ ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

การสร้างความโปร่งใสด้านข้อมูลเปิดเผยภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้โดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการรับทราบและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐซึ่งจะทำให้เกิดการป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือยกร่างกฎหมายแทนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยมีใช้เป็นการร่างกฎหมายใหม่เพิ่มเติมอันจะช่วยแก้ไขประเด็นเรื่องความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติเดิม และยังเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการข้อมูลสาธารณะได้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ ต้องมีการกำหนดนิยามของข้อมูลข่าวสารสาธารณะและขอบเขตของข้อมูลที่ต้องเปิดเผย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มข้อมูลที่ไม่ได้อยู่ในขอบเขตเดิม ตลอดจนระบุถึงสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บข้อมูลในลักษณะที่โปร่งใสและพร้อมเปิดเผย การสร้างระบบดิจิทัลจัดเก็บข้อมูลไว้สำหรับเปิดเผยข้อมูลสาธารณะเชิงรุก (Proactive Disclosure) เช่น การเผยแพร่ข้อมูลเชิงรุกผ่านเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มที่เข้าถึงได้ง่ายโดยประชาชนไม่ต้องร้องขอ เป็นต้น การกำหนดมาตรฐานการเผยแพร่ข้อมูลกับประชาชน การกำหนดกรอบระยะเวลาที่ต้องเปิดเผยข้อมูล และกระบวนการร้องขอข้อมูลโดยประชาชน

อย่างไรก็ดี การยกร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะเพื่อแทนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการอย่างยาวนาน แต่การแก้ไขปัญหาระยะสั้นสามารถพัฒนาความโปร่งใสภาครัฐผ่านการจัดทำข้อมูลเปิดได้ โดยการออกประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนดชุดข้อมูลที่ต้องทำการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนได้ตามกฎหมายปัจจุบัน ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ในข้อ 3.1.1.4 ข้อ 3.1.1.5 และข้อ 3.1.1.6

3.1.1.4 แนวทางการร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะใหม่แทนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

แนวทางการร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะแทนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 สามารถสรุปได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1) ปรับปรุงเนื้อหาจากกฎหมายเดิม

(1) ยกเนื้อหาหลักที่สำคัญจากพระราชบัญญัติเดิม เช่น สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ข้อยกเว้นการเปิดเผยข้อมูล และกระบวนการร้องเรียน

(2) เพิ่มเติมกลไกใหม่จากเดิม เช่น เพิ่มระบบการเปิดเผยข้อมูลเชิงรุก (Proactive Disclosure) กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องเปิดเผยข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองหรือความรับผิดชอบของตนอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องรอให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร้องขอ และจัดทำฐานข้อมูลแบบเปิด (Open Data) เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยไม่ต้องร้องขอ กล่าวคือ รัฐต้องจัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล โดยรวบรวม จัดเก็บ และบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานรัฐในรูปแบบที่สามารถประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยอ้างอิงแนวทางจากมาตรฐานต่าง ๆ ทั้งในสากลและมาตรฐานในประเทศ เช่น มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (มสพร.) มาตรฐานรัฐบาลดิจิทัล (มรด.) เป็นต้น

2) นิยามข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

(1) กำหนดให้ “ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ” ครอบคลุมถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ รวมถึงข้อมูลที่รัฐจัดทำหรือควบคุมในรูปแบบดิจิทัล และต้องเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบหรือตรวจดูได้โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอ

(2) รวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อประชาชนและเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เช่น ข้อมูลสิ่งแวดล้อม ข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับสุขภาพ หรือข้อมูลด้านเศรษฐกิจ โดยให้มีการเปิดเผยข้อมูลหรือข้อมูลเปิด (Open Data) ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิชอบตามมาตรฐานสากล

3) ขยายขอบเขตหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

กฎหมายเดิมมุ่งเน้นเฉพาะหน่วยงานของรัฐ จึงต้องมีการปรับปรุงให้ครอบคลุมถึงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร รัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษา องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐ องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐ และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) การกำหนดข้อยกเว้นให้ชัดเจนขึ้น

(1) ระบุประเภทข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ เช่น ข้อมูลความมั่นคงของชาติ ข้อมูลความเป็นส่วนตัวของบุคคล และข้อมูลที่มีผลกระทบต่อคดียุติธรรมที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีและยังไม่สิ้นสุด เป็นต้น

(2) ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีอำนาจและหน้าที่ตรวจสอบข้อบกพร่อง
เพื่อพิจารณากรณีพิพาทเรื่องการเปิดเผยข้อมูล

5) ปรับปรุงกระบวนการร้องขอข้อมูล

- (1) จัดให้มีระบบร้องขอข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ที่รวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ
- (2) กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนในการตอบรับคำร้องขอ
- (3) สร้างระบบช่องทางอุทธรณ์ที่ผู้ร้องขอสามารถเข้าถึงและใช้งานได้

6) การจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลใหม่

ให้มีการรวมบทบาทของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง
มาอยู่ภายใต้ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ โดยให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมีหน้าที่
กำกับดูแลตั้งแต่การกำหนดนโยบาย มาตรการ แผนยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการเผยแพร่
ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การส่งเสริม สนับสนุน และกำกับกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้เป็นไปตาม
กฎหมาย การปฏิบัติตามกฎหมาย แก้ไขข้อพิพาท และพัฒนามาตรฐานการเปิดเผยข้อมูล

7) บทลงโทษที่เหมาะสม

- (1) กำหนดความคุ้มครองสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่
ตามกฎหมายใหม่นี้ เว้นแต่กรณีกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กระทำการโดยไม่สุจริต กระทำ
โดยเจตนาในการแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้หรือมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายแก่
บุคคลหนึ่งบุคคลใด
- (2) กำหนดบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิเสธการให้ข้อมูลโดยไม่มีเหตุผล
- (3) ผู้ที่ละเมิดกฎหมายหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
โดยได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะใหม่ไว้แล้วตามเอกสารแนบ 1

3.1.1.5 แนวทางการออกประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการกำหนด ชุดข้อมูลที่ต้องทำการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ในปัจจุบันพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 (8) ได้ให้อำนาจ
คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารกำหนดข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้ประชาชนป้องกันและปราบปราม
การทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจนเข้าตรวจดูได้ โดยหากมีการส่งเสริม
ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารกำหนดชุดข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
และประพฤติมิชอบ รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบตามมาตรฐานสากล จำนวน
25 ชุดข้อมูล ย่อมสามารถที่จะพัฒนาระดับการจัดทำข้อมูลเปิดภาครัฐได้ระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ดี หลายชุดข้อมูลที่อยู่ภายในอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งไม่อยู่ในคำจำกัดความของ “หน่วยงานของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติ
ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 การแก้ไขตามแนวทางนี้จึงไม่สามารถยกระดับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลได้ครบถ้วน โดยได้จัดทำร่างประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

เรื่อง การกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นข้อมูลที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ตามมาตรา 9 (8) ไว้แล้วตามเอกสารแนบ 2

ทั้งนี้ ร่างประกาศฯ ดังกล่าวควรกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องมีการเผยแพร่หรือเชื่อมโยงชุดข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านแพลตฟอร์มการให้บริการข้อมูลส่วนกลาง เช่น GD Catalog และ data.go.th รวมถึงกำหนดให้ต้องเปิดเผยในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วย เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้อย่างเสรีและสามารถนำไปเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้ นอกจากนี้ ควรนำหลักการของมาตรฐานหลักเกณฑ์การจัดระดับชั้นและแบ่งปันข้อมูลภาครัฐมาปรับใช้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์จำแนกและจัดระดับชั้นข้อมูล (Data Classification) ที่เหมาะสมและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

3.1.1.6 แนวทางการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

แนวทางการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขประเด็นการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ดังนี้

(1) ปรับปรุงแก้ไข มาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยแก้ไขปรับปรุงให้การเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หมายความว่ารวมถึง การเผยแพร่ข้อมูล ตามมาตรฐานข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลตามมาตรา 17 และ 18 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

(2) ปรับปรุงการกำหนดระยะเวลาการเปิดเผย ตามมาตรา 106 โดยให้มีการระบุรายละเอียดในประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใต้ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ขยายระยะเวลาจาก 180 วัน เป็นตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและหลังจากดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลา 1 ปี

ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ไว้แล้วตามเอกสารแนบ 3

3.2 แนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ และกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

แม้ว่ารายงานฉบับปัจจุบันได้ทำการเสนอแนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากลโดยการเปิดเผยข้อมูล จำนวน 25 ชุดข้อมูล ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ ประกอบกับความพร้อมของหน่วยงานในประเทศไทยเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) แล้วนั้น การจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ และกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างถือเป็นแนวทางที่มีความพร้อมและมีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีอยู่ในรูปแบบดิจิทัล และมีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอยู่แล้ว แม้ว่าการค้นหาและการนำไปใช้วิเคราะห์ต่อยังคงดำเนินการได้ไม่ถนัด ความสำคัญและแนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ และกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างสามารถสรุปได้ดังนี้

กระบวนการด้านงบประมาณ

กระบวนการด้านงบประมาณมีวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยในส่วนของวงเงินงบประมาณนั้น ประเทศไทยมีการตั้งงบประมาณรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกปี เว้นแต่ปีที่มีวิกฤติเศรษฐกิจซึ่งอาจทำให้การประมาณการรายได้ของรัฐต่ำลง โดยเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2500 ประเทศไทยมีการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีอยู่ที่ 5,070 ล้านบาท ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ประเทศไทยตั้งงบประมาณรายจ่ายไว้ จำนวนทั้งสิ้น 3,480,000 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 686 เท่า ตลอดระยะเวลาเกือบเจ็ดสิบปีที่ผ่านมาในการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณนั้น กฎหมายได้ออกแบบให้เกิดระบบถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ โดยสามารถแบ่งกระบวนการงบประมาณเป็น 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ 1) การจัดทำงบประมาณโดยฝ่ายบริหาร 2) การอนุมัติงบประมาณโดยฝ่ายนิติบัญญัติ 3) การบริหารงบประมาณของฝ่ายบริหาร และ 4) การควบคุมและตรวจสอบงบประมาณของฝ่ายนิติบัญญัติ (คณะกรรมการการศึกษาการจัดทำและติดตามงบประมาณ สภาผู้แทนราษฎร, 2567)

1) การจัดทำงบประมาณโดยฝ่ายบริหาร

ในการจัดทำงบประมาณเริ่มจากคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแนวทางการจัดทำงบประมาณและปฏิทินงบประมาณ จากนั้น จึงจัดทำรายงานเสนอขอรับงบประมาณ โดยหน่วยรับงบประมาณต่าง ๆ ซึ่งมีขั้นตอนสามารถสรุปโดยสังเขป ดังนี้

(1) หน่วยรับงบประมาณจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณและผลการปฏิบัติงานของปีงบประมาณก่อน

(2) หน่วยรับงบประมาณจัดทำรายละเอียดข้อเสนอเบื้องต้นของงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อส่งสำนักงานงบประมาณพิจารณา

(3) หน่วยรับงบประมาณพิจารณาทบทวนและปรับปรุงรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ เพื่อให้สำนักงานงบประมาณพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

(4) คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบข้อเสนอเป้าหมายและยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(5) กระทรวงการคลัง สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานงบประมาณ ร่วมกันพิจารณาประมาณการรายได้ กำหนดนโยบายกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่าย และโครงสร้างงบประมาณรายจ่ายประจำปี และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(6) หน่วยรับงบประมาณจัดทำรายละเอียดคำของบประมาณ เสนอต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาให้ความเห็นชอบและส่งสำนักงานงบประมาณ

(7) สำนักงานงบประมาณพิจารณารายละเอียดและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี รวมถึงการปรับปรุงรายละเอียด เปิดให้รับฟังความคิดเห็น และให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณดังกล่าว เพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีความซับซ้อน และมีความเกี่ยวโยงกันระหว่างหน่วยรับงบประมาณ สำนักงานงบประมาณ และคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่มีอำนาจมากที่สุดในขั้นตอนดังกล่าว คือ สำนักงานงบประมาณ เนื่องจากเป็นตัวกลางที่จะรับเอาทั้งนโยบายของรัฐบาล และโครงการของหน่วยรับงบประมาณเข้ามาพิจารณา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สำนักงานงบประมาณมีอำนาจพิจารณาที่จะตัดหรือปรับลดงบประมาณโครงการใด ๆ ก็ได้ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินงบประมาณที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในตอนต้น

สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา (2564) ได้มีการศึกษาแล้วพบว่า ระดับความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในขั้นตอนนี้มีน้อยกว่าในขั้นตอนอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของการทุจริตในขั้นตอนนี้จะสร้างความเสียหายทางสังคมเป็นวงกว้างและร้ายแรงเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดสรรทรัพยากรที่ผิดพลาด กล่าวคือ หากมีการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน อย่างน้อยที่สุดโครงการดังกล่าวก็จะสร้างผลประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม แม้ว่าจะต้องสิ้นเปลืองงบประมาณบางส่วนไปโดยไม่จำเป็น แต่หากมีการทุจริตเชิงนโยบาย เลือกกำหนดโครงการที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจนเกินสมควรอันจะทำให้เกิดผลร้ายต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินทั้งหมดไปโดยเสียเปล่า โดยที่ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายงบประมาณนั้น

โดยความเสี่ยงทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้นักเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่รัฐร่วมมือกับนักธุรกิจออกแบบโครงการไว้ก่อน แล้วจึงจัดทำรายงานศึกษาความเป็นไปได้เพื่อสร้างความชอบธรรมในภายหลัง โดยลักษณะโครงการมักเป็นโครงการที่ประเมินเนื้องานและผลลัพธ์ยาก เป็นการใช้อุบายของส่วนราชการในการสำรวจความต้องการเอง เป็นโครงการราชการลับ หรือเป็นภารกิจเร่งด่วน

2) การอนุมัติงบประมาณโดยฝ่ายนิติบัญญัติ

คณะรัฐมนตรีไม่สามารถประกาศใช้งบประมาณรายจ่ายที่จัดทำขึ้นได้เพียงลำพังแต่ต้องอาศัยการผ่านร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณให้ออกประกาศใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ วาระที่ 1 โดยสภาผู้แทนราษฎร
- (2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ วาระที่ 2 - 3 โดยสภาผู้แทนราษฎร
- (3) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ โดย วุฒิสภา

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ 2560 สภาผู้แทนราษฎรมีเวลาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 105 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามีระยะเวลาพิจารณา 20 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงวุฒิสภา

อย่างที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า รัฐบาลหรือฝ่ายบริหารของประเทศไทยมาจากความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น การลงมติยอมรับต้องเป็นไปในทิศทางที่จะทำให้ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ อย่างไรก็ตาม ฝ่ายนิติบัญญัติโดยสภาผู้แทนราษฎรได้มีบทบาทสำคัญให้การปรับลดหรือตัดโครงการหรือรายการใช้จ่ายงบประมาณบางส่วนที่เห็นพ้องกันว่าไม่เหมาะสมผ่านอำนาจของกรรมาธิการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นระหว่าง (1) และ (2)

3) การบริหารงบประมาณของฝ่ายบริหาร

ขั้นตอนนี้เป็นการใช้จ่ายงบประมาณตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณโดยหน่วยรับงบประมาณต่าง ๆ หรือที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า เป็นขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างนั้นมีวิธีการที่หลากหลายตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ เช่น วิธีการประกวดราคา วิธีการคัดเลือก วิธีเฉพาะเจาะจง เป็นต้น

นอกจากนี้ หน่วยรับงบประมาณยังมีอำนาจในการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณของรายการต่าง ๆ ภายใต้โครงการเดียวกัน ซึ่งจะมีระเบียบของสำนักงานงบประมาณในการกำหนดวงเงินของผู้มีอำนาจอนุมัติการโอนเปลี่ยนแปลง เช่น รายการที่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยรับงบประมาณนั้น ๆ ในการโอนเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงอาจเห็นโครงการบางโครงการเกิดขึ้นโดยที่ไม่มีรายละเอียดในขั้นของการอนุมัติงบประมาณ โดยที่พบบ่อยคือ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในการก่อสร้างหรือขอมถนจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง

ในขั้นตอนการบริหารงบประมาณของฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในปัจจุบันของประเทศไทย ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล Open Contracting Data Standard (OCDS) ทั้งนี้ แม้ว่าในปัจจุบันกรมบัญชีกลางได้พัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e - GP) โดยมีเจตนาารมณ์เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของภาครัฐโดยใช้เงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าต่อภารกิจของรัฐ มีความโปร่งใสและป้องกันปัญหาการทุจริต ซึ่งมีการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ทุกขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ วิธี e-market และวิธี e-bidding แต่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างแบบอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการจัดทำสัญญาและบริหารสัญญา ส่งผลให้ไม่สามารถทำการเปิดเผยการจัดซื้อจัดจ้างในขั้นตอนการจัดทำสัญญาและบริหารสัญญาได้

นอกจากนี้ ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e - GP) ของประเทศไทย ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับการเบิกจ่ายเงินของส่วนราชการ (ระบบ GFMS) เพื่อให้สามารถติดตามการใช้จ่ายเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลงบประมาณและการเบิกจ่ายเงินของราชการส่วนท้องถิ่น (ระบบ e-LAAS) เพื่อลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันของเจ้าหน้าที่ และสามารถติดตามการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นได้

ภาพที่ 39 แสดงการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของประเทศไทย
ที่มา: กรมบัญชีกลาง (2566ก)

โดยกรมบัญชีกลางได้เคยเสนอโครงการพัฒนาระบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Contract) และการบริหารสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (กรมบัญชีกลาง, 2566ก) รวมถึงโครงการพัฒนาระบบการคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง (กรมบัญชีกลาง, 2566ข) เพื่อขอรับงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2567 แล้ว แต่ยังมีได้รับการพิจารณา ทั้งนี้ หากสามารถดำเนินการตามโครงการดังกล่าวได้ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของประเทศไทยจะมีความพร้อม

ในการพัฒนาสู่การจัดทำข้อมูลเปิดในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามมาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS) ได้มากยิ่งขึ้น

4) การควบคุมและตรวจสอบงบประมาณของฝ่ายนิติบัญญัติ

ขั้นตอนนี้มีได้มีแบบแผนที่ชัดเจน รวมไปถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมิได้กำหนดขั้นตอนไว้อย่างชัดเจนเหมือนกับขั้นตอนที่กล่าวไปแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม ฝ่ายนิติบัญญัติได้มีการใช้กลไกของกรรมาธิการในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งย่อมเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากการดำเนินงานทั้งหลายล้วนต้องกระทำผ่านการใช้จ่ายงบประมาณทั้งสิ้น

สำหรับสภาผู้แทนราษฎร ได้มีคณะกรรมการการศึกษาการจัดทำและติดตามการบริหารงบประมาณ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณเป็นการเฉพาะ

จากทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นจะเห็นได้ว่า ขั้นตอนที่ถูกตรวจสอบน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนของการจัดทำงบประมาณที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว ข้อมูลโครงการที่หน่วยรับงบประมาณต่าง ๆ ได้เสนอขอไปยังสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี และถูกตัดก่อนการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณมายังรัฐสภา ซึ่งถือเป็นข้อมูลสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าฝ่ายบริหารได้พิจารณาความสำคัญของโครงการต่าง ๆ โดยในปัจจุบันยังไม่มีเปิดเผยส่วนนี้

โดยสรุปจากการศึกษากระบวนการจัดทำงบประมาณของประเทศไทย พบว่า ระบบการจัดทำงบประมาณของประเทศไทยยังมีความโปร่งใสน้อย เป็นการดำเนินการโดยฝ่ายบริหารฝ่ายเดียว ยังไม่ถูกตรวจสอบโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือภาคประชาชน และกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของประเทศไทยยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยในกระบวนการจัดทำสัญญาและบริหารสัญญายังไม่มีการดำเนินการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงยังไม่มี การเปิดเผยข้อมูลของทั้งสองกระบวนการต่อสาธารณะ ในขณะที่การเปิดเผยข้อมูลของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ในขั้นตอนอื่น ๆ ยังไม่อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการค้นหา และในรูปแบบที่อ่านออกได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) จึงควรมีแนวทางที่จะต้องพัฒนา ดังนี้

(1) จัดให้มีระบบเทคโนโลยีในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้ครอบคลุมกระบวนการจัดทำสัญญาและบริหารสัญญาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบงานต่าง ๆ เช่น SFPI, GFMS, e-LAAS และหน่วยงานตรวจสอบต่าง ๆ ได้

(2) จัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลระบบการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล Open Contracting Data Standard (OCDS) สามารถนำไปใช้ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ (Machine Readable) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

(3) จัดให้มีระบบการคำนวณราคากลางงานก่อสร้างของทางราชการด้วยอิเล็กทรอนิกส์ ให้ครอบคลุมทุกโครงการก่อสร้างในภาครัฐ ที่ต้องใช้ข้อมูลจำนวนมากและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานอื่น ให้สามารถคำนวณราคากลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) เปิดเผยค่าของงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณต่าง ๆ ที่ส่งความต้องการมายังสำนักงบประมาณและถูกตัดก่อนการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณมายังรัฐสภา เพื่อสามารถนำมาเปรียบเทียบและตรวจสอบได้ต่อไป

3.3 การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หรือ เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อตรวจจับการทุจริต และประพตมิชอบ

การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หรือเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อตรวจจับการทุจริตและประพตมิชอบเป็นแนวทางที่หลายประเทศได้นำมาใช้ตรวจจับการทุจริตและประพตมิชอบในหลายลักษณะเรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อตรวจจับการใช้งบประมาณของภาครัฐ และการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ที่อาจเกิดการทุจริต นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อตรวจจับการฟอกเงิน การหลีกเลี่ยงภาษี และการก่ออาชญากรรม ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพตมิชอบอีกด้วย

การใช้เทคโนโลยีในการตรวจจับการทุจริตและประพตมิชอบดังกล่าวข้างต้น อาจทำโดยภาคประชาชนที่นำเอาข้อมูลเปิด (Open Data) มาวิเคราะห์ หรืออาจทำโดยหน่วยงานของรัฐที่อาจมีอำนาจในการนำเอาข้อมูลส่วนบุคคลมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเปิด (Open Data) ซึ่งสามารถตรวจจับการทุจริตได้ในระดับที่ลึกมากกว่า

อย่างไรก็ดี ก่อนที่จะมีการใช้เทคโนโลยีในการตรวจจับการทุจริตและประพตมิชอบ จะต้องมีการสร้างฐานข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลให้มีคุณภาพ ครอบคลุมข้อมูลหลากหลายจำนวนมาก เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลกันจนกลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่มีจำนวนข้อมูลที่มากเพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการตรวจจับความเสี่ยงในการเกิดทุจริตได้

โดยหากพิจารณาการนำแนวทางการเชื่อมโยงชุดข้อมูลและการสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับการวิเคราะห์หรือตรวจจับการทุจริตจากกรณีศึกษาจากต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐลิทัวเนีย เป็นต้น โดยนำมาบูรณาการเข้ากับแนวทางการพัฒนาการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จำนวน 25 ชุดข้อมูลของประเทศไทย อาจทำให้เสนอแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ของประเทศไทยสำหรับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพตมิชอบได้ ตามภาพที่ 40

ภาพที่ 40 แสดงรูปแบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่สามารถรองรับการพัฒนาการเชื่อมโยงชุดข้อมูล และการสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับการวิเคราะห์หรือตรวจจับการทุจริตอยู่แล้ว โดยพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเพื่อยกระดับการบริหารงาน และการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัลอันนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูล เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการ และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน ของรัฐได้ โดยมีกลไกสำคัญ ได้แก่ การจัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ให้มีคณะกรรมการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สปร.) สนับสนุนการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ให้มีธรรมาภิบาล

ข้อมูลภาครัฐเพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัล (Open Government Data) ให้หน่วยงานของรัฐแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน และให้มีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงบริการดิจิทัลให้เกิดการบริการสาธารณะแบบเบ็ดเสร็จ พระราชบัญญัติฉบับนี้ช่วยทำให้ประชาชนได้รับบริการภาครัฐที่สะดวก รวดเร็ว ไม่สร้างภาระแก่ประชาชน ลดการใช้สำเนาเอกสารในการติดต่อราชการ ประชาชนติดต่อภาครัฐได้ทุกเรื่อง โดยใช้เพียงบัตรประชาชน (One Stop Service) รวมถึงการติดต่อผ่านระบบออนไลน์แบบเบ็ดเสร็จ การใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐสำหรับการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการของรัฐ ตลอดจนสามารถนำข้อมูลเปิดภาครัฐไปพัฒนานวัตกรรมที่สร้างประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจได้

นอกจากนี้ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ “คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล” เป็นผู้กำหนดมาตรฐาน ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ เชื่อถือได้ มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน สามารถแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และนำไปประมวลผลต่อได้ และปัจจุบันได้มีการออกประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเรื่องธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ยังกำหนดให้มี “ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลาง” ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลและทะเบียนดิจิทัลระหว่างหน่วยงานรัฐเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในการให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกันจัดทำระบบบูรณาการข้อมูลระหว่างกัน รวมถึงเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลระหว่างกัน

การสร้างระบบเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หรือ เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อตรวจจับการทุจริตและประพฤติมิชอบ สามารถดำเนินการผ่าน “แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล” ซึ่งเป็นกลไกที่อยู่ในกฎหมายดังกล่าว และเป็นช่องทางกำหนดกรอบและทิศทางการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาประเทศได้ หากพิจารณาประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 - 2570 ในส่วนที่เกี่ยวกับการยุติธรรม ปรากฏว่ามีโครงการอยู่ระหว่างดำเนินการ 3 โครงการ ได้แก่

- 1) โครงการ e-Justice Case Management and Tracking System เพื่อให้สามารถติดตามขั้นตอนของสถานะคดีที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 2) โครงการ Big Data and AI Analytics for Crime Prevention เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการกระทำความผิด เพื่อนำไปใช้วางแผนป้องกันอาชญากรรม ซึ่งรับผิดชอบโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 3) โครงการศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม Data Exchange Center (DXC) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลสำคัญด้านการดำเนินคดี ด้านการสอบสวน และพิจารณาคดีข้อมูลการบังคับโทษลดโทษเยี่ยมยาและช่วยเหลือหลังปล่อยตัว ซึ่งรับผิดชอบโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ดังนั้น จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นว่า แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2571 ถึง 2575 อาจกำหนดให้สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการบรรจุโครงการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและการดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) โดยกำหนดให้มีหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด องค์การอิสระหรือองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร รัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษา องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐ องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐ และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ภาคเอกชนต่าง ๆ และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในการพัฒนาโครงการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และให้คณะทำงานร่วมกันกำหนดชุดข้อมูลที่มีความจำเป็นในการเชื่อมโยงข้อมูล กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้วิเคราะห์หรือตรวจจับการทุจริตในรายละเอียด และระบุงบประมาณที่จำเป็นทั้งในด้านอุปกรณ์และด้านการดำเนินงานต่าง ๆ

ทั้งนี้ เนื่องจากสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ โดยมีรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 โดยคณะกรรมการทั้งสองคณะมีบทบาทหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยและกำหนดชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ และกำหนดนโยบาย รวมถึงกำกับดูแลการสร้างรัฐบาลดิจิทัลที่มีการจัดทำชุดข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล และการเชื่อมโยงข้อมูล นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลมีความเชี่ยวชาญในการทำระบบการเปิดเผยข้อมูล และมีความเชี่ยวชาญเชิงเทคนิค ล้วนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนั้น การกำหนดให้สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) จะส่งผลให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการและประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน

โดยบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้แต่ละหน่วยงานทำการเชื่อมโยงข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยให้คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนดมาตรฐาน ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ เชื่อถือได้ มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นและนำข้อมูลไปประมวลผลต่อได้ โดยปัจจุบันได้มีการออกประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่องธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว

แนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลข้างต้น มีหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานในฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และภาคเอกชน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีแนวทางในการจัดเก็บและจัดการฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนั้น การพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ดังกล่าว สามารถนำแนวทางการจัดการของระบบ The X-Road Platform หรือโครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐเอสโตเนียพัฒนาขึ้น มาใช้ในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายเข้าไว้ด้วยกันทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนโดยไม่มีการจัดเก็บฐานข้อมูล ซึ่งดำเนินการโดยปรับข้อมูลของแต่ละหน่วยงานให้มีรูปแบบที่สามารถทำงานได้ร่วมกัน

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการพัฒนาจัดทำศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange Center: GDX) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเอกสารทะเบียนดิจิทัลระหว่างหน่วยงานของรัฐไว้อยู่แล้ว มีหน่วยงานที่ให้บริการแลกเปลี่ยนข้อมูล จำนวน 18 หน่วยงาน รวมจำนวน 89 ชุดข้อมูล ประกอบด้วย 1) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 3) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 4) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 5) กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ 6) สภาสถาปนิก 7) กระทรวงแรงงาน 8) กรมการปกครอง 9) กรมส่งเสริมการเกษตร 10) กรมการพัฒนาชุมชน 11) กรมส่งเสริมสหกรณ์ 12) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 13) สภาวิศวกร 14) กรมสรรพากร 15) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) 16) กรมบัญชีกลาง 17) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และ 18) กรมที่ดิน ดังนั้น รัฐบาลไทยอาจนำเอาศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange Center: GDX) ที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อพัฒนาต่อยอดให้ครอบคลุมชุดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อไป

3.4 แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) ในมิติ ด้านเทคนิคและกายภาพ

โครงการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) สามารถมีแนวทางในการดำเนินการได้ดังนี้

1) จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาจัดทำโครงการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ให้แล้วเสร็จในไตรมาสแรกของปีงบประมาณที่ 1 นับตั้งแต่เริ่มโครงการ

2) คณะกรรมการฯ ร่วมกันกำหนดชุดข้อมูลที่มีความจำเป็นในการเชื่อมโยงข้อมูล พร้อมกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้วิเคราะห์หรือตรวจจับการทุจริตทั้งระดับหน่วยงานและระดับเจ้าหน้าที่ โดยต้องมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณที่ 1 นับตั้งแต่เริ่มโครงการ

3) คณะกรรมการฯ สํารวจชุดข้อมูลที่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลเพื่อพร้อมสำหรับการเชื่อมโยงข้อมูล รวมถึงพิจารณางบประมาณที่จำเป็นในการเชื่อมโยงข้อมูลให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณที่ 1 นับตั้งแต่เริ่มโครงการ

4) คณะกรรมการฯ สํารวจชุดข้อมูลที่ยังไม่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล พร้อมทั้งพิจารณางบประมาณที่จำเป็นในการปรับชุดข้อมูลเป็นแบบดิจิทัลให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณที่ 1 นับตั้งแต่เริ่มโครงการ

5) บรรลุโครงการฯ ในแผนพัฒนานาัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2571 – 2575

6) ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณที่ 2 นับตั้งแต่เริ่มโครงการ

7) ดำเนินการปรับชุดข้อมูลจากรูปแบบเอกสารมาเป็นแบบดิจิทัล ให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณที่ 2 นับตั้งแต่เริ่มโครงการ

8) ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลที่แปรมาเป็นแบบดิจิทัลในส่วนที่เหลือให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณที่ 3 นับตั้งแต่เริ่มโครงการ

ตารางที่ 7 แสดงแนวทางการพัฒนาโครงการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปราม และดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case)

ลำดับ	กิจกรรม	ปีงบประมาณ ที่ 1	ปีงบประมาณ ที่ 2	ปีงบประมาณ ที่ 3
1	จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาจัดทำโครงการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามการและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน			
2	คณะกรรมการฯ ร่วมกันกำหนดชุดข้อมูลที่มีความจำเป็นในการเชื่อมโยงข้อมูล พร้อมกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้วิเคราะห์หรือตรวจจับการทุจริตทั้งระดับหน่วยงาน และระดับเจ้าหน้าที่ โดยต้องมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูล			
3	คณะกรรมการฯ สืบรวจชุดข้อมูลที่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลแล้ว และพร้อมสำหรับการเชื่อมโยง พร้อมทั้งพิจารณางบประมาณที่จำเป็นในการเชื่อมโยง			
4	คณะกรรมการฯ สืบรวจชุดข้อมูลที่ยังไม่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล พร้อมทั้งพิจารณางบประมาณที่จำเป็นในการแปรชุดข้อมูลเป็นแบบดิจิทัล			
5	บรรจุโครงการในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2571-2575			

ตารางที่ 7 แสดงแนวทางการพัฒนาโครงการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปราม และดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) (ต่อ)

ลำดับ	กิจกรรม	ปีงบประมาณ ที่ 1	ปีงบประมาณ ที่ 2	ปีงบประมาณ ที่ 3
6	ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลแล้ว			
7	ดำเนินการปรับชุดข้อมูลจากรูปแบบเอกสารมาเป็นแบบดิจิทัล			
8	ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลที่แปรมาเป็นรูปแบบดิจิทัลแล้วในส่วนที่เหลือ			

3.5 แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) ในมิติด้านกฎหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยมีการออกพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ที่มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาระดับรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย อันรวมถึงการสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐมีการเปิดเผยข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อให้การบริหารงานราชการเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยได้มีการออกมาตรฐานในการจัดทำข้อมูล การเปิดเผยข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวยังคงไม่มีสภาพบังคับที่จะผลักดันให้หน่วยงานของรัฐต้องรีบดำเนินการจัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล ดำเนินการเปิดเผยข้อมูลแบบอัตโนมัติและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการและการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

นอกจากนี้ การให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ยังมีปัญหาเรื่องการตีความเกี่ยวกับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่มีความชัดเจน เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมีความเกรงกลัวว่า หากมีการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานอาจมีความผิดทางกฎหมาย

1) แนวทางการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 สามารถสรุปได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

ในปัจจุบันแม้ว่าพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 จะให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานการจัดทำข้อมูลเปิดและการเชื่อมโยงข้อมูลแบบดิจิทัลไว้แล้ว แต่กฎหมายยังไม่มีสภาพบังคับในระดับที่จะส่งผลให้หน่วยงานของรัฐเร่งดำเนินการพัฒนาชุดข้อมูลในส่วนรับผิดชอบของหน่วยงานตนเองให้เป็นแบบดิจิทัลตามนโยบายหรือตามยุทธศาสตร์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องอำนาจของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลและหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐให้เกิดสภาพบังคับมากขึ้น โดยการปรับปรุงแก้ไขให้คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรอื่น องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร รัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษา องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐ องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐ และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดำเนินการจัดทำข้อมูลภาครัฐให้เป็นรูปแบบดิจิทัล ให้มีการเปิดเผยข้อมูลและให้มีการเชื่อมโยงข้อมูล โดยหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จะต้องดำเนินการตามนโยบายของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

โดยหากไม่ดำเนินการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล มีอำนาจในการเสนอต่อรัฐบาล และรัฐสภา ตลอดจนรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการ ที่กำกับดูแล เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเห็นสมควร ในการกำกับดูแลให้หน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายที่คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนด ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ไว้แล้วตามเอกสารแนบ 4

2) แนวทางการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สามารถสรุปได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐมีปัญหาและอุปสรรคในการตีความประเภทของชุดข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับข้อมูลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติม เพื่อให้กำหนดประเภทของข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้ เพื่อลดความสับสน และเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะเข้าถึงชุดข้อมูลสาธารณะที่อยู่ในการเก็บรักษาของทางราชการ โดยการปรับปรุงแก้ไขให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ออกกฎเกณฑ์ กำหนดประเภทของชุดข้อมูลในกรณีที่มีการให้ข้อมูลการแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือการเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการให้บริการประชาชนตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไว้แล้วตามเอกสารแนบ 5

หน้าว่าง

บทที่ 4

**บทสรุปและข้อสังเกต
ของคณะกรรมการ**

4.1 บทสรุป

จากผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนากระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ พบว่า ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาด้านการทุจริตคอร์รัปชันที่มีความรุนแรง โดยจากผลการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2567 ซึ่งจัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ปรากฏว่าประเทศไทยได้ 34 คะแนน และจัดอยู่ในอันดับที่ 107 ของโลก ซึ่งมีคะแนนลดลงกว่าผลการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2566 จำนวน 1 คะแนน (35 คะแนน) และจัดอยู่ในอันดับที่ 108 ของโลก

โดยหนึ่งในข้อเสนอแนะขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ที่เป็นผลมาจากการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตของโลก เมื่อ พ.ศ. 2567 คือ “ทุกประเทศควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตร่วมกับการเปิดเผยข้อมูล (Open Data) เกี่ยวกับงบประมาณการดำเนินโครงการ รวมทั้งข้อมูลการเป็นคู่สัญญาภาครัฐ” ซึ่งจากข้อเสนอแนะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศไทยในการพัฒนาการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ให้มีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูล และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบมากขึ้น

สำหรับการจัดการให้มีการเปิดเผยข้อมูล (Open Data) ที่มีประสิทธิภาพและง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล รวมถึงง่ายต่อการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จะส่งผลดีต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างมาก โดยเฉพาะสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถนำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หรือเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) มาใช้วิเคราะห์และตรวจจับความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลายประเทศได้นำเอาเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้แล้ว

โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่สนับสนุนส่งเสริมการสร้างข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ ต้องจัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานและให้ตรวจสอบได้จากทุกภาคส่วน โดยตามหลักการของกฎหมายดังกล่าวนี้ รัฐบาลไทยได้มีการผลักดันนโยบาย Open Government Data ผ่านการจัดตั้ง ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) ด้วยแล้ว

อย่างไรก็ดี การจัดทำข้อมูลเปิดของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่อยู่ในระดับที่สามารถเทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล Open Data Charter ที่ได้กำหนดชุดข้อมูล จำนวน 30 ชุดข้อมูล ที่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากล Open Data Charter จะอยู่ภายใต้ 6 หลักการสำคัญ ดังนี้

- 1) หลักการเปิดเป็นหลัก ปิดเป็นข้อยกเว้น (Open by Default)
- 2) หลักการเปิดเผยข้อมูลที่ครอบคลุมและทันต่อเวลา (Timely and Comprehensive)
- 3) หลักการเปิดเผยข้อมูลที่ง่ายต่อการค้นหา และการนำไปใช้หรือการให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นำไปประมวลผลต่อได้ (Accessible and Usable)
- 4) ชุดข้อมูลสามารถนำมาเชื่อมโยงเปรียบเทียบและทำงานร่วมกันได้ (Comparable and Interoperable)
- 5) ประชาชนสามารถรับรู้จากชุดข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักการเมือง (Improved Governance and Citizen Engagement)
- 6) ชุดข้อมูลสามารถนำไปพัฒนานโยบายสาธารณะและสร้างนวัตกรรมอย่างมีส่วนร่วม (Inclusive Development and Innovation)

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาทั้งด้านจำนวนชุดข้อมูลที่ยังไม่มีการเปิดเผยในจำนวนและประเภทของข้อมูลที่ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล รวมทั้งรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลยังอยู่ในลักษณะการกระจัดกระจาย สืบค้นหรือค้นหาข้อมูลได้ยาก และข้อมูลที่ไม่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ จึงไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ต่อได้

ทั้งนี้ ในปัจจุบันภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทยซึ่งนำโดยรายงานฉบับนี้ได้มีการปรับจำนวนชุดข้อมูลให้มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมาใช้ในการวิเคราะห์และตรวจจับการทุจริตจำนวน 25 ชุดข้อมูล แต่เนื่องด้วยปัญหาและข้อจำกัดข้างต้น จึงทำให้ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อระดับความมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบการทุจริตประพฤตินิชอบของประเทศไทย คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิชอบ จึงมีข้อสังเกตเพื่อให้คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกระบวนการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิชอบต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะด้านกฎหมายและด้านกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิชอบโดยเห็นควรให้มีการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) และรัฐบาลเปิด (Open Government) ของประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมถึงมีแนวทางในการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้สำหรับเป็นฐานข้อมูลให้หน่วยงานภาครัฐใช้เทคโนโลยีในการตรวจจับการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคณะกรรมการมีข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) ตามมาตรฐานสากล และสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หรือเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ตรวจจับการทุจริตและประพฤตินิชอบ ดังนี้

(1) ยกร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะแทนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลเป็นหลัก การปิดข้อมูลเป็นข้อยกเว้นจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวกและไม่ต้องร้องขอ ผ่านคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นสามารถอ่านได้ (Machine Readable) รายละเอียดตามเอกสารแนบ 1

(2) ออกประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้กำหนดชุดข้อมูลที่ต้องทำการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิชอบ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล Open Data Charter เพื่อเป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น รายละเอียดตามเอกสารแนบ 2

(3) ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ให้เปิดเผยข้อมูลบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และหลังจากการพ้นตำแหน่งเป็นระยะเวลา 1 ปี ในรูปแบบดิจิทัลที่คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นสามารถอ่านได้ (Machine Readable) รายละเอียดตามเอกสารแนบ 3

(4) ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ให้คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดทำข้อมูลภาครัฐให้เป็นรูปแบบดิจิทัล โดยให้มีการเปิดเผยและให้มีการเชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จะต้องดำเนินการตามนโยบายของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยหากไม่ดำเนินการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลมีอำนาจในการเสนอต่อรัฐบาลและรัฐสภาตลอดจนรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการที่กำกับดูแล เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรในการกำกับดูแลให้หน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายที่คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนด รายละเอียดตามเอกสารแนบ 4

(5) ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยแก้ไข มาตรา 24 ให้สะท้อนหลักการที่หน่วยงานของรัฐสามารถเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ โดยไม่ต้องอาศัยความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หากเป็นการดำเนินการกิจตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลตามหลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” เพื่อป้องกันไม่ให้หน่วยงานของรัฐใช้บทบัญญัติเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเหตุในการไม่ปฏิบัติตามหลักดังกล่าว และเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการถือเป็นฐานทางกฎหมายที่ขบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

เสนอแก้ไขมาตรา 24 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จากเดิม

“มาตรา 24 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(1) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(2) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล

(3) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญา หรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น

(4) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ ของผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคล หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่า สิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(6) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล”

เป็น

“มาตรา 24 การประมวลผลข้อมูลจะถือว่าถูกต้องตามกฎหมายก็ต่อเมื่อเป็นไปในขอบเขต อย่างน้อยหนึ่งอย่างดังต่อไปนี้

(1) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย รวมถึงกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ

(2) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

- (3) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล
- (4) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญา หรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น
- (5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่า สิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (6) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (7) ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล”

พร้อมกันนี้ ให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ใช้อำนาจ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 บังคับใช้มาตรา 7 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 อย่างเข้มงวด เพื่อให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารของราชการตามที่กฎหมายกำหนด โดยจัดให้มีมาตรการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ระบบติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ให้ สขร. เร่งผลักดัน ให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งปฏิบัติตามหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดโดยไม่เลือกปฏิบัติ และดำเนินมาตรการทางกฎหมายกับหน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตามเพื่อสร้างแรงจูงใจและแรงกดดันในการขับเคลื่อนหลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมทั่วทั้งระบบราชการ

2) ให้สำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินงาน ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดชุดข้อมูล จำนวน 25 ชุดข้อมูล ที่จะต้องทำการเปิดเผย ต่อสาธารณะตามมาตรฐาน Open Data Charter ในรูปแบบดิจิทัลที่คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถอ่านได้ (Machine Readable) ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างอิสระ และสามารถนำข้อมูล ไปใช้ประโยชน์ต่อได้โดยไม่ติดเงื่อนไขใด ๆ ตามแนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตตามมาตรฐานสากล รายละเอียดตามบทที่ 3

3) ให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนพัฒนากระบวนการงบประมาณของประเทศไทย ให้มีความโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ดังนี้ 1) เปิดเผยค่าของงบประมาณของหน่วยรับ งบประมาณต่าง ๆ ที่ส่งความต้องการมายังสำนักงบประมาณและถูกต้องก่อนการเสนอร่างพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีไปยังรัฐสภา และ 2) สนับสนุนงบประมาณให้กรมบัญชีกลางเพื่อพัฒนากระบวนการ จัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามมาตรฐาน Open Contracting Data Standard (OCDS) ตามโครงการพัฒนา ระบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Contract) และการบริหารสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ และโครงการพัฒนาระบบการ คำนวณราคากลางงานก่อสร้าง ที่เคยได้ขอรับการสนับสนุนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 แต่ยังไม่ได้รับการจัดสรร งบประมาณดังกล่าว ตามแนวทางการจัดทำข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใน ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ และกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง รายละเอียดตามบทที่ 3

4) ให้สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบบรรจุโครงการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต (Big Data and AI Analytics for Crime Prevention and Prosecution of Corruption Case) ไว้ในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2571 - 2575 โดยกำหนดให้หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ และกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด องค์การอื่น องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร รัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษา องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐ องค์การที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐ และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวงภาคเอกชนต่าง ๆ และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในการพัฒนาโครงการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ และกำหนดชุดข้อมูลที่มีความจำเป็นในการเชื่อมโยงข้อมูล กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้วิเคราะห์หรือตรวจจับการทุจริต และระบุงบประมาณที่จำเป็นในการดำเนินการทั้งด้านอุปกรณ์และการดำเนินงานต่าง ๆ โดยนำเอาแนวทางการปฏิบัติจากต่างประเทศมาสร้างเป็นรูปแบบตั้งต้นโดยการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หรือเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อตรวจจับการทุจริตและประพฤติมิชอบ รายละเอียดตามบทที่ 3

បទបញ្ជាបុគ្គល

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565, 30 พฤศจิกายน). สหราชอาณาจักรเกรตบริเตน และนอร์เทิร์นไอร์แลนด์.
<https://www.mfa.go.th/th/country/EU?page=5d5e2590c3445d0110404c13&menu=5d5bd3c715e39c306002a879>
- กรมบัญชีกลาง. (2566ก). *โครงการพัฒนาระบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Contract) และการบริหารสัญญาอิเล็กทรอนิกส์*.
- กรมบัญชีกลาง. (2566ข). *โครงการพัฒนาระบบการคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง*.
- คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2561). ศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange Center:GDx). Facebook. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1934260699976895&id=542226425847003&set=a.555201144549531&locale=hi_IN
- คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2563). *ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่องมาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ พ.ศ. 2563*.
https://www.dga.or.th/wpcontent/uploads/2021/03/ราชกิจจานุเบกษา_เปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ.pdf
- คณะกรรมการการศึกษาการติดตามและติดตามงบประมาณ สภาผู้แทนราษฎร. (2567). *รายงานผลการศึกษาเรื่อง การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รัฐสภา.
- ณัฐภัทร เนียวกุล (2566). ข้อมูลเปิดภาครัฐ : เครื่องมือสู่คอร์รัปชัน. *วารสารวิชาการ ป.ป.ช.*, 16(1).
<https://www.nacc.go.th/uploads/files114740928/journal132/161/5%20tex1.pdf>
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). พหุเครือข่ายทางสังคมเพื่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย : บทบาทและข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปฏิบัติ. สถาบันพระปกเกล้า. มกราคม - เมษายน 2565, หน้า 192-208.
- ต้องแฉ. (2564). *บริษัทรายเดียว ฟาดไป 7 สัญญา งบกว่า 461 ล้านบาทกับเสาไฟกินรี ?!*. Facebook.
<https://www.facebook.com/share/XdR5rjBkViY8woGA/?mibextid=WC7FNe>
- มาณิช อินทนิม และ คณาธิป ไกยชน. (2563). *การประชุมวิชาการเพื่อสร้างการเป็นรัฐบาลเปิดในประเทศไทย (Open Government in Thailand: Transforming towards Excellence)*.
<https://library.parliament.go.th/th/knowledge-sharing/km-r20201204>
- ศุภชัย ศิริพงษ์ปรีชาหาญ และโกวิท กังสนันท์ (2564). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อความโปร่งใสในองค์กรของกองกำกับและตรวจสอบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*. Vol.9 (3), pp. 18-26.
- สำนักข่าวอิศรา. (2564). *พลิกปมข่าวเสาไฟกินรี อบต.ราชาเทวะ! ก่อนเพจต้องแฉ โชว์ภาพ-บ.เดียว 7 สัญญา 461 ล. สืบค้นจาก* <https://isranews.org/article/investigative/investigate-procure/99300investigative00-40.html>

- สำนักงานประมาณของรัฐสภา. (2564). *แนวทางการป้องกันและลดความสูญเสียบประมาณจากการทุจริต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รัฐสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน ป.ป.ช.[เอกสารนำเสนอง]*. การประชุมศึกษาดูงานของคณะกรรมการป้องกันการและปราบปรามการทุจริตประพตติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร ณ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ วันที่ 14 พ.ย.2566, นนทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567ก). *รายงานสถานการณ์การทุจริตประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. <https://www.nacc.go.th/files/article/attachments/2729694a15ab23ce6d2602ff991c88078794964.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2568). *ป.ป.ช. เผยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติประกาศผลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ประจำปี 2567 ประเทศไทย* <https://www.nacc.go.th/categorydetail/20180831184638361/20250211151004?>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (ม.ป.ป.). *ถาม-ตอบ เกี่ยวกับ Open Data*. สืบค้นจาก <https://uat.data.go.th/pages/about-open-data>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2564ก). *6 ข้อควรรู้เกี่ยวกับ Open Data*. สืบค้นจาก <https://www.dga.or.th/document-sharing/infographic/60945/>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2564ข). *มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ*. <https://www.dga.or.th/policy-standard/standard/dga-005/54063-2/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *ฟินแลนด์กับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต*. เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์. https://old.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=44899&filename=house2558_2
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2565). *สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต*. เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์. https://old.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=88524&filename=thai_national_assembly

- Anckar, D. (2008). Finland's political system: The presidential-parliamentary system. Finnish Political Science Association.
- Anti-Corruption and Civil Rights Commission, Republic of Korea. (n.d.), Organization. Retrieve December 21, 2024, <https://www.acrc.go.kr/menu.es?mid=a20103000000>
- Chen, S. (2019). Is China's corruption-busting AI system 'Zero Trust' being turned off for being too efficient? South China Morning Post. Retrieved August 12, 2024, from <https://www.scmp.com/news/china/science/article/2184857/chinas-corruption-busting-ai-system-zero-trust-being-turned-being>
- Corruption Investigation Office for High-ranking Officials, Republic of Korea. (n.d.) *Subject of investigation*. <https://cio.go.kr/eng/content/246>
- Fang, J., Li, C., & Jiang, J. (2024). *Observations on new trends in Chinese anti-corruption laws and practice*. International Bar Association. Retrieved August 12, 2024, from <https://www.ibanet.org/observations-on-new-trends-in-chineses-anticorruption-laws>
- e-People, Republic of Korea. (n.d.). How to file a Petition. <https://www.epeople.go.kr/petition/htp/htp.npaid>
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2020). *Access to official documents*. Retrieved August 28, 2024, from <https://fra.europa.eu/en/theme/access-official-documents>
- European Commission. (2022). *Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC*. Official Journal of the European Union, L 277, 1–88. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R20651>
- Government of the United Kingdom. (2024, February 29). Economic Crime and Corporate Transparency Act: overarching factsheet. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65df57cfcf7eb1e5f4f57fdf/01.+ECCT+Bill+Overarching+Fact+Sheet.pdf>
- Government of the United Kingdom. (2024, March 14). "Criminals should be aware" says Minister as Government upgrades AI fraud detection tool. <https://www.gov.uk/government/news/criminals-should-be-aware-says-minister-as-government-upgrades-ai-fraud-detection-tool>
- Government of the United Kingdom. (2024, May 16). Whistleblowing: list of prescribed people and bodies. <https://www.gov.uk/government/publications/blowing-the-whistle-list-of-prescribed-people-and-bodies--2>

- Greater Manchester Combined Authority, Case Study: Data.gov. <https://greatermanchester-ca.gov.uk/media/3932/datagovuk.pdf>
- Greytak, S. (2023, June). *Protecting Americans from Foreign Bribery: The Legal Framework Behind the Foreign Extortion Prevention Act*. <https://us.transparency.org/app/uploads/2023/07/The-Foreign-Extortion-Prevention-Act-Memo.pdf>
- Griffin, M. (2019). *China's AI anti-corruption program gets shut down for being too good*. Retrieved August 12, 2024, from <https://www.311institute.com/chinas-ai-anti-corruption-program-gets-shut-down-for-being-too-good>
- Gupta, B. B., & Chui, K. T. (2023). *Curbing credit corruption in China: The role of FinTech*. *Journal of Innovation & Knowledge*. Retrieved August 12, 2024, from <https://www.elsevier.es/en-revista-journal-innovation-knowledge-376-articulo-curbing-credit-corruption-in-china-S2444569X22001275>
- Hazelby, M. (2014, December 19). *300+ Websites to Just 1 in 15 Months*. Inside GOV.UK. <https://insidegovuk.blog.gov.uk/2014/12/19/300-websites-to-just-1-in-15-months/>
- Horton, C. (2023, February 1). *UK Government to Use Data and AI to 'Hunt Down' Fraudsters*. THINK Digital Partners. <https://www.thinkdigitalpartners.com/news/2023/02/01/uk-government-to-use-data-and-ai-to-hunt-down-fraudsters/>
- Jessie Lim. (2022). *CPIB reviewing how to better recruit officers and retain veterans*. The Strats Times. https://www.cpi.gov.sg/files/news_backup/2022.09.22.st_clean,%20honest%20govt%20a%20key%20factor%20in%20singapore's%20progress.pdf
- Justice Okamgba. (2024 June, 23). *Professional plan to tackle corruption with AI* <https://punchng.com/professionals-plan-to-tackle-corruption-with-ai/>
- Koh Teck Hin. (2011). *Corruption Control in Singapore*. United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders. https://unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No83/No83_17VE_Koh1.pdf
- Knights, M. (2018). Anticorruption in Seventeenth- and Eighteenth-Century Britain. In R. Kroeze, A. Vitoria & G. Geltner (Eds.), *Anticorruption in History* (pp. 181-195). Oxford University Press. <https://ihmc.ens.psl.eu/IMG/pdf/knights-anti-corruption-17th-18th-britain.pdf>
- Knights, M. (2021, June 30) 'Old Corruption' revived? Lessons from the Past. *History & Policy*. <https://www.historyandpolicy.org/policy-papers/papers/old-corruption-revived-lessons-from-the-past>

- Kwok, T. (2024). *China's fight against corruption achieves remarkable results*. China Daily. Retrieved August 12, 2024, from <https://www.chinadailyhk.com/hk/article/580663>
- Legal500. (2021, January 5). *Sweeping changes to the Korean criminal procedures starting in the new year*. <https://www.legal500.com/developments/thought-leadership/sweeping-changes-to-the-korean-criminal-procedures-starting-in-the-new-year/>
- Maxwell, N., & Cowdock, B. (2016). *Corruption Laws: A Non-Lawyers' Guide to Laws and Offences in the UK Relating to Corruption Behaviour*. Transparency International UK. <https://www.transparency.org.uk/publications/corruption-laws-non-lawyers-guide-laws-and-offences-uk-relating-corruption-behaviour>
- Ministry of Finance, Finland. (2019). *Act on Information Management in Public Administration (906/2019)*. <https://finlex.fi/en/laki/kaannokset/2019/en20190906.pdf>
- Ministry of Economic Affairs and Employment, Finland. (2017). *Finland's Age of Artificial Intelligence: Turning Finland into a leading country in the application of artificial intelligence*. Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 41/2017. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160391>
- Ministry of Justice, Finland. (1999). *Act on the Openness of Government Activities (621/1999)*. [https://finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990621.pdf\(23](https://finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990621.pdf(23)
- Ministry of Social Affairs and Health, Finland. (2019). *Act on the Secondary Use of Health and Social Data (552/2019)*. <https://findata.fi/wp-content/uploads/sites/13/2022/10/1-2021-Findata-Regulation-on-data-contents-concepts-and-data-structures-of-data-descriptions.pdf>
- Ng, A. (2024). *Opinion –The domestic roots of Xi's global anti-corruption campaign*. EInternational Relations. Retrieved August 12, 2024, from <https://www.e-ir.info/2024/06/03/opinion-the-domestic-roots-of-xis-global-anti-corruption-campaign/>
- O'Neal, S. (2018). *The 'Fapiao' case: How China is fighting corruption with blockchain*. Cointelegraph. Retrieved August 12, 2024, from <https://cointelegraph.com/news/the-fapiao-case-how-china-is-fighting-corruption-with-blockchain>
- Open Contracting Partnership. (2024). *The Open Contracting Data Standard*. <https://www.open-contracting.org/data-standard/>
- Open Data Charter. (n.d.1). *Government Adopters*. <https://opendatacharter.org/government-adopters/>
- Open Data Charter. (n.d.2). *ODC Principles*. <https://opendatacharter.org/governmentadopters/>

- Pachnou, D. (2022, November 28). *Data Screening Tools for Competition Investigations – Note by the United States*. OECD. [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WP3/WD\(2022\)35/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WP3/WD(2022)35/en/pdf)
- Pohjolainen, A. E. (2000). The evolution of national constitutions in the Nordic countries. *Scandinavian Studies in Law*, 40, 135-156.
- Political & Economic Risk Consultancy, Ltd. (2024). *Corruption in Asia – 2024 (No. 1,136)*. <http://www.asiarisk.com/subscribe/exsum1.pdf>
- Protect. (2022, April 21). *Whistleblowing – A Rewarding Act?*. <https://protect-advice.org.uk/whistleblowing-a-rewarding-act/>
- Reddy, R. K. (2022). *China’s Anti-Corruption Campaign: Tigers, Flies, and Everything in Between*. *The Diplomat*. Retrieved August 12, 2024, from <https://thediplomat.com/2022/05/chinas-anti-corruption-campaign-tigers-flies-and-everything-in-between>
- Serious Fraud Office. (2018, April 10). AI Powered ‘Robo-Lawyer’ Helps Step Up the SFO’s Fight Against Economic Crime. <https://www.sfo.gov.uk/2018/04/10/ai-powered-robot-lawyer-helps-step-up-the-sfos-fight-against-economic-crime/>
- Serious Fraud Office. (2024). About Us. <https://www.sfo.gov.uk/about-us/>
- Serious Fraud Office. Serious Fraud Office Uses Artificial Intelligence to Fight Against Crime. https://www.opentext.com/file_source/OpenText/Customers/en_US/PDF/sfo-19-en.pdf
- Singapore Penal Code. (1871). <https://sso.agc.gov.sg/Act/PC1871>
- Singapore Prevention of Corruption Act. (1960). <https://sso.agc.gov.sg/Act/PCA1960>
- Singapore Confiscation of Benefits Act or Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes Act. (1992). <https://sso.agc.gov.sg/Act/CDTOSCCBA1992>
- Transparency International. (2023). Corruption Perceptions Index 2023. Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
- Transparency International. United Kingdom. Retrieved from <https://www.transparency.org/en/countries/united-kingdom>
- U4 Expert Answer. (2013, March 28). *Technological innovations to identify and reduce corruption*. Retrieved from https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/376_technological_innovations_to_identify_and_reduce_corruption.pdf
- UNDP Seoul Policy Centre. (2024). *Introduction to Korea’s Clean Portal Digital Corruption and Public Interest Violation Reporting Mechanism*.

- UNODC. (2016). *Korea's anti-corruption agency launched a smartphone app for reporting corruption and public interest violation*. https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup4/2016-August-22-24/Contributions_NV/Korea_EN.pdf
- UNODC. (2018, November 23), *Embracing digitalization: how can anti-corruption agencies in ASEAN apply innovative tools in the fight against corruption?* https://www.unodc.org/roseap/en/what-we-do/anti-corruption/topics/27-embracing-digitalization_-how-can-anti-corruption-agencies-in-asean-apply-innovative-tools-in-the-fight-against-corruption.html
- U.S. Department of Justice. (2023, August 11). *About the Public Integrity Section*. <https://www.justice.gov/criminal/criminal-pin/about>
- U.S. Department of Justice. (2023, August 11). *Fraud Section (FRD)*. <https://www.justice.gov/criminal/criminal-fraud>
- U.S. Securities and Exchange Commission. (2020). *SEC Awards Record Payout of Nearly \$50 Million to Whistleblower*. <https://www.sec.gov/newsroom/press-releases/2020-126>
- Wathne, O. (2024, April 16). *Whistleblower Protection Act: An Overview*. <https://www.findlaw.com/employment/whistleblowers/whistleblower-protection-act-an-overview.html>
- Wang, R. (2024). *Experience of big data anti-corruption in China*. Retrieved August 12, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/353996515_Experience_of_big_data_anti-corruption_in_China
- World Bank. (2023). *Data and Technology to Detect and Fight Corruption*. Anticorruption for Development Global Forum [Online]. <https://www.worldbank.org/en/events/2023/06/26/livestream-anticorruption-for-development-global-forum-data-and-technology-to-detect-and-fight-corruption>
- World Justice Project. (2023). *World Justice Project Rule of Law Index 2023*. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global>
- Xu, H., Guo, S., Sokol, M., Pickel, S. (2024). *Big data and anti-corruption: Empirical investigation of China's anti-corruption campaign*. *European Journal of Political Economy*, 80, Article 102362. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2024.102362>
- Yin, C. (2024). *A new era for China's overseas anti-corruption campaign*. *The Diplomat*. Retrieved August 12, 2024, from <https://thediplomat.com/2024/02/a-new-era-for-chinas-overseas-anti-corruption-campaign/>

หน้าว่าง

(๑๓) ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในทุกขั้นตอนการดำเนินการ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม สาธารณสุข และสิทธิผู้บริโภค

(๑๔) ข้อมูลข่าวสารความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียน การประเมินผล ผลสำรวจ และข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อหน่วยงานของรัฐ ที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้ต้องการให้ปกปิดต่อสาธารณะ

(๑๕) ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอัตรากำลังบุคลากรเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความรับผิดชอบ เป้าหมาย ผลงานตามเป้าหมาย ตามโครงสร้างของหน่วยงานของรัฐ ตำแหน่งงานว่างหรือที่เปิดรับของหน่วยงานของรัฐ

(๑๖) นโยบายการตั้งราคาหรือค่าบริการ และนโยบายการพิจารณาส่วนลดราคาหรือค่าบริการของหน่วยงานของรัฐ

(๑๗) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับที่ดิน ทะเบียนที่ดิน ประเภทที่ดิน พิกัดและตำแหน่งที่ดิน การครอบครอง และแผนที่

(๑๘) บัญชีข้อมูล ชุดข้อมูลและข้อมูลข่าวสารภายในบัญชีข้อมูล ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล และข้อมูลข่าวสารในฐานะข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ

(๑๙) ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง พิจารณา และวินิจฉัยที่เสร็จสิ้นการใช้ดุลยพินิจของหน่วยงานนั้นแล้ว แต่ไม่หมายรวมถึงข้อมูลความลับราชการตามมาตรา ๑๗

(๒๐) ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด

(๒๑) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะอื่นตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามวรรคหนึ่งต้องเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบหรือตรวจดูได้โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอ เว้นแต่หน่วยงานของรัฐซึ่งครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้น เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นโดยไม่มีผู้ร้องขอจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือเป็นภาระต่อการปฏิบัติราชการจนเกินสมควร ให้หน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมีอำนาจกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะดังกล่าวต้องเปิดเผยเฉพาะเมื่อมีผู้ร้องขอก็ได้

ในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามวรรคหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารอื่นซึ่งต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นโดยปกปิดไว้เท่าที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามกฎหมาย หน่วยงานของรัฐจะอ้างความเกี่ยวข้องดังกล่าวเพื่อปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะไม่ได้

มาตรา ๘ หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างน้อยดังต่อไปนี้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๑) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน รายนามผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ สถานที่ปฏิบัติงาน หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่สำหรับการติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail address) พร้อมข้อมูลสำหรับการติดต่อ

(๒) สรุปลำเนาหน้าที่ วิธีการดำเนินงาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ

(๓) สถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่สำหรับการติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และช่องทางการติดต่อบนระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดต่อ สอบถาม ร้องเรียน และยื่นคำขอ ตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๖

තාක්ෂණ

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน จึงมีบทบัญญัติ และมาตรการบางประการที่ไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยกำหนดหน้าที่ของรัฐให้ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก อีกทั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะได้โดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการรับทราบและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐซึ่งจะทำให้การป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติราชการมีธรรมาภิบาล มีการกำกับดูแลตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้เป็นไปอย่างโปร่งใส รวมทั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิทราบการดำเนินงานของภาครัฐที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิหรือกำหนดหน้าที่อย่างใด ๆ แก่ประชาชนอันเป็นการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของประชาชนจากคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีการใช้ระบบปฏิบัติการที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยมาเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารทุกประเภท รวมถึงข้อมูลข่าวสารของราชการและข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับการสาธารณะประโยชน์งบประมาณแผ่นดิน สัมปทาน หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เว้นแต่ข้อมูลข่าวสารที่มีกฎหมายกำหนดโดยชัดแจ้งว่าไม่เป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลข่าวสารสาธารณะหรือข้อมูลข่าวสารอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐหรือเกี่ยวกับเอกชน

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลและศาลรัฐธรรมนูญเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอัยการ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งไม่เป็ส่วนราชการและอยู่ในกำกับของรัฐ องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

“เอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลเอกชนที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ที่ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจแทนหน่วยงานของรัฐ

(๒) ที่ได้รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ

(๓) ที่ได้ทำสัญญาร่วมลงทุนกับหน่วยงานของรัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน

(๔) ที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด ตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า

(๕) ที่หน่วยงานของรัฐมีทุนหรือถือหุ้นอยู่ด้วย

(๖) ที่รับบริจาคและได้รับสิทธิลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีอากร ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีอากร

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และให้หมายความรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

“ดิจิทัล” หมายความว่า เทคโนโลยีที่ใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่ง หรือสัญลักษณ์อื่นมาแทนค่าสิ่งทั้งปวง เพื่อใช้สร้างหรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติในสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑
ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

มาตรา ๗ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่และอำนาจในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ โดยอย่างน้อยต้องเปิดเผยรายการดังต่อไปนี้แม้ไม่มีผู้ร้องขอ

- (๑) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามมาตรา ๘
- (๒) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว รวมถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลด้วย
- (๓) นโยบาย การตีความ หรือการตอบข้อหาหรือไม่เข้าข่ายต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๘ (๔)
- (๔) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ
- (๕) แนวปฏิบัติ คู่มือ หรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนและคู่มือสำหรับประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ
- (๖) สัญญาของหน่วยงานของรัฐ
- (๗) ข้อยุติในการไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาทในสัญญาตาม (๖) และคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในสัญญาดังกล่าว
- (๘) การอนุญาตและเงื่อนไขประกอบกิจการที่เป็นบริการสาธารณะ หรือการใช้ทรัพยากรสาธารณะหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินในการประกอบกิจการหรือการดำเนินการ การต่ออายุใบอนุญาต การยกเลิกเพิกถอน หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการอนุญาตดังกล่าว
- (๙) วาระการประชุม บันทึกการประชุม รายงานการประชุม บันทึกภาพและเสียงของการประชุม ขวเลข เอกสารประกอบการนำเสนอในที่ประชุมของคณะรัฐมนตรี คณะกรรมาธิการ หรือคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายหรือโดยมติคณะรัฐมนตรี รวมถึง ผลการลงมติและความคิดเห็นของคณะรัฐมนตรี คณะกรรมาธิการ หรือคณะกรรมการเป็นรายบุคคล
- (๑๐) ข้อมูลข่าวสารของราชการในทุกขั้นตอนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ รายรับ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ การใช้และบริหารเงินแผ่นดิน การใช้และบริหารทรัพย์สินของทางราชการ งบการเงิน และการเงินการคลัง ของหน่วยงานของรัฐ และข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
- (๑๑) ข้อมูลสถิติที่หน่วยงานของรัฐรวบรวม ครอบครอง หรือวิเคราะห์จากการใช้อำนาจ หรือหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐนั้น รายงานประจำปี ผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ รายงานการศึกษา และวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- (๑๒) ร่างแผนงาน ร่างโครงการ ร่างขอบเขตของงาน ร่างสัญญา ร่างคำของบประมาณและเอกสารประกอบ ร่างพระราชบัญญัติและร่างกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ ที่ส่งต่อหรือเปิดเผยต่อหน่วยงานอื่นหรือบุคคลภายนอก

(๔) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน แบบแผนนโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๕) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะอื่นตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะใดที่ได้มีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายจ่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๙ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่ต้องประกาศตามมาตรา ๘ (๔) ถ้ายังไม่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา จะนำมาใช้บังคับในทางที่ไม่เป็นคุณแก่ผู้ใดไม่ได้ เว้นแต่ผู้นั้นจะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นตามความเป็นจริงมาก่อนแล้วเป็นเวลาพอสมควร

มาตรา ๑๐ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะของหน่วยงานของรัฐตามรายการในมาตรา ๗ ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงของคนทุกกลุ่ม ภายในระยะเวลาที่หน่วยงานของรัฐนั้นกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล ทั้งนี้ ตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลที่กำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะโดยกำหนดรูปแบบข้อมูล ช่องทางเผยแพร่ ความเร็วในการเปิดเผย ความถี่ในการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลข่าวสารสาธารณะไปใช้งาน

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดให้มีระบบข้อมูล ฐานข้อมูล ช่องทางในการเปิดเผย ร้องเรียน และขอรับข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้อย่างสะดวก ตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๖ ผ่านระบบดิจิทัล หรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนดเพิ่มเติม

มาตรา ๑๑ หน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล และจัดเก็บในฐานข้อมูลหรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศบนระบบดิจิทัล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล และตามระเบียบที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด

บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งให้ยกเว้นสำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการที่ใช้ภายในหน่วยงานของรัฐ และยังมีได้เปิดเผยหรือส่งต่อให้กับหน่วยงานอื่นหรือบุคคลภายนอก

มาตรา ๑๒ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีสถานที่ติดต่อและเจ้าหน้าที่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะภายในหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

(๑) ประสานงาน ให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งภายในหน่วยงานของรัฐและระหว่างหน่วยงานของรัฐ

(๒) รับคำขอ คำร้อง อำนวยความสะดวกในการจัดหาข้อมูลและชี้แจงต่อบุคคล และหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๑๓ เอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีหน้าที่จัดทำข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ตามรายการข้อมูลข่าวสารสาธารณะของเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล และต้องเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบหรือตรวจดูได้โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอ

เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลข่าวสารสาธารณะไปใช้งาน ให้รูปแบบของข้อมูล ช่องทางเผยแพร่ ความเร็วในการเปิดเผย ความถี่ในการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย เป็นไปตามวิธีการและหลักเกณฑ์การเปิดเผย ที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด

เพื่อประโยชน์สาธารณะ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารอาจกำหนดหรือปรับปรุงรายการข้อมูล ข่าวสารสาธารณะตามวรรคหนึ่งตามความเหมาะสมได้

มาตรา ๑๔ บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนา ที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือข้อมูลข่าวสารของราชการ จากหน่วยงานของรัฐ และมีสิทธิ ได้รับข้อมูลข่าวสารในรูปแบบที่ขอ รวมถึง ขอให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นบนเว็บไซต์ของหน่วยงาน ของรัฐ หรือช่องทางการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามระเบียบที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนดได้

หน่วยงานของรัฐต้องส่งมอบสำเนาข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่ง ในรูปแบบที่บุคคลขอ หรือใกล้เคียง กับรูปแบบที่ขอมากที่สุดซึ่งหน่วยงานของรัฐมีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้หรือสามารถจัดทำให้ได้โดยไม่เป็นภาระ เกินสมควร โดยต้องแจ้งกำหนดวันที่จะดำเนินการแล้วเสร็จให้ผู้ขอข้อมูลทราบด้วย

หน่วยงานของรัฐอาจเรียกค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดทำสำเนา ข้อมูลข่าวสารตามวรรคสอง ตามระเบียบที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด เว้นแต่จะมีกฎหมาย บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

หน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธคำขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องตามวรรคหนึ่งได้ หากปรากฏว่าผู้ขอใช้สิทธิโดยไม่สุจริต หรือขอข้อมูลข่าวสารจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เพื่อก่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ

ในกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่ง แม้ว่าข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่ขอจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ใน ความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำเพื่อไปยื่นคำขอ ต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๕ บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ มีสิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ให้เพิ่ม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง รายการข้อมูลข่าวสารสาธารณะใด ๆ ในรายการข้อมูล ข่าวสารสาธารณะของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้น หรือให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาธารณะตามมาตรา ๑๐ หรือส่งมอบข้อมูลข่าวสารของราชการหรือข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ตามมาตรา ๑๔ ให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ปฏิเสธหรือไม่ปฏิบัติตาม คำขอตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอโดยไม่มีเหตุอันสมควร บุคคลนั้นมีสิทธิ อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

เมื่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้รับอุทธรณ์ตามวรรคสองแล้ว คณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณี ที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน แล้วแจ้งผล การวินิจฉัยไปยังผู้ร้องเรียน และหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว

หมวด ๒ ข้อมูลความลับราชการ

มาตรา ๑๖ ข้อมูลข่าวสารของราชการใดที่เป็นข้อมูลความลับราชการ ไม่ต้องถูกเปิดเผยตามมาตรา ๑๐ โดยชี้แจงว่าเป็นข้อมูลความลับราชการ ปกปิดและตัดทอนเฉพาะส่วนที่เป็นข้อมูลความลับราชการ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เหลื้อมตามปกติ

ให้หน่วยงานของรัฐมีดุลพินิจในการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลความลับราชการตามมาตรา ๑๔ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ ประโยชน์และการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียของบุคคลที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งไม่กระทบถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีการเข้าถึง เผยแพร่ หรือเปิดเผย ด้วยวิธีการอย่างอื่น

มาตรา ๑๗ ข้อมูลความลับราชการ แบ่งชั้นข้อมูลความลับตามลักษณะเงื่อนไขของความลับดังนี้

(๑)ลับที่สุด หมายความว่าถึง ข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ข้อมูลด้านการถวายความปลอดภัย หรือข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(๒)ลับมาก หมายความว่าถึง ข้อมูลข่าวสารด้านการต่างประเทศที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ด้านการทหารและการป้องกันประเทศ ด้านการข่าวกรอง ด้านการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย หรือด้านการรักษาความปลอดภัยบุคคล

(๓)ลับ หมายความว่าถึง ข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

นอกจากที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกระเบียบกำหนดประเภทของข้อมูลข่าวสารอื่นให้เป็นข้อมูลลับที่สุด ลับมาก หรือลับ และให้ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลความลับราชการตามวรรคหนึ่งด้วย

มาตรา ๑๘ ข้อมูลตามมาตรา ๑๗ ด้านการต่างประเทศที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ได้แก่ข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวกับท่าทีและกลยุทธ์การเจรจาในประเด็นการต่างประเทศที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ

(๒) ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องชีวิตและร่างกายของประชาชน การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน หรือการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

(๓) ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างระบบการสื่อสาร รหัสลับ หรือข้อมูลที่มีการสื่อสารผ่านรหัสลับของหน่วยงานด้านการต่างประเทศ

(๔) ข้อมูลที่ประเทศไทยมีพันธกรณีให้เปิดเผยตามกฎหมายระหว่างประเทศ

(๕) ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในการเยือนต่างประเทศของบุคคลสำคัญของไทย

มาตรา ๑๙ ข้อมูลตามมาตรา ๑๗ ด้านการทหารและการป้องกันประเทศ ได้แก่ข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งทางทหาร การรักษาความปลอดภัยที่ตั้ง อัตรากำลังหน่วยและกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์

(๒) ข้อมูลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ อาวุธยุทโธปกรณ์ และยุทธภัณฑ์ซึ่งอยู่ระหว่างขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา ทั้งนี้ ที่มีการกำหนดชั้นความลับไว้

(๓) ข้อมูลเกี่ยวกับแผนหรือการรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติการทางทหาร

(๔) ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคง ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

(๕) ข้อมูลเกี่ยวกับการข่าว ข่าวกรอง รหัสลับ สัญญาณต่าง ๆ ทางทหาร

มาตรา ๒๐ ข้อมูลตามมาตรา ๑๗ ด้านการข่าวกรอง ได้แก่ข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) แผนหรือรายงานปฏิบัติการด้านการข่าวกรอง หรือรายงานข่าวสารที่เป็นผลผลิตจากการปฏิบัติการด้านการข่าวกรอง

(๒) รายงานข่าวสารที่มีชั้นความลับที่ได้รับจากบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐหน่วยงานของรัฐต่างประเทศ หรือหน่วยงานระหว่างประเทศ

(๓) รายงานข่าวกรอง

(๔) ข้อมูลเกี่ยวกับการข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรอง การข่าวกรองทางการสื่อสาร รหัสลับ และสัญญาณต่าง ๆ ในทางการข่าว

มาตรา ๒๑ ข้อมูลตามมาตรา ๑๗ ด้านการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย ได้แก่ข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง กำลังพล การรักษาความปลอดภัยของที่ตั้ง อัตรากำลังหน่วย และกำลัง อาวุธยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย

(๒) แผนหรือรายงานปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย

(๓) รายงานข่าวสารที่มีชั้นความลับที่ได้รับจากบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐต่างประเทศ หรือหน่วยงานระหว่างประเทศ

(๔) ข้อมูลเกี่ยวกับการข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรอง หรือการข่าวกรองทางการสื่อสาร รหัสลับและสัญญาณต่าง ๆ ในทางการข่าว ทั้งนี้ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย

มาตรา ๒๒ ข้อมูลตามมาตรา ๑๗ ด้านการรักษาความปลอดภัยบุคคล ได้แก่ข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) มาตรการ แผน หรือแนวทางในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ และสถานที่พำนักของผู้นั้น

(๒) มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานคดีความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

มาตรา ๒๓ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดชั้นข้อมูลความลับราชการเมื่อมีข้อมูลความลับราชการเกิดขึ้น ตามที่กำหนดในรายการข้อมูลความลับราชการของหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่กำหนดระยะเวลาที่ข้อมูลความลับราชการจะเปลี่ยนเป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะเมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด นับตั้งแต่ปีที่ข้อมูลความลับราชการเกิดขึ้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการกำหนด โดยระยะเวลาที่หน่วยงานของรัฐกำหนดตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่มากกว่าระยะเวลาที่กำหนดตามชั้นข้อมูลความลับ ดังนี้

(๑) ลับที่สุด ๗๕ ปี

(๒) ลับมาก ๒๐ ปี

(๓) ลับ ๑๐ ปี

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งใดเห็นว่า ข้อมูลความลับราชการใดที่อยู่ในความครอบครองของตน ไม่เข้าเงื่อนไขการเป็นข้อมูลความลับตามมาตรา ๑๗ หรือไม่มีความจำเป็นที่จะเป็นข้อมูลความลับต่อไป ให้หน่วยงานของรัฐนั้นยกเลิกชั้นความลับ และกำหนดให้เป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อมูลความลับราชการใด แม้จะครบกำหนดอายุ ตามวรรคสองแล้ว แต่ยังคงมีเหตุจำเป็นอันไม่สมควรแก่การเปิดเผย ให้หน่วยงานของรัฐนั้นเสนอขอขยาย ระยะเวลาข้อมูลความลับราชการต่อคณะกรรมการข้อมูลความลับราชการออกไปอีกได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวง

การขยายระยะเวลาตามวรรคสี่ให้ขยายออกไปได้ครั้งละไม่เกินสามปี

มาตรา ๒๔ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำและเปิดเผยรายการข้อมูลความลับราชการ ของหน่วยงานของรัฐ เพื่อแสดงให้เห็นประเภทหรือขอบเขตของข้อมูลความลับราชการที่หน่วยงานของรัฐนั้น ครอบครองอยู่ ให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจได้ง่าย และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้จัดชั้นเป็นข้อมูล ความลับราชการได้ แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของข้อมูลความลับราชการ ตามมาตรา ๑๗ และต้องไม่ขัด ต่อคำวินิจฉัยที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะหรือศาลที่ได้เคยกำหนดหรือมีคำพิพากษาว่าข้อมูลข่าวสารใด ไม่เป็นข้อมูลความลับราชการ

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เผยแพร่รายการข้อมูลความลับราชการของหน่วยงานของรัฐบนระบบ เครือข่ายสารสนเทศ หรือเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐ หรือตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด

มาตรา ๒๕ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำดัชนีข้อมูลความลับราชการเพื่อแสดงให้เห็นถึงหัวข้อ หรือขอบเขตหรือประเด็นของข้อมูลข่าวสารอันเป็นข้อมูลความลับราชการในแต่ละรายการที่หน่วยงานของรัฐนั้น ครอบครองอยู่ แต่ไม่ต้องแสดงเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารนั้น และนำส่งให้คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ รับรอง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการกำหนด

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รักษาและคุ้มครองข้อมูลความลับราชการ จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง เป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ตามระเบียบที่คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการกำหนด

มาตรา ๒๖ บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ มีสิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐ ให้แก้ไข ปรับปรุง รายการข้อมูลความลับราชการของหน่วยงานของรัฐ ว่าไม่เข้าเงื่อนไขของข้อมูลความลับราชการตามมาตรา ๑๗

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิเสธหรือไม่ปฏิบัติตามคำขอตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ที่ยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐนั้นได้

เมื่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้รับอุทธรณ์ตามวรรคสองแล้ว คณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่ มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผล และรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน แล้วแจ้ง ผลการวินิจฉัยไปยังผู้อุทธรณ์ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว

มาตรา ๒๗ การพิจารณาคดีในศาล หากมีพยานหลักฐานหรือเป็นเรื่องพิจารณาเกี่ยวกับ ข้อมูลความลับราชการ ให้ศาลพิจารณาเป็นการลับ และให้ศาลรับฟังข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นพยานหลักฐาน ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ห้ามมิให้เปิดเผยเนื้อหาสาระของข้อมูล และวิธีการได้มาของข้อมูลทั้งหมด

หรือบางส่วนในคำพิพากษาหรือคำสั่ง เว้นแต่เป็นการพิจารณาคดีเรื่องสถานะของข้อมูลความลับราชการ หากศาลตัดสินให้ข้อมูลนั้นมีใช้ข้อมูลความลับราชการ ศาลอาจเปิดเผยเนื้อหาในคำพิพากษาหรือคำสั่งบางส่วนเท่าที่พอจะแสดงเหตุผลประกอบคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้

มาตรา ๒๘ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจเข้าถึงข้อมูลความลับราชการทุกชั้นความลับ

หมวด ๓

ข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๙ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลส่วนบุคคลและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๓๐ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง อาจออกระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่มีให้นำบทบัญญัติวรรคหนึ่ง (๓) ของมาตรา ๓๑ มาใช้บังคับกับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานดังกล่าวก็ได้

หน่วยงานของรัฐแห่งอื่นที่จะกำหนดในกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งนั้น ต้องเป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการเปิดเผยประเภทข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง (๓) จะเป็นอุปสรรคร้ายแรงต่อการดำเนินการของหน่วยงานดังกล่าว

มาตรา ๓๑ หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(๒) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(๓) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

(ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

(ข) ประเภทของระบบข้อมูลส่วนบุคคล

(ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

(ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล

(จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล

(ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

(ช) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(๕) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีนี้อาจให้ข้อมูลได้ด้วยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ

มาตรา ๓๒ หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

(๑) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(๒) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

(๓) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

(๔) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(๕) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

(๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

(๗) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

(๘) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมาย

(๙) เป็นไปเพื่อการดำเนินภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(๑๐) เป็นข้อมูลผู้ถือหุ้นหรือกรรมการของนิติบุคคล ผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์

(๑๑) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) และ (๑๑) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการด้วยการเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ หากข้อมูลข่าวสารนั้นมีข้อมูลส่วนบุคคลรวมอยู่ด้วย ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแจ้งให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะทราบ รวมทั้ง จัดให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยอย่างน้อยต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้หรือเปิดเผยโดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล หรือเพื่อป้องกันการทำให้เสียหาย ถูกทำลาย ถูกเรียกดู สืบค้น เชื่อมโยง ใช้ เปิดเผย ทำสำเนา เปลี่ยนแปลงข้อมูล หรือการกระทำอื่นใดโดยไม่มีสิทธิหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) การเข้าถึงและการใช้งานข้อมูลข่าวสาร อุปกรณ์ ระบบ เครือข่าย และสถานที่

(๓) การจัดให้มีระบบสำรองของสารสนเทศซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและจัดทำแผนเตรียมพร้อมกรณีฉุกเฉิน ในกรณีที่ระบบสารสนเทศไม่สามารถใช้งานได้ตามปกติอย่างต่อเนื่อง

- (๔) การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงด้านสารสนเทศอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
- (๕) การลบ ทำลาย หรือการดำเนินการอื่นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
- (๖) หลักเกณฑ์อื่นที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะประกาศกำหนด

หมวด ๔

เอกสารจดหมายเหตุ

มาตรา ๓๔ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นเอกสารจดหมายเหตุตามกฎหมายว่าด้วยจดหมายเหตุแห่งชาติ ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำทะเบียนเอกสารจดหมายเหตุแล้วส่งมอบทะเบียนและเอกสารนั้นให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือหน่วยงานของรัฐจะเก็บรักษาไว้เองตามที่ทำความตกลงกับกรมศิลปากรก็ได้ ส่วนข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีใช้เอกสารจดหมายเหตุให้หน่วยงานของรัฐทำลายได้ตามกำหนดระยะเวลา หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเก็บรักษาข้อมูลไว้เองตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยจดหมายเหตุแห่งชาติและคำแนะนำของกรมศิลปากร

ในการจัดทำทะเบียนเอกสารจดหมายเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชาติ การศึกษา และการวิจัย และผู้แทนกรมศิลปากรตามบัญชีรายชื่อที่กรมศิลปากรประกาศกำหนดเพื่อทำหน้าที่ประเมินคุณค่าข้อมูลข่าวสารของราชการและจัดทำทะเบียนเอกสารจดหมายเหตุและแจ้งให้กรมศิลปากรทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนด

หมวด ๕

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

มาตรา ๓๕ ให้มีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ประกอบด้วย

(๑) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนแปดคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญ ในด้านนิติศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านบริหารธุรกิจ และด้านสื่อสารมวลชน ด้านละหนึ่งคน

(๒) ผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐจำนวนห้าคน ประกอบด้วย ผู้แทนจากกระทรวงกลาโหม ผู้แทนจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้แทนจากสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ผู้แทนจากกระทรวงต่างประเทศ ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ให้คณะกรรมการเลือกประธานกรรมการและรองประธานกรรมการ จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง เป็นเลขานุการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๓๖ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือปฏิบัติการอื่น เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) กำหนดนโยบาย มาตรการ แผนยุทธศาสตร์ แนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
- (๓) ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้เป็นไปตามหลักการ และเหตุผลของพระราชบัญญัตินี้
- (๔) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี รัฐสภา หรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เพื่อกำหนดนโยบาย และปรับปรุงกฎหมาย เพื่อพัฒนาการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ รูปแบบ ชนิด ช่วงเวลา ช่องทาง ความถี่ในการปรับปรุงข้อมูล และระยะเวลาเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ สำหรับหน่วยงานของรัฐในการจัดทำ จัดเก็บ รวบรวม ประมวลผล ปรับปรุง และแก้ไขข้อมูลข่าวสารสาธารณะ โดยคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ในการรับรู้ เข้าถึง นำข้อมูลไปใช้ ดัดแปลง แก้ไข และทำซ้ำได้โดยง่าย
- (๖) กำหนด เพิ่มเติม แก้ไข หรือยกเลิก ข้อมูลข่าวสารในรายการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และรายการข้อมูลความลับราชการ ของหน่วยงานของรัฐและเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
- (๗) สั่งให้หน่วยงานหรือบุคคล ส่งข้อมูลหรือเอกสาร หรือมาให้ข้อมูล ประกอบการพิจารณา เกี่ยวกับเรื่องที่มีผู้ร้องเรียน หรือเรื่องพิจารณาอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้
- (๘) ออกคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐหยุดเผยแพร่ หรือแก้ไข ซึ่งข้อมูลข่าวสารใด ๆ เมื่อเห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะนั้นจะขัดต่อพระราชบัญญัตินี้
- (๙) พิจารณาและวินิจฉัยคำร้องหรือข้อหาหรือของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- (๑๐) แต่งตั้งและกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ อำนาจหน้าที่ ในการทำงานให้คณะอนุกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยพิจารณาตรวจสอบและแสวงหาข้อเท็จจริง กรณีหน่วยงานของรัฐใดถูกร้องเรียนว่าไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเรื่องที่ประชาชนร้องเรียน หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้
- (๑๑) อนุมัติคำขอผ่อนผันในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ ในเหตุจำเป็น ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน
- (๑๒) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรี อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยแสดงสถิติ คำร้องขอและผลสรุป ตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๖ ของแต่ละหน่วยงานของรัฐ
- (๑๓) ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- (๑๔) ดำเนินการเรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย
- ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตามวรรคหนึ่งให้ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะเป็นผู้ลงนาม และให้ใช้บังคับเมื่อได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
- มาตรา ๓๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้
- (๑) มีสัญชาติไทย
 - (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปี

- (๓) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๖) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๗) ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยถึงไล่ออกหรือปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยงานของเอกชน เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
- (๘) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปี เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๓๘ ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนจากพรรคการเมืองพรรคร่วมรัฐบาลสี่พรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงที่สุดตามลำดับ และผู้แทนจากพรรคการเมืองพรรคร่วมฝ่ายค้านสี่พรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงที่สุดตามลำดับ เป็นกรรมการสรรหา ในกรณีที่มีผู้แทนจากพรรคการเมืองพรรคร่วมรัฐบาลหรือพรรคร่วมฝ่ายค้านไม่ครบฝ่ายละสี่คน ให้ตัวแทนจากพรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงที่สุดเพิ่มพรรคละหนึ่งคนตามลำดับจนครบจำนวน

ให้ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนดกรรมการสรรหาคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสรรหา

มาตรา ๓๙ ในการดำเนินการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกาศการเปิดรับสมัครบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๗ ให้ทราบเป็นการทั่วไปผ่านทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างน้อยสามสิบวันติดต่อกัน

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครตามวรรคหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาผู้สมัครซึ่งมีคุณสมบัติที่จะเป็นกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกจากสภาผู้แทนราษฎร

ในการสรรหาให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผยและให้กรรมการสรรหาแต่ละคนบันทึกและเปิดเผยเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสามในสี่ของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคห้า หรือมีแต่ยังไม่ครบจำนวนที่จะต้องสรรหา ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ใดคะแนนไม่ถึงสามในสี่ ถ้ายังได้ไม่ครบตามจำนวนให้มีการลงคะแนนอีกครั้งหนึ่งในกรณีที่การลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้ดำเนินการสรรหาใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่

ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่เป็นหน่วยธุรการและเลขานุการในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๔๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๕ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระ

เมื่อครบกำหนดทุก ๆ สองปี ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิออกจากตำแหน่งกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก และให้ถือว่า การออกจากตำแหน่งโดยการจับสลากดังกล่าวเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาตามมาตรา ๓๙ แทน เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้ และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนดำรงตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามความในวรรคสาม

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการล่วงหน้าได้ โดยเริ่มดำเนินการสรรหาก่อนครบวาระไม่เกินเก้าสิบวัน แต่ต้องไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวัน และในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิผู้นั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่

มาตรา ๔๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๓๕ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีมีมติให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๗

มาตรา ๔๒ การประชุมของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานและรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๔๓ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมีอำนาจเข้าไปในสถานที่ของผู้ครอบครอง หรือควบคุมดูแลข้อมูลเพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการและข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือเรียกให้บุคคลใดมาให้อัยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาได้

หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะต้องยินยอมให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมอบหมายเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของตนได้ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลความลับราชการหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๔๔ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณา หรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมอบหมายหรือมอบอำนาจให้ กระทำการแทนได้และให้นำความในมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมอบอำนาจให้คณะอนุกรรมการกระทำการแทนให้คณะอนุกรรมการดำเนินการไปได้ โดยให้ถือว่ามติของคณะอนุกรรมการเป็นมติของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ แล้วให้แจ้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะทราบต่อไป

มาตรา ๔๕ ให้หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ปฏิบัติตามที่ได้รับทราบคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะภายในเจ็ดวันหรือภายในระยะเวลาตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะให้เป็นที่สุดและมีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐให้ต้องปฏิบัติตาม

ในกรณีที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะเห็นว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะแจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น รวมถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อสั่งการให้ดำเนินการตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และลงโทษทางวินัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และแจ้งผลให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะทราบด้วย

ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๖ หรือเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ผู้นั้นอาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะเห็นว่าหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะและข้อมูลข่าวสารของราชการที่ได้รับตามมาตรา ๔๓ แทนหน่วยงานของรัฐและเอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

หมวด ๖

คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ

มาตรา ๔๖ ให้มีคณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ ประกอบด้วย รัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ แต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ คนหนึ่งเป็นเลขานุการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๔๗ คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศหรือระเบียบเพื่อกำหนดวิธีการรักษาคุ้มครองข้อมูลความลับราชการของหน่วยงานของรัฐ หรือเพื่อให้การดำเนินการอื่นใดเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) รวบรวม จัดเก็บและรับรองดัชนีข้อมูลความลับราชการที่หน่วยงานของรัฐนำเสนอ

(๓) ขยายเวลาข้อมูลความลับราชการตามมาตรา ๒๓

- (๔) ติดตามและตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลความลับราชการที่ครบระยะเวลาตามมาตรา ๒๓
- (๕) แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยพิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความลับราชการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ
- ระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่งให้ประธานกรรมการข้อมูลความลับราชการเป็นผู้ลงนามและให้ใช้บังคับเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

มาตรา ๔๘ ให้นำความในมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๔ มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการโดยอนุโลม

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๙ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการปฏิบัติราชการ หรือตามคำสั่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น หรือตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ย่อมได้รับการคุ้มครองมิให้ผู้ใดฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา ทางแพ่ง และทางวินัย เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือกระทำการโดยไม่สุจริต หรือโดยเจตนาในการแสวงผลประโยชน์ที่มิควรได้หรือมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด แต่ไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมายหากจะพึงมีในกรณีดังกล่าว

มาตรา ๕๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่สั่งตามมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ เอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะใด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามมาตรา ๔๕ หรือ ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามมาตรา ๑๓ ต้องชำระค่าปรับทางปกครองในอัตราไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกในอัตราไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทต่อวันจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งหรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๒ บรรดา กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือ ระเบียบตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๓ ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ การสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ตามมาตรา ๓๙ และจะต้องแล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้

มาตรา ๕๔ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามมาตรา ๓๙

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน จึงมีบทบัญญัติและมาตรการบางประการที่ไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยกำหนดหน้าที่ของรัฐให้ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก อีกทั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะได้โดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการรับทราบและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งจะทำให้การป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติราชการมีธรรมาภิบาล มีการกำกับดูแลตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้เป็นไปอย่างโปร่งใส รวมทั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิทราบการดำเนินงานของภาครัฐที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิหรือกำหนดหน้าที่อย่างใด ๆ แก่ประชาชนอันเป็นการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของประชาชนจากคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีการใช้ระบบปฏิบัติการที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยมาเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. แบ่งออกเป็น ๗ หมวด จำนวน ๕๔ มาตรา มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังต่อไปนี้

๒.๑ กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการ และธุรการให้กับคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และกำหนดให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติในสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ ปฏิบัติงานวิชาการ และธุรการให้แก่คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ (ร่างมาตรา ๖)

๒.๒ หมวด ๑ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

(๑) กำหนดรายการข้อมูลข่าวสารสาธารณะเบื้องต้นซึ่งหน่วยงานของรัฐที่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ (ร่างมาตรา ๗)

(๒) กำหนดรายการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องนำข้อมูลข่าวสารดังกล่าวส่งไปลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยในกรณีของกฎ มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน แบบแผนนโยบาย หรือการตีความ เฉพาะที่หน่วยงานของรัฐ จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๘ และร่างมาตรา ๙)

(๓) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องจัดทำ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะของหน่วยงานตามรายการที่กฎหมายกำหนด โดยสะดวกต่อการเข้าถึงของทุกกลุ่ม และโดยรวดเร็วที่สุด หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารกำหนด ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล ตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ การเปิดเผยข้อมูลที่กำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงาน และการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ร่างมาตรา ๑๐)

(๔) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบ ข้อมูลดิจิทัล และจัดเก็บในฐานข้อมูลหรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล (ร่างมาตรา ๑๑)

(๕) กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ จัดให้มีสถานที่ติดต่อ และเจ้าหน้าที่ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะภายในหน่วยงานของรัฐ โดยมีหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๑๒)

(๖) กำหนดให้เอกชนซึ่งมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีหน้าที่ต้องจัดทำและเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามรายการข้อมูลข่าวสารสาธารณะโดยไม่ต้องมีผู้ร้องขอ โดยให้คณะกรรมการข้อมูล ข่าวสารสาธารณะมีอำนาจกำหนดรูปแบบข้อมูล ช่องทางเผยแพร่ ความเร็วในการเปิดเผย ความถี่ในการปรับปรุง ข้อมูลให้ทันสมัย (ร่างมาตรา ๑๓)

(๗) กำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีได้ส่วนเสียหรือไม่ มีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารสาธารณะหรือข้อมูลข่าวสารของราชการอื่นที่ไม่ใช่ข้อมูล ความลับราชการจากหน่วยงานของรัฐ ในรูปแบบที่ขอ หรือใกล้เคียงกับรูปแบบที่ขอ สิทธิในการขอให้หน่วยงาน ของรัฐเปิดเผยบนเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐหรือช่องทางตามระเบียบที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ กำหนด รวมถึง การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐให้คำแนะนำในกรณีข้อมูลข่าวสารที่ขออยู่ในความควบคุม ของหน่วยงานกลาง ส่วนสาขาของหน่วยงานนั้น หรืออยู่ในความควบคุมของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น (ร่างมาตรา ๑๔)

(๘) กำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้ส่วนเสียหรือไม่ มีสิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงาน ของรัฐให้เพิ่มข้อมูลสาธารณะใด ๆ ในรายการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือส่งมอบข้อมูลข่าวสารทางราชการให้ถูกต้องครบถ้วน อีกทั้ง กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิเสธคำขอ (ร่างมาตรา ๑๕)

๒.๓ หมวด ๒ ข้อมูลความลับราชการ

(๑) กำหนดให้ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นข้อมูลความลับราชการไม่ต้องถูกเปิดเผย โดยให้หน่วยงานของรัฐสามารถมีดุลพินิจในการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลความลับราชการ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ประโยชน์สาธารณะ ประโยชน์และการมีส่วนได้เสียของบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๑๖)

(๒) กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทและชั้นของข้อมูลความลับราชการ (ร่างมาตรา ๑๗ ถึงมาตรา ๒๒)

(๓) กำหนดให้ข้อมูลความลับราชการ จะต้องถูกปรับเปลี่ยนเป็นข้อมูลข่าวสาร สาธารณะเมื่อครบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามชั้นประเภทข้อมูลความลับ (ร่างมาตรา ๒๓)

(๔) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่จัดทำและเปิดเผยรายการข้อมูลความลับราชการของหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการเผยแพร่รายการข้อมูลความลับราชการบนระบบเครือข่ายสารสนเทศหรือเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐ หรือตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด (ร่างมาตรา ๒๔)

(๕) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่จัดทำดัชนีข้อมูลความลับราชการ และมีหน้าที่รักษาคุ้มครองข้อมูลความลับราชการ ตามวิธีการ และหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้อมูลความลับกำหนด (ร่างมาตรา ๒๕)

(๖) กำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ มีสิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้แก้ไขปรับปรุงรายการข้อมูลความลับราชการ กำหนดวิธีการและระยะเวลาในการอุทธรณ์ ตลอดจนระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์กรณีโต้แย้งคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (ร่างมาตรา ๒๖)

(๗) กำหนดเรื่องการพิจารณาข้อมูลความลับราชการในการพิจารณาคดี (ร่างมาตรา ๒๗)

(๘) กำหนดนายกรัฐมนตรี มีอำนาจเข้าถึงข้อมูลความลับราชการทุกชั้นความลับ (ร่างมาตรา ๒๘)

๒.๔ หมวด ๓ ข้อมูลส่วนบุคคล

(๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลส่วนบุคคล ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างมาตรา ๒๙)

(๒) กำหนดให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนดอาจอกระเปียบโดยความเห็นชอบคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมาใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๐)

(๓) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดระบบเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๓๑)

(๔) กำหนดห้ามไม่ให้หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๓๒)

(๕) กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารราชการด้วยการเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ หากข้อมูลข่าวสารนั้นมีข้อมูลส่วนบุคคลรวมอยู่ด้วย ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแจ้งให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะทราบ รวมทั้ง จัดให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๓๓)

๒.๕ หมวด ๔ เอกสารจดหมายเหตุ

กำหนดเรื่องข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นเอกสารจดหมายเหตุตามกฎหมายว่าด้วยจดหมายเหตุแห่งชาติ ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำทะเบียนเอกสารจดหมายเหตุแล้วส่งมอบทะเบียนและเอกสารให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือหากหน่วยงานของรัฐจะเก็บรักษาไว้เองให้ทำความตกลงกับกรมศิลปากร ทั้งนี้ ให้หน่วยงานรัฐปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยจดหมายเหตุแห่งชาติและคำแนะนำของกรมศิลปากรกรณีข้อมูลข่าวสารของราชการที่ไม่ใช่เอกสารจดหมายเหตุให้หน่วยงานของรัฐทำลายได้ตามกำหนดระยะเวลาหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี (ร่างมาตรา ๓๔)

๒.๖ หมวด ๕ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

- (๑) กำหนดเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
(ร่างมาตรา ๓๕)
- (๒) กำหนดเรื่องหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
(ร่างมาตรา ๓๖)
- (๓) กำหนดเรื่องคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๓๗)
- (๔) กำหนดเรื่องคณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๓๘)
- (๕) กำหนดเรื่องวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ร่างมาตรา ๓๙)
- (๖) กำหนดเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะประเภทกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๔๐)
- (๗) กำหนดเรื่องการพ้นตำแหน่งตามวาระของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะประเภทกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๔๑)
- (๘) กำหนดเรื่ององค์ประชุมของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะและการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม (ร่างมาตรา ๔๒)
- (๙) กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมีอำนาจเข้าดำเนินการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกี่ยวกับการวินิจฉัยข้อร้องเรียนตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๔๓)
- (๑๐) กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมอบหมาย (ร่างมาตรา ๔๔)
- (๑๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะภายใน ๗ วัน หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะกำหนด และกำหนดเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ กรณีหน่วยงานของรัฐไม่เห็นด้วยกับคำสั่งหรือคำวินิจฉัย (ร่างมาตรา ๔๕)

๒.๗ หมวด ๖ คณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ

- (๑) กำหนดเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ
(ร่างมาตรา ๔๖)
- (๒) กำหนดเรื่องหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ
(ร่างมาตรา ๔๗)
- (๓) กำหนดเรื่ององค์ประชุม อำนาจในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการข้อมูลความลับราชการ ทั้งนี้ให้นำเรื่ององค์ประชุมและอำนาจในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมาใช้โดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๘)

๒.๘ หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

(๑) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการปฏิบัติราชการให้ได้รับความคุ้มครองไม่ให้ถูกฟ้องร้องทั้งทางแพ่งและทางอาญา เว้นแต่การกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือจงใจโดยไม่สุจริต หรือโดยทุจริต แต่ทั้งนี้ไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๔๙)

(๒) กำหนดโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (ร่างมาตรา ๕๐)

(๓) กำหนดโทษกรณีเปิดเผยข้อมูลความลับราชการ ขัดกับหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา ๕๑)

๒.๙ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดให้บรรดากฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎหมายที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๕๒)

(๒) กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้การสรรหาและการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะจะต้องแล้วเสร็จภายใน ๙๐ วันนับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๕๓)

(๓) กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (ร่างมาตรา ๕๔)

ร่างประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
เรื่อง การกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
เป็นข้อมูลที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ตามมาตรา ๙ (๘)
แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ด้วยคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการใช้อำนาจตามมาตรา ๙ (๘) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ออกประกาศกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีไว้เพื่อประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ตามมาตรา ๙ (๘) รวมถึงข้อเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

ในการนี้ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้พิจารณาข้อเสนอดังกล่าวประกอบกับความเห็นของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นควรกำหนดให้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำ จัดให้มี หรือที่มีอยู่ในความครอบครองดูแลตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภายใต้กฎหมาย อนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ และหรือภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งหน่วยงาน เป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ตาม มาตรา ๙ (๘) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังต่อไปนี้

๑. รายงานและข้อมูลข่าวสารการจดทะเบียนนิติบุคคล
๒. รายงานและข้อมูลข่าวสารบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง
๓. รายงานและข้อมูลคู่สัญญาของรัฐ
๔. รายงานและข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐของหน่วยงานต่าง ๆ
๕. รายงานและข้อมูลผู้บริหารและคณะกรรมการต่างๆ ของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์กรอิสระ
๖. รายงานและข้อมูล มูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรอื่นๆ ที่มีความสนใจในประเด็นใดเป็นการเฉพาะที่จดทะเบียนทางกฎหมาย
๗. รายงานและข้อมูลของงบประมาณภาครัฐ
๘. รายงานและข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ
๙. รายงานและข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
๑๐. รายงานและข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

๑๑. รายงานและข้อมูลบัญชีคู่สัญญาของรัฐที่ถูกระงับ
๑๒. รายงานและข้อมูลการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน
๑๓. รายงานและข้อมูลทางการเงินของพรรคการเมือง
๑๔. รายงานและข้อมูลการออกใบอนุญาต
๑๕. ข้อมูลการสนับสนุนทางการเงินของภาครัฐให้กับองค์กรหรือบุคคล
๑๖. รายงานและข้อมูลของหน่วยงานตรวจสอบ
๑๗. รายงานและข้อมูลการบริจาคจากต่างประเทศ ในรูปแบบของเงิน เทคโนโลยี และการช่วยเหลือ
๑๘. รายงานและข้อมูลของการลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภา
๑๙. รายงานและข้อมูลของการประชุมของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ
๒๐. รายงานและข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย กฎระเบียบ
๒๑. รายงานและข้อมูลคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการทุจริต (ถึงที่สุด)
๒๒. รายงานและข้อมูลนโยบายการหาเสียง
๒๓. รายงานและข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน
๒๔. รายงานและข้อมูลการครอบครองที่ดิน
๒๕. รายงานและข้อมูลการชำระภาษีและด้านศุลกากร

ในการดำเนินการเพื่อจัดให้มีข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารและดัชนีสำหรับการสืบค้น ทั้งในรูปแบบหนังสือ เอกสารและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ณ สถานที่ที่หน่วยงานของรัฐกำหนดตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และหรือโดยช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของแต่ละหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นถึงการอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐในรูปแบบที่ประชาชนสามารถนำไปเผยแพร่ ใช้ประโยชน์ หรือพัฒนาบริการและนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่มิประกาศฉบับนี้

ประกาศ ณ วันที่

ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเป็นไปตามมาตรฐานสากล (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๖)

เหตุผล

โดยที่การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ของบุคคลดังกล่าว ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล เนื่องจากมีระยะเวลาในการเปิดเผยที่จำกัด และมีรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลที่ยากต่อการเข้าถึงและนำไปใช้ ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่อาจมีส่วนร่วมในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ อย่างแท้จริง สมควรแก้ไขให้มีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตลอดระยะเวลาที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่งและหลังพ้นจากตำแหน่งเป็นระยะเวลาหนึ่งปี โดยให้เปิดเผยในรูปแบบดิจิทัลที่เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น สามารถอ่าน ประมวลผล ตลอดจนทำซ้ำ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

.....
.....
.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้บริหารท้องถิ่น
รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่งการตรา
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๖ เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบทรัพย์สิน
และหนี้สิน ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์
และเอกสารประกอบของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๑๐๒ (๑) เฉพาะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลตามมาตรา ๑๐๒ (๒) (๓) (๗) และ (๙)
รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลดังกล่าว ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปโดยเร็ว

แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว โดยให้เปิดเผยในรูปแบบดิจิทัลที่เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น สามารถอ่าน ประมวลผล ตลอดจนทำซ้ำและนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ตลอดระยะเวลาที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่งและหลังพ้นจากตำแหน่งเป็นระยะเวลาหนึ่งปี โดยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และเอกสารประกอบต้องไม่ระบุถึงรายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน และภาพถ่ายทรัพย์สินหรือข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่จำเป็นหรือที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูลได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

การเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลตามมาตรา ๑๐๒ (๙) ตำแหน่งใด ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่ง อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูล ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใด ที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลนั้นก่อนการเปิดเผยให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปได้ โดยแจ้งให้ผู้นั้นทราบถึงการดำเนินการดังกล่าว และให้ระบุนุ้หมายเหตุเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวพร้อมกับการเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่งด้วย”

มาตรา ๔ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปร่างพระราชบัญญัติ
ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อรัฐสภา และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปร่างพระราชบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกอบข้อ ๘๑ ของข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลดังกล่าว ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล เนื่องจากมีระยะเวลาในการเปิดเผยที่จำกัด และมีรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลที่ยากต่อการเข้าถึงและนำไปใช้ ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่อาจมีส่วนร่วมในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ อย่างแท้จริง สมควรแก้ไขให้มีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตลอดระยะเวลาที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่งและหลังพ้นจากตำแหน่งเป็นระยะเวลาหนึ่งปี โดยให้เปิดเผยในรูปแบบดิจิทัลที่เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น สามารถอ่าน ประมวลผล ตลอดจนทำซ้ำและนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ กำหนดชื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๑)

๒.๒ กำหนดวันใช้บังคับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๒)

๒.๓ กำหนดให้มีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลดังกล่าว ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งและหลังพ้นจากตำแหน่งเป็นระยะเวลาหนึ่งปี โดยให้เปิดเผยในรูปแบบดิจิทัลที่เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นสามารถอ่าน ประมวลผล ตลอดจนทำซ้ำและนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ (ร่างมาตรา ๓)

๒.๔ กำหนดให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๔)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ (๗))

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ใช้บังคับอยู่ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัลโดยมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการเข้าถึงของประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และต้องจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือแผนงานของหน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ภายใต้การกำกับและติดตามของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้มีมาตรการบังคับที่ชัดเจนในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่กำหนดขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐบางหน่วยงานไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดผลกระทบหลากหลายมิติ เช่น ความโปร่งใสตรวจสอบได้ของหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรกำหนดมาตรการควบคุมหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่กำหนดให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๗) ของมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๗) กำกับและติดตามให้หน่วยงานของรัฐมีการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล รวมทั้งเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และโครงการในแผนดังกล่าว

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ ยกเว้นศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์การอัยการ และหน่วยงานอิสระของรัฐ ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้เสนอรายงานการไม่ดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเช่นนั้นไปยังรัฐมนตรีที่กำกับดูแล คณะรัฐมนตรี และประธานรัฐสภาเพื่อทราบ

ในกรณีที่ศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์การอัยการ และหน่วยงานอิสระของรัฐ ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้เสนอรายงานการไม่ดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเช่นนั้นไปยังคณะรัฐมนตรี และประธานรัฐสภาเพื่อทราบ และให้เสนอรายงานดังกล่าวไปยังประธานศาล ประธานองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุด หรือผู้บังคับบัญชาหน่วยงานอิสระของรัฐแล้วแต่กรณี เพื่อทราบ”

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ใช้บังคับอยู่ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัลโดยมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการเข้าถึงของประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และต้องจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือแผนงานของหน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ภายใต้การกำกับและติดตามของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้มีมาตรการบังคับที่ชัดเจนในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่กำหนดขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐบางหน่วยงานไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดผลกระทบหลากหลายมิติ เช่น ความโปร่งใสตรวจสอบได้ของหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรกำหนดมาตรการควบคุมหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่กำหนดให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีสาระสำคัญดังนี้

๒.๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” (ร่างมาตรา ๑)

๒.๒ กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒.๓ แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในการกำกับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (ร่างมาตรา ๓)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

หลักการ

- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้
- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมการยกเว้นไม่ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้กับการดำเนินการบางกรณีของหน่วยงานของรัฐ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)
 - (๒) เพิ่มบทนิยามคำว่า “หน่วยงานรัฐ” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖)
 - (๓) กำหนดวิธีการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความชัดเจนขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔)

เหตุผล

โดยที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป แต่จากการบังคับใช้ปัจจุบันพบปัญหาว่า การยกเว้นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานรัฐ ตามพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ครอบคลุมการดำเนินการบางกรณีของหน่วยงานรัฐ อีกทั้งยังไม่มีกำหนดบทนิยามคำว่า “หน่วยงานรัฐ” และการให้อำนาจของคณะกรรมการในการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้ แลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐสำหรับการสร้างฐานข้อมูล ดังนั้น เพื่อให้เกิดความครอบคลุมเกี่ยวกับการยกเว้นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงความชัดเจนของนิยามคำว่า “หน่วยงานรัฐ” และอำนาจของคณะกรรมการในการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้ แลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐสำหรับการสร้างฐานข้อมูล ซึ่งจะทำให้เกิดการคุ้มครองและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๑) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย รวมถึงกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ

(๒) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๓) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล

(๔) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญาหรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น

(๕) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๖) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(๗) ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล”

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อกำหนด หลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป แต่จากการบังคับใช้ปัจจุบันพบปัญหาว่า การยกเว้นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานรัฐ ตามพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ครอบคลุมการดำเนินการบางกรณีของหน่วยงานรัฐ อีกทั้งยังไม่มีกำหนด บทนิยามคำว่า “หน่วยงานรัฐ” และการให้อำนาจของคณะกรรมการในการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ การให้ แลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐสำหรับการสร้างฐานข้อมูล ดังนั้น เพื่อให้เกิด ความครอบคลุมเกี่ยวกับการยกเว้นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงความชัดเจนของนิยามคำว่า “หน่วยงานรัฐ” และอำนาจของคณะกรรมการในการออกประกาศกำหนด หลักเกณฑ์การให้ แลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานของรัฐสำหรับการสร้างฐานข้อมูล ซึ่งจะทำให้เกิดการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมการยกเว้นไม่ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้กับการดำเนินการบางกรณี ของหน่วยงานของรัฐ (ร่างมาตรา ๓)
 - (๒) เพิ่มนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” (ร่างมาตรา ๔)
 - (๓) กำหนดวิธีการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความชัดเจนขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔)
-

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๙.๐๕/๒๕๘๘

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ ๑๕๒๑๑/๒๕๖๘
วันที่ ๕ ก.ย. ๕๘
เวลา ๑๐.๒๐น

คณะกรรมการการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๕ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สภาผู้แทนราษฎร

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาระบบการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๖ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ
สภาผู้แทนราษฎร ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๒๒) โดยมีหน้าที่และอำนาจ
กระทำการพิจารณาขอโทษหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการและมาตรการการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ นั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑) นายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์	ประธานคณะกรรมการ
๒) นายธีรวัชชัย พันธุ์มาศ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นายนิพนธ์ คนขยัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔) นายสุทธิชัย จรุงเนตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕) นายชัยทิพย์ กมลพันธ์ทิพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖) นายปรีดี เจริญศิลป์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗) นางรำพูล ต้นติวณิชชานนท์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘) พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์	กรรมการและประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙) นายกิตติ สมทรัพย์	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐) นางสุขสมรวย วันทนียกูล	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑) นายนพดล ทิพยชล	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒) ว่าที่ร้อยโท ยุทธการ รัตนมาศ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓) นายสรวิทย์ ศุภปณิตา	กรรมการ
๑๔) นายเอกพร รักความสุข	กรรมการ
๑๕) นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล	เลขานุการคณะกรรมการ

อนึ่ง ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายฉลาด ขามช่วง เป็นกรรมการการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร แทนรองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ศิรินิล ซึ่งได้ขอลาออก
จากการเป็นกรรมการ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๗ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๒๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๗ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง
นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล เป็นกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร

แทนนายเอกนัฏ...

แทนนายเอกนัฐ พร้อมพันธุ์ ซึ่งได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายเอกพร รักความสุข เป็นกรรมการการป้องกันและปราบปราม การทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร แทนนายฉลาด ขามช่วง ซึ่งได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญ ประจําปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๘ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้งนายสรวิทย์ ศุภภินิตา เป็นกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ สภาผู้แทนราษฎร แทนนางสาวพุดิตา ชัยอนันต์ ซึ่งได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนา ระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานและข้อสังเกตของคณะกรรมการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์)

ประธานคณะกรรมการ

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

สำนักกรรมการ ๓

กลุ่มงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๗๓

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ anticorruption@parliament.go.th

กลุ่มงานระเบียบวาระ

รับที่ ๕๓๕ / ๒๕๖๘

วันที่ ๑๖ / ๓๓ / ๖๘ เวลา ๑๙.๐๐ น.

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ

สำนักการประชุม

เลขที่รับ ๑๙๙ / ๒๕๖๘

วันที่ ๕ / ๓๗ / ๖๘ เวลา ๑๑.๕๐

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม

รับที่ ๑๐๓๓ / ๒๕๖๘

วันที่ ๕ / ๓๗ / ๖๘ เวลา ๑๑.๓๐

ส่งกลุ่มงาน พ.ร.บ. ๑ ดำเนินการ